



İHTİYATÎ HACZİN İCRASI

Yüksek Lisans Tezi

Öykü ÇALIŞKAN ERDEMİR

Eskişehir 2024

İHTİYATÎ HACZİN İCRASI

Öykü ÇALIŞKAN ERDEMİR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Özel Hukuk Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Tolga AKKAYA

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Ekim 2024

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Öykü ÇALIŞKAN ERDEMİR'in "İHTİYATÎ HACZİN İCRASI" başlıklı tezi 10/10/2024 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından değerlendirilerek "Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği"nin ilgili maddeleri uyarınca, Özel Hukuk Anabilim dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

	<u>Unvanı Adı Soyadı</u>	<u>İmza</u>
Üye (Tez Danışmanı)	: Prof. Dr. Tolga AKKAYA	
Üye	: Dr. Öğr. Üy. Özlem YAZAR	
Üye	: Dr. Öğr. Üy. Ali Çetin ASLAN	
		Prof. Dr. Saime ÖNCE
		Enstitü Müdürü

ÖZET

İHTİYATÎ HACZİN İCRASI

Öykü ÇALIŞKAN ERDEMİR

Özel Hukuk Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ekim 2024

Danışman: Prof. Dr. Tolga AKKAYA

Borç ilişkilerinde borçlunun borcunu gerektiği gibi yerine getirmemesinden kaynaklı uyumsuzlukların çıkması doğaldır. Alacaklı hakkını elde edebilmek adına devlet korumasına başvurduğunda ya uzun ve çekişmeli bir dava sürecine girecek ya da icra takibi başlatarak çeşitli uğraşlar sonucu alacağına kavuşmaya çalışacaktır. Ancak alacaklının uzun ve meşakkatli hak arama sürecinden, kötünietli borçluların faydalanabilmesi, her zaman durum bu olmamakla birlikte, olasılık dâhilindedir. Bu nedenle alacaklıyı alacağına kavuşana kadar güvence altında tutma gereği hâsıl olmuştur. Para alacakları bakımından uygulama bulan özel bir geçici hukukî koruma türü olarak ihtiyatî haciz bu amaçla hukukumuzda girmiştir. Güncel mevzuatımız içerisinde 2004 Sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 257-268. maddeleri arasında genel olarak düzenlenmiş olup özel kanunlarda da ihtiyatî hacizle ilgili hükümlere rastlamak mümkündür. İhtiyatî haciz, asıl alacak kesin olarak ispat edildiğinde, alacaklının onu tahsil edebilmesini güvence altına alan bir geçici hukukî koruma türüdür. Bu çalışmada öncelikle, ihtiyatî haciz kurumu yargılama ve icra aşaması olarak ikiye ayrılmış, genel özellikleri ve benzer kurumlardan farkı ortaya konduktan sonra ihtiyatî haciz kararının niteliği ve sonuçları açıklanarak asıl olarak icra aşaması üzerinde durulmuştur. Çalışmada doktrinde yer alan kaynaklar taranarak bilgiler ve tartışmalı konular aktarılmış, içtihatlardan yararlanarak uygulamadaki durum ortaya konmuş, kendi görüş ve önerilerimiz sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: İhtiyatî haczin infazı, Geçici hukukî koruma, İcra ve iflâs hukuku.

ABSTRACT

EXECUTION OF THE PRECAUTIONARY SEIZURE

Öykü ÇALIŞKAN ERDEMİR

Department of Private Law

Anadolu University, Graduate School, October 2024

Supervisor: Prof. Dr. Tolga AKKAYA

In the context of debt relationships, disputes arising from the debtor's failure to fulfill their debt obligations as required are natural. When applying for legal protection from the state, the creditor will either enter into a prolonged and contentious legal process or initiate execution proceedings in order to obtain his right as a creditor through various efforts. While it may not always be the case, there is a possibility that malicious debtors may take advantage of the creditor's long and challenging process of seeking justice. Therefore, the necessity to secure the creditor, until he obtains his receivable, has arisen. Precautionary seizure, as a special type of temporary legal protection found in terms of receivables, has entered our legal system for this purpose. Within our current legislation, precautionary seizure is regulated mostly in Execution and Bankruptcy Law No. 2004 between Articles 257-268, it is possible to come across provisions related to precautionary seizure in special laws too. When the debt is conclusively proven in the main trial, the creditor's ability to collect is ensured by precautionary seizure, a type of temporary legal protection. In this thesis, firstly, precautionary seizure as a legal institution has been divided into two parts: judicial proceedings and executorial proceedings. After presenting its general characteristics and distinguishing it from similar institutions, the nature and consequences of the precautionary attachment decision are explained, with primary emphasis placed on the enforcement stage. In this thesis, the sources in the doctrine have been searched and controversial topics have been mentioned, the situation in practice has been determined by benefiting from court decisions, our own opinions and suggestions have been presented.

Keywords: Execution of precautionary seizure, Temporary legal protection, Execution and bankruptcy law.

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

Öykü ÇALIŞKAN ERDEMİR

ÜRETKEN YAPAY ZEKÂ KULLANIM BEYANI

10/10/2024

Bu tezi hazırlarken herhangi bir (ChatGPT, Gemini, DALL-E vb.) üretken yapay zekâ programından destek almadığımı beyan ederim. Tezin hazırlığı aşamasında üretken yapay zekâ programlarından hiçbir (örneğin çeviri, bilimsel makale vb.) desteği almadım. Üretken yapay zekâ programlarından aldığım bilgilerin doğruluğunu kontrol ettiğimi bildiririm. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

Öykü ÇALIŞKAN ERDEMİR

İHTİYATÎ HACZİN İCRASI

İÇİNDEKİLER

İHTİYATÎ HACZİN İCRASI	i
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ.....	v
ÜRETKEN YAPAY ZEKÂ KULLANIM BEYANI	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
KISALTMALAR DİZİNİ	xi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. İHTİYATÎ HACZİN GENEL ÖZELLİKLERİ	4
1.1. İhtiyatî Haciz Kavramı ve Hukukî Niteliği.....	4
1.2. Geçici Hukukî Koruma Olması Bakımından İhtiyatî Haciz.....	7
1.2.1. İhtiyatî haczin özel hukuktaki benzer geçici hukukî koruma tedbirleriyle karşılaştırılması	8
1.2.1.1. İhtiyatî haczin ihtiyatî tedbirle karşılaştırılması.....	8
1.2.1.1.1. İhtiyatî haczin ihtiyatî tedbirle benzerlikleri	9
1.2.1.1.2. İhtiyatî haczin ihtiyatî tedbirle farklılıkları.....	10
1.2.1.1.3. İhtiyatî haczin ihtiyatî tedbirle birbirlerine olan etkileri	12
1.2.1.2. İhtiyatî haczin delil tespitiyle karşılaştırılması	15
1.2.2. İhtiyatî haczin diğer haciz türlerinden farkı.....	17
1.2.2.1. Kesin hacizden farkı	17
1.2.2.2. Geçici hacizden farkı	18
1.2.2.3. İlave hacizden farkı.....	18
1.2.2.4. Tamamlama haczinden farkı.....	19

1.3. İhtiyatî Haciz Kararı ve Etkisi.....	20
1.3.1. İhtiyatî haciz talebinin kabulü kararı.....	20
1.3.1.1. Kabul kararının içeriği	20
1.3.1.1.1. Genel olarak	21
1.3.1.1.2. Alacak miktarının ihtiyatî haciz kararında açıkça belirtilmemiş olması sorunu	22
1.3.1.1.3. İhtiyatî haciz kararında haczedilecek malların açıkça belirtilmemiş olması sorunu	25
1.3.1.2. Alacaklının teminat göstermesi	26
1.3.2. İhtiyatî haciz talebinin reddi kararı	29
1.3.3. İhtiyatî haciz talebi hakkında verilen kararların hukukî nitelikleri	30
1.3.4. İhtiyatî haciz kararının sınırlı kesin hüküm etkisi	32
1.3.5. İhtiyatî haciz kararının icra takip işlemi olması ve sonuçları.....	35
1.3.6. İhtiyatî haciz kararına karşı başvuru yolları.....	39
1.3.6.1. İhtiyatî haciz kararına karşı hukukî çare olarak itiraz	39
1.3.6.2. İhtiyatî haciz kararına karşı istinaf kanun yolu	41

İKİNCİ BÖLÜM

2. İHTİYATÎ HACZİN İCRA AŞAMASI VE TAMAMLANMASI	43
2.1. İhtiyatî Haciz Kararının İcrası Talebi	43
2.1.1. Alacaklının talebi.....	43
2.1.2. Talebin süresi	44
2.1.3. Yetkili icra dairesi	45
2.2. İhtiyatî Haciz Kararının İcra Dairesince İnfazı	46
2.2.1. Genel olarak	46
2.2.2. Haczin yapılması.....	47
2.2.2.1. Malların haczedilmesi ve alınacak muhafaza tedbirleri	47
2.2.2.2. Haczedilen malların teminat karşılığında borçluda bırakılması	53
2.2.2.3. Haczedilen mal hakkında istihkak iddiası	56
2.2.2.4. Borçlunun üçüncü kişilerdeki mal ve haklarının ihtiyatî haczi	57

2.2.2.5. İhtiyatî haciz sırasında borçlu tarafından yapılan ödemeler	58
2.2.2.6. Gemilerin ihtiyatî haczi.....	59
2.2.3. İhtiyatî haciz tutanağı	62
2.2.4. İhtiyatî haczin kendiliğinden kalkması	65
2.2.5. İhtiyatî haczin icrasına etki edebilecek başvuru yolları	66
2.2.5.1. Durum ve koşulların değişmesi sebebiyle ihtiyatî haciz kararının kaldırılması veya değiştirilmesi	66
2.2.5.2. Teminat karşılığı ihtiyatî haczin kaldırılması.....	69
2.2.5.3. İhtiyatî hacizde şikâyet.....	71
2.3. İhtiyatî Haczi Tamamlayıcı Merasim.....	75
2.3.1. Dava veya takipten önce ihtiyatî haciz konulması ve kesinleşmesi.....	77
2.3.1.1. Dava açılarak ihtiyatî haczin kesin hacze dönüştürülmesi	80
2.3.1.1.1. Alacak davası açma yoluyla	80
2.3.1.1.2. Tahkim Yoluyla	84
2.3.1.2. İcra veya iflâs takibi yapılarak ihtiyatî haczin kesin hacze dönüştürülmesi.....	86
2.3.1.2.1. Genel haciz yoluyla takip	86
2.3.1.2.2. Kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip	88
2.3.1.2.3. İlamlı icra yoluyla takip	91
2.3.1.2.4. Rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip	92
2.3.1.2.5. İflâs yoluyla takip	94
2.3.2. Dava açıldıktan sonra icra edilen ihtiyatî haczin kesin hacze dönüşmesi	94
2.3.3. Takibe başlandıktan sonra alınan ihtiyatî haciz kararının kesin hacze dönüşmesi	95
2.4. İhtiyatî Haczin İcrasına Bağlanan Sonuçlar.....	97
2.4.1. Alacağın ihtiyatî haczin icrasıyla muaccel hâle gelmesi	97
2.4.2. İhtiyatî hacizden doğan rüçhan hakkı.....	98
2.4.3. İhtiyatî hacizde hacze iştirak.....	99

2.4.3.1. İhtiyatî hacizden sonra kesin haciz konulması.....	99
2.4.3.2. Kesin hacizden sonra ihtiyatî haciz konulması.....	102
2.4.3.3. İhtiyatî hacizden sonra ihtiyatî haciz konulması.....	103

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. İHTİYATÎ HACZİN İCRASINA ETKİ EDEN BAZI ÖZEL DURUMLAR...	105
3.1. Menfi Tespit Davasının İhtiyatî Hacze Etkisi.....	105
3.2. Konkordatoda İhtiyatî Haciz	114
3.3. Tasarrufun İptali Davalarında İhtiyatî Haciz	117
3.4. Kollektif Şirketler Bakımından İhtiyatî Haciz	120
3.5. Belirsiz Alacak Davalarında İhtiyatî Haciz	122
SONUÇ	126
KAYNAKÇA.....	131
ETİK BİLDİRİM.....	141
ÖZGEÇMİŞ	142

KISALTMALAR DİZİNİ

a.g.k.	Adı Geçen Kaynak
aşa.	Aşağıda
BAM	Bölge Adliye Mahkemesi
bkz.	Bakınız
dn.	Dipnot
E.	Esas
Ed.	Editör
ET.	Erişim Tarihi
HD.	Hukuk Dairesi
HGK.	Hukuk Genel Kurulu
HMK	6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HUAK	6325 Sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu
HUMK	Mülga 1086 Sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
İBK	İçtihadı Birleştirme Kararı
İİK	2004 Sayılı İcra ve İflas Kanunu
K.	Karar
m.	Madde
MÖHUK	5718 Sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun
no	Numara
R.G.	Resmi Gazete
s.	Sayfa
TBB	Türkiye Barolar Birliği
TCK	5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu
TTK	6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu
vb.	Ve benzeri
vd.	Ve devamı
Y.	Yıl

YİBHKG Yargıtay İçtihatları Birleştirme Hukuk Genel Kurulu

yuk. Yukarıda



GİRİŞ

Devlet, kişilerin toplumsal ve hukukî barış çerçevesinde uyum içinde yaşayabilmelerini sağlama görevini üstlenmiştir. Bu nedenle kişilerin kendi haklarını bizzat tesis etmelerini yasaklamış, buna karşılık yargı mercilerinden hukukî koruma talep etme hakkını onlara tanımıştır. Hukuk devletinin bir gereği olarak devlet, kişilerin haklarının korunması ve sağlanması talebini yerine getirmekten kaçınmaz.

Borç ilişkileri söz konusu olduğunda, her ne kadar taraflardan dürüstlük kuralı içerisinde taahhütlerini yerine getirmeleri beklense de tarafların uyuşmazlığı engelleyemedikleri takdirde devletten hukukî koruma talep etmeleri doğal haklarıdır. Devlet bu hukukî korumayı ya mahkeme aracılığıyla ya da cebrî icra yoluyla sağlamakla görevlidir. Ancak bu süreçler söz konusu olduğunda, kişinin haklılığının ispatı her zaman beklenildiği kadar kolay ve hızlı gerçekleşmez. Hatta daha iyi bir tahkikat yapılarak hakikâte daha yakın, daha adilâne bir sonuca varılabilmesi için bazen uzun yargılamaların gerekli olduğu bile söylenebilir. İş yükünün çokluğu ve yargılama görevlilerinin sayısının azlığı da bir etken olunca, uygulamada çoğunlukla hedeflenen sürelerde davaların bitmediği, icra takiplerinin hemen sonuçlanmadığı bilinen bir gerçektir.

Kendisinin hak sahibi olduğunu iddia eden alacaklı, borçludan alacağını alabilmek adına devletin hukukî korumasına başvurabilir. Ancak bu durum alacaklı açısından risk oluşturmaya devam eder. Çünkü kendisinden devlet zoruyla taahhüdünü yerine getirmesinin isteneceğini anlayan borçlu, malvarlığını kaçırmak gibi kötüniyetli davranışlar sergileyebilir. Alacaklı hukuka uygun şekilde tüm prosedürleri yürütmüş ve en sonunda haklı çıkmış olsa bile borçludan tahsil edeceği bir malvarlığı kalmamış olabilir. Bu da devleti, alacaklının alacağını tahsil edilebilir kılma yolunda önlem almaya itmiş ve geçici hukukî koruma müesseseleri ortaya çıkmıştır.

Geçici hukukî koruma olarak ihtiyatî haciz, ihtiyatî tedbire benzeyen ancak para alacakları için öngörülmüş özel bir kurumdur. İhtiyatî haczin amacı alacaklının alacağının, dava veya takip sonuna kadar elde edilebilir olmasını sağlamaktır. Burada dikkat edilirse henüz hakkı kesin olarak tespit eden bir yargılamadan veya alacaklının kesin haklılığından bahsedilmemektedir. O nedenle mahkeme tarafından ihtiyatî haciz kararı verilmiş olması, tam anlamıyla bir haklılık yargısı içermez. Yalnızca, alacaklının

haklı olması ihtimaline binaen, borçlunun kötünıyetli davranışlarının alacaklının alacağına ulaşmasında engel teşkil etmemesi için öngörölmüş bir güvencedir.

İhtiyatî haciz yargılamasında hızlı ve yaklaşık bir sonuca varılması esastır. Bu da asıl yargılamaya ait ilkelerin bir kısmından vazgeçilmesi sonucunu doğurmuştur. Yaklaşık ispat ölçüleri kullanılması, bazı durumlarda karşı taraf dinlenilmeden karar verilebilmesi gibi hâller bu duruma örnek gösterilebilir. Ancak alacaklı talep hakkının olmadığı bir alacağı iddia ediyor olabilir. Her borçlunun da kötünıyetli olarak mallarını kaçırmaya çalıştığı düşünölemez. Aksine borca itiraz edebileceği haklı nedenleri de var olabilir. Göröldüğü üzere, hakkı elde edilebilir tutmak için hassas bir menfaat dengesinin gözetilmesine ihtiyaç vardır. Bu aynı zamanda hukuk devleti olmanın bir gereğidir. Alacaklıya kararın alınması sürecinde tanınan imkânlar karşılık borçluya da haklılığını ispatlayabilmesi için çeşitli imkânlar tanınmış ve alacaklıya süreyle kısıtlanmış bazı yükümlölükler yüklenmiştir.

Çalışmada, öncelikle ihtiyatî haciz kurumu ve hukukî niteliğinin ne olduğı ortaya konacak, benzer geçici hukukî koruma tedbirlerinden ve benzer haciz türlerinden farklarına değinilecektir. Bu açıklamalar, çalışma boyunca kavramların yerinde ve anlaşılır olarak kullanılmasına hizmet edecektir. İhtiyatî haciz, iki aşamalı bir geçici hukukî koruma tedbiridir. İlk aşama ihtiyatî haczin alacaklı tarafından talep edilmesinden, ihtiyatî haciz kararının alınmasına kadar olan yargılama aşamasıdır. İkinci aşama ise kararın uygulatılması ve tamamlanmasını içeren icra ve dava aşamasıdır. Bu çalışmanın konusu bu ikinci aşama olan ihtiyatî haczin icrası aşamasına yönelmiştir. İcra aşaması bakımından açıklamalara geçmeden önce yargılama aşamasına ait olmasına rağmen ihtiyatî haciz kararından, kararın niteliğinden, etki ve sonuçlarından da bahsedilecektir. Çünkü en nihayetinde icra edilecek olan ihtiyatî haciz kararının kendisidir. Uygulamaya dair hükümlerin anlaşılabilmesi, neyi uyguladığımızın anlaşılmasına da bağılı olduğundan çalışmamızda bu konuya da yer vermeyi uygun gördük.

Genel açıklamalardan ve ihtiyatî haciz kararının özelliklerini ortaya koyduktan sonra bu kararın nasıl uygulanacağı çalışmamızın asıl konusunu oluşturacaktır. İhtiyatî haczin uygulanma biçimi ortaya konulduktan sonra ise uygulama aşamasında ihtiyatî hacze etki edebilecek bazı özel durumlara da yer verilecektir. Sonuç kısmında ise genel bir değerlendirme yapılarak çalışma tamamlanmış olacaktır. Başta mevzuat esas alınmak üzere doktrinde süregelen öğretiler çerçevesinde hukukî açıklamalar yapılacaktır.

görüş ve önerilerimiz belirtilerek, içtihatlarla uygulamadaki yansımalar ortaya konulacaktır.



BİRİNCİ BÖLÜM

1. İHTİYATÎ HACZİN GENEL ÖZELLİKLERİ

1.1. İhtiyatî Haciz Kavramı ve Hukukî Niteliği

İhtiyatî haciz kurumunun, mer'î mevzuatımızda çeşitli kanunlarda özel düzenlemeleri yer almakla beraber¹, genel hükümleri 2004 Sayılı İcra ve İflâs Kanunu'nun (İİK) 257 ilâ 268. maddelerinde düzenlenmiştir.

Bir borç ilişkisi söz konusu olduğunda, tarafların kendilerine düşen edimin ifasını zamanında, dürüstlük kurallarına riayet eder biçimde ve aralarında kararlaştırılana uygun olarak gerçekleştirmeleri beklenir. Buna rağmen kendine düşen ifayı gereği gibi yerine getirmeyen taraftan alacağı olan alacaklının, bu hakkını doğrudan kendisinin elde etmesi hukuk düzenince korunmamış (*ihkak-ı hak yasağı*²), buna karşılık devletten hukukî koruma talep etme hakkı kendisine verilmiştir.

Alacaklı, borç ilişkisinden doğan hakkının devlet tarafından korunmasını temelde dava veya takip yoluyla talep edebilir. Ancak bu yollar tercih edildiğinde sonuç her zaman umulan kadar çabuk bir sürede gerçekleşmez. Davalar bilindiği ve çokça tanık olunduğu üzere, uzun soluk isteyen prosedürlere bağlanmıştır. Keza ilamlı icra yoluna gidilmek istenildiğinde öncelikle bir dava açmak ve bunun sonuçlanmasını beklemek, sonra da gerekirse bunu ilamlı takibe konu etmek söz konusu olur. Para alacakları bakımından ilamsız icra yolunda ise borçlunun itirazı ile takibin durması gibi geciktirici unsurlarla mücadele etmek gerekebilmektedir.

Türkiye'de uygulamada kişilerin alacağına bu yollarla kavuşmasının oldukça zaman aldığı söylenebilir. Yargı ve icra mercilerindeki dosya yoğunluğu buna bir etken olduğu gibi, hakikâtin araştırılıp doğru sonucun ortaya çıkarılması için de makul bir sürenin geçmesi gereklidir. Borçlu için ise dava ve takip yollarında alacaklının kesin bir

¹Örneğin, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun Beşinci Kitap Sekizinci Kısımında gemilerin ihtiyatî haczine ilişkin özel hükümlere yer verilmiştir. Yine aynı kanunun İkinci Kitap İkinci Kısımında düzenlenmiş olan kollektif şirketlere dair hükümler arasında ihtiyatî haczin uygulanmasına yönelik hükümlere yer verilmiştir.

²Kaynağını özel hukuktan alan borçların, borçlunun rızasıyla ifa edilmemesi durumunda alacaklının alacağını tahsil amacıyla devletin cebri icra organlarına başvurmalarının modern hukuk sistemlerinde kural olduğu ve kendiliğinden hak almanın (*ihkak-ı hak*) yasaklandığı yönünde: **Yargıtay HGK., 22.02.2022, E.2021/144, K.2022/164. (Lexpera)**; M. Özkes (2009). *İcra hukukunda temel haklar ve ilkeler*. Ankara: Adalet Yayınevi, 98.

sonuca ulaşabilmesine kadar geçen süre bir avantaj olarak görülmeye müsaittir. Elbette her zaman durum bu olmamakla beraber, özellikle borcunu ifa etme düşüncesi olmayan, alacaklının zararına neden olacak çabalar içine giren ve mal kaçırma gayesinde olan kötüniyetli borçlular bakımından uzun süren yargılama ve icra prosedürleri alacaklının hak kaybına yol açabilecek niteliktedir. Zira takip başlamadan ya da henüz kesinleşmemişken borçlunun malvarlığı üzerindeki tasarruf yetkisi sınırlandırılmamıştır. Bu da borçlu tarafından, malvarlığındaki değerler üzerinde alacaklı hilafına satış, bağış gibi her türlü hukukî işlemin yaratılabileceği anlamına gelmektedir.

Böyle bir tehlikeyle karşı karşıya kalan alacaklının dava veya takip yollarının sonunda haklı çıkması da artık bir anlam ifade etmeyebilir. Çünkü haklılığını ispatladığı alacağını tahsil etmeye yönelik borçlunun yeterli veya hiç malvarlığı bulunmayabilir³. Kanun koyucu bu hak kaybını önlemeye yönelik olarak, alacaklının zararına olduğu için kanunun cevaz vermediği bazı borçlu işlemlerini iptal edebilme imkânı sunan tasarrufun iptali davası açma imkânını getirmiştir. Bunun yanı sıra her ne kadar ihtiyatî tedbir alma imkânı sunmuş ise de para alacaklarının özellikli niteliği bakımından kanun koyucu, ayrı bir geçici hukukî koruma tedbiri olarak “ihtiyatî haciz” kavramını ortaya çıkarmıştır⁴.

İhtiyatî haczin amacı; hâlihazırda var olan veya gelecekte yapılacak bir takibin sonucunda alacaklının tahsil imkânını teminat altına almak, dolayısıyla da takibin semereden yoksun kalması ihtimalinden alacaklıyı haczi öne çekmek suretiyle⁵ korumaktır⁶. İhtiyatî haciz bu anlamıyla asıl borç ilişkisindeki alacağın haklılığından bağımsız olarak⁷, aslen takibin veya davanın başarıya ulaşması ihtimalini ve buna bağlı olarak alacaklının alacağını alabilmesi olasılığını hayatta tutmak için getirilmiş bir geçici hukukî korumadır⁸.

Bu bilgilerin ışığında ihtiyatî haczin tanımı olarak;

³Özdemir, bir ilama dayanan alacakların dahi tahsilatının yapılamadığı sürece kararın “kağıt parçasından ibaret olacağını” belirterek ihtiyatî haczin önemini vurgulamaktadır. (M. Özdemir (2021). *Geçici hukuki korumalar (ihtiyati tedbir, ihtiyati haciz, delil tespiti)*. Ankara: Adalet Yayınevi, s. 374.)

⁴İhtiyatî haczin, ihtiyatî tedbirden ayrıca düzenlenmesi ve farkları için bkz. aşağıda. 1.2.1.1.2. no’lu başlık.

⁵E. Yılmaz (2001). *Geçici hukuki himaye tedbirleri*. (Cilt I-II), Ankara: Yetkin Basımevi, s. 1078.

⁶N.M. Berkin (1962). *İhtiyati haciz*. İstanbul: Hamle Matbaası, s. 9.; İ. Aşık vd., (2022). *İcra ve iflas hukuku*. (2. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık, s. 467.; M. Atalı ve İ. Ermenek (2023b). *İcra ve İflas Hukuku*. (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık, s. 271.;

⁷İhtiyatî haczin amacının, asıl yargılamadan farklı şekilde, maddî hukuka dayanan hak konusunda nihai bir kararla uyumsuzluğu bitirmek olmadığı, amacın daha çok ihtiyatî tedbirdekine benzer olarak kişilere hukukî koruma sağlamak olduğu ve bunun da hukuk devletinin bir gereği olduğu yönünde: **Yargıtay 19. HD., 16.06.2016, E.2016/2067, K.2016/10868. (Lexpera)**

⁸M. Özekes (1999). *İcra ve iflas hukukunda ihtiyati haciz*. Ankara: Seçkin Yayınevi, s. 15-16.

“Para alacaklarına ilişkin mevcut veya müstakbel bir takibin sonucunun güvence altına alınması için, mahkeme kararı ile borçlunun malvarlığına el konulmasını sağlayan geçici bir hukuki korumadır⁹.”

denilebilir. Tanımdan da anlaşılacağı üzere; ihtiyatî haciz henüz takip başlamamış ya da dava açılmamışken talep edilebileceği gibi bunlardan sonra ancak haciz aşamasına geçilmeden de her zaman talep edilebilir¹⁰. Asıl alacağı değil, onun icra edilebilirliğini olasılık dâhilinde tutmayı güvence altına alan geçici bir hukukî koruma türüdür¹¹. Belirtmek gerekir ki, ihtiyatî haciz kanunda yalnızca para alacakları için öngörülmüş olup teminat alacakları ihtiyatî haczin konusunu oluşturmaz¹².

İhtiyatî haciz kararı verebilecek mercii yalnızca mahkemelerdir¹³. Asıl alacağın hukuken korunması ve tahsili üzerine bir dava açılmadan önce ihtiyatî haciz istenecekse, davanın esası hakkında hangi mahkeme görevliyse ihtiyatî haciz kararını da o mahkeme verecektir. Dava açıldıktan sonraki bir süreçte ihtiyatî haciz talep ediliyorsa, görevli mahkeme asıl uyuşmazlığı gören mahkeme olacaktır¹⁴.

⁹Özekes, 1999, **a.g.k.**, 12. Benzer tanımlar için bkz. S. Akyazan (1958). *İhtiyati hacizler ve hacze iştirak dereceleri*. İstanbul: Kurtulmuş Matbaası, s. 4.; S.Ş. Ansay (1960). *Hukuk icra ve iflas usulleri*. (5. Bası.), Ankara: İstiklal Matbaası, s. 312.; Berkin, 1962, **a.g.k.**, s. 9.; İ.E. Postacioğlu (1982). *İcra hukuku esasları*. İstanbul: Fakülteler Matbaası, s. 707.; Yılmaz, 2001, **a.g.k.**, 1078.; S. Üstündağ (2004). *İcra hukukunun esasları*. (8. Baskı). İstanbul: Yazarın Kendi Yayını, s. 400.; B. Kuru (2013). *İcra ve iflas hukuku el kitabı*. (2. Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi, s. 1033.; A. Deynekli ve M. Saldırım (2011). *Öğretide ve uygulamada ihtiyati haciz*. (3. Bası), Ankara: Turhan Kitabevi, s. 3.; A.C. Ruhi ve C. Ruhi (2018). *Uygulamada ihtiyati haciz*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, s. 31.; T. Muşul (2013). *İcra ve iflas hukuku, Cilt I-II*. (5. Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi, s. 1083.; Atalı ve Ermenek, 2023b, **a.g.k.**, 271.; Ö. Ulukapı (2015). *İcra ve iflas hukuku*. Konya: Mimoza Yayıncılık, s. 297.; H. Özkan (2014). *İhtiyati haciz – tahliye*. İstanbul: Legal Yayıncılık, s. 9.; F. Berberoğlu Yenipınar (2021). *İhtiyati haciz usul-uygulama*. (2. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık, s. 29.; A.K. Ürün (2022). *İcra ve iflas hukukunda ihtiyati haciz*. İstanbul: Platon Plus Yayıncılık, s. 50.; L.Ş. Görgün, L. Börü ve M. Kodakoğlu (2023). *İcra ve iflas hukuku*. (4. Baskı). Ankara: Yetkin Yayınları, s. 453.; T. Akkaya (2024). *İcra ve iflas kanununda ihtiyati haciz hakkındaki mahkeme kararlarına ve ihtiyati haczin infazına karşı koyulması*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, s. 3.; R. Arslan, E. Yılmaz, S. Taşpınar Ayvaz ve E. Hanağası (2022). *İcra ve iflas hukuku*. (8. Baskı). Ankara: Yetkin Yayınevi, s. 547.; **Yargıtay 4 HD., 28.11.2022, E.2022/8964, K.2022/15530. (Lexpera)**

¹⁰Yılmaz, 2001, **a.g.k.**, 1078; Özekes, 1999, **a.g.k.**, 12.; L. Akyol Aslan (2011). *Medeni usul hukukunda delil tespiti*. Ankara: Yetkin Basımevi, s. 50.; Muşul, 2013, **a.g.k.**, 1079.; Akkaya, 2024, **a.g.k.**, 4.

¹¹Akkaya, 2024, **a.g.k.**, 5.

¹²4949 Sayılı Kanun ile İcra ve İflâs Kanunu’nun 257. maddesindeki “*borcun*” ibaresi “*para borcunun*” olarak değiştirilmiştir. Teminat alacakları bakımından İİK m. 42 hükmü gereğince her ne kadar ilamsız takip yapılabilse de ihtiyatî haciz talep edilememektedir.; Teminat alacakları için ihtiyatî haciz talep edilemeyeceği yönünde: **YİBHKG, 27.12.2017, E.2016/1, K.2017/6. (Lexpera)**; Aşık vd., 2023, **a.g.k.**, 468.; Arslan vd., 2022, **a.g.k.**, 547.

¹³Atalı ve Ermenek, 2023b, **a.g.k.**, 272.

¹⁴A.Ç. Aslan (2022). *Medeni usul hukukunda görev*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, s. 512.

Doktrinde çoğunluğun benimsediği görüşe göre; ihtiyatî haciz esasında bir “icra takip işlemi” niteliğindedir¹⁵. İhtiyatî haciz, en azından kararının niteliği veya infazında icra dairesinin yaptığı işlemler bakımından icra takip işlemi olarak kabul edilse dahi, alacak tahsili amacına yönelik bir “icra takibi” veya icra hukukundaki bir “takip yolu” olmadığına dikkat edilmelidir¹⁶. İhtiyatî haciz; İcra ve İflâs Kanunu’nda düzenlenmiş olması, para alacakları için öngörölmüş kendine has düzenlemelere yer vermesi, temelde haciz müessesesinin geçici bir türü olması ve takibi tamamlayan bir rol oynaması bakımından bir “takip hukuku müessesesi”dir¹⁷. Ancak nihayetinde mahkeme tarafından yapılan bir yargılamanın neticesinde ihtiyatî haciz kararı verilebildiğinden salt takip hukuku müessesesi olduğunu söylemek de yeterli olmaz. Bu nedenle ihtiyatî haciz yargılaması ile icrası aşamasının birbirinden ayrılarak değerlendirilmesi, kurumun ve istisnalarının ortaya konulabilmesi bakımından gereklidir¹⁸. Çalışmanın ilerleyen bölümlerinde ihtiyatî haciz kararının niteliği üzerinde ayrıca durulacağından¹⁹ burada yalnızca geçici hukukî koruma olarak ihtiyatî haczin bir takip hukuku müessesesi olduğunu söylemekle yetiniyoruz.

1.2. Geçici Hukukî Koruma Olması Bakımından İhtiyatî Haciz

Hakkın devlet eliyle ve mahkemeler aracılığıyla teslim edilme süreci her zaman umulduğu kadar kolay ve çabuk gerçekleşmeyebilir. Yargılama faaliyeti öncesinde veya yargılama devam ederken istenerek ya da istenmeyerek dava konusu hakkın zarar görmesi veya tamamen ortadan kalkması gibi durumlarla karşılaşılabilir. Yargı sürecinde mahkemelerin korumaya çalıştığı hakkın nihaî olarak tespitine kadar geçecek süreçte hakkın konusunun zarar görmesi veya tamamen ortadan kalkması riskini

¹⁵Berkin, 1962, **a.g.k.**, 15.; K. Bacanak (1971). İhtiyatî haciz ve hacze iştirak derecesi. *Ankara Barosu Dergisi*, 4(28), 521-525, s. 522.; Postacıoğlu, 1982, **a.g.k.**, 709.; Özekes, 1999, **a.g.k.**, 42.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1046.; T. Uyar, A. Uyar ve C. Uyar (2023). *İcra hukukunda ihtiyatî haciz*. (5. Baskı), Ankara: Bilge Yayınevi, s. 6.; Aşık vd., 2023, **a.g.k.**, 486.; N. Boran Güneysu (2012). İcra takip işlemleri. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 101, s.31-60, s.50. ; Deynekli ve Saldırım, 2011, **a.g.k.**, 3.; Karşı yönde: İhtiyatî haczin icra takip işlemi olmadığı, icraya yardımcı olan, teminat sağlayan bir “tedbir” işlemi olduğu yönünde: E. Önen (1980). İhtiyatî haczin kaldırılması dâvası. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 37(1), 251-279, s. 252.; **Yargıtay HGK., 16.02.2000, E.2000/49, K.2000/94. (Lexpera); Yargıtay HGK., 23.01.2008, E.2008/25, K.2008/3. (Lexpera)**

¹⁶Özkan, 2014, **a.g.k.**, 9.

¹⁷Berkin, 1962, **a.g.k.**, 16.; Özekes, 1999, **a.g.k.**, 45-46.; Muşul, 2013, **a.g.k.**, 1104.

¹⁸Özekes, 1999, **a.g.k.**, 46-47.

¹⁹Bkz. aşa. 1.3.3. no’lu Başlık.

bertaraf edebilmek adına hukuk sisteminde geçici hukukî koruma müesseseleri kabul edilmiştir²⁰.

Geçici hukukî korumalara farklı hukuk dallarında farklı isim ve fonksiyonlarla rastlamak mümkündür. Bunlara ihtiyatî tedbir, muhafaza tedbirleri, tutuklama, yürütmenin durdurulması örnek gösterilebilir²¹. İhtiyatî haczin diğer geçici hukukî koruma taleplerinden farklı olarak karakteristik özelliği para alacaklarına ilişkin olmasıdır. İhtiyatî haciz, asıl hak elde edilene kadar tarafların ve bazı durumlarda üçüncü kişilerin haklarının tehlikeye girmemesi için güvence sağlayan bir geçici hukukî koruma tedbidir²².

1.2.1. İhtiyatî haczin özel hukuktaki benzer geçici hukukî koruma tedbirleriyle karşılaştırılması

Bu başlıkta, kendileri de birer geçici hukukî koruma olmalarından kaynaklı ihtiyatî hacze benzeyen ama temelde farklı kurumlar olan ihtiyatî tedbir ve delil tespiti ile ihtiyatî haciz karşılaştırılacak, benzer ve farklı yönleri ile birbirlerine olan etkileri ortaya konmaya çalışılacaktır.

İhtiyatî haczin, delil tespitinden farkı ihtiyatî tedbire göre daha belirgindir. Uygulamada karışıklığa yol açan ve tespitinde zorlanılan durum daha çok ihtiyatî tedbirle ihtiyatî haczin kavramsal ve kurumsal olarak farklarıdır. Bu nedenle üzerinde daha çok durulacak olan, bu iki kurumun benzer ve farklı yönleri ile birbirlerine olan etkisi olacaktır.

1.2.1.1. İhtiyatî haczin ihtiyatî tedbirle karşılaştırılması

Hukuken farklı düzenlemelere sahip, farklı kavramların doğru ve yerinde kullanılması önem arz eder. Hukuk uygulayıcıları yanlış taleplerde bulunduğu anda, karar mercileri ise bu taleplere karşı yanlış kararlar verdiğinde aşağıda yeri geldikçe

²⁰Yılmaz, 2001, **a.g.k.**, 27.; İhtiyatî haczin geçici bir hukukî koruma tedbiri olduğu, nihai hakka erişmeyi kolaylaştırmayı amaçladığı, hakkın konusunun yok olması, ortadan kalkması, değiştirilmesi gibi ihtimalleri bertaraf etme amacı olduğu yönünde: **Erzurum BAM 3. HD., 29.12.2022, E.2022/2183, K.2022/2442. (Lexpera)**; S. Tanrıver (2021). *Medenî usûl hukuku. (Cilt I-II)*. Ankara: Yetkin Yayınevi, s. 208.

²¹Yılmaz, 2001, **a.g.k.**, 32.

²²Yılmaz, 2001, **a.g.k.**, 1078.; Özekes, 1999, **a.g.k.**, 41.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1042.; M.K. Yıldırım ve N. Deren Yıldırım (2021). *İcra ve iflas hukuku. (8. Baskı)*. İstanbul: Beta Yayınları, s. 401.; Akkaya, 2024, **a.g.k.**, 6.

bahsedilecek olan birtakım aksaklıklar uygulamada baş gösterecektir. Bu bakımdan özellikle ihtiyatî tedbirin ihtiyatî hacizden farkının iyi anlaşılması önemlidir.

İki kurumun aralarındaki farkın önemine binaen bu bölümde öncelikle, ihtiyatî haciz ve ihtiyatî tedbirin birbirlerine benzer yönlerine, daha sonra onları birbirinden ayıran farklılıklara, nihayet de birbirlerine olan etkilerine değinilecektir.

1.2.1.1.1. İhtiyatî haczin ihtiyatî tedbirle benzerlikleri

Geçici hukukî korumalar üst başlığının usûl hukukundaki en yaygın rastlanan iki alt başlığı ihtiyatî haciz ve ihtiyatî tedbirdir. Her iki kurumun da geçici koruma sağlamaya yönelik düzenlenmiş olmaları ve kanun sistematüğinde ihtiyatî haczin başta İcra ve İflâs Kanunu'nda ayrı bir kurum olarak değil, Mülga 1086 Sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nda (HUMK)²³ ihtiyatî tedbirlere dair hükümlerin arasında 102. maddede düzenlenmiş olması aralarında çokça benzerlik bulunmasını açıklamaktadır²⁴. İhtiyatî haciz, her ne kadar artık ayrı bir geçici hukukî koruma tedbiri olarak genel kabul görse de, zaman içinde ihtiyatî haczin, ihtiyatî tedbirin bir nevi para alacakları bakımından özel düzenlenmiş hâli olduğu görüşleri de dile getirilmiştir²⁵. Bu nedenle uygulamada da bu iki kurum sıkça birbiriyle karıştırılmakta ve yargı kararlarında birbirlerinin yerine hükmedilmektedir²⁶.

Öncelikle iki koruma tedbirinin de getiriliş amacını incelemekte fayda görüyoruz. İhtiyatî haczin amacı, para alacakları söz konusu olduğunda, takip ya da davadan önce veya sonra, bunların sonunda alacaklının haklı çıkması durumunda, alacağını tahsil edebilme imkânının artık kalmamış olmasından onu korumaktır. İhtiyatî tedbirin de bir geçici hukukî koruma olarak temelde benzer bir amaca hizmet ettiği söylenebilir. Talep eden, dava konusu mal veya hakka dava sırasında veya dava öncesinde tedbir

²³R.G. 622, 623, 624. Sayı. ve 2, 3, 4.7.1927 Tarih.

²⁴İhtiyatî haczin hukukumuza girişinin tarihsel gelişimiyle ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. T. Akkaya (2023). Cumhuriyetin yüzyılında geçici hukuki koruma olarak ihtiyatî haciz. H. Pekcanıtez ve M. Özkes (Ed.), *Cumhuriyetin 100. yılında medenî usûl ve icra iflâs hukukumuzun gelişim ve değişim süreci* içinde (s. 1195 vd.). İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.

²⁵Akyazan, 1958, **a.g.k.**, 3.; Berkin, 1962, **a.g.k.**, 5.; Özkes, 1999, **a.g.k.**, 54.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1033.; Postacıoğlu, 1982, **a.g.k.**, 707.; E. Önen (1981) *İnşâî Dâva*. Ankara: Olgaç Matbaası, s. 139.; Arslan vd., 2022, **a.g.k.**, 547.; Özellikle konu ve tabi oldukları mevzuat bakımından ayrılışlar da ihtiyatî haczin, ihtiyatî tedbirin özel bir çeşidi olduğu yönünde: **Yargıtay 22. HD, 11.12.2018, E.2016/1749, K.2018/26830. (Lexpera)**

²⁶Yılmaz, 2001, **a.g.k.**, 1075.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1034.; Uyar, 2023, **a.g.k.**, 9.; Ulukapı, 2015, **a.g.k.**, 297.; Y. Özkan (2021). *1879 tarihli usûl-i muhakeme-i hukukîyeye kanun-u muvakkatî'nin modern usul hukukuna etkileri*. İstanbul: Filiz Kitabevi, s.114.; **Yargıtay 11. HD, 27.10.2015, E.2015/12121, K.2015/11118. (Lexpera)**

koydurarak, yargılama sonunda haklı çıkması durumunda dava konusunun zarar görmemesini güvence altına almayı hedefler²⁷. O hâlde iki kurum da talep edenin, talebinde haklı olması durumunda, hakkını alabilmesini güvence altına alma amacını gütmekle benzerlik gösterir²⁸.

Her iki geçici hukukî koruma tedbiri bakımından ortak olan noktalardan biri de mahkeme tarafından bir kazaî tasarruf olarak ortaya çıkmalarıdır²⁹. Çekişmeli yargı içinde yer alırlar ve her ikisi için de yargılama aşamasını icra aşaması takip eder³⁰. Yargılama aşamasına ilişkin; borçlunun dinlenilmesinden vazgeçilmesi, yaklaşık ispat ölçüleri, dava veya takipten önce veya birlikte talep edilebilmeleri, eğer önce açılmışlarsa tamamlayıcı merasim gerektirmeleri, kural olarak teminat karşılığında verilmeleri, itiraz ve kanun yolları, doğabilecek zarara karşı öngörülmüş tazminat davası hükümleri bakımından her iki kurum çoğu noktada benzerlik göstermektedir³¹.

1.2.1.1.2. İhtiyatî haczin ihtiyatî tedbirle farklılıkları

Birer geçici hukukî koruma olarak ihtiyatî haciz ve ihtiyatî tedbir birbiriyle benzerlik arz etmektedir. İhtiyatî haciz, geçmişte ihtiyatî tedbirin özel bir türü olarak değerlendirilmekteydi. Bu kurumlar her ne kadar benzer olsalar da, ihtiyatî haciz ihtiyatî tedbirden zaman içinde ayrı bir kanun ve isimle düzenlenmesini gerektirecek ölçüde farklılaşmış, içerdiği hak ve şartlar bakımından değişmiştir. Geçici hukukî koruma kapsamının da literatürde ve içtihat kararlarında daha bilinir hâle gelmesiyle ihtiyatî haciz giderek, ihtiyatî tedbirden bağımsız hâle gelmiştir³². İhtiyatî haciz, ihtiyatî tedbirin bir alt dalı değil, kendine has özellikleri olan ve ayrı bir geçici hukukî koruma türüdür. Dolayısıyla ihtiyatî tedbirin ihtiyatî haczi kapsadığı söylenemez³³.

Temelde iki geçici hukukî koruma tedbiri de güttükleri amaç bakımından benzer sayılsa da ihtiyatî hacizde amaç unsuru ihtiyatî tedbire göre daha kısıtlıdır. İhtiyatî

²⁷Kuru, 2021, **a.g.k.**, 1261.; E. Erişir (2013). *Geçici hukuki korumanın temelleri ve ihtiyati tedbir türleri*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, s. 138.; M.E. Yardım (2023). *İcra ve iflas kanunu çerçevesinde ihtiyati haciz kararına karşı başvuru yolları*. Ankara: Yetkin Basımevi, s. 20.

²⁸6100 Sayılı HMK'nun 389. maddesinde ihtiyatî tedbire dair şartlar sayılırken bir nevi ihtiyatî tedbirin amacına da değinilmiştir. Maddeye göre ihtiyatî tedbir, mevcut durumda oluşabilecek bir değişimin hakkın elde edilmesini önemli ölçüde zorlaştıracığı veya tamamen imkânsızlaştıracığı veya bir gecikme olması hâlinde ciddi zarar ve sakıncaların oluşabileceği endişesine binaen verilmektedir.

²⁹Erişir, 2013, **a.g.k.**, 227.

³⁰Üstündağ, 1981, **a.g.k.**, 5.; Özekes, 1999, **a.g.k.**, 59.

³¹Özekes, 1999, **a.g.k.**, 59-60.

³²Akkaya, 2024, **a.g.k.**, 7.

³³Özekes, 1999, **a.g.k.**, 54.; Erişir, 2013, **a.g.k.**, 226-227.; Akkaya, 2024, **a.g.k.**, 6.

tedbirin amacı sadece teminat³⁴ değildir. İhtiyatî hacizde asıl alacağa kavuşmak gibi bir amaç güdülmezken, ihtiyatî tedbirde düzenleme³⁵ veya eda amacı³⁶ da güdülebilmektedir³⁷.

İhtiyatî hacizde dava veya takibin sonucunu borçlunun genel malvarlığı üzerinde güvence altına almaya yönelik amaç baskın gelirken, ihtiyatî tedbirde dava konusu şey üzerinde bir tedbir uygulanır³⁸. İhtiyatî haciz para alacağını güvence altına almaya yönelikken, ihtiyatî tedbir para alacakları dışında dava konusu olabilen her şeyi kapsar³⁹. Dolayısıyla ihtiyatî tedbirin konusunun kapsamı ihtiyatî hacze göre daha geniştir⁴⁰. Ancak belirtmek gerekir ki, ihtiyatî tedbirle de nafaka gibi bir para alacağının geçici şekilde ifasına karar verilebilir⁴¹. Bu durumun tersi elbette ihtiyatî hacizde söz konusu olmaz, çünkü ihtiyatî haczin amacı edaya yönelik değildir ve alacaklının tatmini asıl amaç değildir⁴².

İki kurumun birbiriyle karıştırılması hak kayıpları yaratabileceği için uygulamada doğabilecek sorunlar bakımından ayırt edici yönlerinin ortaya konulması gerekir. Örneğin, iki kurumun da teminat şartları farklıdır. Her iki geçici hukukî koruma tedbirinde de teminat gösterme yükümlülüğü bulunmakla beraber ihtiyatî tedbirde, ihtiyatî hacze oranla teminattan muafiyet koşullarında hâkime daha geniş yetki tanındığı söylenebilir. Dolayısıyla, ihtiyatî haciz kararı verilmesi için ihtiyatî tedbire nazaran daha çok ihtimalde teminat ödeme zorunluluğu doğabilecektir. (HMK m. 392, İİK m.

³⁴Dava konusunu güvence altına alarak dava sonunda icranın mümkün kalmasını sağlama işlevidir. En temel ihtiyatî tedbir şekli de budur. Üstündağ, 1981, **a.g.k.**, 13.; Özekes, 1999, **a.g.k.**, 56.; A.C. Budak ve V. Karaaslan (2023). *Medeni usul hukuku*. (7.Bası). İstanbul: Filiz Yayınevi, s. 373.

³⁵Hukukî barışın tesisi amacıyla geçici olarak bir hukukî ilişki kurulması işlevidir. Üstündağ, 1981, **a.g.k.**, 13.; Özekes, 1999, **a.g.k.**, 57.; Budak ve Karaaslan, 2023, **a.g.k.**, 373.

³⁶Aile hukuku gibi özel bazı hâllerde henüz dava sonuçlanmamış olsa bile edimin ifasına geçici olarak başlanması gerekebilir. Örneğin, tedbir nafakası dava henüz devam ederken hükmolunabilir ve bu da geçici bir ifa sonucunu doğurur. Üstündağ, 1981, **a.g.k.**, 15.; Özekes, 1999, **a.g.k.**, 57.; Budak ve Karaaslan, 2023, **a.g.k.**, 373.

³⁷S. Üstündağ (2000). *Medeni yargılama hukuku*. (7. Baskı), İstanbul: Yazarın Kendi Yayını, s. 583.; Erişir, 2013, **a.g.k.**, 228.; Y. Mıstaçoğlu (2020). *Medeni usul hukukunda ihtiyati tedbir yargılaması*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, s. 23.; Uyar, 2023, **a.g.k.**, 8.; H. Pekcanitez, O. Atalay ve M. Özekes (2023). *Medeni usul hukuku ders kitabı*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, s. 607.; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, 2023, **a.g.k.**, 471.

³⁸Önen, 1980, **a.g.k.**, 252.; Yılmaz, 2001, **a.g.k.**, 176.; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, 2023, **a.g.k.**, 471.

³⁹Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1034.; Yıldırım ve Deren Yıldırım, 2021, **a.g.k.**, 402.; Uyar, 2023, **a.g.k.**, 8.; Özkan, 2014, **a.g.k.**, 14.; M. Atalı, ve İ. Ermenek (2023a). *Medeni usul hukuku*. (5. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık, s. 383.; Pekcanitez, Atalay ve Özekes, 2023, **a.g.k.**, 607.; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, 2023, **a.g.k.**, 471.; M. Saldırım (1999). İhtiyati tedbir ve ihtiyati haciz üzerine karşılaştırmalı bir inceleme. *Ankara Barosu Dergisi*, 2-3(56), 205-224.s. 211.

⁴⁰Özekes, 1999, **a.g.k.**, 61.

⁴¹M. Özekes ve E. Erişir (2006). Konusu para alacağı olan geçici hukuki korumaların karşılaştırılması ve değerlendirilmesi. *Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi*, 2016/3 (5), 1235-1274, s. 1243.

⁴²Özekes, 1999, **a.g.k.**, 60.

259). Uygulamada sorun olabilecek başka bir örnek de iştirak konusudur. İhtiyatî haciz yerine ihtiyatî tedbir verilirse, ihtiyatî haczin sağladığı kendiliğinden ve geçici olarak iştirak imkânı ortadan kalkacaktır⁴³. Yine başka bir fark istihkak davalarının görüldüğü mercidir ki bu da görevsizlik kararı verilmesine yol açabilir. İhtiyatî haciz kapsamında haczedilmiş mallara karşı açılacak istihkak davalarına icra mahkemeleri bakarken (İİK m. 96 vd.), ihtiyatî tedbir kapsamında olan dava konusuna dair istihkak iddiaları genel mahkemelerde genel hükümler çerçevesinde görülür⁴⁴.

Geçici hukukî korumanın niteliğinin belirlenememesinin uygulamada ortaya çıkarabileceği sorunlar bunlarla da sınırlı değildir. Kararın icrasının talep edilebileceği süre her iki kanunda farklı öngörülmüştür. Bu süre ihtiyatî tedbir için bir haftayken (HMK m. 393), ihtiyatî haciz için on gündür (İİK m. 261). Karar infaz edildikten sonra gidilmesi gereken yol bakımından da ihtiyatî haciz ve ihtiyatî tedbir arasında farklılık bulunmaktadır. İhtiyatî hacizde tamamlayıcı merasim dava veya takip yolundan biri olabilirken (İİK m. 264), ihtiyatî tedbirde yalnızca dava yolu (HMK m. 397) öngörülmüştür⁴⁵.

İki kurum arasındaki farklardan biri de sebepler bakımındandır. İhtiyatî haczin istenebileceği sebepler kanunda tahdidi yani sınırlı olarak sayılmıştır. Oysa ihtiyatî tedbir istenebilmesi için daha genel ve esnek bir durum vardır. Zira ihtiyatî tedbir talep edebilmek için gecikmesinde sakınca bulunan veya bir zarar doğurabilecek herhangi bir sebebin varlığı yeterlidir. Sebebin takdiri hâkimdedir (HMK m. 391/1). İhtiyatî hacizde ise kanunda sayılanlar dışında bir sebeple talepte bulunulamaz⁴⁶.

1.2.1.1.3. İhtiyatî haczin ihtiyatî tedbirle birbirlerine olan etkileri

İhtiyatî haciz talep edilebilecek hâllerde ihtiyatî haciz, ihtiyatî tedbir talep edilebilecek hâllerde ise ihtiyatî tedbir talep etmek esas olmalıdır. Buna rağmen “ihtiyatî haciz zımında ihtiyatî tedbir” veya “ihtiyatî tedbir zımında ihtiyatî haciz” gibi uygulama tarafından zaman içerisinde üretilmiş bazı kavramlar kanuna ve

⁴³Özekes, 1999, **a.g.k.**, 68.

⁴⁴Uyar, 2023, **a.g.k.**, 9.; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, 2023, **a.g.k.**, 472.; Deynekli ve Saldırım, 2011, **a.g.k.**, 12.

⁴⁵Özkan, 2014, **a.g.k.**, 14.; Uyar, 2023, **a.g.k.**, 9.; Pekcanitez, Atalay ve Özekes, 2023, **a.g.k.**, 608.; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, 2023, **a.g.k.**, 472.

⁴⁶Özekes, 1999, **a.g.k.**, 64.

kurumların özüne aykırıdır⁴⁷. Gerek taraflarca yanlış yapılmış talepler gerekse yanlış verilmiş mahkeme kararları iki kurumun karıştırılmasından doğan çeşitli zorlukları ortaya çıkarmaktadır. Mesela, kararın icrası söz konusu olduğunda, hükmedilen geçici hukukî korumanın ihtiyatî haciz mi yoksa ihtiyatî tedbir mi olduğuna göre icrasını talep etme süreleri değişiklik gösterecektir.

Her iki geçici hukukî koruma tedbiri için kanunda öngörülen başvuru yolları ve hukukî çareler bakımından da karışıklıkların doğma tehlikesi bulunmaktadır. Örneğin, her iki kuruma karşı başvurulabilecek itiraz yolu farklı kanunlarda, bazı hususlar farklılık teşkil edecek şekilde düzenlenmiştir. Talebin tespiti doğru yapılmadığı takdirde itirazın tâbi olduğu hukukî şartlar da değişecektir⁴⁸. Kanun yolu bakımından ise her iki geçici hukukî koruma yolu benzer düzenlendiğinden uygulamayı çokça aksatmaz denebilirse de, başvuru gerekçesi ve talep yönünden yine belirsizlikler üst mahkemeye taşınmış olacaktır⁴⁹.

Hangi geçici hukukî koruma tedbiri için yapıldığı açık olmayan bir taleple karşılaşıldığında mahkemenin nasıl davranması gerektiği de tartışmalı bir konudur. Bir görüşe göre, hâkimin hukuku re'sen uygulama ödevi devreye girmeli ve talepte bulunan kişinin ihtiyatî haciz veya ihtiyatî tedbir nitelendirmesiyle bağlı kalmaksızın, hâkim kendi hukuksal saptamasını yapmalıdır⁵⁰. Ancak bunu yaparken taleple bağlılık sınırını aşmadan, sadece çelişkili hususun aydınlatılması anlamında bir yetki kullanılmalıdır⁵¹. Bir başka görüşe göre ise hukukî nitelendirmeyi doğru yapmak tarafın yükümlülüğündedir ve hâkim taleple bağlılık kuralına aykırı şekilde hukukî nitelendirme yapamaz⁵². Başka bir görüşe göre ise hâkimin davayı aydınlatma yükümlülüğü burada cereyan eder ve tarafa talebini açıklattırır. Tarafın ileri sürdüğü vakıalar, deliller ve istemler açıkladığı beyana uygunsa hâkim buna göre karar alır,

⁴⁷Özekes, 1999, **a.g.k.**, 54.; Deynekli ve Saldırım, 2011, **a.g.k.**, 12.; Erişir, 2013, **a.g.k.**, 250.; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, 2023, **a.g.k.**, 470.; Özekes, M. (2020). Hayalî bir kurum: ihtiyatî tedbir mahiyetinde ihtiyatî haciz. Memiş, T., Şimşek, B ve Şener, Ö.S. (Ed.), *Yargıtay 11. Hukuk Dairesi Başkanı Merhum Mehmet Kılıç'a Armağan* içinde (s. 449-480). İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, s. 449.

⁴⁸Özekes, 2020, **a.g.k.**, 452.

⁴⁹Özekes, 2020, **a.g.k.**, 474.

⁵⁰Üstündağ, 1981, **a.g.k.**, 5 vd.; Deynekli ve Saldırım, 2011, **a.g.k.**, 12.; Akkaya, 2024, **a.g.k.**, 14.; N. Bolayır (2019). *Medenî usûl hukukunda hakimin hukuku re'sen uygulaması ilkesi*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, s. 337. ; Hâkimin hukuku re'sen uygulamasının gerekliliği, tarafların hukukî tavsifiyle bağlı kalınamayacağı, hâkimin ihtiyatî tedbir yerine ihtiyatî haciz kararı vermesinde yasaya aykırılık olmadığı yönünde: **Yargıtay 15. HD., 02.03.1984, E.1983/4019, K.1984/664. (Lexpera)**; Aynı yönde: **Yargıtay 11. HD, 17.10.2016, E.2016/9206, K.2016/8201. (Lexpera)**

⁵¹Görgün, Börü ve Kodakoğlu, 2023, **a.g.k.**, 470.

⁵²Erişir, 2013, **a.g.k.**, 226-227.

değilse reddeder⁵³. Uygulamada, hem hâkimin hukukî nitelendirmeyi kendisinin yapacağı hem de taleple bağlılık kuralına uyulması gerektiği yönünde kararlar mevcuttur⁵⁴. Kanımızca, hâkim tarafın nitelendirmesiyle bağlı olmadan duruma uygun geçici hukukî koruma yöntemine karar verebilmeli, ancak bunun saptamasını yaparken tarafa sorma ve açıklattırma yolunu da kullanmalıdır. Hâkimin talep sonucunda bir çelişki veya belirsizlik olması durumunda bu sorunu davayı aydınlatma ödeviyle gidermesi gerekir⁵⁵. Keza doktrinde, para alacakları için ihtiyatî haciz talep edilmesi gerekirken, nitelendirmede yanılığa düşülerek ihtiyatî tedbir talep edilmiş olmasındaki hayat olayıyla talep sonucu arasındaki çelişkinin giderilmesinin hâkimin davayı aydınlatma yükümlülüğü kapsamında olacağı değerlendirilmiştir⁵⁶. Tarafın talep sonucunun hangi geçici hukukî korumayla sağlanabileceği konusunda tereddüt devam ediyor veya kanunen imkânsızlık olması durumunda ise talep reddedilmelidir. Kısaca iki geçici hukukî koruma tedbiri arasındaki farkın uygulamacılar tarafından iyi anlaşılması ve duruma göre doğru talebin yapılması büyük önem arz eder.

Değinilmesi gereken bir başka mesele de ihtiyatî tedbir ve ihtiyatî haczin birbirine kıyas bakımından etkisidir. Bir görüşe göre, ihtiyatî haciz, ihtiyatî tedbirin özel bir türü olarak ortaya çıktığından ve ihtiyatî tedbirin daha kapsamlı olmasından dolayı ona göre daha özel bir düzenleme olarak kabul edilmelidir⁵⁷. Keza ihtiyatî hacizden kaynaklanan tazminat davaları İcra ve İflâs Kanunu'nda ayrı bir hükümle düzenlenmediğinden ve

⁵³Özekes, 2020, a.g.k., 477.

⁵⁴6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 406. maddesinin gerekçesinden yola çıkarak, iki terimin birbiriyle karıştırılmasının sakıncalar doğurabileceği, "ihtiyatî haciz zımında ihtiyatî tedbir" veya "ihtiyatî tedbir zımında ihtiyatî haciz" gibi kavramların yarattıkları karmaşanın gerektiği takdirde somutlaştırılmak suretiyle açıklattırılması gerekliliği ve uygulanacak hukukun hâkimce tespit edileceği yönünde: **Yargıtay HGK., 20.05.2021, E.2017/1796, K.2021/607. (Lexpera)**; Buna karşılık; ihtiyatî tedbir talebinin ihtiyatî haciz talebini kendiliğinden kapsamayacağı, talepten açıkça ihtiyatî haciz talep edildiğine dair bir anlam çıkmazsa hakimin resen ihtiyatî haciz talep edildiğini varsaymasının taleple bağlılık kuralına aykırılık teşkil edeceği yönünde: **Yargıtay 13. HD, 23.06.2014, E.2014/15803, K.2014/20559. (Lexpera)**; Yargıtay'ın bu konudaki farklı içtihatlarına başka bir örnek olarak bir kararda "Davacı vekili dava dilekçesinde ihtiyati tedbir talep etmiş, mahkemece ihtiyati tedbir isteminin reddine karar verildiği halde, talep aşılarak ihtiyati haciz kararı verilmesi doğru olmamış, kararın bozulması gerekmiştir." denmesine rağmen aynı kararın karşı oy yazısında "...davacının talebinin HMK'nin 33.maddesi hükmüne göre yine geçici koruma tedbiri olan ihtiyati haciz talebi olarak nitelemesinin ve ihtiyati haciz kararı verilmesinin, yargılama sırasında verilen ihtiyati haczinde yine mal kaçırmayı önleyici bir tedbir olması karşısında "Talep aşımı" olarak kabul edilemeyeceğinden..."denmesi bu konuda hâkimlerce her iki yaklaşımın da gösterildiğine bir örnektir. **Yargıtay 17. HD., 17.03.2014, E.2013/20381, K.2014/3685. (Lexpera)**

⁵⁵V. Karaaslan (2013). *Medenî usûl hukukunda hâkimin davayı aydınlatma ödevi*. Ankara: Seçkin Yayınevi, s. 121.

⁵⁶N. Meriç (2010). Hâkimin davayı aydınlatma yükümlülüğü. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 11(2009), 377-42, s. 393.

⁵⁷Özekes, 1999, a.g.k., 55.

teminata ilişkin düzenlemenin içinde yer verilmesiyle yetinildiğinden, ihtiyatî tedbire ilişkin hükümlerin kıyas yoluyla ihtiyatî hacze uygulanması gerektiğine dair görüş mevcuttur⁵⁸. Dolayısıyla ihtiyatî tedbir hükümlerine de genel nitelikli olduklarından kıyas anlamında başvurulabilir. Başka bir görüşe göre ise iki kurum arasında altlık üstlük ilişkisi bulunmaz ve her ikisi de ayrı birer geçici hukukî koruma tedbiridir. Dolayısıyla kıyas söz konusu olduğunda da tutarlı olan ya tamamen kıyas yapılamayacağını kabul etmek ya da iki kurumun da boşluk bulunan durumlarda birbirlerinin hükümlerinden yararlanabileceklerini kabul etmektir⁵⁹. Kanımızca, kurumun karakterine ve uygulanmasına uygun düştüğü ölçüde her iki kurum da kanunun eksik bıraktığı noktalarda birbirlerinden kıyas yoluyla yararlanabilmelidir. Bunun yanı sıra iki kurum arasında özellik arz eden noktalar bilinçli şekilde farklılaştırılmalı, benzerlik arz eden hususlarda ise farklı hükümlere yer verilmek suretiyle uygulamanın işi zorlaştırılmamalıdır⁶⁰.

1.2.1.2. İhtiyatî haczin delil tespitiyle karşılaştırılması

“Davanın açılmasından veya dava görülmekte ise delillerin gösterilmesi aşamasının gelmesinden önce ileride kaybolma veya gösterilmesinde ve dinlenilmesinde (belirlenmesinde) zorluk çıkma tehlikesini ortadan kaldırmak üzere delillerin hemen incelenmesine ve kayda alınmasına **delillerin tesbiti** denir⁶¹.”

Tanımdan da anlaşılacağı üzere delil tespiti, daha sonradan saptanması güç veya imkânsız hâle gelebilme olasılığı olan veya muhafaza edilmesi zorluk doğurabilecek deliller üzerindeki kaybolma tehlikesini bertaraf etmek üzere öngörülmüş bir geçici hukukî korumadır (HMK m. 400). Zira her delilin yargılamada ileri sürmek için uygun aşamaya gelene kadar muhafaza edilmesi mümkün olmayabilir. Delil tespitinin amacı

⁵⁸Özekes (Pekcanitez Usûl), 2017, **a.g.k.**, 2542.

⁵⁹Erişir, 1999, **a.g.k.**, 226.; Yardım, 2023, **a.g.k.**, 76.

⁶⁰Örneğin, ihtiyatî hacizde kararın icrası için alacaklıya verilen süre karardan itibaren on gün iken (İİK m. 261), ihtiyatî tedbirde aynı süre kararın tebliğ veya tefhiminden itibaren bir haftadır (HMK m. 393). İki kurum arasında, böyle bir fark oluşturma arkasındaki neden anlaşılamamaktadır. Aksine iki kurum arasındaki benzerlikten kaynaklı olarak ihtiyatî tedbir kararı almış alacaklının on günü olduğu yanlışlığına düşerek bir haftalık süresini kaçırmaması olasılık dâhilindedir. Özellikle tarafın talebinin tam anlaşılamadığı durumlarda hâkimin hukukî nitelendirmeyi yapması söz konusu olduğunda, böyle bir durum da ortaya çıkabilecektir. Hâlbuki her iki kurum bakımından sürelerin aynı öngörülmesinde kanımızca bir sakınca yoktur.

⁶¹Yılmaz, 2001, **a.g.k.**, 1335. Benzer tanımlar için bkz. Üstündağ, 2000, **a.g.k.**, 590.; B. Kuru ve B. Aydın (2021). *Medeni usul hukuku el kitabı, Cilt I-II*. Ankara: Yetkin Basımevi, s. 1299.; İ.E. Postacıoğlu ve S. Altay (2015). *Medeni usul hukuku dersleri*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, s. 1018.; Erişir, 2013, **a.g.k.**, 336.; Akçol Aslan, 2011, **a.g.k.**, 29.; Atalı ve Ermenek, 2023a, **a.g.k.**, s. 383.; B. Arslandoğan (2020). *Medeni yargılama hukukunda delil tespiti*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, s. 15.

daha sonradan delil değişmiş, onarılmış ya da kaybedilmiş olsa bile henüz mevcutken tespitini sağlamak; böylece ispat faaliyetini güvence altına almaktır⁶². Bu koruma amacı yönüyle delil tespitinin, yine birer geçici hukukî koruma olan ihtiyatî tedbir ve ihtiyatî hacizle benzerlik gösterdiği söylenebilir. Ancak özellikle yöneldiği unsur, amaç ve yöntem ile bu kurumlardan ayrılmaktadır.

İhtiyatî haciz ve delil tespiti arasındaki en önemli fark kendini amaç unsurunda göstermektedir. İhtiyatî haciz, yukarıda da çokça bahsedildiği üzere, asıl alacağın icra edilebilirliğini güvence altına almayı amaçlamaktadır. Oysa delil tespitinde amaç, ispat araçlarının korunması ve tespittir. Dolayısıyla ihtiyatî haciz genel anlamda talep konusu alacağın korunmasına yönelmiş bir geçici hukukî koruma tedbiriyken; delil tespitinin dava konusuyla da talep sonucuyla da bir ilgisi bulunmaz. Yalnızca vakıaların ispat edilmesi faaliyeti sırasında ispat araçlarına yönelmiş bir korumadır⁶³.

İki geçici hukukî koruma türü arasındaki farklardan biri de karşı tarafın menfaatini zedeleme konusunda kendini göstermektedir. İhtiyatî haciz ilk etapta, alacaklının olası alacağını tahsil edebilmesini sağlamak ve borçlunun zararlı davranışlarına engel olmak bakımından menfaat dengesinde alacaklı lehine bir ağırlık saęlar⁶⁴. Öte yandan teminat istenmesi, tazminat davası veya ihtiyatî haczin icrasında öngörülen süreler ve ek şekil koşulları gibi menfaat dengesini borçlu açısından da güçlendirecek kurallar öngörülmüştür⁶⁵. Dolayısıyla ihtiyatî haciz borçlu tarafın menfaatini zedeleyici yönü ile sıkı bir yargılama süreci ve icra prosedürü gerektirmektedir⁶⁶. Teminat ve tazminat gibi ek düzenlemeler yine bu nedenle öngörülmüştür. Geçici olarak sağlanmış korumanın vakit kaybedilmeden ortadan kaldırılması esastır ve buna yönelik süre tedbirleri de alınmıştır. Ancak delil tespitinde, taraflardan birinin ispat aracı olarak ileri süreceği bir delil üzerinde koruma sağlandığından, doğrudan karşı tarafın menfaatine büyük ölçüde zarar veren bir durum yoktur. Bu nedenle de yargılama ve icra gibi prosedürler bu tedbir yönünden ayrıca

⁶²Özekes, 1999, **a.g.k.**, 51.; Pekcanitez, Atalay ve Özekes, 2023, **a.g.k.**, 609.; Budak ve Karaaslan, 2023, **a.g.k.**, s. 379.

⁶³Özekes, 1999, **a.g.k.**, 51.; Postacıoğlu ve Altay, 2015, **a.g.k.**, 1018; Erişir, 2013, **a.g.k.**, 338.; Arslandoğan, 2020, **a.g.k.**, 59.

⁶⁴Yardım, 2023, **a.g.k.**, 20.

⁶⁵P. Çiftçi (2010). *İcra hukukunda menfaat dengesi*. Ankara: Adalet Yayınevi, s. 349.

⁶⁶İhtiyatî haciz kararının verilme sürecinde yalnızca alacaklının değil borçlunun da korunması gereken bir menfaat dengesi olduğu ve borçlunun özellikle tacir olması hâlinde ticarî itibarının zedelenmemesine dikkat edilmesi gerektiği yönünde: **Yargıtay 6. HD., 05.05.2014, E.2013/13289, K.2014/5725. (Lexpera)**

düzenlenmiş değildir. Yine teminat ve tazminat bakımından da ek düzenlemelere gidilmemesinin nedeni budur. Delil tespitinde sağlanan korumanın, karşı tarafın menfaati bakımından acilen ortadan kaldırılması gibi bir gereklilik de bulunmamaktadır⁶⁷.

Aynı neden kendini itiraz yolunda da göstermektedir. Menfaat dengesinde ciddi bir bozukluk olmaması itiraz bakımından imkânların düzenlenme şeklini de etkilemiştir. Her ne kadar delil tespitinde de itiraz söz konusu olabilmekte ise de bu ihtiyatî hacizdeki kadar ayrıntılı süre ve şekli koşullara bağlanmış olmayıp, gerçek bir hukukî çare niteliğinde de sayılmaz⁶⁸.

1.2.2. İhtiyatî haczin diğer haciz türlerinden farkı

İhtiyatî haciz de bir haciz türüdür. Bu başlık altında icra hukukundaki haciz türleri ile ihtiyatî haczin kıyaslaması yapılacak, farkları ortaya konacaktır.

1.2.2.1. Kesin hacizden farkı

Kesinleşmiş bir icra takibinin sonucunda alacaklının alacağını karşılamak için borçlunun malvarlığından borca yetecek miktarına icra müdürünce hukuken el konulmasına kesin haciz denir⁶⁹. Kesin haciz istenebilmesi için şart ödeme veya icra emri üzerine takibin kesinleşmesidir. Oysa ihtiyatî hacizde kesinleşmiş bir alacak, hatta yapılmış bir takip veya açılmış bir dava dahi aranmaz⁷⁰.

Kesin hacizde alacaklının nihaî tatminini güden bir eda amacı mevcuttur. İhtiyatî hacizde ise takibi güvence altına almanın esas olduğu teminat amacı ön plandadır. Bu nedenle kesin haciz alacaklıya, borçlunun mallarının satışını talep etme hakkı tanınmasına rağmen ihtiyatî hacizde henüz kesinleşmiş bir alacak mevcut olmadığından malların satışı kural olarak istenemez⁷¹. Dolayısıyla satış isteme için İİK m. 106'da öngörülmüş olan müddetler kesin haciz için öngörülmüş olup, ihtiyatî hacizde satış istenemeyeceğinden bu müddetlere tabî değildir⁷².

⁶⁷Özekes, 1999, **a.g.k.**, 51-52.; Akyol Aslan, 2011, **a.g.k.**, 52.

⁶⁸Özekes, 1999, **a.g.k.**, 51.

⁶⁹Kuru, 2013, **a.g.k.**, 410.

⁷⁰Saldırım, 1999, **a.g.k.**, 212.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 410.; Deynekli ve Saldırım, 2011, **a.g.k.**, 8-9.

⁷¹Muşul, 2013, **a.g.k.**, 1081.

⁷²Kuru, 2013, **a.g.k.**, 606.

Çalışmamızın kalanında ihtiyatî haczin kesin hacizden satış isteme yetkisindeki benzer farklarına yeri geldikçe değinileceğinden ve ihtiyatî haczin kesin hacze dönüşmesi yolları⁷³ ayrı bir başlık altında ayrıntılı inceleneceğinden şimdilik bu başlık altında farklılıkların tamamına yer vermiyoruz.

1.2.2.2. Geçici hacizden farkı

Genel haciz yoluyla takipte, borçlu imzaya itiraz etmiş, alacaklı da itirazın geçici kaldırılması yoluna⁷⁴ gitmiş ve talebi kabul görerek itirazın geçici kaldırılması kararı almış ise geçici haciz söz konusu olur (İİK m. 69)⁷⁵. Geçici haciz sadece bu itirazın geçici kaldırılması yoluna özgü olup ihtiyatî haciz kadar kapsamlı değildir⁷⁶.

İhtiyatî haczin geçici tedbir olmasıyla geçici haciz kurumu, kavramsal olarak birbirleriyle karıştırılmamalıdır. Her iki kavramda da geçicilik, benzer olarak nihaî sonuca henüz ulaşamamış ancak geçici olarak bir haklılık tespit edilmiş ve buna ilişkin satış haricî güvenceler sağlanmış olması anlamında kullanılır. Bu anlamda sınırlı inceleme sonucu geçici bir koruma tesis etmeleri bakımından iki kurum birbirine yakındır. Her iki kurumun da kesin hacizden farklı olarak, satışın istenemeyeceği geçici bir haciz olma statüleri dikkate alındığında aralarında kıyas yoluyla da benzerlik kurulabilir. Örneğin, ihtiyatî haczin iştirake ilişkin hükümleri, bu konuda açık olmayan geçici haciz müessesesine kıyas yoluyla uygulanabilir⁷⁷. Fakat amaçları, şartları, yargılama usûlleri ve sonuçları bakımından karıştırılmamaları yerinde olur. Zira geçici haciz bahsettiğimiz üzere yalnızca itirazın geçici kaldırılması kararının bir sonucudur⁷⁸.

1.2.2.3. İlave hacizden farkı

İlave haciz, ihtiyatî hacizden farklıdır. İlave haciz söz konusu olduğunda, bir alacaklının borçlunun malvarlığına koydurduğu mevcut bir haciz vardır. Diğer alacaklı veya alacaklılar bu hacze iştirak etmiş fakat haczedilen malvarlığı tüm alacakları

⁷³Bkz. a.ş. 2.3. no'lu başlık.

⁷⁴İlamsız icra yolunda, borçlunun ödeme emri kendisine tebliğ olduğunda imzaya itiraz etmiş, alacaklı da bu borçlunun bu itirazını kaldırmak için icra mahkemesine başvurmuşsa, bu başvuru yolunun adı *itirazın geçici kaldırılması*dır. Alacaklının talebi kabul olursa dahi talep hemen kesinleşmiş olmaz, kesin haciz isteme ve dolayısıyla da satış yetkisi verilmez. (Aşık vd., 2023, **a.g.k.**, 127 vd.)

⁷⁵Aşık vd., 2023, **a.g.k.**, 131.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 258.; Atalı ve Ermenek, 2023b, **a.g.k.**, 82.

⁷⁶Deynekli ve Saldırım, 2011, **a.g.k.**, 9.; Ulukapı, 2015, **a.g.k.**, 298.

⁷⁷Ö. Yazar (2011). *İcra ve iflâs hukukunda imzaya itiraz ve imzaya itirazın sonuçları*. Ankara: Yetkin Yayınevi, s. 97.; Aksi yönde: R. Akcan (2005). *Hacze iştirak*. Ankara: Seçkin Yayınevi, s. 59.

⁷⁸Özekes, 1999, **a.g.k.**, 274.

karşılamaya yetmemiştir⁷⁹. İşte bu durumda alacaklıların talebi bulunması koşuluyla ek bir hacze gidilmesine ilave haciz denir (İİK m. 100/2).

Hâlbuki ihtiyatî hacizde amaç alacaklının tahsil kabiliyetini korumaktır. Bu koruma geçici nitelik taşır. Oysa ilave hacizde geçici bir durum yoktur. İlave haczin kendisi bağımsız bir haciz olmayıp, eski haczin akıbetine tabidir⁸⁰. İhtiyatî hacizde henüz asıl alacak bakımından karar verilmiş olmadığından veya takip kesinleşmediğinden alacaklının nihaî tatmininin amaçlandığı da söylenemez. Hâlbuki ilave hacizde yeterli gelmeyen hacizli malvarlığına talep üzerine ek haciz yapılarak diğer alacaklıların da nihaî tatmini amaçlanmaktadır⁸¹.

Nihaî bir tatmin amacı gütmeyen, geçici bir hukukî koruma tedbiri olan ihtiyatî haczin uygulanması nedeniyle alacaklının ilave haciz talep etmesi mümkün değildir⁸². İhtiyatî haciz kesin hacze dönüşmediği sürece geçici haciz statüsündedir. İlave haciz ise alacaklıların nihaî tatminini amaçlayan ve kesin haciz içerisinde yer alan bir müessesedir⁸³.

1.2.2.4. Tamamlama haczinden farkı

Tamamlama haczi de aynı ilave haciz gibi ihtiyatî hacizden farklı bir müessesedir. Tamamlama haczinde; mevcut bir haciz vardır ancak haczedilen malların kıymette takdirinde yanılma sebebiyle satış sonu elde edilen miktar alacakları karşılamaya yetmemektedir⁸⁴. Bu nedenle ek bir haczin gerektiği hâllerde, icra memuru ayrıca alacaklıların talebine gerek duymaksızın re'sen başka malları da haczeder (İİK m. 139). Oysa ihtiyatî hacizde icra memurunun kararı re'sen icra ettirmesi mümkün değildir (İİK m. 261).

İlave hacizde olduğu gibi burada da geçici bir nitelik söz konusu olmayıp alacaklıların nihaî tatmini amaçlanır. Ancak tamamlayıcı haciz eski haczin akıbetine tabi olmayıp kendisi bağımsız bir hacizdir⁸⁵. İhtiyatî hacizde olduğu gibi güdülen bir

⁷⁹Akcan, 2005, **a.g.k.**, 184.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 535.; Pekcanıtez vd., 2023, **a.g.k.**, 195.; Atalı ve Ermenek, 2023b, **a.g.k.**, 139.; Aşık vd., 2023, **a.g.k.**, 152.

⁸⁰Akcan, 2005, **a.g.k.**, 184.

⁸¹Özekes, 1999, **a.g.k.**, 274-275.; Deynekli ve Saldırım, 2011, **a.g.k.**, 9.

⁸²Akkaya, 2024, **a.g.k.**, 92.

⁸³Özekes, 1999, **a.g.k.**, 275.

⁸⁴Kuru, 2013, **a.g.k.**, 732.; H. Pekcanıtez, O. Atalay, Ö. Sungurtekin ve M. Özekes, (2022). *İcra ve iflas hukuku ders kitabı*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, s. 253.; Atalı ve Ermenek, 2023b, **a.g.k.**, 194.; Aşık vd., 2023, **a.g.k.**, 152.

⁸⁵Akcan, 2005, **a.g.k.**, 185.

teminat amacı burada mevcut değildir. Her iki hacizde de alacağa oranla eksik kalmış bir miktar haczin ek hacizler suretiyle tamamlanması amaçlanırken, ihtiyatî haciz alacaklının geçici olarak korunmasına yönelmiştir ve içinde kesin bir haciz barındırmaz⁸⁶.

İlave hacizdekine benzer olarak, ihtiyatî haczin uygulanması nedeniyle icra memurunun tamamlama haczine gitmesi mümkün değildir. Çünkü tamamlama haczi de temelde alacaklının satıştan sonra nihaî olarak tatmini içindir. Oysa ihtiyatî hacizde, kesin hacze dönüşmedikçe, satış veya alacaklının tatmini söz konusu değildir. Tamamlama haczi geçici hacizlerde değil, kesin hacizde uygulanabilir⁸⁷.

1.3. İhtiyatî Haciz Kararı ve Etkisi

Çalışmanın asıl konusu ihtiyatî haciz kararının icra edilmesi olduğundan, öncelikle icra edilecek kararın önemli bazı özelliklerine değinilmesi çalışmanın kalanının anlaşılması bakımından önemlidir. İhtiyatî haciz talep edildiğinde mahkeme iki şekilde karar verebilir. Söz konusu talebi, teminatlı veya teminatsız olarak kabul edebilir ya da talebin reddine karar verebilir. Aşağıda her iki durum incelenecek, kararların hukukî nitelikleri tartışılacak ve doğurdukları etki ortaya konacaktır.

1.3.1. İhtiyatî haciz talebinin kabulü kararı

Mahkeme ihtiyatî haczin şartlarının mevcut olduğu kanaatinde ise alacaklının talebini kabul eder. Artık ihtiyatî haczin ayakta tutulabilmesi için alacaklı tarafından kararın icra ettirilmesi (İİK m. 261) gerekir. Eğer ihtiyatî haciz kararı dava veya takipten önce alınmış ise süresi içinde tamamlayıcı merasimin (İİK m. 264) gerçekleştirilmesi aranır.

1.3.1.1. Kabul kararının içeriği

Bu başlık altında genel olarak ihtiyatî haciz talebinin kabulü kararının içeriğinde olmadığı gereken unsurlardan bahsedilecektir. Bu unsurlardan bazılarının kararda yer almaması hâlinde kararın infazında doğabilecek güçlüklerle işaret edilecek ve olası çözüm yolları üzerinde durulacaktır.

⁸⁶Özekes, 1999, **a.g.k.**, 274.; Deynekli ve Saldırım, 2011, **a.g.k.**, 9.

⁸⁷Akkaya, 2024, **a.g.k.**, 92.; Özekes, 1999, **a.g.k.**, 275.

1.3.1.1.1. Genel olarak

Kanuna göre ihtiyatî haciz kararının muhtevasında yani içeriğinde, sonradan icra aşamasında da önemli olacak birtakım unsurların yer alması gereklidir. Bu unsurlar şunlardır (İİK m. 260):

-Borçlunun, alacaklının ve olması durumunda mümessilinin isim, soy isim ile adres bilgileri.

-İhtiyatî haciz kararının verilmesinde etkili olan belgelerin neler olduğu ile alacağın miktarı.

-İhtiyatî haczin konulmasında gözetilen sebep.

-İhtiyatî haciz aşamasında üzerinde haciz yapılacak şeyler.

-Alacaklının haksız olduğu hâlde aldırıldığı ihtiyatî haciz kararından doğabilecek borçluya ve üçüncü kişilere ait zararları ödemek zorunluluğunda olduğu ve alacaklının gösterdiği teminatın nelerden oluştuğu.

Bu unsurların yanı sıra genel anlamda mahkeme kararlarında yer alması gereken unsurların da yine kararda belirtilmeleri gerekir⁸⁸.

Görüldüğü üzere ihtiyatî haciz kararında bazı bilgilerin yer alması kanun koyucu için özel hassasiyet gerektiren bir konu olarak ayrıca değerlendirilmiştir.

İhtiyatî haciz kararına dayanak teşkil eden bilgi ve belgelerin neler olduğu ile kararın verilmesindeki sebebin ne olduğu, özellikle dinlenilmemiş borçlunun sonradan itirazı bakımından önem taşımaktadır. Bu bilgiler, borçlunun karşı koyabileceği, ihtiyatî haczin haksızlığını kanıtlama faaliyetine girişeceği noktaları göstermeleri bakımından kararda yer almalıdır⁸⁹. Karar, gerekçeli şekilde kaleme alınmalı, kabulün veya reddin sebebi net olarak belirtilmelidir. Salt tensip tutanağı veya ara karar gibi şekiller ihtiyatî haciz kararı için uygun bir biçim sayılamaz⁹⁰.

⁸⁸Yılmaz, 2001, **a.g.k.**, 1112.

⁸⁹Özekes, 1999, **a.g.k.**, 236.

⁹⁰M. Özekes (2007). İhtiyatî haciz kararlarının gerekçeli olması ve kanun yoluna başvuru –bir karar üzerine değerlendirme-, *Yavuz Alangoya İçin Armağan* içinde (s.469-484). İstanbul: Alkım Yayınevi, s. 483.; Arslan vd., 2022, **a.g.k.**, 550.

1.3.1.1.2. Alacak miktarının ihtiyatî haciz kararında açıkça belirtilmemiş olması sorunu

İhtiyatî haciz talebinin kabulü kararında alacak ve buna bağlı fer'î kalemlerin miktarının özellikle açık ve net bir biçimde belirtilmesi önemlidir. Çünkü haczin uygulanması aşamasında icra müdürünün dikkate alacağı bir alacak miktarı mevcut olmalıdır. Bunun yanı sıra daha sonra borçlunun teminat yatırmak suretiyle ihtiyatî haczi kaldırmak gibi bir talebi olduğunda bakılacak miktar yine kararda gösterilmesi gerekendir⁹¹. Her ne kadar bu durumun haczin icrasına engel teşkil etmeyeceği, çeşitli yöntemlerle durumun aydınlatılabileceği şeklinde görüşler doktrinde mevcut olsa da⁹², alacak miktarının eksikliği kararda esaslı bir eksiklik kabul edilmelidir. Zira icra müdürü kararda olmayan bir hususu kendi inisiyatifıyla uygulayamaz⁹³.

Alacağın ihtiyatî haciz kararında net bir şekilde belirtilmemiş olması kararın uygulanabilir olmasını engeller. O hâlde çözümlerden biri alacaklının yeni bir ihtiyatî haciz kararı alması olabilir⁹⁴. Üstelik ihtiyatî haciz henüz uygulanmadığı için alacaklıya yatırdığı teminat da iade edilir. Ancak bu durumda uygulanamayan ihtiyatî haciz ortadan kalkacak ve yeni karar alınana dek borçlunun birtakım riskli hareketleri yüzünden alacaklı zarara uğrayabilecektir.

İhtiyatî hacze itiraz etmek akla gelebilecek başka bir çözüm yolu olsa da, ihtiyatî hacze itiraz müessesesi yalnızca borçlu ve hakkı ihlal edilmiş üçüncü kişilere tanınmış bir haktır. Alacaklının ihtiyatî hacze itiraz etme hakkı bulunmaz⁹⁵.

İstinaf kanun yolu bakımından ise alacaklının talebinin kabul gördüğü bir karara karşı kanun yoluna başvurmasının mümkün olup olmadığı sorunu ortaya çıkar. Ancak bizim de katıldığımız görüşe göre⁹⁶, alacaklının hukukî yararı bulunuyorsa kendi lehine

⁹¹Bkz. a.ş. 2.2.5.2. no'lu başlık.

⁹²Akyazan'a göre alacaklının ihtiyatî haczi talep dilekçesinden alacak miktarı tespit edilebilir. (Akyazan, 1958, **a.g.k.**, 23.)

⁹³Özekes, 1999, **a.g.k.**, 237.; İsviçre'de ihtiyatî haciz kararının kanunun hükümlerine net şekilde aykırı olması hâlinde kararın yok hükmünde sayılması ve icra memurunun artık bu kararı icra etmemesi gerektiği yönünde: Yıldırım ve Deren Yıldırım, 2021, **ag.k.**, 408. Kanımızca, geçerli bir mahkeme tarafından verilmiş ihtiyatî haciz kararının kanuna aykırılık içermesi hâlinde yok hükmünde sayılması ağır bir yaptırım olur. Yok hükmündeki kararlar bakımından ayrıntılı bilgi için bkz. Atalı (Pekcanitez Usûl), 2017, **a.g.k.**, 2045.; bkz. Özekes, M. (2000). Medeni usul hukukunda yok hüküm ve etkisiz hüküm, *Yargıtay Dergisi*, 26(4), 661-699.

⁹⁴Özekes, 1999, **a.g.k.**, 237.

⁹⁵Yardım, 2023, **a.g.k.**, 220.; Akkaya, 2024, **a.g.k.**, 166.

⁹⁶Özekes (Pekcanitez Usûl), 2017, **a.g.k.**, 2217.; Yardım, 2023, **a.g.k.**, 220.

olan karara karşı istinaf yoluna başvurulmasında bir sakınca yoktur⁹⁷. Dolayısıyla kanun yoluna başvuru süresi devam ederken alacaklının bu konuda istinaf mahkemesine başvurulması mümkündür. Bu durumda alacaklının ihtiyatî haczin icrasını mutlaka süresinde talep etmiş olması gerekir. İcra dairesinin kararı uygulayamaması ihtiyatî haczin düşmesi sonucunu doğurmamalıdır çünkü kanunda özellikle öngörülmüş süre alacaklının ihtiyatî haczin icrasını talep etmesi içindir, icra dairesinin uygulaması için değildir (İİK m. 261). Fakat karar istinaf süreci sonuçlanıncaya kadar uygulanamayacaktır. Hâlbuki uygulanabilen bir kararda borçlu tarafından istinafa başvurulmuş olsa bile ihtiyatî haczin icrası durmaz (İİK m. 265/5). Bu durumda ise uygulanamayan karar nedeniyle istinaf incelemesinin sonuna kadar ihtiyatî haczin icra edilememesi alacaklı için riskler doğurabilir. Ayrıca alacaklı kararın uygulanamayacağını yüksek ihtimalle icra aşamasında fark edeceğinden çoktan istinaf süresini kaçırmış olabilir.

Süre konusunda sıkıntı yaşanmayacak bir yol da durumun veya koşulların değişmesi nedeniyle ihtiyatî haczin değiştirilmesi yoludur. Alacaklı bu yola her zaman başvurabilir. Ancak bu yolun temel amacı, ihtiyatî haciz kararı verildikten sonra bir durum veya koşulun ortaya çıkması ya da yeni öğrenilmesi ihtimalinde haczin değiştirilebilmesi, kısmen veya tamamen kaldırılmasıdır⁹⁸. Kararda alacak miktarının gösterilmemesi ise alacaklı tarafından sonradan öğrenilmiş bir durum, koşul veya sonradan elde edilmiş bir delil niteliğinde sayılmaz. Ancak kararı veren veya asıl davaya bakan mahkeme tarafından hızlıca kararın değiştirilebilmesi imkânı tanıyacağından bu nedenle yapılacak bir başvurunun kabulü hâlinde sonuç çok daha kısa sürede elde edilebilir, alacaklı da çok vakit kaybetmeden yeniden kararın icrasını talep edebilir. Bir nevi tarafın başvurusuyla mahkemenin hatasını düzeltebilmesine imkân tanınmaktadır. İhtiyatî haczin kesin hüküm etkisinin dar uygulandığı⁹⁹ da göz önünde tutulunca bu şekilde kararın değiştirilmesinde hukukî bir sorun da olmamalıdır. Buna karşılık, bu yola başvurmak pratik amaçlarla hükmün getiriliş nedeninin dışına çıkmak olacaktır. Üstelik hüküm aşağıda açıklanacağı üzere¹⁰⁰, ihtiyatî haciz için İcra

⁹⁷Örneğin, alacaklının teminatın düşürülmesine dair bir taleple istinafa başvurulmasında hukukî yarar olabilir. (Yardım, 2023, **a.g.k.**, 220.)

⁹⁸Yardım, 2023, **a.g.k.**, 245.

⁹⁹Bkz. aşı. 1.3.4. no'lu başlık.

¹⁰⁰Bkz. aşı. 2.2.5.1. no'lu başlık.

ve İflâs Kanunu'nda öngörülmüş bile değildir. Ancak kıyasen uygulama imkânı bulunmaktadır.

Sorunun çözümünde akla gelebilecek başka bir hukukî çare hükmün tashihi (HMK m. 304), hükmün tavzihi (HMK m. 305) ve hükmün tamamlanması (HMK m. 305/A) kurumları olabilir. Ancak isimlerinden de anlaşılacağı üzere bu maddeler hükümler için öngörülmüştür. İhtiyatî haciz kararı ise uyuşmazlığı sona erdiren nihaî bir hüküm değildir¹⁰¹. Ayrıca ortada alacak miktarıyla ilgili bir hüküm olmadığı için onun yanlış yazıldığından bahisle tashihi istenemez. Yine tavzih yöntemine başvurulması da aynı nedenle mümkün değildir. Çünkü bu kuruma başvurulabilmesi için ortada bir karar olmalı ve icrasında tereddüt oluşturmamalıdır. Oysaki ihtiyatî haciz kararında aslında alacak ve fer'ilerine ilişkin talep sonuçlandırılmamıştır sadece ihtiyatî haciz talebi haklı görülmüştür. Dolayısıyla ortada hatayla yazıldığı veya uygulamasında tereddütler oluşturduğu söylenebilecek bir karar yoktur¹⁰². Yargılamada ileri sürülmesine rağmen hâkim tarafından karar verilmemiş hususlar bakımından istenebilecek hükmün tamamlanması kurumunun ise kanımızca duruma uygun düşebileceği savunulabilir. Zira alacağın ihtiyatî haczine dair hüküm alacaklı tarafından talep edilmesine rağmen hükümde eksik bırakılmıştır. Ancak hükümler için öngörülmüş bu yolları kıyasen uygulamak ihtiyatî haciz kurumu bakımından sorunlu olabilir. Çünkü en nihayetinde ihtiyatî haciz geçici bir hukukî koruma tedbiridir ve kendine has özellikler barındırır. Örneğin, HMK m. 306 gereği karşı tarafa yapılması gereken tebligat, belki de dinlenilmeden karar verilmiş borçlu bakımından duruma uygun düşmemektedir. Bu kurumların getiriliş amacı ise kural olarak hâkimin nihaî kararını verdikten sonra bu kararı dönüp değiştiremeyeceği esasına dayanır¹⁰³. Bu kurumlar ise pratiklik getirmek bakımından bu kuralın istisnasıdır. Oysa ihtiyatî hacizde aşağıda bahsedeceğimiz üzere böyle net bir kesinlik bulunmaz. Hâkimin kararını yeniden değerlendirmesi de kural olarak talep üzerine mümkündür¹⁰⁴. Kaldı ki geçici hukukî korumalar için doktrinde hükmün tashihi, tavzihi ve tamamlattırılmasının istenemeyeceği görüşü hâkimdir¹⁰⁵. Ancak aksi görüş de mevcuttur¹⁰⁶.

¹⁰¹Yıldırım ve Deren Yıldırım, 2021, **a.g.k.**, 406.

¹⁰²Özekes, 1999, **a.g.k.**, 237.

¹⁰³Pekcanıtez, Atalay ve Özekes, 2023, **a.g.k.**, 448.

¹⁰⁴Özekes, 1999, **a.g.k.**, 233.

¹⁰⁵T.Ö. Kiraz (2002). Hükümlerin tavzihine ilişkin bazı tespitler. *Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1(2), 127-154, s. 141.; M.A. Tutumlu (2013). *Hükümün açıklanması ve düzeltilmesi (tavzih ve tashih)*. (2. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık, s. 44.; N. Boran Güneysu (2014). *Medeni usul hukukunda*

Kanımızca en iyi çözüm, kararı veren mahkemeden veya asıl yargılama aşamasına geçilmişse asıl yargılamayı gören mahkemeden, karardaki eksikliğin giderilmesi için kanunda süresiz talep imkânının tanınmasıdır. Çünkü ihtiyatî haczin kesin hüküm etkisi zaten sınırlıdır ve teoride koşullara göre değiştirilip kaldırılabilmesi zaten kabul edilmektedir. O hâlde kararı değiştirip kaldıran mahkemenin kararını düzeltmesinde de sakınca olmamalıdır.

1.3.1.1.3. İhtiyatî haciz kararında haczedilecek malların açıkça belirtilmemiş olması sorunu

Alacağın miktarı kadar haczin üzerinde gerçekleştirileceği malların belirtilmiş olması da önem arz eder. Kesin hacizde, borçlunun malvarlığının tümü üzerinde, alacak ve fer'ileri kadar bir kısımla sınırlı olmak üzere haciz konur. Kesin hacizden farklı olarak ihtiyatî hacizde ise haczin kapsamı borçlunun malvarlığının tamamı üzerinde değil, mahkeme tarafından kararda belirtilmiş olan kısmı üzerinde, yine alacak ve fer'ileriyle sınırlı olarak konur. Ancak alacaklı ve mahkemenin borçlunun haczi kabil mallarını bilmesi ve buna göre karar vermesi uygulamada her zaman kolay olmayacaktır. Üstelik yine kesin hacze kıyasla ihtiyatî hacizde borçlunun mal beyanında bulunması süreci yoktur¹⁰⁷. Dolayısıyla uygulamada borçlunun mallarından borca yetecek kadarının haczine karar verildiğine çokça rastlanmaktadır¹⁰⁸. Ancak bu durum kanuna uygun değildir¹⁰⁹.

Kanımızca kanun koyucunun kararın içeriğini sayan hükmüne, içerikte yer alan maddelerden bir veya birkaçının eksikliği hâlinde kararın hukukî durumuna ne

karar. Ankara: Adalet Yayınevi, s. 266.; T. Akkaya (2021). Medeni usûl hukukunda hükmün (nihai kararların) tamamlanması. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 25(1), 19-60, s. 36.; D. Belgin Güneş (2021). Medeni usûl hukukunda hükmün tamamlanması (hmk m. 305/a). *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 12(1), 313-328, 317.; B. Çavuş (2022). *Medeni usul hukukunda hükmün tamamlanması*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, s. 149.

¹⁰⁶E. Karaaslan ve V. Karaaslan (2021). Hükmün tamamlanması. *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 8(2), 557-578, s. 562-563.

¹⁰⁷Özekes, 1999, **a.g.k.**, 239.

¹⁰⁸Yılmaz, 2001, **a.g.k.**, 1113.; Deynekli ve Saldırım, 2011, **a.g.k.**, 71.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1044.; Muşul, 2013, **a.g.k.**, 1107.; Akkaya, 2024, **a.g.k.**, 267.

¹⁰⁹Özekes, 1999, **a.g.k.**, 239.; Aksi yönde: Akyazan'a göre mahkemelerin bu şekilde genel bir tutum sergilemesi kararın infazına engel olmadığı gibi yazara göre yeterli görülmektedir. (Akyazan, 1958, **a.g.k.**, 23.); Aynı yönde: Berkin'e göre, kararın icra edilebilmesi için mahkemenin üzerinde haciz olunacak malları tam ve doğru tayin etmesi gerekmektedir. Ancak yazara göre yine de bu durumun eksikliği kararının butlanını gerektirmez. (Berkin, 1962, **a.g.k.**, 48.); Aynı yönde: Yılmaz'a göre bu durum kanuna aykırı olmakla birlikte uygulamada yarattığı kolaylıktan dolayı pratiktir. (Yılmaz, 2001, **a.g.k.**, 1113.)

olacağına ve eksikliklerin giderilme yöntemine dair bir ekleme yapılması gerekmektedir. Çünkü bu hâliyle madde uygulamada karışıklıklara yol açabilecek niteliktedir. Kanaatimizce kanun hükmüne, kararda yer alması gerektiği sayılan hususların eksik olması durumunda alacaklı, borçlu veya ilgili üçüncü kişinin başvurusu hâlinde mahkemenin bu eksik hususu tamamlayarak yeniden karar verebileceği yönünde bir fıkra eklenmelidir.

1.3.1.2. Alacaklının teminat göstermesi

Kanun koyucu, alacaklının ileride haksız çıkma ihtimaline karşı borçlunun veya üçüncü kişilerin uğrayabileceği muhtemel zararları alacaklıdan tazmin etmeyi güvence altına almak adına alacaklıya bir teminat gösterme yükümlülüğü getirmiştir (İİK m. 259)¹¹⁰. Teminat vezneye yatmadığı sürece ihtiyatî haciz kararı verilmemeli, verilse de alacaklı icrasını isteyememelidir¹¹¹. Bu açıdan teminat gösterilmesi ihtiyatî haczin infaz edilebilmesinin bir şartıdır. Alacaklının teminat göstermemesinin sonucu ise ihtiyatî haczin uygulanamamasıdır. Uygulanamayan ihtiyatî haciz ise karardan itibaren on gün geçmekle kendiliğinden kalkacaktır¹¹².

Kanunda alacaklının teminat yükümlülüğü, alacağın dayandığı belgenin türüne göre farklı sonuçlara bağlanmıştır:

-Eğer alacak kesinleşmemiş de olsa¹¹³ bir ilama dayanıyorsa alacaklının teminat yatırmasına gerek yoktur (İİK m. 259/2).

-Eğer alacak ilam niteliğinde belge statüsündeyse mahkeme alacaklının teminat yatırmasına gerek olup olmadığını kendi takdir edecektir (İİK m. 259/3).

-Eğer alacak ilam yahut ilam niteliğinde belgelerden birine dayanmıyorsa mahkemenin takdirine bırakılmaksızın¹¹⁴ mutlaka teminat alınması gerekir (İİK m. 259/1)¹¹⁵.

¹¹⁰Yıldırım ve Deren Yıldırım, 2021, **a.g.k.**, 404.

¹¹¹Özkes, 1999, **a.g.k.**, 246.; Muşul, 2013, **a.g.k.**, 1101.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1046.; Özkan, 2014, **a.g.k.**, 82.

¹¹²M. Okur (2011). *Adli teminat*. Ankara: Yetkin Yayınevi, s. 461.

¹¹³Özkes, 1999, **a.g.k.**, 243.; İlamın icra edilebilmesi için kesinleşmesinin aranmayacağı, ihtiyatî hacze dayanak olan belgenin bir ilam olmasından kaynaklı teminata gerek duyulmayacağı yönünde: **Yargıtay 23. HD., 31.03.2015, E.2015/2522, K.2015/2108. (Lexpera)**

¹¹⁴Deynekli ve Saldırım, 2011, **a.g.k.**, 75.; Uyar, 2023, **a.g.k.**, 110.; Kanunda açıkça sayılan istisnalar haricinde hâkimin teminat almaksızın ihtiyatî haciz kararı veremeyeceği yönünde: **Yargıtay 3. HD., 06.12.2012, E.2012/22343, K.2012/25229. (Lexpera)**

¹¹⁵Tasarrufun iptali davalarındaki özellikli durum için bkz. aşağı. 3.3. no'lu başlık.

Gösterilmesi gereken teminat, kanunun atfıyla Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun (HUMK) 96. maddesindeki teminattır. 1 Ekim 2011 tarihi itibarıyla teminatın ne olacağı 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (HMK) 87. maddesine göre belirlenir¹¹⁶. Teminatın miktar ve şeklini taraflar aralarında sözleşmeyle belirlememişse, hâkim kendisi tayin eder (HMK m. 87). Teminatın miktarı tespit edilirken, borçlunun veya etkilenen üçüncü kişilerin doğrudan veya dolaylı oluşabilecek olası zararlarının tamamını karşılayabilecek bir miktara hükmolunmalıdır¹¹⁷. Bu teminat miktarına, mahkemeler arasında içtihat hâlinde peşinen ve benzer oranlarla karar verilmesi doğru bir yaklaşım değildir. Her münferit olay kendi içinde değerlendirilerek gerçekçi bir olası zarar tespiti yapılmasında fayda vardır¹¹⁸. Elbette borçluyu mağdur etmemek gözetilirken, alacaklının hak arama özgürlüğünü kısıtlayacak miktarlar da belirlenmemelidir¹¹⁹. Alacaklının gösterdiği teminat, aynı zamanda borçlu ve üçüncü kişiler bakımından menfaat dengesinin sağlanmasında da önemli bir rol oynar¹²⁰.

Alacaklı ve borçlunun ihtiyatî haciz istenmesi hâlinde teminat alınmayacağına ilişkin yaptığı sözleşmeler geçersizdir. Çünkü teminatın kapsamında üçüncü kişileri korumak da vardır ve bu anlamıyla borçluya üçüncü kişilerin de hakkından feragat yetkisi verilmemiştir¹²¹.

Alacaklının teminat göstermek için hazır olması, mahkemenin ihtiyatî haciz kararı vermesini zorunlu kılmaz. Hâkim diğer şartları ve ihtiyatî haciz sebeplerinin gerçekleşip gerçekleşmediğini ayrıca inceleyecektir¹²².

Ayrıca belirtmek gerekir ki ihtiyatî haczi talep eden Türk vatandaşı olabileceği gibi yabancı uyruklu bir şahıs da olabilir¹²³. Bu şahıslar bakımından ihtiyatî haciz kararı

¹¹⁶Deynekli ve Saldırım, 2011, **a.g.k.**, 75.; Uyar, 2023, **a.g.k.**, 110.; Atalı ve Ermenek, 2023b, **a.g.k.**, 272.; Özkan, 2014, **a.g.k.**, 12.

¹¹⁷Muşul, 2013, **a.g.k.**, 1101.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1045.; İhtiyatî hacizde hükmedilecek teminatın HMK m. 87 gereğince hâkimin takdirinde olduğu, bu takdir yapılırken diğer tarafta meydana gelebilecek zararlar ile uyumsuzluk konusu şeyin değerine dikkat edilmesi gerektiği yönünde: **İstanbul BAM, 13. HD., 06.03.2019, E.2019/409, K.2019/345. (Lexpera)**

¹¹⁸Özekes, 1999, **a.g.k.**, 244.

¹¹⁹Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1110.; Yılmaz, 2001, **a.g.k.**, 1110.

¹²⁰Çiftçi, 2010, **a.g.k.**, 349.; V. Özçelik (2018). İhtiyatî haciz talebinde bulunan alacaklının teminat gösterme zorunluluğu. *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, 6 (12), 563-584, s. 566-567.

¹²¹Deynekli ve Saldırım, 2011, **a.g.k.**, 76.; Akkaya, 2024, **a.g.k.**, 81.; “*Teminat, sadece borçlunun ihtiyatî haciz nedeniyle uğrayacağı zararlar için değil, üçüncü kişilerin de uğrayacakları zarar için gösterilmelidir. Bu nedenle sözleşmede teminatsız ihtiyatî haciz kararı verilebileceğine ilişkin bir hüküm bulursa dahi teminat alınmadan ihtiyatî haciz kararı verilmesi usul ve yasaya aykırıdır.*” **Yargıtay 19. HD., 10.6.2009, E.2009/5169, K.2009/5545. (Corpus)**

¹²²Berkin, 1962, **a.g.k.**, 49.

¹²³Yıldırım ve Deren Yıldırım, 2021, **a.g.k.**, 404.; Yabancılik unsurunu içeren ihtiyatî haciz kararı, karara itiraz edilmesi, ihtiyatî haciz şartları ve tamamlayıcı merasime dair bkz. T. Özgül (2020). Yabancılik

alınabilmesi için, 5718 Sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun'da (MÖHUK) yer alan (m.48) teminatı ihtiyatî hacizde belirtilen teminata ek olarak ödemelidir¹²⁴. Bu hükümle sadece karşı taraf değil, mahkemenin ve dolayısıyla hazinenin de uğrayabileceği muhtemel zararlar güvence altına alınmıştır¹²⁵.

Teminatın alacaklıya iadesi gereken hâllerde bu iade hâkim kararıyla gerçekleşir¹²⁶. Henüz ihtiyatî haciz icra edilmemiş ve alacaklı kararın infazından caymış ise karşı tarafa tebligata gerek kalmaksızın teminat iade edilir. Ancak ihtiyatî haciz icra edilmiş ise teminatın hangi koşulda iade edilmesi gerektiği tartışmalıdır. Teminat, temelde borçlu veya üçüncü kişilerin haksız şekilde alınan ihtiyatî haciz kararından doğabilecek zararlarını tazmin için alınır. Bu da aslında teminatın haksız ihtiyatî haciz nedeniyle açılan tazminat davasının da bir güvencesi olduğu anlamına gelir. Dolayısıyla teminatın iadesine karar verilirken bu davanın açılma süresinin, dava açıldıysa da sonuçlanmasının beklenmesinin gerekip gerekmediği tartışılmalıdır.

Bir görüşe göre, teminat bu dava için zamanaşımı süresi devam ettiği müddetçe veya dava açılmışsa bu davanın sonuna kadar iade edilmemelidir¹²⁷. Bir başka görüşe göre ise ihtiyatî hacze karar vermiş olan mahkemenin, alacaklının iade talebi üzerine borçluya, tazminat davası için makul bir süre tanınması gerekir. Bu süre içinde borçlu tazminat davası açmazsa teminat serbest kalmış olur¹²⁸.

Bizim de katıldığımız başka bir görüşe göre, alacaklının teminatın iadesini talep etmesi üzerine karşı tarafa tebligat yapılır, süre verilir ve cevabı beklenir. Borçlu veya üçüncü kişiler, duruma göre, zararlarını tazmin edebilmek için teminatın iadesine itiraz edebilirler. Hâkim itirazın haklılığını değerlendirip teminatı iade eder veya alacaklının iade talebini reddeder¹²⁹.

unsuru içeren uyuşmazlıklarda ihtiyati haciz. Budak, A.C. ve Karaaslan V. (Ed.). *İlamat torbası* içinde (s. 169-186). İstanbul: Filiz Kitabevi.

¹²⁴Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1111.; Özkes, 1999, **a.g.k.**,247.; Yılmaz, 2001, **a.g.k.**, 1111.; Muşul, 2013, **a.g.k.**, 1079.

¹²⁵Tütüncübaşı, U. (2010). *Milletlerarası usûl hukukunda teminat gösterme yükümlülüğü*. Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 12(2), s. 183-223.

¹²⁶Teminatın iadesi ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. G. Akın ve M. Akın (2016). İhtiyati haciz nedeniyle alınan teminatın iadesi. *İstanbul Barosu Dergisi*, 90(5), 45-60.

¹²⁷Berkin, 1962, **a.g.k.**, 51.

¹²⁸Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1080.

¹²⁹Özkes, 1999, **a.g.k.**, 249.; Akkaya, 2024, **a.g.k.**, 88-89.

Teminatın iadesine ilişkin verilecek kararlar, nihaî hüküm içermemelerinden dolayı kanun yoluna kapalıdır¹³⁰.

1.3.2. İhtiyatî haciz talebinin reddi kararı

Mahkeme, alacaklının ihtiyatî haciz talebini yerinde bulmadığı takdirde reddedebilir. Mahkemenin bu reddi esastan veya usûlden kaynaklanıyor olabilir.

Dava şartı gibi usûlden kaynaklanan eksiklikler bakımından, eğer eksiklik tamamlanabilecek durumdaysa hâkim bu eksikliklerin giderilmesi için ek bir kesin süre verecektir. Ancak buna rağmen eksiklikler giderilmezse talebin usûlden reddi gerekir (HMK m. 115).

İhtiyatî haciz talebinin kabul edilebilmesi için alacaklı şartların oluştuğunu hâkimde en azından yaklaşık ispat düzeyinde kanaat oluşturacak şekilde ispatlamalıdır¹³¹. Hâkimde ihtiyatî haciz şartlarının oluştuğuna dair yaklaşık bir kanaat meydana geldiyse ihtiyatî haciz talebini kabul eder. Eğer şartların oluşmadığını tespit ederse talebi reddeder¹³².

Alacaklının dilekçesinin konu bölümünde ne için ve ne miktar için, hangi vakıalara dayanarak ihtiyatî haciz talep ettiğinin gösterilmesi ve buna göre karar verilmesi gerekir¹³³. Hâkim, taleple bağlılık ilkesi¹³⁴ gereği alacaklının talep sonucuyla bağlı olduğu için, ihtiyatî haczi kabul edecekse talep kapsamında kabul etmelidir¹³⁵. Bunun yanı sıra, ihtiyatî hacze karar verilirken taraflarca getirilme ilkesine¹³⁶ de bağlı kalınması gerekir. Taraflarca ileri sürülmeyen bir sebebin dosyadan anlaşılarak kararda gösterilmesi usûle aykırı olur. Alacaklının açıkça talebi olmayan ya da ileri sürmediği

¹³⁰Deynekli ve Saldırım, 2011, **a.g.k.**, 76.; Teminatın iadesinin talep edilmesi üzerine mahkemece verilen kararların temyizi kabil olmadığı yönünde: **Yargıtay 11. HD., 30.05.2016, E.2016/5857 K.2016/5865. (Lexpera)**

¹³¹H. Albayrak (2013). *Medeni usul ve icra iflas hukukunda yaklaşık ispat*. Ankara: Yetkin Basımevi, s. 114.

¹³²Yılmaz, 2001, **a.g.k.**, 1112.; Özkes, 1999, **a.g.k.**, 250.;

¹³³O. Duran (2020). *Medeni usul hukukunda taleple bağlılık ilkesi*. Ankara: Seçkin Yayınevi, s. 110.

¹³⁴Taleple bağlılık ilkesi HMK'nun 26. maddesinde düzenlenmiş, özel hukuka ait bir ilkedir. Hâkim, taraflar ne talep ediyorsa ona göre karar vermelidir. Tarafların talebi hâkim için bağlayıcıdır. Hâkim, taraflarca talep edilenden başka bir şeye karar veremez. Ancak daha azına karar vermesinde sakınca yoktur. Kanunun öngördüğü istisnalar bu ilkenin dışındadır.

¹³⁵Duran, 2020, **a.g.k.**, 45.

¹³⁶Taraflarca getirilme ilkesi HMK'nun 25. maddesinde düzenlenmiş, özel hukuka ait bir ilkedir. Bu ilkeye göre kanunda aksi öngörülmedikçe hâkim, tarafların ileri sürmediği vakıaları re'sen dikkate alamaz, hatırlatamaz, kendiliğinden delil toplaması yasaktır.

sebeplere dayanılarak karar verilemeyeceğinden, dosya içeriğinden böyle bir haklı durumun varlığı anlaşılrsa bile ihtiyatî haczin reddi gerekir¹³⁷.

İhtiyatî haciz talebi reddedildiğinde, alacaklı talebinde haksız bulunmuş olacağından yargılama giderleri ve varsa borçlunun avukatının vekâlet ücreti alacaklının üzerinde bırakılır¹³⁸.

Borçlu dinlenilmeden ihtiyatî haczin reddi kararı verilmiş olsa bile, ret kararının borçluya tebliğ edilmesi gerekir. Borçlunun işlemlerden haberdar edilmesi hukukî dinlenilme hakkı ve usûlî dürüstlük kuralının bir zorunluluğudur¹³⁹.

1.3.3. İhtiyatî haciz talebi hakkında verilen kararların hukukî nitelikleri

İhtiyatî haczin ve hatta diğer geçici koruma tedbirlerinin hukukî niteliğinin ne olduğu konusu doktrinde önceden beri tartışılmıştır¹⁴⁰. İhtiyatî haciz talebi sonucu mahkemenin verdiği karar, bir yargı makamınca ve yargılama faaliyeti sonucunda yapılan bir usûlî işlem olmasından dolayı “karar” kavramı içinde yer almakla beraber bu kararın hangi nitelikte olduğu özelliklerine bakılarak anlaşılabilecek bir sorundur. Zira hukukumuzda kararlar; nihaî ve ara kararlar; gerçek ve geçici kararlar; esasa ilişkin, usûle ilişkin ve karar vermeye yer olmamasına ilişkin kararlar; eda, tespit ya da inşai hüküm içeren kararlar gibi ayrımlara ve nitelendirmelere tabî tutulmaktadır¹⁴¹.

Öncelikle ihtiyatî haczin ara kararlar ve nihaî kararlar ayrımında nihaî kararların içinde yer aldığı söylenebilir. Çünkü bilindiği üzere ara kararlar, hâkimin yargılama üzerinden elini çekmesi sonucunu doğurmazken; nihaî kararlar yargılamayı sonlandırır. İhtiyatî haciz kararında yargılama sona ermekte, hâkim elini çekmekte ve bir daha karar

¹³⁷Özekes, 1999, **a.g.k.**, 250.

¹³⁸Özekes, 1999, **a.g.k.**, 250.

¹³⁹M. Özekes (2005). İcra ve iflas kanunu’nda ihtiyati hacze ilişkin değişikliklerin değerlendirilmesi. *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1 (2), 445-457, s. 455.

¹⁴⁰İhtiyatî haciz kararlarının hukuki niteliği konusunda bazı görüşler: Üstündağ’a göre, ihtiyatî haciz kararı, çekişmeli yargının bir alt kolu olup kazai bir tasarruf niteliğindedir. (Üstündağ, 1981, **a.g.k.**, 5.); Önen’e göre, ihtiyatî haciz kararı, usûlî inşai karar niteliğindedir. (Önen, 1981, **a.g.k.**, 140.); Karafakih’e göre, ihtiyatî haciz kararı, esas kararlardan ayrı olarak muvakkat kararlar başlığı altında esas hüküm verilmesiyle birlikte ortadan kalkan kararlar olarak yer alır. (İ.H. Karafakih (1952). *Hukuk muhakemeleri usulü esasları*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Yayınlarından, 89.); Özekes’e göre, ihtiyatî haciz kararı, geçici nihaî karar olarak nitelendirilmelidir. (Özekes, 1999, **a.g.k.**, 233.); Boran Güneysu’ya göre, ihtiyatî haciz kararının niteliği geçici nihaî karardır. (Boran Güneysu, 2014, **a.g.k.**, 172.); İhtiyatî haczin, nihaî veya ara karar değil kendine özgü bir karar türü olduğu yönünde: **YIBHGK., 21.02.2014, E.2013/1, K.2014/1. (Lexpera)**

¹⁴¹Boran Güneysu, 2014, **a.g.k.**, 105-193.

üzerinde inceleme yapılması kural olarak mümkün olmamaktadır¹⁴². Geçici hukukî koruma kararı olup, ara karar olarak nitelendirilebilecek hukukî koruma yalnızca delil tespittir¹⁴³. İhtiyatî hacizde her ne kadar hâkim kendiliğinden yeniden inceleme yapamayacak olsa da başka bir talep veya bir itiraz söz konusu olduğunda yeniden inceleme mümkün hâle gelmektedir. Yine de bu ihtiyatî haciz kararının niteliğini ara karar yapmamaktadır. Zira hâkim hâlâ verdiği kararı kendiliğinden değiştirememektedir. Bu anlamıyla nihaî kararları, tekrar incelenebilecekleri duruma göre gerçek ve geçici nihaî kararlar olarak ayırırsak ihtiyatî haczin yeniden incelenebilme durumunu “geçici nihaî karar” olarak değerlendirmek mümkündür¹⁴⁴. Ancak unutulmamalıdır ki, her ne kadar geçici nihaî karar statüsünde olsa da ihtiyatî haciz kararları, sınırlı bir kesin hüküm etkisi haricinde kural olarak kesin hüküm teşkil etmez. Alacaklının yeniden ihtiyatî haciz talep etmesi belirli koşullarda mümkün olabilmektedir¹⁴⁵.

Eda, tespit veya inşaî hüküm olması bakımından ihtiyatî haciz kararını incelemek temelde sorunludur. Çünkü ihtiyatî haczin amacı yukarıda da söz edildiği üzere uyuşmazlığı kesin olarak çözmek veya esasını etkilemek değildir. Bu sebeple ihtiyatî haciz kararının uyuşmazlığa esas olan hakkın varlığı ya da yokluğunu tespit ettiği söylenemez. Aynı şekilde esas hakkında alacaklının nihaî tatminini sağlamaya yönelik olarak eda hükmü de içermemektedir. Son olarak da kurucu, değiştirici ya da sona erdirici herhangi bir düzenleyici hüküm de içermediğinden inşaî niteliğinden de bahsedilemez¹⁴⁶. Olsa olsa ihtiyatî haciz talebinin reddi, geçici olarak alacaklının bu talepte bulunmaya hakkı olmadığını tespit etmekte; kabulü ise geçici bir icraî sonuç doğurmaktadır. Dolayısıyla ihtiyatî haciz talebinin reddi kararının hukukî niteliğine tespit hükmü benzeri geçici nihaî karar, kabul kararının hukukî niteliğine ise geçici koruyucu nihaî karar denebilir¹⁴⁷.

İhtiyatî haciz yargılamasında kabul veya ret kararı verilebileceği gibi usûlî eksiklikler mevcut olması hâlinde usûle ilişkin kararlar da verilebilir¹⁴⁸. Eğer böyle bir

¹⁴² Aksi yönde: Yıldırım ve Deren Yıldırma'ya göre, hâkim ihtiyatî haciz kararını kendiliğinden değiştirip kaldırabilir. (Yıldırım ve Deren Yıldırım, 2021, **a.g.k.**, 406.)

¹⁴³ Boran Güneysu, 2014, **a.g.k.**, 168.

¹⁴⁴ Özkes, 1999, **a.g.k.**, 233.; Z. Bahadır (2018). Medeni usul hukukunda kısmi karar. Ankara: Yetkin Yayıncılık, s. 41.; Boran Güneysu, 2014, **a.g.k.**, 172.

¹⁴⁵ Özkes, 1999, **a.g.k.**, 235.

¹⁴⁶ Özkes, 1999, **a.g.k.**, 233.

¹⁴⁷ Özkes, 1999, **a.g.k.**, 234.

¹⁴⁸ Özkes, 1999, **a.g.k.**, 234.

durum söz konusuysa ihtiyatî haciz kurumunun ruhuyla uygun düştüğü ölçüde genel usûl kuralları uygulanır. Ancak çoğu kez ihtiyatî haciz yargılamasındaki önemli farklılıklar nedeniyle usûlî eksikliğin tamamlanmasındansa yeni ve usûlen doğru bir ihtiyatî haciz talebinin yapılması soruna daha uygun bir çözüm olur. Zira ihtiyatî hacizde hızlı olmak ve gerektiği takdirde borçlu taraftan gizli hareket etmek önemlidir¹⁴⁹.

İhtiyatî haciz yargılamasında verilebilecek başka bir karar da talebin konusuz kalması kararıdır. Örneğin, borçlunun borcunu ödemesi veya rehin tesis etmesi gibi ihtiyatî haczin konusunu oluşturan borcun ortadan kalkması hâlinde artık ihtiyatî haciz ile geçici olarak korunacak bir hak da ortada kalmamış demektir. Burada akla ret kararının da aynı sonuca hizmet edeceği gelebilir. Ancak yargılama giderlerinin aslında ihtiyatî haczi talep etmekte haklı olan ancak sonradan borcun ödenmesi gibi bir sebeple talebi konusuz kalan taraf üstünde bırakılmasına mani olmak için ret yerine konusuz kalma kararının verilmesi doğru olur¹⁵⁰.

İhtiyatî haczin kabulüne dair verilen mahkeme kararı normal ilamlar gibi ilamlı icra yoluna konulmak suretiyle icra edilemez çünkü kararın ilam niteliği yoktur¹⁵¹.

1.3.4. İhtiyatî haciz kararının sınırlı kesin hüküm etkisi

Hukukumuzda kararların etkisi söz konusu olduğunda şeklî ve maddî kesinliği tartışmak gerekirse de, nitelik bakımından geçici hukukî koruma kararlarının böyle bir etkisinden söz edilemez. Her şeyden önce bu kararlar, asıl hakkı koruma altına alan, nihaî, uyuşmazlığı kesin olarak sona erdiren hüküm niteliğinde değildir¹⁵². Doğaldır ki, hüküm olmayan bir kararın kesin hüküm etkisinden de ne şeklî ne de maddî açıdan bahsetmek mümkün olabilir¹⁵³.

Nihayetinde ihtiyatî haciz kararı asıl hakkı geçici olarak korumak için tahsis edilmiş olup, karar verilmesi sırasında ispat hakkı, tarafların dinlenilmesi gibi yargılamanın belli başlı ilkelerinin göz ardı edilmesi de söz konusu olmaktadır. Böylesi bir kararın asıl davada sonradan verilecek olan mahkeme kararı bakımından geleceğe

¹⁴⁹Özekes, 1999, **a.g.k.**, 235.

¹⁵⁰Özekes, 1999, **a.g.k.**, 234-235.

¹⁵¹Muşul, 2013, **a.g.k.**, 1102.

¹⁵²N. Deren Yıldırım (2005). 4949 sayılı ve 17.7.2003 tarihli kanun ile yapılan değişiklik çerçevesinde ihtiyatî haciz kararlarının hukukî niteliği ve kontrolü. *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1(2), 431-443, s. 434.

¹⁵³Özekes, 1999, **a.g.k.**, 266.; Yılmaz, 2001, **a.g.k.**, 1114.; Yıldırım ve Deren Yıldırım, 2021, **a.g.k.**, 406.

dönük bir etki yaratması düşünülemez. Alacaklının ihtiyatî haciz talep etmesinde haklı bulunması, asıl hak bakımından da haklı olduğuna kesin bir delil teşkil etmeyecektir. Dolayısıyla ihtiyatî haciz kararının asıl mahkeme hükmü bakımından kesin hüküm oluşturma etkisi yoktur¹⁵⁴. Aynı şekilde ihtiyatî haczin bir nedenle ortadan kalkmış olması da alacaklının asıl yargılamada haksız olduğu anlamına gelmez¹⁵⁵.

İhtiyatî haciz kararının hiçbir kesin etki doğurmayacağını söylemek de uygulamada aksaklıklara yol açacaktır. Her şeyden önce bu, alacaklı tarafından ihtiyatî haciz talebi kabul edilene kadar geçici hukukî koruma talep edebilme olasılığı demektir. Dolayısıyla dürüstlük kuralına aykırılık teşkil eder. Üstelik çoğu durumda karar alınırken haberi bile olmayan borçlunun itiraz hakları bu kadar sınırlıyken, alacaklıya böyle bir genişlik tanınması silahların eşitliği ilkesi bakımından da sakıncalıdır. Usûl ekonomisi ilkesi de aynı konuda mahkemeleri meşgul edip, kabul kararı alana kadar sürekli ihtiyatî haciz talep edebilmenin önünde bir engeldir¹⁵⁶.

İhtiyatî haczin bir hüküm gibi kesin etki doğurmasından yukarıda sayılan nedenler yüzünden bahsedilemezse de, sınırlı bir kesin hüküm etkisi¹⁵⁷ yaratmasında eşitliği sağlamak bakımından sakınca yoktur. Elbette bu etki oldukça sınırlı değerlendirilmelidir ve ana kıstas kötünîyetin engellenmesi olarak düşünülebilir.

Sorun ihtiyatî haciz kararının reddi durumunda alacaklının tekrar ihtiyatî haciz talep edip edemeyeceğinde toplanmaktadır. Durumu sınırlı kesin hüküm etkisi kapsamında değerlendirirsek, kural olarak alacaklının tarafları, konusu ve sebepleri aynı olduğu hâlde daha önce reddedilmiş talebini tekrarlamasına izin verilmemelidir¹⁵⁸. Bu da demektir ki, şartlarda gerçekleşmiş bir değişiklik varsa alacaklının yeni talebinin önüne geçilmemelidir¹⁵⁹. Ancak böyle bir değişiklik söz konusu değilse talep reddedilmelidir. Örneğin, alacaklı öncekinden farklı bir hukukî sebebe dayanıyorsa, taraflarda ölüm gibi bir nedenle değişiklik olmuş mirasçılar bakımından yeni bir durum

¹⁵⁴Özekes, 1999, **a.g.k.**, 265.; Akkaya, 2024, **a.g.k.**, 5.

¹⁵⁵Özkan, 2014, **a.g.k.**, 135.

¹⁵⁶Özekes, 1999, **a.g.k.**, 267.

¹⁵⁷Özekes, 1999, **a.g.k.**, 267.

¹⁵⁸Özekes, 1999, **a.g.k.**, 266.; F. Kayış (2020). *Kambiyo senetlerinde ihtiyati haciz*. Ankara: Adalet Yayınevi, s. 220.

¹⁵⁹İhtiyatî haciz kararının retle sonuçlanması hâlinde tekrardan ihtiyatî haciz talep edilmesine engel olmadığı, ancak alacaklının değişiklik gösteren şart ve koşullar sebebiyle tekrardan ihtiyatî haciz isteyebileceği yönünde: **İstanbul BAM, 13. HD., 02.07.2020, E.2020/862, K.2020/723. (Lexpera)**

ortaya çıkmışsa, ispat araçlarında bir değişiklik olmuş ve alacaklının eli sonradan güçlenmiş ise sınırlı kesin hüküm etkisi artık söz konusu olmamalıdır¹⁶⁰.

Hukuka güven ilkesi gereğince, önceki talebin reddedildiğini bilen hâkimin hiçbir değişiklik olmadan yapılmış yeni talebi de reddetmesi isabetli olur. Ancak burada sorun, mahkemenin her zaman bu durumu bilmesinin zorluğudur. Zira mahkeme daha önceden böyle bir talep yapıp yapılmadığını araştırmakla yükümlü değildir, dinlenilmemiş ise borçlunun da böyle bir itirazı olamayacağından mahkeme önceki taleplerden haberdar olamayabilir. Yine de sonraki ihtiyatî haciz talebi kabul edilmiş olsa bile borçluya haber verildiğinde borçlu bu durumu itiraz sebebi yapabilir. Ancak bu hâlde mahkemenin önceki talebin reddi nedeniyle kendi kabul kararını kaldırması kural değildir. Burada mahkemenin yapması gereken ilk kararda dikkate değer bir ret sebebi olup olmadığını daha titizlikle incelemek ve buna göre kendi kararını yeniden değerlendirmek olmalıdır¹⁶¹. Ancak belirtmek gerekir ki, ihtiyatî haczin talep edilebileceği görevli ve yetkili mahkemenin çok çeşitli olmamasından kaynaklı olarak alacaklının kötünietli mükerrer taleplerde bulunma imkânı sınırlıdır.

Alacaklı daha önceden ihtiyatî haczin kabulü kararı almış ancak bir nedenle icrası veya tamamlanması prosedürünü süresinde yerine getirmemişse ihtiyatî haciz ortadan kalkar¹⁶². Böyle bir durumda alacaklının tıpatıp aynı talebi yapması sınırlı hüküm etkisine takılmamalıdır. Çünkü bu durumda kabul edilmiş bir ihtiyatî haciz kararı vardır ancak prosedürel nedenlerle hükümsüz kalmıştır¹⁶³. Alacaklının yine ihtiyatî haczin kabulü kararı aldığı ancak uygulanmasında sıkıntı yaşayabileceği durumlardan biri de yukarıda sözünü ettiğimiz üzere¹⁶⁴ kararda alacağın miktarının gösterilmemesi hâlidir. Kanımızca, bu durumda da alacaklının aynı talebi tekrarlayarak icra edilebilir yeni bir karar almasında sınırlı kesin hüküm etkisi bakımından engelleyici bir durum yoktur.

Bütün bunların yanı sıra kanun koyucu ilk derece mahkemelerinin verdiği çelişik kararların da önüne geçebilmek adına ihtiyatî haciz talebinin reddi kararına karşı istinaf kanun yolunu da açmıştır. Talebi reddedilen alacaklı bu anlamda ister istinaf incelemesine başvurabilir, isterse de farklı ihtiyatî haciz sebeplerine dayanarak yeni bir

¹⁶⁰ Özkes, 1999, **a.g.k.**, 266.; Deren Yıldırım, 2005, **a.g.k.**, 435.

¹⁶¹ Özkes, 1999, **a.g.k.**, 269.

¹⁶² İİK m. 261 ihtiyatî haczin icrasını, İİK m. 264 ise ihtiyatî haczin tamamlanmasını düzenlemektedir. Bu hükümlerde bahsedilen sürelerde alacaklının icra ve tamamlayıcı haczi gerçekleştirmesi gerekir aksi hâlde haciz düşer.

¹⁶³ Özkes, 1999, **a.g.k.**, 271.

¹⁶⁴ Bkz. yuk. 1.3.1.1. no'lu başlık.

ihtiyatî haciz talebinde bulunabilir. Kanımızca birinci talebi istinafa gitmeksizin ilk derece mahkemesince reddedilip kesinleşen alacaklının, ilk derece mahkemelerine yaptığı ikinci talebin de reddedilmesi hâlinde bu talep bakımından da istinafa başvuru yolunun açık olması gerekir¹⁶⁵.

1.3.5. İhtiyatî haciz kararının icra takip işlemi olması ve sonuçları

İhtiyatî haciz kararının hukukî niteliğini yukarıda tartışmış ve kabul kararının geçici koruyucu nihaî karar, ret kararının ise tespit hükmü benzeri geçici nihaî karar olduğu sonucuna ulaşmıştık¹⁶⁶. İhtiyatî haczin hukukî niteliği tartışılırken üzerinde durulan başka bir nokta ise bu kararın icra takip işlemi olup olmadığı meselesi olmuştur¹⁶⁷.

İhtiyatî haciz kavramı yargılama ve karar aşamasıyla, kararın icrası aşamasını birlikte içinde barındırır. O hâlde ihtiyatî haczin niteliğinden bahsederken bu iki aşamanın tamamından bahsediyor oluruz. Oysa aşağıda ayrıntılı anlatacağımız üzere, icra takip işlemi sayılma meselesi karar aşaması bakımından geçerli bir nitelik olacak, icra aşamasını işin içine kattığımızda durum değişecektir¹⁶⁸. İhtiyatî haciz kararının icra takip işlemi sayılmasının ise takip hukuku ve dolayısıyla kararın icrası bakımından önemli sonuçları vardır.

İhtiyatî haczin iki aşamasıyla beraber bütün hâlinde bir takip hukuku kurumu olduğunu söylemiştik. Bununla icra takip işlemi kavramı karıştırılmamalıdır. İcra takip işleminden kastedilen; icra organlarınca yapılan, borçluya karşı olan, icranın alacaklı lehine ilerlemesi sonucunu doğuran işlemlerdir¹⁶⁹. Bir bütün olarak ihtiyatî haczin icra takip işlemi olduğu söylenemez ancak takip hukukuna ait bir müessesedir¹⁷⁰.

¹⁶⁵ “...Somut olayda ihtiyati tedbir isteyen ihtiyati tedbir isteminin reddine dair karara karşı temyiz yoluna (kanun yoluna) başvurma olanağı mevcut iken bu yola başvurmayarak, kanun yoluna (temyiz yoluna) başvurma süresi geçtikten sonra yeniden tedbir talebinde bulunmak suretiyle verilen red kararına karşı kanun yoluna başvurusu olanaklı değildir. Aksi hâlin kabulü, ihtiyati tedbir isteminin reddine dair kararın her zaman temyiz edilebileceği anlamına gelir ki bu da kanun yoluna başvurma belli bir süreye bağlı olmaması sonucunu doğurur...” şeklindeki Yargıtay kararına katılmamaktayız. Talebi reddedilen alacaklının kanun yoluna başvurma da ikinci kez reddedildiğinde yine kanun yoluna başvurabileceği kanaatindeyiz. Ancak ikinci yapılan talebin ilk talepten farklılık arz etmesi gerekmektedir, aksi hâlde sınırlı kesin hüküm etkisi gereği artık ikinci talep hiç yapılamamalıdır.: **Yargıtay 19. HD., 07.05.2013, E.2013/2845, K.2013/8286. (Lexpera)**

¹⁶⁶ Bkz. yuk. 1.3.3. no’lu başlık.

¹⁶⁷ Bkz. yuk. dn. 15.

¹⁶⁸ Özkes, 1999, **a.g.k.**, 251.

¹⁶⁹ Kuru, 2013, **a.g.k.**, 147.; Pekcanitez vd., 2023, **a.g.k.**, 5.; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, 2023, **a.g.k.**, 2.

¹⁷⁰ Özkes, 1999, **a.g.k.**, 252.; Muşul, 2013, **a.g.k.**, 1104.

İcra takip işlemi olma şartlarını, ihtiyatî haczin müessesesi olarak tamamına değil ancak yargılama sonucu ihtiyatî haciz kararına uygularsak kararın icra takip işlemi olduğu sonucu kendiliğinden ortaya çıkacaktır¹⁷¹. Öncelikle bir icra organı tarafından yapılma şartına bakarsak, ihtiyatî haciz kararını veren genel mahkemelerin icra organı olarak faaliyet gösterdiklerini söyleyebiliriz¹⁷². Borçluya karşı yapılma şartı bakımından ise ihtiyatî haczin borçlunun malvarlığında sınırlamalara yol açması nedeniyle hukukî durumunu aleyhe etkilediği açıktır¹⁷³. İcranın alacaklı lehine takibi ilerletmesi şartında ise kararın asıl alacağı elde etme amacı gütmemesine rağmen onu geçici koruma altına alması bakımından bu amaca yönelik olduğu savunulabilir¹⁷⁴. Burada karardan sonra icra aşamasına alacaklı tarafından geçilmeyebileceği ve ortada hiç takip veya dava olmayabileceği savunulabilirse de, icra takibinin içinde bir aşama olarak yer alması bile takibin başarıya ulaşabilmesini teminat altına alması bakımından ihtiyatî haciz kararının takipten tamamen bağımsız olduğunu söylemek de doğru olmaz¹⁷⁵. Asıl takibin kendisini geçici olarak korumak üzere getirilmiş bir kurumun alışılmış şekilde takibin içinde yer almamakla birlikte istisnâ bir icra takip işlemi olduğu düşünülebilir¹⁷⁶.

İhtiyatî haciz kararı yukarıda sayılan nedenlerle icra takip işlemi kabul edilebilirse de, ihtiyatî haciz kurumu tümüyle icra takip işlemi sayılamaz. Çünkü kararın icrası aşamasına geçildiğinde yapılan işlemlerin büyük çoğunluğu alacaklının tasarrufu olacaktır. Alacaklının taleplerine cevap olarak icra organlarınca yapılacak işlemler, tüm unsurları taşıdığı için icra takip işlemi olarak kabul edilir¹⁷⁷. Zira bu işlemler borçlu aleyhine sonuç doğuracak mahiyette ve alacaklının alacağına bir adım daha yaklaşmasını sağlayacak surette, icra organı tarafından yapılmış olmalarıyla tüm şartları

¹⁷¹Postacıoğlu, 1982, **a.g.k.**, 709.; A.S. Arslan (2018). *İcra takip işlemleri (etkileri ve hukuka aykırılığın sonuçları)*. Ankara: Yetkin Yayınevi, s. 111.; U. Akdeniz (2006). İhtiyatî haciz müessesesi. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, X(1,2)*, 197-226, s. 200.; Aksi yönde: Yardım'a göre mahkeme haczedilmesini emrettiği malları olması gerektiği gibi kararında gösteriyorsa ihtiyatî haciz kararının icra takip işlemi niteliğinden bahsedilebilecektir. Ancak uygulamada çoğunlukla rastlandığı üzere kararda belirli bir malın haczi söz konusu değilse, artık ihtiyatî haciz kararının icra takip işlemi niteliğinden bahsedilemez. Buna karşılık, icra organlarınca kararın infazında, icra takip işlemi olma niteliğini haizdir. (Yardım, 2023, **a.g.k.**, 101.); Aksi yönde: Akkaya'ya göre, ihtiyatî haciz kararı geçici koruma özelliği gösterirken, kararın infazında, alacaklının talebiyle borçluya karşı icra dairelerince yapılan işlemler icra takip işlemi niteliğindedir. (Akkaya, 2024, **a.g.k.**, 11.)

¹⁷²Postacıoğlu, 1982, **a.g.k.**, 709.; Özkes, 1999, **a.g.k.**, 254.; Muşul, 2013, **a.g.k.**, 1104.; Boran Güneysu, 2012, **a.g.k.**, 50.

¹⁷³Özkes, 1999, **a.g.k.**, 254.; Boran Güneysu, 2012, **a.g.k.**, 50.

¹⁷⁴Özkes, 1999, **a.g.k.**, 254.; Muşul, 2013, **a.g.k.**, 1104.; Boran Güneysu, 2012, **a.g.k.**, 50.; İhtiyatî haczin icra takip işlemi olup olmadığı hususundaki tartışmaların temelde düğümlendiği yer alacaklıyı alacağına yaklaştıran etkisi bakımındandır. (Arslan, 2018, **a.g.k.**, 103.)

¹⁷⁵Özkes, 1999, **a.g.k.**, 254.

¹⁷⁶Özkes, 1999, **a.g.k.**, 255.; Yardım, 2023, **a.g.k.**, 99.

¹⁷⁷Akkaya, 2024, **a.g.k.**, 12.; Yardım, 2023, **a.g.k.**, 99.

sağlar. Üstelik bunun için ortada ayrıca bir icra takibi olmasının gerekliliği de aranmaz. Çünkü ihtiyatî haciz, takipten tamamen de bağımsız olmayan ancak takibin bir unsuru olduğu da söylenemeyecek özel bir kurumdur¹⁷⁸. İhtiyatî haciz genel haciz hükümlerine göre yapılacak bir haciz muamelesini içerir ve bu muameleye karşı şikâyet yoluna başvurulmasının önü de açıktır¹⁷⁹. Dolayısıyla ihtiyatî haczin icra dairelerince infazından bahsedilirken muamelenin icra takip işlemi sayılmasında kanımızca kuşku olmamalıdır. Ancak alacaklı tarafından yapılan taleplerin bu özelliğinden artık bahsedilemeyecektir¹⁸⁰. Çünkü her şeyden önce muameleyi başlatan bir icra organı değil alacaklıdır. O nedenle de ihtiyatî haczin bir kurum olarak bütün hâlinde icra takip işlemi olduğunu söylemek kavramsal kargaşa içermektedir. Ancak bir icra organı sayılabilecek mahkemeler ile diğer icra organlarının yaptıkları borçlunun durumunu ağırlaştıran, alacaklıyı ise alacağına yakınlaştıran muamelelerin tamamı kanaatimizce icra takip işlemi kabul edilmelidir.

İhtiyatî haciz kararının icra takip işlemi sayıldığını kabul ettiğimizde akla İcra ve İflâs Kanunu'nun m. 51 vd. hükümlerindeki tatil ve talik hâllerinde ihtiyatî haciz gerçekleştirilip gerçekleştirilemeyeceği sorusu gelebilir. Zira kanun gereği tatil ve talik hâlleri mevcutsa icra organlarınca takip işlemleri gerçekleştirilemez. O hâlde bir icra takip işlemi olduğundan, tatil ve talik hâllerinde ihtiyatî haciz kararı alınamayacağı gibi, alınmış ihtiyatî haciz kararı da icra edilemez¹⁸¹. Buna karşılık, ihtiyatî haczin mahiyeti gereği, riskli ve acele durumlarda malların muhafaza edilebilmesine izin verilmesi gerektiği görüşü de mevcuttur¹⁸². Zira İİK m. 51'de haciz ve tebligat yapılabileceği ve muhafaza tedbirlerinin alınabileceği belirtilmiş, mal kaçırma tehlikesi olması durumunda gece dahi haciz kabul edilmiştir. İhtiyatî haczin de borçlunun mal kaçırma ihtimalini bertaraf etmek için bir önlem olduğu düşünüldüğünde tatil ve talik hâllerinde istisnai olarak uygulanabileceği kanımızca da savunulabilir. Mahkeme, adli tatil sırasında da ihtiyatî haciz kararı verebilir (HMK m. 103/I-a)¹⁸³.

İhtiyatî haczin bir icra takip işlemi olduğu kabul edildiğinde ortaya çıkan bir başka sonuç, ihtiyatî haczin talep edilmesiyle beraber borcun zamanaşımının kesilmiş

¹⁷⁸Özekes, 1999, **a.g.k.**, 255.

¹⁷⁹Akkaya, 2024, **a.g.k.**, 11.

¹⁸⁰Özekes, 1999, **a.g.k.**, 255.; Yardım, 2023, **a.g.k.**, 99.

¹⁸¹Uyar, 2023, **a.g.k.**, 7.; Muşul, 2013, **a.g.k.**, 1103.; Boran Güneysu, 2012, **a.g.k.**, 4.; Deynekli ve Saldırım, 2011, **a.g.k.**, 5.;

¹⁸²Berkin, 1962, **a.g.k.**, 13.; Önen, 1980, **a.g.k.**, 251.; Özekes, 1999, **a.g.k.**, 257.; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, 2023, **a.g.k.**, 453.

¹⁸³Muşul, 2013, **a.g.k.**, 1083.; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, 2023, **a.g.k.**, 460.

kabul edilmesi gerektiğidir¹⁸⁴. Zira her icra takip işlemi borç için öngörülen zamanaşımını keseceğinden, ihtiyatî haczin kararı da kararın icra dairesince uygulanması da zamanaşımını keser¹⁸⁵. Borçlar hukukunun ilgili hükümleri gereğince ihtiyatî haciz talep edilmesinin borcun zamanaşımını keseceği yönünde bir görüş mevcuttur¹⁸⁶. Özekes'e göre, Türk Borçlar Kanunu'nun "Zamanaşımının kesilmesi" başlıklı 154. maddesinin 2. fıkrasında bahsedilen "icra takibi" kavramı geniş anlamda kullanılmıştır. Kastedilen "taraf takip işlemi" ve "icra takip işlemi" kavramlarını birlikte içine alan "takip işlemi" olmalıdır. Yazar bu yorumu yaparken, aslolanın alacaklının alacağını almak için harekete geçip geçmemesi olduğundan yola çıkmaktadır. Yine TBK m. 157 ile beraber yorumlandığında alacaklının ihtiyatî haciz talep etmesinin de zamanaşımını keseceği görüşündedir¹⁸⁷.

Kanımızca olması gereken hukuk bakımından, alacaklının alacağını elde etmeye yönelik harekete geçmesi zamanaşımını kesmelidir. Aksi düşünce, zamanaşımı süresinin dolmasına yakın, bir alacağını güvence altına almak isteyen alacaklıyı, ihtiyatî haciz talep etmek istiyorsa dava açma veya takip yapmaya mecbur bırakmak demektir. Oysa ihtiyatî haciz, dava veya takipten önce istenebilir. Özellikle borçlunun mal kaçırma ihtimaline karşı dava veya takipten önce alacağını güvence altına almak isteyen alacaklı bakımından zamanaşımının kesilmesinin dar yorumlanması, ihtiyatî haciz talep edebileceği yöntem bakımından bir hak kaybı doğurmaktadır. Keza dava veya takipten önce ihtiyatî haciz talebinde bulunmak, artık alacağın tahsiline girişilme iradesinin açıkça ortaya konulmasıdır. Zira tamamlayıcı merasim yürütülmezse zaten ihtiyatî haciz hükümsüz kalacaktır. Ancak mevcut TBK düzenlemesi açıkça bir "icra takibinden" bahsettiğinden, ihtiyatî haczin bir "icra takip işlemi" olup olmadığı tartışılabilirse de "icra takibi" olmadığı açık olduğundan, borçlar hukuku hükümlerince ihtiyatî haczin zamanaşımını kesmeyeceği söylenebilir. Bu nedenle kanuna ihtiyatî haciz talep edilmesinin zamanaşımını keseceği şeklinde açık bir hüküm getirilmesinin hem uygulamaya açıklık kazandıracağı hem de hakkaniyeti sağlayacağı kanaatindeyiz.

¹⁸⁴Postacıoğlu, 1982, **a.g.k.**, 709.; Deynekli ve Saldırım, 2011, **a.g.k.**, 5.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1046.; E. Yılmaz (2014). İhtiyatî haciz ve uygulamada ortaya çıkan sorunlar, *Makaleler (1973-2013)* içinde (s. 1011-1026). Ankara: Yetkin Yayınevi, s. 1018-1019.; Uyar, 2023, **a.g.k.**, 7.; Aksi yönde: Özkan, H, 2014, **a.g.k.**, 9.; Aksi yönde: Görgün, Börü ve Kodakoğlu, 2023, **a.g.k.**, 453.; Aksi yönde: İhtiyatî haczin icra takip işlemi olmadığından zamanaşımını da kesmeyeceği yönünde: **Yargıtay 12. HD., 05.10.2015, E.2015/17655, K.2015/23011. (Lexpera)**

¹⁸⁵Muşul, 2013, **a.g.k.**, 1103.

¹⁸⁶Özekes, 1999, **a.g.k.**, 262.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1046.; Boran Güneysu, 2012, **a.g.k.**, 43.; Ürün, 2022, **a.g.k.**, 215.

¹⁸⁷Özekes, 1999, **a.g.k.**, 262-263.

Yargıtay, ihtiyatî haczi icra takip işlemi olarak kabul etmemektedir¹⁸⁸. İhtiyatî haciz asıl takibe yardımcı olan, güvence ve koruyuculuk sağlamak üzere getirilmiş, icra takip işlemine dönüşmeye elverişli bir çeşit tedbir işlemi olarak kabul edilmiştir. Bu nedenle Yargıtay ihtiyatî haczin borç için zamanaşımını kesmeyeceği yönünde görüşleri sürmüştür¹⁸⁹.

1.3.6. İhtiyatî haciz kararına karşı başvuru yolları

Bu başlık altında ihtiyatî haciz kararına karşı öncelikle hukukî bir çare olan itiraz yoluna, sonra da istinaf kanun yoluna ilişkin genel bilgiler verilecektir. Bu yolların ihtiyatî haczin infazına etkisi üzerinde durulacaktır.

1.3.6.1. İhtiyatî haciz kararına karşı hukukî çare olarak itiraz

İhtiyatî haciz yargılaması yapılırken kanunun tanıdığı borçlunun dinlenilmeyebileceğine yönelik hüküm bugün uygulamamızda sıkça kullanılmakta ve borçluya çoğu hâlde bir itiraz veya söz hakkı tanınmadan karar verilmektedir. Bu durum dinlenilmeden hakkında ihtiyatî haciz kararı verilen borçlu için kanun yolundan ayrı bir itiraz yolu öngörülmesine neden olmuştur. Silahların eşitliği ilkesi¹⁹⁰ gereği; alacaklıya tanınan yaklaşık ispat ölçütü ve hâkimde kanaat uyandırarak hızlıca karar aldirabilme kabiliyetine karşılık, borçlunun da duruma ivedi şekilde itiraz edebilmesinin sağlanması amaçlanmıştır. Buna karşılık, ihtiyatî haciz yargılamasında ve dolayısıyla karar sırasında borçlu dinlenilmiş ise itirazlarını da o sırada yapabileceğinden ve hâkimin kanaatini değiştirebilme olanağından hareketle artık ayrıca bir itiraz yolunun açık olmasının anlamı yoktur. Mahkeme tarafından dinlenilmiş borçlunun karara itiraz etmek istiyorsa doğrudan kanun yoluna başvurmasının ise önü açıktır. Mahkeme tarafından

¹⁸⁸“İhtiyatî haciz bir icra takip işlemi olmayıp, asıl takip işlemine yardımcı olan, güvence sağlayan, koruyucu nitelikte bir kurum ve bizzat icra takip işlemine dönüşmeye elverişli, genellikle yapılacak icra takibinden veya açılacak davadan önce uygulanan bir nevi tedbir işlemidir.” Yargıtay 12. HD., 24.02.2015, E.2015/23, K.2015/3715. (Lexpera); Muşul, 2013, a.g.k., 1102.; Arslan, 2018, a.g.k., 108.; Karşı, 2022, a.g.k., 883.

¹⁸⁹Yargıtay HGK., 16.02.2000, E.2000/49, K.2000/94. (Lexpera); Yargıtay 12. HD., 11.02.2010, E.2009/30058 K.2010/11785. (Lexpera)

¹⁹⁰Silahların eşitliği ilkesi, özel hukuk uyuşmazlıklarında tarafların, adil bir yargılama süreci içinde, diğer tarafa karşı dezavantajlı duruma düşmeden iddia ve delillerini sunabilmesi için uygun ve eşit fırsatlara sahip olmalarını zorunlu kılar. (E. Hanağası (2016). *Medenî yargılama hukukunda silahların eşitliği*. Ankara: Yetkin Yayınevi, s. 36 vd.)

dinlenilmemiş borçlu ise itirazı olumsuz sonuçlandığı takdirde kanun yoluna başvurulabilir¹⁹¹.

İhtiyatî haczin kabulüne karşı mahkeme tarafından dinlenilmiş borçlunun doğrudan, dinlenilmemiş borçlunun ise itirazının reddi hâlinde başvurabileceği kanun yolundan kasıt istinaf kanun yoludur. İhtiyatî hacze ilişkin istinaf başvuruları öncelikle incelenir ve karara bağlanır¹⁹². Bölge adliye mahkemelerinin bu konuda verdikleri kararlar kesin olup, Yargıtay'da temyizi mümkün değildir (İİK m. 258, HMK m. 362/1-f).

Yargılama sırasında dinlenilmemiş fakat ihtiyatî haciz sırasında hazırda bulunan borçlu bakımından haczin uygulanmasından itibaren, yine yargılama sırasında dinlenilmemiş ve ihtiyatî haciz uygulanırken de hazırda bulunmayan borçlu bakımından ise haciz tutanağının kendisine tebliğinden itibaren yedi gün içinde karara itiraz edilebilir (İİK m. 265/1). Üçüncü kişiler bakımından itiraz süresi ise haczi öğrendikleri tarihten başlar (İİK m. 265/2).

İtiraz, ihtiyatî hacze karar veren mahkemeye yapılır¹⁹³. Ancak itiraz yapılamadan önce esas yargılamaya geçilmiş ve dava açılmışsa artık bu mahkemenin itirazı değerlendirmesi gerekir¹⁹⁴.

İtirazın yapılabilmesi için haczin uygulanmış olması şart değildir. Sürelerin başlangıcı bakımından haczin uygulanması esas alınacak olsa da karardan itibaren itiraz yoluna başvuru yapılabilirdir¹⁹⁵.

İtiraz nedenleri kanunda tahdidi olarak sayılmış olup bunlar, yetkiye, teminata veya sebeplere itiraz şeklinde üç nedene dayandırılabilir (İİK m. 265)¹⁹⁶. Ancak ilgisi bulunan üçüncü kişiler itiraz ediyorsa, mahkemenin yetkisine itiraz hakları bulunmaz¹⁹⁷.

İtirazı inceleyen mahkeme itirazı kabul veya reddedilebilir (İİK m. 265/3). Süresinde başvuru yapılmamış veya itiraz sebepleri yerinde değilse mahkeme, itirazın

¹⁹¹Yardım, 2023, **a.g.k.**, 105-106.; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, 2023, **a.g.k.**, 462.

¹⁹²Muşul, 2013, **a.g.k.**, 1096.; Yıldırım ve Deren Yıldırım, 2021, **ag.k.**, 407.; Özkan, 2014, **a.g.k.**, 13.; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, 2023, **a.g.k.**, 460. E. Günay (2024). *Usul hukukunda ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz*. (3. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık, s. 342.

¹⁹³Yardım, 2023, **a.g.k.**, 173.; Atalı ve Ermenek, 2023a, **a.g.k.**, 273.

¹⁹⁴Yardım, 2023, **a.g.k.**, 174.

¹⁹⁵Özekes, 1999, **a.g.k.**, 342.; Aksi yönde: Yardım, 2023, **a.g.k.**, 189.

¹⁹⁶Atalı ve Ermenek, 2023a, **a.g.k.**, 273.; Yıldırım ve Deren Yıldırım, 2021, **a.g.k.**, 406.; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, 2023, **a.g.k.**, 463.

¹⁹⁷Görgün, Börü ve Kodakoğlu, 2023, **a.g.k.**, 464.

reddine karar verecektir. Bu durumda ihtiyatî haciz aynen devam eder¹⁹⁸. Ancak alacaklının kanunun öngördüğü süreler içerisinde tamamlayıcı merasimi devam ettirmesi gerekir, aksi takdirde ihtiyatî haciz hükümsüz olur (İİK m. 264).

İtirazın kabul edilmesi hâlinde, ihtiyatî hacizde değişikliğe gidilebilir veya karar tümünden ortadan kaldırılabilir. İhtiyatî haczin kaldırılmasına karar verildiğinde, takip henüz kesinleşmemişse, itirazın kabulü kararının kesinleşmesi beklenmeden mallar üzerinden ihtiyatî haciz kalkar. Ancak kararı veren mahkeme kesinleşmeye kadar ihtiyatî haczin kalkmayacağını belirtebilir¹⁹⁹. Kanımızca, ihtiyatî haczin karar kesinleşmeden kaldırılmaması daha doğrudur. Çünkü istinaf kanun yolunda ihtiyatî haciz kararının icrasını durdurmadan bir inceleme yapılması karşısında (İİK m. 265/5), henüz istinafa gidilip gidilmeyeceği kesin değilken ihtiyatî haczin ortadan kalkması alacaklı bakımından riskli sonuçlar doğurabilir. İstinaf alacaklı lehine sonuçlandığı takdirde aynı malların tekrar haczi artık mümkün olmayabilir.

İtiraz kabul edildiğinde, takip kesinleşmiş ise artık ihtiyatî haciz kararının kaldırılmış olmasının kesinleşen takibe etkisi olmaz. Mal üzerindeki kesin haciz kalkmaz. Ancak, ihtiyatî haczin kaldırılması kararı üçüncü kişinin talebi üzerine verilirse, takibin kesinleşmiş olması üçüncü kişiyi bağlamaz. Takibin kesinleşmesinin sonucundan bu durumda yalnızca borçlu etkilenir, üçüncü kişi bakımından dayanaksız kalan hacizler kalkar²⁰⁰.

1.3.6.2. İhtiyatî haciz kararına karşı istinaf kanun yolu

7251 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun²⁰¹,un 50. maddesi ile İİK'nun 258. maddesinde 2020 yılında yapılan değişiklikten önce ihtiyatî haciz kararı kendisi dinlenilerek verilmiş olan borçluların istinaf kanun yoluna başvuru hakkı olup olmadığı tartışmalıydı. Dinlenilmeden karar verilmiş ve karara itirazı reddedilmiş borçlunun istinafa başvuru hakkı saklıyken, kendisi dinlenilerek karar verilmiş olan borçlunun istinaf hakkını elinden almak gibi haksız bir durum oluşması doktrinde eleştirilmekteydi²⁰².

¹⁹⁸Yardım, 2023, **a.g.k.**, 208.

¹⁹⁹Yardım, 2023, **a.g.k.**, 210.

²⁰⁰Akkaya, 2024, **a.g.k.**, 219-220.

²⁰¹R.G. 31199 Sayı ve 28.07.2020 Tarih.

²⁰²Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1052.; Yardım, 2023, **a.g.k.**, 217.

Yeni durumda ise hem kendisi yargılama sırasında dinlenilmiş olan hem de dinlenilmemiş ve itirazı reddedilmiş borçlu bakımından istinaf yolu açıktır²⁰³. Burada dikkat edilmesi gereken nokta yargılama sırasında dinlenilmemiş olan borçlunun doğrudan istinafa başvurma yolunun kapalı olduğudur. Bu borçlu öncelikle itiraz yoluna başvurmalı, başvurusu olumsuz sonuçlandığı takdirde istinafa gidebilmelidir²⁰⁴. Yargılama sırasında dinlenilmiş olan borçlunun ise itirazlarını zaten o sırada ileri süreceği düşüncesiyle doğrudan istinafa başvurmamasının önü açıktır²⁰⁵.

Alacaklı da ihtiyatî haciz talebi reddedildiğinde istinaf kanun yoluna başvurma hakkına sahiptir (İİK m. 258)²⁰⁶.

İtiraz üzerine istinaf kanun yoluna gidilmiş olması ihtiyatî haczin icrasını tek başına durdurmaz (İİK m. 265/5). HMK m. 350/1'in atfıyla İİK m. 36/1'de düzenlenen teminat göstererek icranın geri bırakılması imkânı burada mevcut değildir. Ancak İİK m. 266'da yer alan teminat göstererek ihtiyatî haczin kaldırılması imkânından yararlanarak, haczin malların üzerinden kaldırılıp teminatın üzerinden devam ettirilmesi sağlanabilir²⁰⁷.

İtiraz yargılamasında ihtiyatî haciz kararının kaldırılmasına karar verilirse, alacaklının istinafa başvurusu bu kararın icrasını durdurmaz. Kararın uygulanıp, ihtiyatî haczin kaldırılması için ilk derece mahkemesinin kararının kesinleşmesinin beklenmesine gerek yoktur²⁰⁸.

İstinaf mahkemesinin vereceği kararlar bakımından ise Yargıtay'da temyiz yolu kapalıdır²⁰⁹. Ancak esas bakımından temyiz yolu, şartları sağlanıyorsa hâlâ açık olduğundan, ihtiyatî hacze karşı temyiz yoluna başvurulamaması hak arama hürriyeti bakımından ciddi bir kısıtlama olarak düşünülmemelidir²¹⁰.

²⁰³ Atalı ve Ermenek, 2023b, **a.g.k.**, 274.; Akkaya, 2024, **a.g.k.**, 223.

²⁰⁴ Yardım, 2023, **a.g.k.**, 217.

²⁰⁵ Görgün, Börü ve Kodakoğlu, 2023, **a.g.k.**, 462.

²⁰⁶ Atalı ve Ermenek, 2023b, **a.g.k.**, 274.; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, 2023, **a.g.k.**, 460.

²⁰⁷ Akkaya, 2024, **a.g.k.**, 233.

²⁰⁸ “Mahkemenin ihtiyatî haciz kararına itirazın kabulüne vermesi halinde borçlunun malları üzerine konulmuş olan ihtiyatî haciz kalkar. (Baki Kuru, İcra ve İflas Hukuku El Kitabı 2004, sh. 898) Hal böyle olunca, İİK'nun 265/son maddesi gözetilerek, itiraz kararının temyizinin ilgili kararın uygulanmasını durdurmayaacağı gerekçesi ile şikâyetin kabulü...” **Yargıtay HGK., 27.3.2013, E.2012/1128, K.2013/403. (Lexpera)**; Akkaya, 2024, **a.g.k.**, 234.

²⁰⁹ Atalı ve Ermenek, 2023b, **a.g.k.**, 274.; Yardım, 2023, **a.g.k.**, 217.; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, 2023, **a.g.k.**, 462.

²¹⁰ T. Akkaya (2009). *Medenî usûl hukukunda istinaf*. Ankara: Yetkin Yayınları, s. 113.

İKİNCİ BÖLÜM

2. İHTİYATÎ HACZİN İCRA AŞAMASI VE TAMAMLANMASI

2.1. İhtiyatî Haciz Kararının İcrası Talebi

İhtiyatî haciz kararını mahkemeden alan alacaklının vakit kaybetmeden bu kararın uygulanmasını da sağlaması gerekir. İhtiyatî haczin yargılama aşamasının sona ermesiyle, artık icrası aşamasının başlaması alacaklının süresinde, yetkili icra dairesine, ihtiyatî haczin uygulanması talebiyle başvurması ile gerçekleşir.

Bu bölümde mahkeme tarafından verilen ihtiyatî haciz kararının, icra dairelerince infaz edilebilmesi için, alacaklının yapması gereken talep üzerinde durulacaktır. Bu talebin özellikleri ve hangi süre içinde yapılması gerektiğinden bahsedildikten sonra hangi icra dairesinin kararın icrası konusunda yetkili olduğu açıklanacaktır.

2.1.1. Alacaklının talebi

İhtiyatî haciz kararını mahkemeden elde eden alacaklı, artık süresi içinde olmak koşuluyla istediğinde bu kararın icra edilmesini yetkili icra dairesinden talep edebilir²¹¹. Alacaklının talebi olmadan icra dairesinin kendiliğinden ihtiyatî haczin icrasına başlaması mümkün değildir. Mutlaka ortada alacaklının bir talebi olmalıdır²¹². Alacaklının süresi içinde ihtiyatî haczin icrasına dair talepte bulunmaması durumunda ihtiyatî haciz kendiliğinden kalkacaktır (İİK m. 261/1).

Alacaklının talebi, ihtiyatî haczin bir takip yolu olmaması nedeniyle takip talebi şeklinde değildir²¹³.

Alacaklının ihtiyatî haczi talep etmesi ve bundan sonraki yargılama aşaması tedbirin aciliyeti gereği çoğunlukla tek taraflı yürür. İhtiyatî haczin hızlı ve baskın etkisi

²¹¹Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1046.; Özkes, 1999, **a.g.k.**, 275.; Alacaklının mahkemeden temin ettiği ihtiyatî haciz talebinin kabulüne ilişkin kararı süresi içinde yetkili icra dairesine götürmek zorunda olduğu, aksi takdirde ihtiyatî haciz kararın kendiliğinden düşeceği yönünde; **Yargıtay 12. HD.,02.07.2012, E.2012/16618, K.2012/23235. (Lexpera)**

²¹²Özkes, 1999, **a.g.k.**, 275.

²¹³Özkes, 1999, **a.g.k.**, 275. ; Özkan, 2014, **a.g.k.**, 14.

ilk etapta borçlu dinlenilmeden alacaklının öne sürdüğü delil ve vakıalar üzerinden yürüme gerektirecektir²¹⁴.

2.1.2. Talebin süresi

Alacaklının, ihtiyatî haciz kararının icrasını talep etmesi için kanun koyucu belirli bir süre öngörmüştür. Bu süre kararın verildiği tarihten itibaren on gündür (İİK m.261/1). Sürenin başlaması için kararın tebliğ edilmesi şart değildir²¹⁵. Kanımızca burada sürenin başlangıcı karardan itibaren değil, alacaklıya kararın tefhim veya tebliğinden itibaren olmalıdır. Alacaklının kararın verildiğinden haberdar olabilmesi bakımından böyle bir düzenleme daha yerinde olurdu. Süresinin ne zaman başladığını alacaklıya haber vermek esas olmalıdır. Alacaklının bu durumu kendiliğinden bilmesinin beklenmesi, aksi hâlde hak kaybına uğrayacak olması yerinde bir düzenleme değildir. Keza HMK m. 393 hükmünde ihtiyatî tedbirlerin uygulanmasıyla ilgili düzenleme tefhim ve tebliğ tarihini esas almak üzere değiştirilmiştir. İhtiyatî hacizde durumun ivediliğinden kaynaklı olarak böyle bir düzenlemeye gidildiği savunulabilirse de, böyle bir durumda mahkemenin ilgili icra dairesine doğrudan müzekkere yazması öngörülebilirdi. Zira ihtiyatî haciz kararı aldırarak talebinde olan alacaklının kararı uygulamak talebinde de olacağı varsayılabilir. Ancak belirttiğimiz üzere, sürenin başlangıcında ihtiyatî tedbirdeki gibi kararın tefhim veya tebliğinin esas alınmasının en hakkaniyetli çözüm olacağı kanaatindeyiz.

İcra dairesinin alacaklının talebi üzerine kararı icraya koyması ise bir süreye bağlanmış değildir. Kararın icrasının aynı on gün içinde gerçekleşmesi aranmaz ya da sürenin uzaması gerekçesiyle ihtiyatî haciz kararının kendiliğinden kalkması söz konusu olmaz²¹⁶.

Alacaklının kanunda belirtilen on günlük süre içinde yetkili icra dairesine ihtiyatî haczin icrası talebinde bulunmaması hâlinde, ihtiyatî haciz kararının kendiliğinden

²¹⁴Yıldırım ve Deren Yıldırım, 2021, **a.g.k.**, 405.

²¹⁵Özekes, 1999, **a.g.k.**, 275.

²¹⁶Yılmaz, 2001, **a.g.k.**, 1133.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1047.; Özekes, 1999, **a.g.k.**, 275.; Muşul, 2013, **a.g.k.**, 1109. Alacaklının ihtiyatî haczin icrasını istemek için on günlük süresi olduğu ancak icra müdürlüğü tarafından kararın geç infaz edilmesi hâlinde ihtiyatî haczin hükümsüz hâle gelmeyeceği yönünde: **Yargıtay 12. HD., 02.07.2012, E.2012/16618 K.2012/23235. (Lexpera)**

ortadan kalkması ve sonradan da uygulanamaması sonucu ortaya çıkacaktır (İİK m. 261/1)²¹⁷.

Alacaklının ihtiyatî haciz kararının icrasını süresinde istediğini gözetmek icra müdürünün görevidir. İcra müdürü kendiliğinden on günlük sürenin geçip geçmediğini kontrol etmekle yükümlüdür²¹⁸. Alacaklı bu süreyi geçirmiş olmasına rağmen talebi icra müdürünce kabul edilerek işlemlere devam edilmiş ise süresiz şikâyet yoluna gidilmesi mümkündür. Burada kural olan 7 günlük şikâyet süresi aranmaz. Çünkü bu hâlde icra müdürü kanunda açıkça yer alan bir hakkı yerine getirmiyor demektir (İİK m. 16/2)²¹⁹.

Konkordatonun tasdiki talebinin reddi hâlinde sürenin hangi tarihten başlayacağı konusu, konkordatonun yarattığı özel durumlar nedeniyle ilgili başlıkta ayrıca incelendiğinden burada yeniden değinmiyoruz²²⁰.

İhtiyatî haczin icra edilebilmesi için masrafları alacaklının peşin olarak ödemiş olması gerekmektedir²²¹. Alacaklı haklı çıktığı takdirde daha sonra bu masraflar borçluya yüklenir. Ancak talebi reddedilirse veya sürelerle uymadığı için ihtiyatî haciz kendiliğinden kalkarsa masraflar alacaklı üzerinde kalır²²².

2.1.3. Yetkili icra dairesi

İhtiyatî haciz kararının icra edilebilmesi için alacaklının karar tarihinden itibaren on gün süre içinde yetkili icra dairesinden talepte bulunması gerektiğini belirtmiştik. Burada ihtiyatî haciz kararını veren mahkemenin yargı çevresinde bulunan icra dairesi kastedilmektedir (İİK m.261/1). Bu icra dairesinin yetkisi kesin yetkidir²²³. Ancak bu yetki kuralı ihtiyatî haczin icrasına yöneliktir. Asıl takip bakımından ise genel yetki kuralları uygulanmaya devam eder, ihtiyatî haczi uygulayan yer icra dairesi asıl takip bakımından da kendiliğinden yetkili sayılmaz²²⁴.

²¹⁷Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1048.; Özekes, 1999, **a.g.k.**, 275.; Atalı ve Ermenek, 2023b, **a.g.k.**, 274.

²¹⁸Özekes, 1999, **a.g.k.**, 276.

²¹⁹Özekes, 1999, **a.g.k.**, 276.; Deynekli ve Saldırım, 2011, **a.g.k.**, 93.; Şikâyetin bir hakkın yerine getirilmemesi ile ilgili olduğu için süreye bağlı olmadığı yönünde: **Yargıtay 12. HD., 19.09.2006, E.2006/13829 K.2006/16669. (Lexpera)**

²²⁰Bkz. aşa. 3.2. no'lu başlık.

²²¹Özekes, 1999, **a.g.k.**, 279.

²²²Akkaya, 2024, **a.g.k.**, 62.

²²³Yılmaz, 2001, **a.g.k.**, 1138.; Özekes, 1999, **a.g.k.**, 276.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1047.; Muşul, 2013, **a.g.k.**, 1109.; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, 2023, **a.g.k.**, 461.

²²⁴Aynı yönde: **Yargıtay HGK., 15.01.2014, E.2013/476 K.2014/5. (Lexpera)**; Aynı yönde: **Yargıtay 12. HD., 26.11.2015, E.2015/17505 K.2015/29427. (Lexpera)**

İhtiyatî hacze konu malların başka bir yerde bulunması durumunda, yetkili daire malların bulunduğu yer dairesine ihtiyatî haczi gerçekleştirmesini istinabe eder (İİK m. 261/2, İİK m. 79/2) ²²⁵.

Eğer alacaklı önce icra takibini başlatmış daha sonra da mahkemeden ihtiyatî haciz talep etmişse, karardan itibaren on gün içerisinde takibin derdest olduğu bu icra dairesinden ihtiyatî haczin icra edilmesini talep etmesi gerekir²²⁶.

İhtiyatî haczin yerine getirilmesi sırasında oluşabilecek şikâyetler için ise yetkili merci, ihtiyatî haciz kararının icrasını gerçekleştiren icra dairesinin bağlı olduğu icra mahkemeleridir (İİK m. 261/3)²²⁷.

2.2. İhtiyatî Haciz Kararının İcra Dairesince İnfazı

Alacaklının, ihtiyatî haciz kararından itibaren on gün içinde bu kararı yetkili icra dairesine başvurarak icra ettireceğini belirtmişik (İİK m. 261/1). Bu başlıkta icra dairesinin kararı icra etme usûlüne ve ortaya çıkabilecek hukukî sorunlara değineceğiz.

2.2.1. Genel olarak

İhtiyatî haciz kararını mahkemeler alır ancak bu kararı uygulayacak olan icra dairesidir. İcra dairesi mahkemenin kararını uygulayana kadar, borçlunun malları ihtiyaten haczedilmiş sayılamaz²²⁸. Kanun, alacaklının talebini alan yetkili icra dairesinin haczin icrasını nasıl yapacağı konusunda İİK m. 79'dan 99'a kadar olan genel haciz hükümlerine atıf yapmıştır (İİK m. 261/3). O hâlde bazı istisnai hükümler dışında ihtiyatî haczin icra edilme süreci genel haciz hükümlerinde mal, alacak ve hakların haczindeki şekliyle gerçekleşir, ancak ihtiyatî haczin özellikleri de yorum yapılırken dikkate alınır²²⁹.

²²⁵Yılmaz, 2001, **a.g.k.**, 1138.; Özekes, 1999, **a.g.k.**, 277.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1047.; Yıldırım ve Deren Yıldırım, 2021, **a.g.k.**, 408.; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, 2023, **a.g.k.**, 461.; Aşık vd., 2023, **a.g.k.**, 490.

²²⁶Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1047.; “Alacaklı ihtiyatî haciz kararının verildiği tarihten itibaren on gün içinde yetkili icra dairesinden veya derdest icra takibinin bulunduğu icra dairesinden ihtiyatî haciz kararının icrasını istemezse ihtiyatî haciz kararı kendiliğinden kalkar.” **Yargıtay 12. HD., 04.12.2017, E.2017/8019, K.2017/15050. (Lexpera)**

²²⁷Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1047.; Özkan, 2014, **a.g.k.**, 13.

²²⁸Muşul, 2013, **a.g.k.**, 1081.; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, 2023, **a.g.k.**, 460.

²²⁹Özekes, 1999, **a.g.k.**, 279.; Muşul, 2013, **a.g.k.**, 1081.; Atalı ve Ermenek, 2023b, **a.g.k.**, 274.; Yıldırım ve Deren Yıldırım, 2021, **a.g.k.**, 407.; Özkan, 2014, **a.g.k.**, 13.; İhtiyatî haczin kabulüne dair kararların haczin ne şekilde yapılacağını belirten 79'dan 99'a kadar olan maddeler arasındaki hükümlere göre uygulanacağı yönünde: **Yargıtay H.G.K., 29.01.2016, E.2014/681, K.2016/127. (Lexpera)**

Kanunun atıf yaptığı madde aralığı kısıtlı olsa da, duruma uygun düştüğü takdirde diğer genel haciz hükümlerinden faydalanılamayacağı şeklinde kesin yorumlanmamalıdır. İhtiyatî haczin kendine has özellikleri göz önünde tutularak, yeri geldiğinde diğer maddelerde bulunan haczin icrasına dair hükümler de uygulanabilir²³⁰.

2.2.2. Haczin yapılması

2.2.2.1. Malların haczedilmesi ve alınacak muhafaza tedbirleri

Malların yetkili icra dairesi tarafından haczi ile muhafaza tedbiri alınması konusunda genel haciz hükümlerine dayanılacağını İcra ve İflâs Kanunu'nun 79 ilâ 99. maddelerine yaptığı atıftan çıkarmak mümkündür (İİK m. 261/2)²³¹.

Burada değinilmesi gereken bir nokta yabancı para alacakları söz konusu olduğunda icra memurunun nasıl hareket etmesi gerektiğidir. İhtiyatî haciz istemi Türk parasıyla olması gerektiği gibi mahkemenin de karar verirken hükmünü Türk parası üzerinden kurması gerekir. Ayrıca yargılama giderlerinin belirlenebilmesi, kararın tereddütsüz infaz edilebilmesi ve alacaklının göstermesi gereken teminatın belirlenebilmesi için yabancı paranın ülke parasına çevrilmesi şarttır²³². Buna rağmen mahkeme yabancı bir para alacağına hükmederse, icra müdürünün bu parayı güncel kura çevirerek uygulama yetkisi yoktur. Kararı icra etmeyi reddetmelidir. Alacaklı, ihtiyatî haczi talep ederken çeviri yapmamanın riskine burada katlanmalıdır²³³.

İhtiyatî haciz, henüz bir icra takibi başlatılmadan ya da dava açılmadan önce talep edilmişse, alacaklı, ihtiyatî haciz talep edilen tarihteki kur üzerinden çeviri yapmalıdır. Buna karşılık, icra takibinden sonra ihtiyatî haciz talep edilmişse, takibin başında yapılması gereken çeviri ihtiyatî haciz için de geçerli olur. Davadan sonra açılan ihtiyatî haciz bakımından ise davanın açıldığı tarihte alacak Türk lirasına çevrilmiş ise dava tarihindeki kur üzerinden çeviri yapılır²³⁴.

²³⁰Deynekli ve Saldırım, 2011, **a.g.k.**, 94.

²³¹Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1048.; Karşı, A. (2022). *İcra ve iflas hukuku esasları*. (4. Baskı). İstanbul: Filiz Kitabevi, s. 888.

²³²H. Pekcanitez (1994). Medenî usûl ve icra-ıflâs hukukunda yabancı para alacaklarının tahsili. Ankara: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi Yayınları No:47, s. 124.

²³³Pekcanitez, 1994, **a.g.k.**, 124.; Özkes, 1999, **a.g.k.**, 279.

²³⁴Pekcanitez, 1994, **a.g.k.**, 125.; Akkaya, 2024, **a.g.k.**, 16-17.

Muhafaza tedbirlerine ilişkin hükümler kapsamında, ihtiyaten hacze gidildiğinde, tedbirler de kesin hacizdeki gibi alınır²³⁵. Taşınır mallar ihtiyaten haczedilirken, altın gümüş gibi değerli maden veya banknot gibi kıymetli taşınır lar icra dairesi tarafından muhafaza altına alınırlar (İİK m. 88/1). Bu nitelikte kıymetli tedavül araçları dışında kalan taşınır lar bakımından ise kural olarak hukuken haciz yeterli olacak ve borçlunun mallar üzerinde tasarruf hakkı sınırlandırılmış olacaktır. Dolayısıyla malların ayrıca muhafaza altına alınmasına gerek yoktur, istenildiğinde geri vermesi şartıyla borçluda bırakılabilir (İİK m. 88/2-c, 2). Ancak alacaklı gider ve masrafları kendi üzerinde olmak üzere malların borçludan alınması ve yediemine bırakılmasını da talep edebilir (İİK m. 88/2-4). Mallar üçüncü kişi elinde haczediliyorsa, üçüncü kişinin yediemin olması suretiyle malların onda bırakılması da mümkündür (İİK m. 88/2). Taşınmaz mallar bakımından ise tapu siciline şerh düşülür (İİK m. 91). Borçlunun üzerine ihtiyatî haciz konmuş bir taşınmazı satmasında/devretmesinde bir engel yoktur²³⁶. Bu şerh üzerine artık taşınmaz üzerinde sonradan hak iktisap edecek kişilerin iyiniyeti ortadan kalkmış kabul edilir²³⁷.

İcra memuru haczi kabil olmayan bir malı kesin hacizle haczedemeyeceği gibi, ihtiyatî hacizle geçici olarak da haczedemez²³⁸. Böyle bir mal, ihtiyatî haciz kararında yer almış olsa bile icra memuru uygulamamakla mükelleftir. Aksi takdirde muamele şikâyet yoluna götürülmeye açıktır²³⁹.

Haczedilemezlikten feragatin geçerli olabilmesi için hacizden önce yapılmamış olması gerekir (İİK m. 83/a). İhtiyatî haciz sırasında ise haczedilemezlikten feragat etmek mümkündür çünkü geçici de olsa haciz başlamış sayılır. Sonuçta bu feragat borcu doğuran hukukî ilişkiyle birlikte yapılmış olmayıp borcun tahsil edilmesine yönelik bir aşamada gerçekleşmiş olacağından kanunun öngördüğü amacın da bertaraf edildiği söylenemez²⁴⁰. Feragatin geçerli sayılabilmesi için ihtiyatî haciz kararının icra edilmiş olması gerekir. Karar alınmış ancak henüz alacaklı infaz talebinde bulunmamışsa bu aşamada feragatin geçerli olduğundan söz edilemez²⁴¹. Ancak Yargıtay, ihtiyatî haciz

²³⁵Özekes, 1999, **a.g.k.**, 289.

²³⁶Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1034.

²³⁷Pekcanıtez vd., 2023, **a.g.k.**, 179.

²³⁸Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1048.; Muşul, 2013, **a.g.k.**, 1110.; İ. Özbay (2005). İcra ve iflâs hukukumuzda haczedilemezlikten feragat (iik. m. 83/a). *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 9(1-2), 543-567, s. 563.

²³⁹Bkz. aşı. 2.2.5.3. no'lu başlık.

²⁴⁰Özekes, 1999, **a.g.k.**, 286.

²⁴¹Özbay, 2005, **a.g.k.**, 563.

sırasında verilen muvafakatleri, manevi cebir olarak değerlendirdiğinden, haczedilemezlikten feragat için de aynı yaklaşımı sergilemektedir. Buna rağmen asıl takip sırasında da yeniden feragat beyanında bulunan borçlu bakımından artık iradesinin kabul edilmesi gerektiği görüşündedir²⁴². Kanımızca, ihtiyatî haczin icrası sırasında yapılan haczedilemezlikten feragatlerin hepsi manevi cebir olarak değerlendirilmemelidir. Borçlunun bu konuda iradesinin ihtiyatî hacizde de geçerli kabul edilmesi fakat iradenin sakatlanması şeklinde bir iddia varsa bunun genel mahkemelerde ileri sürülebilmesi gerekir. Bu durumun somut olayın özelliklerine göre incelenmesi daha yerinde olur kanaatindeyiz.

Kesin hacizde bulunan mal beyanına dair İcra ve İflâs Kanunu'nun 74. maddesi, bilinçli olarak atf yapılan hükümlerin aralığı dışında bırakılmıştır. Buna göre, kesin haczin aksine ihtiyatî haczin icrası söz konusu olduğunda borçlunun mal beyanında bulunma yükümlülüğünden söz edilemez. Zaten esas olan kararda haczedilecek malların gösterilmiş olmasıdır. Mal beyanında bulunma yükümlülüğü olmasa bile borçlu, kararda gösterilmiş mallarını saklayamaz, göstermekten kaçınamaz²⁴³.

İcra müdürünün ihtiyatî haczin icrasında zor kullanma hakkı bulunmaktadır²⁴⁴. İhtiyatî haciz kararı zaten bir mahkeme tarafından verildiğinden²⁴⁵, haczin bir konutta yapılacak olması hâlinde icra mahkemesinden izin alınmasını öngören İcra ve İflâs Kanunu'nun 79/a maddesi uygulanmayacaktır (İİK m. 79/a-4)²⁴⁶.

Bir görüşe göre, ihtiyatî haciz için getirilen bu istisna, ihtiyatî haczin amacıyla uyum göstermektedir. Zira ihtiyatî haciz ivedi iş ve kararlardan olan, Hukuk Muhakemeleri Kanunu uyarınca görevli mahkeme tarafından verilebilecek, geçici bir hukukî korumadır. En nihayetinde ihtiyatî hacze bir mahkeme karar vermektedir ve “kişinin hakkının korunması” kapsamında gecikmesinde sakınca bulunan hâller içerisinde değerlendirilebilir. Üstelik ihtiyatî haciz kararında haczedilecek mal kural

²⁴²Yargıtay HGK., 05.06.2015, E.2013/2274, K.2015/1486. (Lexpera)

²⁴³Özekes, 1999, a.g.k., 279.

²⁴⁴Özekes, 1999, a.g.k., 280.

²⁴⁵7445 Sayılı Kanun'un madde gerekçesi bu yöndedir: “Dördüncü fıkrayla, ihtiyati haczin mahkeme kararı üzerine uygulandığı dikkate alınarak madde kapsamı dışında tutulmasına yönelik düzenleme yapılmalıdır.”

²⁴⁶B. Kuru ve B. Aydın (2023). *İcra ve iflâs hukuku ders kitabı*. (8. Baskı). Ankara: Yetkin Basımevi, s.383.; S. Selçuk (2023). İcra ve iflâs kanunu'nun 79/a maddesi uyarınca konutta haciz. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 14(2), 412-424, s. 423.

olarak belirlenmiş olduğundan, mahkemenin konutta hacze ilişkin olarak da değerlendirme yapmış olması mümkündür²⁴⁷.

Başka bir görüşe göre ise ihtiyatî haciz kararının bir mahkeme tarafından verilmesi, onu bu hükmün istisnası hâline getirme konusunda yeterli gerekçe değildir. Çünkü konuta girilebilmesi için aranan mahkeme kararı herhangi bir ilam değil, konuta girilebileceğine yönelik bir tespiti barındıran bir mahkeme kararı olmalıdır. Her ne kadar kanunda, ihtiyatî haciz kararında haczedilecek olan malvarlığı gösterilir hükmü yer alsa da, uygulamada istisnaları olmakla birlikte genel olarak, borçlunun malvarlığının tespitinin zorluğundan dolayı genel bir ifadeyle borca yetecek kadar malvarlığının haczine karar verildiği ortadadır. Böyle bir karardan ise mahkemenin, borçlunun konutuna girme hakkını mutlak olarak bahsettiği sonucu çıkmaz. Buna karşılık, ihtiyatî hacizde konuta girme bakımından hâkim kararının gerektiğini kabul hâlinde ise ihtiyatî haczin ivedi şekilde sonuçlanabilmesinin önüne geçilmiş olacak bu da alacaklının hakkının korunmasını zorlaştıracaktır²⁴⁸.

Başka bir görüşe göre, ihtiyatî hacze karar veren mahkemenin, borçlunun konutunda haciz yapılmasına dair bir inceleme yaptığı peşinen kabul edilemez. Konutta haczin yapılabilmesi için kanunun aradığı mahkeme kararının dayandığı olan hak ve ilkeler ihtiyatî haciz bakımından da hüküm ifade etmelidir. Buna karşılık, borçlunun mal kaçırma tehlikesi varsa veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde mahkemenin onayı aranmaksızın da ihtiyaten haciz gerçekleştirilebilmelidir²⁴⁹.

Kanımızca, borçlu dinlenilmeden veya dinlenilmiş olsa bile alacaklının haklılığına kesin kanaat verilmeden, yani tam bir yargılama yapılmadan icra müdürünce zor kullanma yetkisi, özellikle konut dokunulmazlığının ihlali ve özel hayatın gizliliği bakımından ciddi tehlikeler yaratmaktadır. Bu haklar 2709 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Özel Hayatın Gizliliği" başlıklı 20'nci maddesi ile "Konut Dokunulmazlığı" başlıklı 21'inci maddesinde koruma altına alınmıştır. Yine Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde de "Özel ve Aile Hayatına Saygı Hakkı" başlıklı 8'inci madde bu hakları içermektedir. Konut dokunulmazlığının ve dolayısıyla özel hayatın gizliliğinin devlet zoruyla ihlal edilmesi kararın bir hâkim tarafından verilmiş olmasına

²⁴⁷Selçuk, 2023, **a.g.k.**, 423.

²⁴⁸Köksoy, M. (2024). Borçlunun konutunda haciz yapılması (iik m. 79/a). *Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi*, 2024/1, 327-367, s. 361-362.

²⁴⁹H. Pekcanıtez (2023). Cumhuriyetin yüzyılında yapılan son değişikliklerden birisi olarak konutta haciz (iik m. 79/a). Pekcanıtez, H. ve Özkes, M. (Ed.), *Cumhuriyetin 100. yılında medenî usûl ve icra iflâs hukukumuzun gelişim ve değişim süreci* içinde (s. 997-1027). İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, s. 1006.

bağlıdır. Buna karşılık her ilamın da bu amaca hizmet ettiği söylenemez. Örneğin, alacak davasında borcun tespitini yapan ve edasına hükmeden bir mahkeme kararı, aynı zamanda konut dokunulmazlığına müdahale konusunda bir karar içermez. Karar alacağı yönelik olup, borçlunun özel hayatına müdahale ediliyor olmasına ilişkin değildir²⁵⁰. Benzer şekilde ihtiyatî haciz kararı verilirken de mevcudiyeti muhtemel olan bir borcun, geçici hukukî koruma tedbiri ile korunmaya değer olduğuna dair bir hüküm kurulur. Çoğunlukla da bu hüküm belirli bir malvarlığını içermeyen, borçlunun borca yetecek haczedilebilir malvarlığını işaret eden genel bir ifade ile yazılır²⁵¹. Dolayısıyla ihtiyatî haciz kararını zaten bir mahkemenin verdiğinden bahisle, konuta ve özel hayata müdahale haklı görülemez. İhtiyatî haczin ivedi bir iş olması ve gecikmesinde sakınca bulunması karşısında mahkemeden izin alınmasına dair kuralın alacaklının alacağını korumak bakımından sorun yaratacağına ilişkin ise suç kadar ivedi bir durumda dahi hâkim kararı arayan hukukumuzun konut dokunulmazlığına karşı alacak hakkını korumaktan yana bir tavır takınacağını düşünmüyoruz. İhtiyatî haciz bakımından kanımızca olması gereken, ihtiyatî haciz kararını verecek mahkemenin üzerinde ihtiyatî haciz yapılacak malı kararında göstermesi²⁵² ve mümkün mertebe borçlunun özel hayatına müdahale etmeyeceği bir mal veya hak üzerinde ihtiyatî haciz kararı tesis etmesidir. Ancak mahkemece genel bir hüküm tesis edilmişse, bu sefer icra müdürünün olabildiğince haciz sıralamasında önceliği borçluyu mağdur etmeyen malvarlığı üzerinde kullanması gerekir. Mahkeme genel bir hüküm kurmuş, icra memuru da konuta müdahale edilmesini gerektirmeyecek başka haczedilecek malvarlığı değeri bulamıyorsa, İİK m. 79/a hükmündeki prosedürün normal olarak işletilerek yeni bir mahkeme kararı alınması gerektiği kanaatindeyiz. Ancak uygulamada bilakis borçluyu baskı altında tutabilmek için başka yollar dururken borçlunun konutunda haciz gerçekleştirildiğine de rastlanmaktadır²⁵³. Yine de Anayasa'nın hükümleri açıkken, ihtiyatî haczi tamamen istisna kabul etmenin hukuka uygun olduğunu düşünmüyoruz.

İİK m. 261'in atıf yaptığı maddelerden biri de İİK m. 89'dur. Yani üçüncü kişilerin elinde haczedilen mal ve alacakları düzenleyen maddenin ihtiyatî haczin

²⁵⁰ Özekes, 2009, **a.g.k.**, s. 163.

²⁵¹ Yılmaz, 2001, **a.g.k.**, 1113.; Deynekli ve Saldırım, 2011, **a.g.k.**, 71.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1044.; Muşul, 2013, **a.g.k.**, 1107.; Akkaya, 2024, **a.g.k.**, 267.

²⁵² İhtiyatî haciz kararında, konutta hacze dair açık ifadenin bulunmasının ileride oluşabilecek sorunları önlemek bakımından önem arz edeceği yönünde: N. Boran Güneysu (2024). İcra ve iflâs kanunu'nun konutta hacze ilişkin 79/a maddesinin değerlendirilmesi, *Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 6(1), 172-223, s. 201.

²⁵³ Özekes, 2009, **a.g.k.**, 172.

uygulanmasında da hüküm ifade edeceği kuşkusuzdur. Buna göre, üçüncü kişilerin ellerinde borçluya ait mal veya alacak bulundurmaları hâlinde, artık borçluya ödeme yapmayıp durumu icra dairesine bildirme yükümlülükleri bulunmaktadır. Borçlunun mal beyanında bulunmasının gerekmemesi üçüncü kişilerin bu bildirme yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz²⁵⁴.

İcra dairesince haczedilen mallar ihtiyatî haciz kesin hacze dönüşmeden önce alacaklıya satış isteme yetkisi sunmaz²⁵⁵. Ancak icra memurunun iki istisna gerçekleştiği takdirde ihtiyaten haczedilmiş de olsa malları satma yetkisi bulunur²⁵⁶. Malın kıymeti hızla düşüyorsa veya muhafazası çok masraflı olacaksa, artık bu mallar satılabilir (İİK m. 108/2, İİK m. 113/2). Kesin hacizde bu nedenle satışa gidilmesi, tarafların satış talep edebilecekleri süre ile sınırlıdır. İhtiyatî hacizde ise tamamlayıcı merasim yerine getirilmediği takdirde ihtiyatî haciz hükümsüz kalacağından, bundan sonra istisnai nedenlerle de olsa satış yapılamaz²⁵⁷. Malların kıymetinin düşmesi ve muhafazasının masraflı oluşunu icra memuru takdir edecek ve taraf menfaatlerini gözeterek satış işlemi yürütecektir. Borçlunun hem bu tip malları hem de diğer malları haczedilmişse, mümkünse yalnızca istisna kapsamındaki mallar satılmalı, kalan mallar korunmalıdır. Ancak mallar birbirleriyle ekonomik ve ticarî bütünlük içeren hâldeyse, takibin sonucunu korumak bakımından gerekli görüldüğü takdirde diğer malların satışı da mümkün olmalıdır²⁵⁸. İhtiyatî haczin kesinleşmesine ve uyuşmazlık sonucu belirli hâle gelene kadar malların bedeli üzerinde geçici haciz devam eder. Paraların paylaştırılması ise ihtiyatî haciz kesin hacze dönüştüğünde söz konusu olur²⁵⁹.

²⁵⁴Özekes, 1999, **a.g.k.**, 280.; Yıldırım ve Deren Yıldırım, 2021, **ag.k.**, 409.

²⁵⁵Atalı ve Ermenek, 2023b, **a.g.k.**, 275.

²⁵⁶Muşul, 2013, **a.g.k.**, 1081.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1060.; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, 2023, **a.g.k.**, 453.; İhtiyatî haciz henüz kesinleşmeden alacaklı tarafından malın satışının talep edilemeyeceği, ancak bu kurala kanunen bir istisna tanındığı, malların değeri hızla düşmekte veya muhafazası çok masraf gerektirecekse icra dairesinin satış kararı alabileceği yönünde: **Yargıtay 23. HD., 23.03.2016, E.2015/7992, K.2016/1798. (Lexpera)**

²⁵⁷T. Arslanpınar Tat (2020). İcra dairesi tarafından vaktinden evvel satış. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, (151), 199-234, s. 208.

²⁵⁸Arslanpınar Tat, 2020, **a.g.k.**, 211-212.

²⁵⁹M. Erturgut (2000). *İcra ve iflas hukukunda menkullerin paraya çevrilmesi*. Ankara: Yetkin Yayınevi, s. 44.

2.2.2.2. *Haczedilen malların teminat karşılığında borçluda bırakılması*

İhtiyatî haczin, genel icra hukukundaki kesin haciz hükümlerine göre icra edileceğini yukarıda belirtmiştik²⁶⁰. Ancak bu duruma kesin hacizde yer almayan bir istisna getirilmiştir²⁶¹. Borçlunun ihtiyaten haczedilmiş mallarını, kanunda gösterilen şekillerden birinde teminat göstermesi şartıyla onda bırakmak mümkündür (İİK m. 263)²⁶². Burada ihtiyatî haciz kalkmamakta, sadece haczedilen malların muhafazasının, teminat karşılığı borçluda bırakılabilmesi söz konusu olmaktadır²⁶³. Şayet borçlu bu imkânını kullanmak istemezse, muhafaza tedbirleri genel hükümlere göre alınır. Bu hak malların tamamı veya belli bir kısmı için de kullanılabilir²⁶⁴. İcra dairesi talebi ve gösterilen teminatı inceleyerek karar verir ve bu kararlar bakımından şikâyet yoluna başvurulabilir²⁶⁵.

Düzenlemenin asıl amacı, tam bir yargılama sonucuna henüz ulaşılmadan, çoğunlukla borçlunun dinlenilmesine bile imkân tanınmadan verilen ihtiyatî haciz kararının borçlu için yaratabileceği zorlukları biraz daha hafifletmektir. İhtiyatî haciz nedeniyle malları üzerinde tasarrufu kısıtlanacak olan borçlunun, özellikle ticarî işleri bakımından faaliyetlerinin durması, çok ağır sonuçlara neden olabilir. En azından bu şekilde borçlunun malları üzerinde tasarruf imkânını yeniden kazanma şansı tanınması yine tarafların eşitliğini dengede tutmak bakımından önemlidir²⁶⁶. Bu imkândan yararlanan borçlu artık, teminat karşılığında malları üzerinde bir tasarruf kısıtlamasına tabi olmaz, istediği şekilde mallarını devredip tüketebilir²⁶⁷.

Kanunun teminat karşılığı malların bırakılması imkânından üçüncü kişilerin de yararlanma hakkı bulunur (İİK m. 263)²⁶⁸. Ancak hükümde borçlu tarafından gösterilecek teminatlar tek tek sayılma yoluna gidilmiş olmasına rağmen, üçüncü kişiden alınacak teminatın niteliği olarak taahhüt senedi zikredilerek muallakta

²⁶⁰Bkz. yuk. 2.2.1. no'lu başlık.

²⁶¹Özekes, 1999, **a.g.k.**, 294.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1051.; Deynekli ve Saldırım, 2011, **a.g.k.**, 97.; Muşul, 2013, **a.g.k.**, 1116.

²⁶²İİK m. 263 hükmü bu şekillerden şöyle bahsetmektedir: “...malların kıymetleri depo edilmek veya icra memuru tarafından kabul edilecek esham ve tahvilat veya taşınır ve taşınmaz rehin veya muteber bir banka kefaleti gösterilmek şartıyla...” üçüncü kişiler bakımından ise “bir taahhüt senedi”.

²⁶³Özekes, 1999, **a.g.k.**, 294.; Atalı ve Ermenek, 2023b, **a.g.k.**, 274-275.

²⁶⁴Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1051.

²⁶⁵Akkaya, 2024, **a.g.k.**, 272.

²⁶⁶Deynekli ve Saldırım, 2011, **a.g.k.**, 97.

²⁶⁷T. Uyar (2014). *İcra ve iflas kanunu şerhi*. (Cilt III). Ankara: Bilge Yayınevi, s. 4029.

²⁶⁸Uyar, 2014, **a.g.k.**, 4030.

bırakılmıştır²⁶⁹. Teminatın ne kadar olacağını icra memuru takdir ve tayin edecektir ancak her hâlükârda borçludan veya üçüncü kişiden alınacak teminatın miktarı; borç, faiz ve masraflarını geçmemelidir (İİK m. 263)²⁷⁰.

Teminatın yeterliliğini icra dairesi takdir edecektir²⁷¹. Yeterli değilse alacaklı, yeter miktarı aşıyorsa borçlu, icra mahkemesinde şikâyet yoluna başvurabilir. Üçüncü kişiler de mal kendindeyken haczolunmuşsa şikâyet yoluna başvurabilirler. Bu konuda verilecek karar, İcra ve İflâs Kanunu'nun 363. maddesi gereği kesindir²⁷². İcra memuru, teminat gösterilmesine rağmen malın muhafazasını borçluya bırakıp bırakmamakta takdir yetkisine sahiptir²⁷³.

Teminatın asıl amacı istenildiğinde malın aynen veya para olarak icra dairesine teslimini temin etmektir. Borçlunun bu mallar üzerinde tasarruf yetkisi kısıtlı değildir. Kanun kendi lafzında ayın yerine paranın da ödenmesinin yeterli olacağını belirttiğinden, malın mutlaka kendisinin teslimine gerek bulunmaz. Burada önem arz eden istendiğinde malın değerinin olup olmamasıdır. Keza ihtiyatî haciz kesin hacze dönüşürse, mal zaten alacaklıya aynen teslim edilmeyecek, satılıp değeri ödenecektir²⁷⁴. Bu anlamda alacaklı için de pratikte bir fark yoktur. Ancak istendiğinde mal veya parasal değerinin bulunmaması ihtimaline karşı da gösterilen teminat alacaklıyı güvence altına almaktadır²⁷⁵. Malın üzerinden muhafazaya ilişkin tedbirler kalkıyor olsa da, bu ihtiyatî haczin artık teminat üzerinden devam ettiği veya tamamen ortadan kalktığı anlamlarına gelmez²⁷⁶. Gösterilen teminat ihtiyatî haczin konusu hâline dönüşmez²⁷⁷, dolayısıyla da fiilen haciz durumu devam eder²⁷⁸.

Dikkat edilmesi gereken hususlardan biri de 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 289. maddesindeki muhafaza görevini kötüye kullanma suçudur. Deynekli ve Saldırım'a göre eğer borçlu, kendisinden istenildiğinde malı ayın veya para değerinde

²⁶⁹Özekes, 1999, **a.g.k.**, 294.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1051.; Muşul, 2013, **a.g.k.**, 1117.

²⁷⁰Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1051.

²⁷¹V. Özçelik (2014). *İcra müdürünün takdir yetkisi*. Ankara: Adalet Yayınevi, s. 336.

²⁷²Deynekli ve Saldırım, 2011, **a.g.k.**, 98.; Özekes, 1999, **a.g.k.**, 295.; Uyar, 2014, **a.g.k.**, 4029.

²⁷³Özçelik, 2014, **a.g.k.**, 336.; Akkaya, 2024, **a.g.k.**, 269.

²⁷⁴Yıldırım ve Deren Yıldırım, 2021, **a.g.k.**, 408.

²⁷⁵Özekes, 1999, **a.g.k.**, 296.

²⁷⁶Yardım, 2023, **a.g.k.**, 265.; Uyar, 2014, **a.g.k.**, 4030.

²⁷⁷Oysa ileride bahsedeceğimiz üzere, İİK m. 266 söz konusu olduğunda ihtiyatî haciz borçlunun malvarlığı üzerinden kalkmakta olup, borçlunun gösterdiği teminat üzerinden devam etmektedir. Bkz. a.ş. 2.2.5.2. no'lu başlık.

²⁷⁸Onen, 1980, **a.g.k.**, 256.

teslim edemiyorsa muhafaza görevini kötüye kullanma suçunu işlemiş olacaktır²⁷⁹. Bu görüşe katılmıyoruz. Çünkü teminat karşılığı malların borçluda kalabilmesinin borçluya verdiği haklardan biri de o mallar üzerinde tasarruf yetkisinin devam etmesidir. Bahsettiğimiz üzere, ticarî hayatını sürdürebilmek için bu yönteme başvurmuş bir borçlu alım satım esnasında malı elinde aynen veya para değeriyle bulunduramamış olabilir. Zaten alınan teminatın da asıl görevi bu ihtimale karşı tahsilatın teminattan yapılmasıdır. Kanımızca, borçlu hacizli malları aynen veya parasal olarak geri veremiyor da olsa teminatı borcu karşılayabiliyorsa, aslında istenildiğinde borcu kapatmış olacaktır. Bu nedenle de TCK anlamında cezalandırmaya değer bir fiili olmadığından, bir sorumluluğu doğmamalıdır²⁸⁰.

İhtiyatî haciz kesin hacze dönüşecek olursa artık İİK m. 263'ün tanıdığı bu imkândan borçlu yararlanamaz. Kesin haciz söz konusu olduğunda İİK m. 88/2 gereği alacaklının malların borçluda bırakılmasına muvafakati yoksa malın muhafazası şart olmasına rağmen, ihtiyatî hacizde İİK m. 263 gereği teminat göstermesi hâlinde mallar borçluya bırakılabilecektir²⁸¹. Dolayısıyla teminat karşılığı malların borçluda bırakılması talebinin yapılabileceği son an ihtiyatî haciz kesin hacze dönüşünceye kadardır²⁸².

İİK m. 263'te düzenlenmiş teminat karşılığı malların borçluda bırakılması imkânı ile İİK m. 266'da düzenlenen teminat karşılığı ihtiyatî haczin kaldırılması farklı düzenlemelerdir²⁸³. Doktrinde borçluya tanınan bu hakların farklı iki düzenleme hâlinde yer alması gereksiz bulunup, düzenlemelerin birleştirilmesi gerektiği konusunda görüşler öne sürülmüştür²⁸⁴. İİK m. 263'ün öne çıkan özellikleri; haciz sırasında icra memuru tarafından derhal hızlıca uygulanabilir olması, borçlunun belirleyeceği spesifik

²⁷⁹Deynekli ve Saldırım, 2011, **a.g.k.**, 98.; Aynı yönde: Ürün, 2022, **a.g.k.**, 257.

²⁸⁰Yedieminlik görevini suiistimalle ilgili suçlar 5358 Sayılı Kanun'un 2005'te yürürlüğe girmesiyle beraber "muhafaza görevini kötüye kullanma suçu" başlıklı TCK m. 289 hükmü kapsamındadır. Bu suçun unsurlarından biri de muhafaza edilmek üzere borçluya yediemin sıfatıyla bir mal teslim edilmiş olmasıdır. Buna rağmen malı geri teslim edememenin meşru bir neden veya makul sayılabilecek bir mazerete bağlı olmaması gerekir (E. Halman Çetin (2012). *İcra iflas suçları ve yargılama usulü*. Ankara: Adalet Yayınevi, s. 834-838.) Kanımızca, İİK m. 263 hükmünde ise kanunun kendisi malın borçlu tarafından tasarrufa konu edilebileceği ve malın ayın olarak verilmesinin şart olmadığı konusunda meşru bir zemin oluşturmaktadır.

²⁸¹Muşul, 2013, **a.g.k.**, 1117.; Uyar, 2014, **a.g.k.**, 4030.

²⁸²Akkaya, 2024, **a.g.k.**, 271.

²⁸³Bkz. aşa. 2.2.5.2. no'lu başlık.

²⁸⁴Sadece İİK m. 263'e kanunda yer verilip İİK m. 266'nın farkları bulunmasına rağmen temelde aynı olanağı sağlıyor olmasından dolayı kanundan çıkarılması gerektiği yönünde: Özekes, 2005, **a.g.k.**, 456.; Berkin, 1962, **a.g.k.**, 70.; Postacıoğlu, 1982, **a.g.k.**, 732.; Akkaya, 2024, **a.g.k.**, 270. Aksi yönde: Yardım, 2023, **a.g.k.**, 266.

bir mal üzerinde gerçekleşebilmesi, teminatın icra memurunca belirlenirken bu malın değerinin esas alınmasıdır²⁸⁵.

İİK m. 263'e göre teminat karşılığı malların borçluda bırakılması yönteminin uygulanma biçimine karşı icra mahkemelerinde şikâyet yolu açık olmakla beraber, bu karara karşı kanun yoluna başvuru hem istinaf hem de temyiz bakımından kapalıdır (İİK m. 363/1)²⁸⁶.

2.2.2.3. *Haczedilen mal hakkında istihkak iddiası*

Kesin haciz sırasında olduğu gibi ihtiyatî haciz uygulanırken de üçüncü kişilerin hacizli mallar üzerinde istihkak iddiası olabilir²⁸⁷. Yahut borçlu da kendisinde haczedilen malın üçüncü kişilere ait olduğu iddiasında bulunabilir. İhtiyatî hacizde de istihkak iddialarına ilişkin uygulanacak hükümler kesin hacze uygulananla aynı olup, İİK m. 96 ila 99 arasında yer almaktadır²⁸⁸.

İhtiyatî haciz söz konusu olduğunda istihkak davasının açılabilmesi için, davanın açılma anıyla, dava sürerken tüm anlarda ihtiyatî haczin de ayakta durması gerekir. İstihkak davası devam ederken ihtiyatî haciz geçerliliğini yitirecek olursa, örneğin alacaklının sürelere uymaması nedeniyle ihtiyatî haciz kendiliğinden ortadan kalkarsa, dava da konusuz kalmış olacaktır²⁸⁹. Yine dava açıldığı sırada ihtiyatî haciz geçerliliğini yitirecek olursa, istihkak davası artık açılmayacaktır²⁹⁰.

İhtiyatî haciz kararını alan alacaklının tamamlayıcı merasim çerçevesinde takip başlatması ve bu takibe borçlunun itiraz etmesiyle takibin durması durumunda, ihtiyatî

²⁸⁵Berkin, 1962, **a.g.k.**, 71.; Yardım, 2023, **a.g.k.**, 266.

²⁸⁶Akkaya, 2024, **a.g.k.**, 273.; A.E. Acar (2022). *İcra mahkemesi kararlarına karşı istinaf kanun yolu*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, s. 187.

²⁸⁷“Borçlu elinde haciz edilen bir malda üçüncü kişi tarafından kendi lehine veya borçlu tarafından üçüncü kişi lehine hak iddia edilmesi üzerine, mahcuz malı hacizden kurtarmak amacıyla üçüncü kişinin hâciz alacaklıya karşı açtığı dava "istihkak davası" (m.96, m.97/6); elinde haciz edilen bir malda hak iddia eden üçüncü kişiye karşı hâciz alacaklının, haczin kalkmasını önlemek için açtığı dava ise "istihkak iddiasının reddi davası" (m.99) olarak adlandırılır.” (Muşul, T. (2015). *İcra ve iflas hukukunda; istihkak davaları*. Ankara: Adalet Yayınevi, s. 3.)

²⁸⁸Özekes, 1999, **a.g.k.**, 286.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1049.; Muşul, 2013, **a.g.k.**, 1110.; Aslan, 2005, **a.g.k.**, 237.

²⁸⁹K. Aslan (2005). *Hacizde istihkak davası*. Ankara: Turhan Kitabevi, s. 238.; Akkaya, 2024, **a.g.k.**, 220.; İstihkak davası açıldıktan sonra yargılama aşamasında alacaklının ihtiyatî hacizden vazgeçtiği, bu nedenle ihtiyatî haczin kalktığı, davanın konusuz kalmış olup karar verilmesine yer olmadığı kararı verilmesi gerektiği, harç ve masrafların haklılık değerlendirmesine göre belirlenecek taraftan istenilmesi gerektiği yönünde: **Yargıtay 12. HD., 18.10.2023, E.2023/6234, K.2023/6294. (Lexpera)**

²⁹⁰Özekes, 1999, **a.g.k.**, 286.; Alacaklının yedi günlük süresi içinde dava veya takip yoluna girişmemesinden kaynaklı olarak ihtiyatî haczin düşmesi hâlinde, istihkak davasının da konusuz kalması gerekeceği yönünde: **Yargıtay 21. HD., 31.01.2008, E.2007/4254 K.2008/1338. (Lexpera)**

haciz uyulması gereken süre ve şartlara uyulduğu sürece ayakta kalacağından, istihkak davasının görülmesinde bir engel teşkil etmez²⁹¹.

İstihkak davalarına bakma görevi icra mahkemesinin olup, ihtiyatî haciz görev yönünden bir ayrılık yaratmaz. İstihkak iddiaları, ihtiyatî hacze itiraz yoluyla değil de, icra mahkemesinde açılan istihkak davaları yoluyla çözümlenmelidir²⁹².

2.2.2.4. Borçlunun üçüncü kişilerdeki mal ve haklarının ihtiyatî haczi

İhtiyatî hacizle, borçlunun üçüncü kişilerdeki mal ve haklarına haciz konulması da mümkündür. Bu durumda İİK m. 89 hükümleri uygulama alanı bulacaktır²⁹³.

Buna göre, öncelikle üçüncü kişiye icra dairesi tarafından, alacağın icra dairesine ödemesi veya yedi gün içinde itiraz edebileceğini içeren birinci haciz ihbarnamesi gönderilir (İİK m. 89/1). Üçüncü kişi süresinde itiraz ederse, alacaklının icra mahkemesinde görülmek üzere, ceza davası açma ve tazminat isteme imkânları doğar (İİK m. 89/4). Ancak burada haczin kesin değil ihtiyatî haciz olmasından kaynaklanan bir farklılık, bu davaların ancak ihtiyatî haczin kesinleştirilmesinden sonra açılabilecek olmasıdır²⁹⁴.

Üçüncü kişinin alacağı ödememesi ancak itiraz da etmemesi durumunda ikinci haciz ihbarnamesi gönderilir. Bu ihbarnamede de yedi gün içerisinde borcun ödenmesi veya itiraz edilmesi ihbar olunur (İİK m. 89/3). Üçüncü kişinin yine duruma tepkisiz kalması durumunda ise üçüncü haciz ihbarnamesinde on beş günlük ödeme veya menfi tespit davası açması için süre verilir. Dava açıldığına dair belgenin de yirmi gün içerisinde icra dairesine getirilmesi gerekir (İİK m. 89/3). Üçüncü kişinin menfi tespit davası açmak için de ihtiyatî haczin kesinleşmesini beklemesi gerekip gerekmediğine yönelik bir netlik yoktur. Oysa kanunda belirtilmiş süreler net olduğundan herhangi bir hak kaybına uğramaması bakımından üçüncü kişinin belirtilen üçüncü haciz ihbarnamesiyle bildirimin yapıldığı tarihten itibaren on beş gün içinde davayı açması

²⁹¹ Özkes, 1999, **a.g.k.**, 287.

²⁹² Deynekli ve Saldırım, 2011, **a.g.k.**, 99.; Aslan, 2005, **a.g.k.**, 237.; Yardım, 2023, **a.g.k.**, 135.; Üçüncü kişinin istihkak davası açabilmesinin, ihtiyatî haciz kararına itiraz etmesine engel teşkil etmeyeceği, itiraz üzerine ihtiyatî haczin kaldırılması durumunda istihkak davasının konusuz kalacağı yönünde: Akkaya, 2024, **a.g.k.**, 221.

²⁹³ Özkes, 1999, **a.g.k.**, 284.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 488.

²⁹⁴ Özkes, 1999, **a.g.k.**, 284.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 489.

yararına olur. Menfî tespit davası görülmekte iken ihtiyatî haciz hükümden kalkarsa bu dava da konusuz kalır²⁹⁵.

Üçüncü kişinin, borçlunun kendisinde olan alacağını icra dairesine bildirmesi durumunda bu paraya el konulur ancak ihtiyatî haciz kesinleşmeden önce alacaklıya ödenmez²⁹⁶. Banka da elinde borçluya ait malı bulunduran üçüncü kişi konumundadır. Bu nedenle İİK m. 263'teki teminat karşılığı malın borçluya veya üçüncü kişilere bırakılması imkânından yararlanması gerekir²⁹⁷.

2.2.2.5. İhtiyatî haciz sırasında borçlu tarafından yapılan ödemeler

İhtiyati haczin icra edilmesinden evvel, borçlu alacaklıya borcu ve alacaklının yaptığı masrafları öderse, ihtiyatî haczin uygulanması durur. Aynı şekilde ihtiyatî haczin uygulanması sırasında da borçlu borcu, faizlerini, masrafları öderse, ihtiyatî haciz artık uygulanmaz²⁹⁸. Borçlunun icradan önce veya icra sırasında yalnızca borcunu ödemesi ancak faiz ve masraflar gibi fer'ileri bırakması durumunda bunlar için ihtiyatî haczin uygulaması devam eder²⁹⁹.

İhtiyatî haciz sırasında borçlunun ödeme yapmayı teklif etmesi üzerine icra memurunun bu ödemeyi alması gerekir. Ancak ödemenin hangi amaçla yapıldığının aydınlatılması çok önemlidir. Çünkü borçlu borcuna mahsuben bir ödeme yapıyorsa bu ihtiyatî haczi ve borcu tamamen bitirmek için yapılmış bir ödeme sayılır. Oysa borçlunun asıl niyeti malların kendisinde bırakılması için teminat ödemesiyse, burada ihtiyatî haciz ve ondan doğan yükümlülükler sürmektedir. İhtiyatî haczin uygulanması borçlunun malı üzerinden kalkar ancak alacaklı yine de tamamlayıcı merasimi gerçekleştirmek durumundadır. Eğer para teminat olarak alınmış ve ihtiyatî haciz bir

²⁹⁵Kuru, 2013, **a.g.k.**, 489.; Özekes, 1999, **a.g.k.**, 285.

²⁹⁶Kuru, 2013, **a.g.k.**, 489.; Özekes, 1999, **a.g.k.**, 285.

²⁹⁷Kuru, 2013, **a.g.k.**, 489.; Karşı yönde: Özekes, İcra ve İflâs Kanunu'nun 263. maddesinin amacını üçüncü kişinin de mal üzerinde hak iddiasında bulunmuş olmasına bağlamaktadır. Menfaatler dengesi gereği, üçüncü kişinin malı kullanabilmesi bakımından öngörülmüş hükmün, alacağın borçluya ait olduğunu kabul etmiş banka bakımından uygulanamayacağını savunmaktadır. (Özekes, 1999, **a.g.k.**, 285.) Kanımızca, banka da İİK m. 263 kapsamında borçlunun malını elinde bulunduran üçüncü kişi olarak kabul edilmelidir. Bankanın parayı ödemeyip elinde bulundurması ancak gerektiğinde ödemeyi taahhüt etmesinin özellikle yüksek miktardaki alacaklar bakımından bankaya yarar sağlayacağı kuşkusuzdur. İhtiyatî haczin haksız çıkması durumunda banka da elindeki nakit parayı ticarî faaliyetlerinde kullanabilecekken icra dairesine ödemiş olmakla zarar görmüş olacaktır. Bu nedenle paranın kendinde kalmasını talep etmesinde sakınca görmemekle birlikte, alacaklı bakımından da banka güvencesinde olan bir paranın çok risk oluşturmayaacağı kanaatindeyiz.; Aynı yönde: **Yargıtay 12. HD., 19.10.2020, E.2020/6966, K.2020/8782. (Lexpera)**

²⁹⁸Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1050.

²⁹⁹Özekes, 1999, **a.g.k.**, 287.

nedenle ortadan kalkmış ise borçlunun teminatı borçluya geri iade olunur. Hâlbuki ödeme borcun sonlandırılması için yapılmışsa artık ihtiyatî haczin kalkması durumu etkilemez, para geri verilmez³⁰⁰.

Borçlunun iradesi açıkça ödeme veya açıkça teminat üzerineyse paranın bu amaçlarla kabul edilmesi icap eder. Ancak paranın ödenme amacının hangisi olduğunda şüphe bulunuyorsa, bu durumda borçlu için daha az ağır bir sonuç yaratacak olan teminat için ödendiğinin varsayılması yerinde olur³⁰¹.

Borçlunun İİK m. 111'e göre borcun taksitle ödenmesi anlaşması yapması, ihtiyatî haciz söz konusu olduğunda mümkün değildir. Çünkü bu madde satış isteme yetkisi veren, kesin haciz için öngörülmüştür. İhtiyatî haciz ise kesin haciz olmadığından ve alacaklısına satış isteme yetkisi vermediğinden bu madde kapsamına girmemektedir³⁰². Buna karşılık hacizden önce de taksit anlaşması yapmak mümkün olup, alacaklının kabul etmesi hâlinde, yapılan bu anlaşma muteber sayılmalıdır. Alacaklı bu teklifi kabul edip etmeme konusunda serbesttir³⁰³.

2.2.2.6. *Gemilerin ihtiyatî haczi*

Gemilerin ihtiyatî haczinin istenmesi, ehemmiyeti nedeniyle yalnızca icra hukukunun değil uluslararası özel hukuk ile deniz ticaret hukukunun da konusunu oluşturmaktadır. Geminin donatan için büyük bir servet olması, bazı durumlarda uluslararası sularda dolaşması ve haczedilmesinin donatan üzerinde ciddi sonuçlar doğuracak olması, gemilerin ihtiyatî haczini ayrıca düzenlemeye tabi tutulması gereken önemli bir konu yapar. Geminin yolculuğunu tamamlamasında menfaati bulunan, örneğin yolcular veya yük sahipleri gibi üçüncü kişiler bakımından da özel hükümler öngörülmesi gerekmiştir³⁰⁴.

6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun (TTK) 1350 ilâ 1400. maddeleri, deniz ticaretine ilişkin cebri icra hükümlerini ayrıntılı şekilde düzenlemektedir³⁰⁵. Bu yolla,

³⁰⁰Özekes, 1999, **a.g.k.**, 288.

³⁰¹Özekes, 1999, **a.g.k.**, 289.

³⁰²Muşul, 2013, **a.g.k.**, 910.

³⁰³Üstündağ, 2004, **a.g.k.**, 242.; Ç. Yazıcı (2021). Hacizden sonra borcun taksitle ödenmesi taahhüdü (icra ve iflâs kanunu m. 111). *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 152, s. 109-144, s. 118.

³⁰⁴O. Yılmaz (2023). *Gemilerin ihtiyatî haczi*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, s. 70.; Yılmaz, 2001, **a.g.k.**, 1090.; Özekes, 1999, **a.g.k.**, 281.; Pekcanıtez vd., 2023, **a.g.k.**, 366.

³⁰⁵6762 sayılı eski kanun bakımından bilgi için bkz. D.T. Türkel (2008). *Gemi alacaklısı hakkının paraya çevrilmesi*. İzmir: Güncel Yayınevi.

TTK'ndaki bu düzenlemeler İİK'ndaki genel icra hükümleri ile bağlantı kurularak özel ve teknik bir deniz icra hukuku oluşturmaktadır. Dolayısıyla TTK'nda özel olarak düzenlenmeyen deniz icra hukukuna ilişkin konularda, genel İİK hükümleri uygulanır (TTK m. 1351). Deniz icra hukukunda en önemli başlık ise gemilerin ihtiyatî haczidir. Hatta gemilerin kesin haczi düzenlenirken bile TTK'ndaki ihtiyatî haciz kurallarına atıf yapılmıştır (TTK m. 1382/1). Biz de kısaca bu özel düzenlemelere ve bunların özellikle ihtiyatî haczin icrası süreciyle bağlantılarına çalışmamızda yer vereceğiz.

Gemilerin sıklıkla uluslararası sularda da seyrediyor oluşu konuyu farklı ülkelerin farklı mevzuatları nedeniyle karmaşılaştırmaktadır. Bu nedenle uluslararası anlaşmalar yapılmakta ve bu uluslararası anlaşmalar konunun çözümü bakımından devletlere kaynak teşkil etmektedir³⁰⁶. Yabancı gemilerin ihtiyatî haczi söz konusu olduğunda ise ülkenin kendi hukuku (*lex fori*) uygulanır³⁰⁷.

Öncelikle gemiler bakımından uygulanacak geçici hukukî koruma şu şekilde tanımlanabilir:

“Gemilerin ihtiyatî haczi, deniz alacağı olarak anılan ve özel hukuk ilişkilerinden kaynaklanan sınırlı sayıdaki aynî ve şahsî talep hakkının takibinin güvence altına alınması için yargı organları tarafından bir gemiye geçici ve hukukî olarak el konulmasıdır”³⁰⁸.

Görüldüğü üzere ihtiyatî haciz normalde rehinle temin edilmemiş her türlü para alacağına ilişkin olabileceken, gemilerin ihtiyatî haczi kesin haczinden farklı olarak sadece deniz alacakları (*maritime claims*) bakımından söz konusu olmaktadır³⁰⁹. Yalnızca kanunda tahdidi olarak sayılmış (*numerus clausus*) bu deniz alacakları için gemilerin ihtiyatî haczini istemek mümkündür³¹⁰. Bunlar dışında kalan alacaklar bakımından bir gemiye ihtiyatî haciz konulamaz (TTK m. 1353/3). Deniz alacakları söz konusu olduğunda ise gemilere konulabilecek tek geçici hukukî koruma ihtiyatî hacizdir (TTK m. 1353/1).

³⁰⁶Ayrıntılı bilgi için bkz. E. Aras Yeşilova (2023). *Geminin ihtiyati haczi kararının infazı "arrest"*. Ankara: Yetkin Basımevi.

³⁰⁷Yılmaz, 2001, **a.g.k.**, 1090.

³⁰⁸Pekcanıtez vd., 2023, **a.g.k.**, 367.; Benzer tanımlar için bkz.; Yılmaz, 2023, **a.g.k.**, 68.; Yeşilova Aras, 2023, **a.g.k.**, 33.; K. Atamer (2019). *Deniz ticareti hukuku C.IV, deniz icra hukuku*. (2. Baskı). İstanbul: Oniki Levha Yayıncılık, s. 197.; Yıldırım ve Deren Yıldırım, 2021, **a.g.k.**, 392.

³⁰⁹Yılmaz, 2023, **a.g.k.**, 93.; Atamer, 2019, **a.g.k.**, 94.; D.T. Türkel, D.T. (2017). *Gemilerin ihtiyati haczinde borçlunun korunması*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 93.; H. Kara (2020). *Deniz ticareti hukuku*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, s. 372.

³¹⁰Deniz alacakları TTK 1352. maddede 22 bent hâlinde listelenmiştir.

İhtiyatî haciz kurumu, yalnızca para alacakları bakımından söz konusu olup teminat ve diğer tür alacaklar ihtiyatî hacze konu oluşturmaz. Davanın konusunu oluşturan özel bir şey üzerinde koruma ve güvence sağlanmak isteniyorsa bu hukukî korumanın türü ihtiyatî tedbirdir. Buna rağmen deniz alacakları yalnızca para borcu içeren alacaklardan oluşmamaktadır. Gemiyle ilgili aynı talepler de ihtiyatî hacizle istenebilmektedir. Zaten gemilere el koyma veya seferden men etme gibi tedbirler ihtiyatî tedbirle konulamaz³¹¹. Gemiler için uygulanabilecek tek geçici hukukî koruma yöntemi ihtiyatî hacizdir (TTK m. 1353/1). Ancak geminin seferden men'i sonucunu doğurmayacak, geminin satışının engellenmesi gibi, ihtiyatî tedbirlerin alınmasında sakınca olmamalıdır. Çünkü kanunda yasaklanan hiçbir ihtiyatî tedbirin konulamaması değil, ihtiyatî tedbir yoluyla geminin seferden alıkonulmasıdır³¹².

Kural olarak, deniz alacağının doğumunda rol oynamış olan gemi ihtiyaten haczedilir. Ancak kanunda sayılan bazı durumlarda alacakla ilgisi olmayan borçluya ait diğer gemilerin de ihtiyaten haczedilebileceği öngörülmüştür (TTK m. 1369). Bu durum 1999 sözleşmesi³¹³ ile uyum sağlamak bakımından iç hukukumuzda girmiştir³¹⁴.

Geminin seferden alıkonulmasını sağlayacak ihtiyatî haczin konulabilmesi için, geminin üzerine ihtiyatî haciz konulabilecek bir gemi olması da aranacaktır. Üzerinde ihtiyatî haciz icra edilebilecek gemiler, ticarî olmayan kamu gemileri hariç tutulmak üzere, TTK m. 931 kapsamına giren bütün gemilerdir³¹⁵.

1999 tarihli uluslararası sözleşmedeki hükümden farklı olarak, gemiler üzerinde alacaklının ihtiyatî haciz kararı aldırırken yatırması gereken teminat bakımından hâkime takdir yetkisi tanınmamaktadır³¹⁶. Teminatın miktarı ise kanunda matbu şekilde belirlenmiş olup bu miktar 10.000 Özel Çekme Hakkı tutarıdır (TTK m. 1363/1). Alacaklı mahkemeden çok bulduğu teminat miktarının azaltılmasını isteyebilir (TTK m. 1363/4). Aynı şekilde borçlu da teminatın artırılması gerektiği talebiyle mahkemeye başvurmak konusunda serbesttir (TTK m. 1363/2). TTK m. 1320/1-a'da sayılan gemi alacaklıları teminat göstermekten muaftır (TTK m. 1363/3).

³¹¹Pekcanıtez vd., 2023, **a.g.k.**, 367.; Yılmaz, 2023, **a.g.k.**, 66.

³¹²M.A. Aksoy (2016). Gemilerin ihtiyati haczi. *TBB Dergisi*, 2016 (123), 259-302, s. 263.

³¹³Gemilerin İhtiyati Hacze İlişkin Uluslararası Sözleşme, 1999 (International Convention on Arrest of Ships, 1999). R.G. 25.03.2017 Tarih ve 30018 Sayı. 6904 Sayılı Kanun ile uygun bulunmuştur.

³¹⁴Pekcanıtez vd., 2023, **a.g.k.**, 367.

³¹⁵Yılmaz, 2023, **a.g.k.**, 419.; Kara, 2020, **a.g.k.**, 377.; Atamer, 2019, **a.g.k.**, 178.

³¹⁶Yılmaz, 2023, **a.g.k.**, 345.

İhtiyatî hacze ilişkin İcra ve İflâs Kanunu hükümlerinde alacaklının alacağının ilam veya bu nitelikte belgeye dayanıyor olması durumunda alacağını belli ölçüde ispatlamış sayılmasından ve dolayısıyla karşı tarafı haksız yere zarara uğrattırıyor olma ihtimalinin düşmesinden kaynaklı olarak göstermesi gereken teminat bakımından da farklılığa gidilmiştir. Bu hâlde ilam yer alıyorsa teminat yükümlülüğü ortadan kalkmakta, ilam niteliğinde belge mevcut olması durumunda ise hâkimin takdirine bırakılmaktadır. Ancak bunun benzeri hüküm gemilerin ihtiyatî hacizde mevcut değildir. Belgenin niteliği dikkate alınmaksızın teminat gösterilmesi bir zorunluluk olarak kabul edilmektedir³¹⁷.

6762 Sayılı eski Türk Ticaret Kanunu zamanında sicile kayıtlı olmayan gemiler taşınır mal kabul edildiklerinden muhafaza tedbirleri de taşınırlara göre alınıyor, yani gemiye el konuluyordu. Sicile kayıtlı gemiler ise taşınmaz kabul edildiklerinden sicile şerh düşülmekle yetiniliyordu³¹⁸. Bu da uygulamada sorunlara yol açabiliyordu. Yeni 6102 Sayılı TTK m. 936 ve İİK m. 23/2 ortak hükümleri gereğince, gemiler sicile kayıtlı olup olmadıklarına bakılmaksızın taşınır olarak kabul edilecek ve muhafaza tedbirleri de buna göre alınacaktır. Gemilerde uygulanacak özel muhafaza tedbirleri TTK m. 1366 ve 1367’de düzenlemiştir.

İhtiyatî hacizde genel kural, kararın verildiği tarihten itibaren on gün içerisinde alacaklının yetkili icra dairesinden bu kararın uygulanmasını istemesidir. Gemilerin ihtiyatî haczinde ise bu süre oldukça kısaltılıp, kararın verildiği tarihten itibaren üç iş günü olarak belirlenmiştir (TTK m. 1364/1). Ayrıca gemilerin limandan ayrılma tehlikesine karşı icra dairesinin de haczi çok kısa sürede gerçekleştirmesi istendiğinden, TTK m. 1365 hükmü icranın uygulanması süresini icra daireleri için derhal uygulanacak şekilde belirlemiştir³¹⁹.

2.2.3. İhtiyatî haciz tutanağı

İhtiyatî haczin icrasını yapan memur, mutad olarak tutanakta bulunan bilgilerin yanı sıra haczedilmiş malları ve kıymet takdirlerini belirttiği bir tutanak düzenler. İcra memuru, düzenlenen bu tutanağı derhal icra dairesine vermekle yükümlüdür (İİK m.

³¹⁷Yılmaz, 2023, **a.g.k.**, 354.

³¹⁸Yılmaz, 2023, **a.g.k.**, 383.

³¹⁹Atamer, 2019, **a.g.k.**, 382.; Pekcanitez vd., 2023, **a.g.k.**, 368.; Yılmaz, 2023, **a.g.k.**, 381.

262/1). İhtiyatî haciz tutanağı İİK m. 8 uyarınca aksi ispat edilinceye kadar geçerli kabul edilir³²⁰.

İhtiyatî haciz gerçekleştirilirken düzenlenen tutanak haczin tekemmül etmesinin koşulu değildir. Tutanak, hangi mal ve hakların ihtiyaten haczedildiğine dair bir ispat şartı görevi görür³²¹.

Kesin hacizde haciz tutanağı, haciz sırasında bulunmayan alacaklı, borçlu veya üçüncü kişiye ayrıca tebliğ edilmez. Bu kişilere yalnızca tutanağı inceleyebileceklerini içeren İİK'nun 103. maddesine uygun bir davetiye gönderilir. Ancak ihtiyatî hacizde bu durumdan farklı olarak bu kişilere tutanak üç gün içinde icra dairesi tarafından tebliğ olunur (İİK m. 262/2)³²². Görüldüğü üzere kesin hacizle ihtiyatî haciz bu açıdan birbirinden farklılaşmıştır³²³. Kişiler ihtiyatî haciz sırasında hazır bulunuyorlarsa tebliğ gerekmez³²⁴. Hazır bulunmayanlara yönelik bu üç günlük süre ise icra dairesi için öngörülmüş olduğundan düzenleyicidir ve sürenin geçmesi ihtiyatî haczi hükümden düşürmez. Üç günlük sürenin hangi aşamasında tebligatı yapacağı icra müdürünün takdir yetkisine bırakılmıştır³²⁵. Tutanağın tebliği özellikle alacaklı bakımından tamamlayıcı merasim, borçlu ve üçüncü kişiler bakımından ise itiraz sürelerinin başlangıcı olması bakımından önem arz edecektir³²⁶.

İcra müdürü üçüncü kişilere tebliğ yapıp yapmama konusunda da takdir yetkisine sahiptir. Kanunda icra memurunun üçüncü kişilere "icabında" tebliğ yapacağı belirtilmiş, hakkın etkilenip etkilenmediğini takdir etmek icra müdürüne bırakılmıştır³²⁷.

Özellikle gayrimenkul gibi bazı malların haczi mahallinde değil de örneğin tapuya şerh yazılmak suretiyle haczedilmiş olabilir. Bu şekilde mahallinde gerçekleşmeyen hacizlerin kesinlikle ilgili kişilere bildirilmesi gerekir³²⁸. Borçlunun itiraz süresi de tapuya şerh yapılmasıyla değil, kendisine yapılan tebligatla başlar³²⁹.

³²⁰Özekes, 1999, **a.g.k.**, 291.

³²¹Muşul, 2013, **a.g.k.**, 1081.

³²²Yıldırım ve Deren Yıldırım, 2021, **a.g.k.**, 408.

³²³Muşul, 2013, **a.g.k.**, 1081.; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, 2023, **a.g.k.**, 461.

³²⁴Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1050.

³²⁵Özçelik, 2014, **a.g.k.**, s. 335.

³²⁶Muşul, 2013, **a.g.k.**, 1114.; Özekes, 1999, **a.g.k.**, 291.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1049.; Akkaya, 2024, **a.g.k.**, 93.

³²⁷Özçelik, 2014, **a.g.k.**, 335.

³²⁸Özekes, 1999, **a.g.k.**, 291.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1050.

³²⁹Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1050.

İhtiyatî haciz icra olunurken borçlunun borcu kabul etmesi durumunda bu ikrar tutanağa yazılır ve borçluya imza ettirilir. Borçlunun kayıt altına alınmış bu ikrarı daha sonra ihtiyatî haciz kesin hacze dönüştüğünde, kendi aleyhine kesin delil teşkil eder. Borçlu sonraki takiplerde borca itiraz edecek olursa icra mahkemesinden bu tutanaktaki ikrara dayanarak itirazın kaldırılmasını istemek mümkün olacaktır (İİK m. 68)³³⁰.

Buna karşılık Yargıtay içtihatlarında bu durumun müzayaka altında yapılmış sayılacağından borçlunun itiraz ve dava hakkına halel getirmeyeceği kanısındadır³³¹. Ancak ihtiyatî haciz sırasında borçlunun borcu kabul etmesinin malların haczini engellemek gibi bir etkisi yoktur. Bu anlamda borçlunun cebri icra tehdidi altında hareket ettiğini kabul etmek zordur. Buna rağmen borçlunun iradesi alacaklı tarafından bir şekilde fesata uğratılmış ise borçlunun genel mahkemelerde itiraz etme hakkı saklı olmakla beraber artık icra mahkemesine başvuramamalıdır. Bunun yerine menfi tespit davası açabilir ya da alacak veya itirazın iptali davaları görülürken itirazını ileri sürebilir³³². Ayrıca Yargıtay'ın ihtiyatî haczi icra takip işlemi kabul edip etmemesinin de icra tutanaklarının kesin delil sayılması bakımından bir etkisi olmamalıdır³³³.

Borçlu ihtiyatî haciz sırasında borcunu kabul edip ödeme taahhüdünde bulunur ve alacaklı bunu kabul ederse ancak borçlu sonradan sözünü tutmayıp ödemeyi gerçekleştirmezse taahhüdün ihlali suçu oluşmaz³³⁴.

İcra memuru ihtiyatî haczi gerçekleştirirken üçüncü bir kişinin borçlunun borcuna kefil olması hâlinde bu yeni durum da tutanağa geçirilir ve kefil olmak isteyen kişiye imzalatılır. Bu şekilde kurulan kefaletin niteliği icra kefaleti olup, ilam niteliğinde belgedir (İİK m. 38)³³⁵. Daha sonradan ihtiyatî haciz ortadan kaldırılrsa bile bu kefalet varlığını korur³³⁶. Bunun yanı sıra, bir icra kefaletinin mevcut olması hâlinde bu

³³⁰Muşul, 2013, **a.g.k.**, 1115.; Özekes, 1999, **a.g.k.**, 292.

³³¹Kararın icrasının niteliği göz önünde bulundurulduğunda, borçlunun ihtiyatî haciz icra olunurken borcun varlığına dair yaptığı ikrarın müzayaka altında yapıldığının varsayıldığı yönünde: **Yargıtay HGK., 23.01.2008, E.2008/25 K.2008/3. (Lexpera)**; Aynı yönde: **Yargıtay 12. HD., 19.04.2010, E.2009/27779 K.2010/9669. (Lexpera)**; **Yargıtay 12. HD., 11.01.2017, E.2016/32859, K.2017/238. (Lexpera)**

³³²Muşul, 2013, **a.g.k.**, 1115.; Özekes, 1999, **a.g.k.**, 292.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1050.

³³³V. Peksöz (2016). İcra tutanaklarının iik m. 8 çerçevesinde aleniyeti ve ispat kuvveti. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 22(3), 2377-2406, s. 2397.

³³⁴"...dava ve takibe takaddüm eden bir tedbirden ibaret ihtiyatî haciz uygulanırken, kararlaştırılan borcu ödeme şartı, icra takibi zımında tespit edilmiş gibi kabul olunarak 340'mcı maddede yazılı taahhüdün ihlâl suçuna mesnet yapılamaz." **İİD, 10.6.1966, 5980/6377.** (Özekes, 1999, **a.g.k.**, 293, dn. 82.)

³³⁵Özekes, 1999, **a.g.k.**, 293.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1051.

³³⁶Özkan, 2014, **a.g.k.**, 95.

belgeye dayanarak ihtiyatî haciz talep etmek de mümkündür³³⁷. İcra kefaleti ilam niteliğinde belge sayıldığından, bu belgeye dayanarak ihtiyatî haciz talep edildiğinde, teminat alıp almamaya hâkim, duruma göre karar verir (İİK m. 259/3). Bu hâlde bakılacak olan İİK m. 257 şartlarının sağlanıyor olup olmaması ile TBK m. 583 hükmünce geçerli bir icra kefaletinin varlığıdır³³⁸.

İhtiyatî haciz için borçlunun malvarlığına el konmaya gidilmiş ancak borçlunun hiçbir malvarlığına rastlanamamış veya bir miktar malvarlığına rastlanmış ancak kıymet takdiri sonucu borca yeterli görülmemişse ihtiyatî haciz tutanağında bu durum belirtilir. Bu tutanağın kesin veya geçici aciz belgesi³³⁹ niteliği taşıyabilmesi için ise alacaklının tamamlayıcı merasime devam etmiş ve ihtiyatî haczi kesin hacze döndürmüş olması aranır. İhtiyatî haciz kesin hacze dönüştüğünde, ihtiyatî haciz tutanağı da duruma göre ya kesin ya da geçici aciz vesikasına dönüşür³⁴⁰.

2.2.4. İhtiyatî haczin kendiliğinden kalkması

Kanunda ihtiyatî haczin kendiliğinden kalkacağı hâller belirtilmiştir. Bu hâllerden biri ihtiyatî haciz kararını aldırان alacaklının, ihtiyatî haciz kararının verildiği tarihten itibaren on günlük süresi içinde kararı icra ettirmesidir. Alacaklı süresinde ihtiyatî haczi icra ettirmediği takdirde ihtiyatî haciz kararı kendiliğinden ortadan kalkmış olur (İİK m. 261/1).

Diğer bir hâl icra ettirilmiş ihtiyatî haczin, icrasından veya alacaklıya tebliğinden itibaren yedi gün içinde açılması gereken dava veya takibin süresinde açılmaması hâlidir. Tamamlayıcı merasim dediğimiz bu yükümlülük alacaklı tarafından süresinde yerine getirilmediği takdirde ihtiyatî haciz hükümsüz hâle gelir (İİK m. 264/4). Yine bu tamamlayıcı merasim çerçevesinde alacaklı icra takibinden vazgeçer veya dava dosyası işleminden kaldırılıp bir ay içinde yenilenmezse takip veya dava ortadan kalkacağı için ihtiyatî haciz de ortadan kalkar (İİK m. 264/4). Aynı şekilde alacaklı asıl yargılamada haksız çıkarsa, artık ihtiyatî haciz hükümsüz olur (İİK m. 264/4).

Her ne kadar ihtiyatî haczin kendiliğinden hükümsüz hâle geleceğini belirtsek de durumu alakadar olan kişilerin ilgili yerlere bildirmesi gerekir (İİK m. 264/4). İhtiyatî

³³⁷Deveci, Z.S. (2020). *İcra kefaletnameleri*. Ankara: Adalet Yayınevi, s. 122.

³³⁸**Yargıtay 11. H.D., 12.12.2016, E.2016/12105, K.2016/9476.** (Deveci, 2020, **a.g.k.**, 122.)

³³⁹Borç ödemededen aciz belgesiyle ilgili daha ayrıntılı bilgi için bkz. S. Öztekin (1994). *Borç ödemededen aciz vesikası (iik m.143; m.251)*. İstanbul: Alfa Yayınevi.

³⁴⁰Muşul, 2013, **a.g.k.**, 1116.

haczin kanunen kalktığı kanaatinde olan borçlunun icra dairesine durumu bildirmesi yerinde olur. Buna rağmen icra memuru ihtiyatî haczi kaldırmayacak olursa borçlunun ve bundan etkilenen üçüncü kişilerin şikâyet hakları saklıdır³⁴¹.

2.2.5. İhtiyatî haczin icrasına etki edebilecek başvuru yolları

Yukarıda ihtiyatî haciz kararına karşı itiraz ve kanun yolu üzerinde durmuştuk³⁴². Bu başlık altında ise yine ihtiyatî hacze etki edebilecek alacaklı veya borçlu tarafından başvurulabilecek bazı hukukî yollara ihtiyatî haczin icrasıyla ilgili olduğu ölçüde yer verilmiştir.

2.2.5.1. *Durum ve koşulların değişmesi sebebiyle ihtiyatî haciz kararının kaldırılması veya değiştirilmesi*

İhtiyatî haczin uygulanmasına etki edebilecek başvuru yollarından biri tarafların durum ve koşulların değişmesiyle ihtiyatî haczin kaldırılması veya değiştirilmesine ilişkin talebidir. O nedenle ihtiyatî haczin icrasıyla ilgili olduğu ölçüde bu hukukî çareye çalışmamızda yer vermekte fayda görmekteyiz.

Esasen İcra ve İflas Kanunu'nda böyle bir yol öngörülmüş değildir. Durum ve koşulların değişmesi, asıl olarak ihtiyatî tedbirler için Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 396. maddesinde³⁴³ düzenlenmiştir. İhtiyatî haciz ve ihtiyatî tedbir hükümlerinin birbirlerine karşı genel hüküm özel hüküm ilişkisi olmadığı kanaatinde olsak da, her iki geçici hukukî korumanın hükümlerinin niteliğine uygun düştüğü takdirde birbirlerine kıyas yapılabileceklerini düşündüğümüzü belirtmiştik³⁴⁴. Doktrinde de ihtiyatî tedbirlere yönelik düzenlenmiş bu hükmün kıyas yoluyla ihtiyatî hacze de uygulanabilir olduğu yazarlar tarafından savunulmaktadır³⁴⁵.

Borçlu ya da etkilenen üçüncü kişiler, bu yola başvurarak yeni ortaya çıkmış bir durum veya değişen bir sebep nedeniyle ihtiyatî haczin de değişmesi veya kaldırılması

³⁴¹Yardım, 2023, **a.g.k.**, 279.

³⁴²Bkz. yuk. 1.3.6. no'lu başlık.

³⁴³HMK 396 madde metni: “(1) *Durum ve koşulların değiştiği sabit olursa, talep üzerine ihtiyati tedbirin değiştirilmesine veya kaldırılmasına teminat aranmaksızın karar verilebilir. (2) İtiraza ilişkin 394 üncü maddenin üçüncü ve dördüncü fıkrası, kıyas yoluyla uygulanır.*”

³⁴⁴Bkz. yuk. 1.2.1.1.3. no'lu başlık.

³⁴⁵Özekes, 1999, **a.g.k.**, 329.; Yardım, 2023, **a.g.k.**, 242.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1056.; Erişir, 2013, **a.g.k.**, 236.; Akkaya, 2024, **a.g.k.**, 251.; İhtiyatî hacze ilişkin durum ve koşulların değerlendirilmesinin kararın verildiği anla sınırlı olması gerektiği, sonradan değişen koşulların karara etki etmeyeceği yönünde: Berkin, 1962, **a.g.k.**, 67.

gerektiğini ileri sürebilirler. Bu değişik durumun, ihtiyatî haciz hakkında karar verildikten daha sonraki bir zamanda³⁴⁶ gerçekleşmiş olması aranır³⁴⁷. Alacaklının kesin hüküm etkisine takılmadan reddedilen ihtiyatî haciz talebinin üzerine farklı bir durum ileri sürerek yeniden ihtiyatî haciz talep edebilmesine karşılık, borçluya da böyle bir hak tanınması menfaat dengesinin de bir gereğidir³⁴⁸.

Alacaklı da durum ve koşulların değişmesi nedeniyle ihtiyatî haczin şartlarının değiştirilmesini talep hakkına sahiptir. Ancak kaldırılmasını istemesinde hukukî yararı yoktur. Alacaklının ihtiyatî haczin kaldırılmasını istemesi hâlinde feragat etmesi yeterli olacaktır³⁴⁹.

İhtiyatî haczin değiştirilmesi veya kaldırılmasına ilişkin talebin ihtiyatî haciz kararını veren mahkemeye yapılması genel esaslara uygun olur. Ancak esas hakkında açılmış bir dava varsa artık o mahkemeden talep edilmelidir³⁵⁰. Mahkemenin talep olmaksızın re'sen kendi kararını yeniden değerlendirmesi ise mümkün değildir³⁵¹.

Hâkimin talebi haklı görmesi hâlinde, ihtiyatî hacze esas olan alacak miktarı yeniden değerlendirilebilir, ihtiyatî haczin uygulandığı malların başka mallarla değiştirilmesi sağlanabilir, alacaklıdan alınmış teminat miktarında değişme yapılabilir veya muhafaza tedbirleri gibi hacze ilişkin başka noktalar değiştirilebilir. Talebin haklı görülmesi durumunda ihtiyatî haczin tamamen kalkması da söz konusu olabilir³⁵².

Henüz muaccel olmayan alacaklar bakımından, borçlunun belirli bir yerleşim yeri olmaması veya kaçmaya hazırlanması gibi kanunun öngördüğü bazı eylemlerin gerçekleştiğinin kanaati mahkemede uyandırılırsa ihtiyatî haciz istenebilir. Bunun bir sonucu olarak müccel borç, sadece borçlu için muaccel hâle gelmiş olur (İİK m.

³⁴⁶Yardım'a göre, ihtiyatî haciz kararı alınırken ve hatta alınmadan önce mevcut olan ancak yeni öne sürülecek vakıa ve iddialar da bu yolla ileri sürülebilir. Çünkü en nihayetinde ihtiyatî haciz bir geçici hukukî korumadır ve ona çok geniş bir kesin hüküm etkisi atfetmek doğru olmaz. (Yardım, 2023, **a.g.k.**, 244.) Akkaya'ya göre ise bu yola başvurabilmek için ihtiyatî haciz kararının itiraz sürecinin de sonlanmış ve kararın nihaî hâle gelmiş olması gerekir. Çünkü karar verilirken ve öncesinde mevcut bir vakıanın itiraz yoluyla ileri sürülebilmesi mümkünken bu yol kullanılmalıdır. Aksi hâlde sonsuz bir itiraz edebilme hakkı doğmuş olacaktır. Kararın nihaî hâle gelmesiyle birlikte yeni öğrenilen/edinilebilen vakıa ve delillerin bu yolla ileri sürülebilmesinde ise sakınca yoktur. (Akkaya, 2024, **a.g.k.**, 254.) İhtiyatî haciz kararı nihaî hâle geldikten sonraki değişikliklerin dikkate alınması gerektiği, bundan önceki değişikliklerin ise itiraz süresinde ileri sürülmesi gerektiğine yönelik Akkaya'nın görüşüne iştirak ediyoruz.

³⁴⁷Akkaya, 2024, **a.g.k.**, 254-255.

³⁴⁸Yardım, 2023, **a.g.k.**, 245.; Çiftçi, 2010, **a.g.k.**, 351.

³⁴⁹Yardım, 2023, **a.g.k.**, 247.

³⁵⁰Yardım, 2023, **a.g.k.**, 246.

³⁵¹Akkaya, 2024, **a.g.k.**, 256.

³⁵²Yardım, 2023, **a.g.k.**, 249.

257/3). Bu nedenle uygulatılmış bir ihtiyatî haciz kararından sonra borçlunun örneğin belirli yerleşim yeri edinmesi benzeri şartlarda oluşacak sonradan bir değişikliğin bu yolla ileri sürülememesi gerektiğine dair bir görüş mevcuttur. Bu görüşe göre, ihtiyatî hacze esas teşkil eden şartın sonradan değişmiş olması, kararın kaldırılıp borcun tekrar herkes için müeccel hâle getirilmesi için bir yol olmamalıdır³⁵³. Bir başka görüşe göre ise muaccel olmayan borç hakkında ihtiyatî haciz kararı verilebilmesini ve dolayısıyla yalnızca borçlu bakımından muaccel hâle gelmesini gerektirecek sebepte sonradan bir değişiklik olması hâlinde, ihtiyatî haciz kaldırılabilmesi, borç da yeniden herkes için müeccel hâle dönebilmelidir³⁵⁴. Kanaatimizce de, ihtiyatî haczin ortadan kalktığı durumlarda artık borç, borçlu için dahi muaccel olmamalıdır³⁵⁵.

Mahkemenin durum ve koşulların değişmesiyle ihtiyatî haczin değiştirilmesi veya kaldırılması kararına karşı aynı mahkemede bir hafta içinde itiraz yolu açık olsa da³⁵⁶ kanun yolu kapalıdır. Yani bu kararlara karşı bölge adliye mahkemelerine istinaf başvurusunda bulunulamaz³⁵⁷. Kanun koyucu HMK m. 394 hükümlerine atıf yaparken istinaf kanun yoluna başvuru hakkını içeren 5. fıkrayı bilerek dışarıda tutmuştur. Çünkü durum ve koşulların değişmesi nedeniyle ihtiyatî haciz kararının kaldırılması veya değiştirilmesi yolunda hukukî bir değerlendirmeden ziyade şartlarda değişiklik olup olmadığıyla alakalı mahkemenin takdir edebileceği bir husus araştırılmaktadır. Ayrıca yargılama süresince birçok defa bu imkâna başvurmak da mümkündür. Kanun koyucunun geçici hukukî korumalar bakımından her ihtimalde kanun yolunu açma niyetinde olduğu söylenemez³⁵⁸. Bununla birlikte, ihtiyatî haciz talebi reddedilen alacaklının doğrudan istinaf yoluna başvurma hakkı varken, durum ve koşulların değişmesi nedeniyle ihtiyatî haczin kaldırılması hâlinde alacaklıya bu hakkın tanınmaması çelişki oluşturmaktadır. Zira alacaklı başta talebi reddedildiğinde istinafa başvurma hakkını haizken, mahkemeye kabul ettirdiği ihtiyatî haciz kararının değişen

³⁵³Özekes, 1999, **a.g.k.**, 331.

³⁵⁴Akkaya, 2024, **a.g.k.**, 253.

³⁵⁵Ayrıntı için bkz. a.ş. 2.4.1. no'lu başlık.

³⁵⁶Yardım, 2023, **a.g.k.**, 249.

³⁵⁷HMK m. 396'nın m. 394 hükümlerine atıf yaparken 5. fıkrayı bilinçli şekilde dışarıda bıraktığı, bu nedenle maddenin kıyas yoluyla ihtiyatî hacze uygulanması mümkün olmakla beraber, aleyhine istinaf kanun yoluna başvurulamayacağı yönünde: **İstanbul BAM 13. HD., 14.09.2022, E.2022/1519, K.2022/1177. (Lexpera); Antalya BAM 11. HD., 23.06.2022, E.2022/1328, K.2022/963. (Lexpera); Konya BAM 3. HD., 03.1.2021, E.2021/1825, K.2021/1673. (Lexpera)**

³⁵⁸Yargıtay 19. HD., 07.05.2013, E.2013/2845, K.2013/8286. (Lexpera)

koşullar nedeniyle kaldırılmasıyla birlikte istinaf hakkından yoksun bırakılmış olacaktır³⁵⁹.

2.2.5.2. Teminat karşılığı ihtiyatî haczin kaldırılması

Borçlunun gidebileceği ihtiyatî haczin icrasına etki edebilecek başvuru yollarından bir diğeri de teminat karşılığı ihtiyatî haczin kaldırılmasını talep etmesidir (İİK m. 266). Buradaki teminat, ihtiyatî haciz kararı alınırken alacaklının yatırdığı teminat³⁶⁰ ve borçlunun malların elinde bırakılmasını sağlamak için yatırdığı teminattan³⁶¹ farklı bir düzenlemedir³⁶².

Teminat karşılığında ihtiyatî haczin kaldırılmasını talep edecek olan borçludur³⁶³. Dilekçede alacaklıyı karşı taraf olarak göstermesi gerekir³⁶⁴.

Böyle bir hakkın borçluya verilmesinin asıl nedeni menfaat dengesini korumaktır. Alacaklıya tam bir yargılama yapmadan yaklaşık kanaatle ihtiyatî haciz kararı alabilme hakkının tanınmasına karşılık, kararın hatalı olabilme olasılığına karşı borçlunun zarar görmesi ihtimalini azaltmak bakımından öngörülmüş bir talep hakkıdır. Borçlu, teminat göstermesi karşılığında ihtiyatî haczin kaldırılmasını, özellikle değeri alacaktan çok daha fazla olan bir malı ölçsüz şekilde haczedilmişse isteyecektir. Bu hak kendisine tanınmamış olsa, küçük bir miktar alacak nedeniyle büyük bir malvarlığı haczedilen borçlu üzerinde alacaklının borçluyu cezalandırma ya da zorlama gibi bir etkisi olmuş olacaktır. Hâlbuki ihtiyatî haczin amacı bunlardan hiçbiri değildir. Amaç alacaklının dava veya takip sonucu elde edeceği alacağını güvence altında tutmaktır. Bu bağlamda da teminat yine ihtiyatî haczin görevini görür³⁶⁵.

Her ne kadar ihtiyatî haczi kaldırmaktan bahsediyor olsak da, aslında ihtiyatî haciz karar olarak ortadan kalkmamakta fiilen icra edilmiş olan haciz işleminin kaldırılması söz konusu olmaktadır³⁶⁶. İhtiyatî haciz pratikte sadece borçlunun

³⁵⁹ Akkaya, 2024, **a.g.k.**, 258.

³⁶⁰ Bkz. yuk. 1.3.1.2. no'lu başlık.

³⁶¹ Bkz. yuk. 2.2.2.2. no'lu başlık.

³⁶² Düzenlenmenin İİK m. 263 hükmüyle birleştirilmesi gerektiğiyle ilgili görüşler için bkz. Özekes, 2005, **a.g.k.**, 456.; Berkin, 1962, **a.g.k.**, 70.; Postacıoğlu, 1982, **a.g.k.**, 732.; Akkaya, 2024, **a.g.k.**, 270. Aksi yönde: Yardım, 2023, **a.g.k.**, 266.

³⁶³ Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1059.

³⁶⁴ Uyar, 2023, **a.g.k.**, 229.

³⁶⁵ Özekes, 1999, **a.g.k.**, 353.

³⁶⁶ Önen, 1980, **a.g.k.**, 255.

malvarlığı üzerinden kalkmakta olup, borçlunun gösterdiği teminat üzerinden devam etmektedir. Bu da ihtiyatî haczin bütün olarak kalktığı anlamına gelmez³⁶⁷.

Teminat karşılığı ihtiyatî haczin kaldırılması talebi borçlu tarafından ihtiyatî haciz kesinleşinceye kadar herhangi bir aşamada yapılabilir³⁶⁸. Henüz tamamlayıcı merasime geçilmemişse istem, ihtiyatî haciz kararını veren mahkemeden istenir. Tamamlayıcı merasimde alacaklı dava yolunu seçmişse, borçlu istemini alacak davasını gören mahkemede ileri sürecektir. Tamamlayıcı merasimde alacaklının icra takibi yolunu seçmesi hâlinde ise icrayı başlattığı icra dairesinin bulunduğu yer icra mahkemesinden talep edilir (İİK m. 266/son)³⁶⁹.

Teminat belirlenirken esas alınacak değer alacak, faiz ve masraflar olmalıdır³⁷⁰. Eğer borçlunun haczedilen malının değeri bunların üzerindeyse yine de alacak ve fer'ilerinden daha fazla teminata hükmedilemez. Eğer alacak miktarı haczedilen malın değerinden fazla ise borçlunun gösterdiği teminat tutarınca haciz kalkmalı kalan kısım yine mal üzerinde devam etmelidir³⁷¹.

Genel çerçevede bakıldığında, borçluya teminat karşılığı malların bırakılmasıyla, teminat karşılığı ihtiyatî haczin kaldırılması oldukça benzerlik göstermektedir. Teminat karşılığı malların bırakılmasına daha çok haciz esnasında rastlanacaktır ve talep icra memuruna yöneltilecektir. Hâlbuki teminat karşılığı kaldırma asıl uyuşmazlık giderilene kadar herhangi bir aşamada talep edilebilir ve talebin muhatabı mahkemedir. Ayrıca malların teminat karşılığı kendine bırakılmasını üçüncü kişiler de talep edebilirken, teminat karşılığı kaldırma talep etme yetkisi yalnızca borçluya verilmiştir³⁷². Bu farklara

³⁶⁷ Özekes, 1999, **a.g.k.**, 356.

³⁶⁸ Uyar, 2023, **a.g.k.**, 232.

³⁶⁹ Özekes, 1999, **a.g.k.**, 353.; Deynekli ve Saldırım, 2011, **a.g.k.**, 125.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1059.; Uyar, 2023, **a.g.k.**, 224.; Yardım, olması gereken hukuk bakımından geçici hukukî korumanın genel esaslarına göre görevli ve yetkili mahkeme belirlenmesi gerektiği, bunun uygulamada daha az karmaşa yaratacağı kanaatindedir. (Yardım, 2023, **a.g.k.**, 256.)

³⁷⁰ Aynı yönde: Berkin, 1962, **a.g.k.**, 72.; Aşık vd., 2023, **a.g.k.**, 497.; Özekes, 1999, **a.g.k.**, 355.; Yardım, 2023, **a.g.k.**, 254. Aksi Yönde: Kuru'ya göre teminat karşılığı ihtiyatî haczin kaldırılmasında, teminat miktarına esas alınacak değer, haczedilmiş malların kıymetleridir. (Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1059.); Aksi Yönde: Deynekli ve Saldırım, teminatın haczedilen malların değerinde olması gerektiği görüşündedir. (Deynekli ve Saldırım, 2011, **a.g.k.**, 125.); Aksi yönde: Uyar, mahkemenin haczedilen malların kıymetiyle alacak miktarı arasında hangisi azsa teminata esas alınacak miktarda onun tercih edileceği görüşündedir. (Uyar, 2023, **a.g.k.**, 230.); Bu hükmün öngörülme amaçlarından birinin ölçüsüz haczi önlemek olduğu düşünüldüğünde kanaatimizce esas alınacak değer alacak, fer'ileri ve masraflar kadar olmalıdır.

³⁷¹ Özekes, 1999, **a.g.k.**, 355.

³⁷² Aksi yönde: Yardım'a göre kanunun lafzı her ne kadar sadece borçludan bahsediyor olsa da, kanunun çeşitli maddelerinde üçüncü kişilere tanınan haklar göz önünde bulundurulduğunda, bu haktan da onları mahrum bırakmak genel esaslara ve amaca uygun düşmemektedir. (Yardım, 2023, **a.g.k.**, 258).

rağmen pratikte borçlunun elde ettiği hemen hemen aynı şeydir. Malların teminat karşılığı bırakılmasında borçlu, daha hızlı bir sonuç elde edebilecektir ancak ek olarak istenildiğinde malları ayın veya para olarak geri verme yükümlülüğü altına girer. Oysa teminat karşılığı kaldırma isteseydi malları üzerinden ihtiyatî haciz tamamen kalkmış olacaktı ve sorumluluğu yalnızca teminat üzerinde devam edecekti³⁷³. O hâlde malların kendinde bırakılmasını isteyen borçlunun teminat karşılığı kaldırma talep etmesi hukuken belki daha yavaş ancak daha avantajlı olur³⁷⁴.

Mahkeme, borçlunun talebini kabul edip teminat göstermesi karşılığında malları üzerinden ihtiyatî haczi kaldırmışsa, artık alacaklının talebiyle yeniden ihtiyatî haczin teminat değil mallar üzerinde hüküm ifade etmesi istenemez³⁷⁵.

İstinaf için bölge adliye mahkemesine başvurulmuşsa istinaf mahkemesi de teminat karşılığı ihtiyatî haczin kaldırılması kararı verebilir ancak icra takibi başlatılmışsa yine icra mahkemeleri görevlidir³⁷⁶.

Teminat karşılığı ihtiyatî haczin kaldırılmasına karşı istinaf kanun yoluna başvurulabilir ancak temyiz yolu kapalı olmalıdır³⁷⁷.

2.2.5.3. *İhtiyatî hacizde şikâyet*

İhtiyatî haciz, yargılaması ve icrası olarak iki aşamada değerlendirildiğinde, kararın alınmasına kadar olan ilk aşama, mahkeme tarafından yürütülür ve itirazlara da mahkeme bakar. Ancak ikinci aşama olan kararın icrası aşaması, asıl olarak alacaklının talebiyle icra organlarınca yürütülür ve bu organlarca yapılan iş ve eylemler, kanunda aksi öngörülmediği takdirde, icra mahkemesinde şikâyet yoluna tabidir³⁷⁸. İcra memuru hem kanundan hem de ihtiyatî haciz kararından aldığı yetki ile icra memuru sıfatıyla hareket eder. Onun işlemlerine karşı şikâyet yoluna gidilebilir ancak bu ihtiyatî haciz

Kanaatimizce burada genişletici bir yorum yapılarak üçüncü kişileri bu hükme dâhil etmek mümkün görünmemektedir.

³⁷³Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1059.

³⁷⁴Özekes, 1999, **a.g.k.**, 360.

³⁷⁵Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1060.

³⁷⁶Yardım, 2023, **a.g.k.**, 256.

³⁷⁷Akkaya, 2024, **a.g.k.**, 265-266.; Aksi yönde: Özekes, 1999, **a.g.k.**, 358.; Yardım'a göre, her ne kadar İİK m. 363'te istinaf kanun yoluna başvurulamayacak kararlar belirtilirken İİK m. 263 sayılmış ancak İİK m. 266 ise bu sayımın dışında bırakılmışsa da, çok benzer iki kurum arasında böylesi bir farkın kasıtlı olarak ortaya çıkarıldığını savunmak güçtür. O nedenle her iki maddede de kanun yolunun kapalı olması kanun sistematığına daha uygundur. (Yardım, 2023, **a.g.k.**, 264.); Aksi yönde: Ürün, 2022, **a.g.k.**, 295.; Kanımızca, yorum yoluyla mahkemeye erişim hakkının engellenmesi sakıncalar doğurabileceğinden İİK m. 263 için kanun yolunun kapalı, İİK m. 266 için ise açık olması gerekir.

³⁷⁸Akkaya, 2024, **a.g.k.**, 273.; Özekes, 1999, **a.g.k.**, 70.

kararına karşı icra mahkemesinde şikâyet yoluna başvurulabileceği anlamını taşımaz³⁷⁹. Yukarıda belirttiğimiz üzere ihtiyatî haczin icrası sırasında icra organlarının, borçlu aleyhine ve alacaklı lehine yapılan işlemler, icra takip işlemi niteliğindedir. Dolayısıyla bunların da hukuka uygun olmadıkları takdirde denetimi şikâyet yoluyla gerçekleştirilecektir³⁸⁰.

Bilindiği üzere, şikâyet için İİK m. 16'da sayılmış dört farklı neden mevcuttur. Buna göre; işlem kanuna aykırılık teşkil ediyorsa, icra memuruna yetki tanınan hâller söz konusu olduğunda işlem olaya uygun değilse, bir hakkın yerine getirilmemesi veya bir nedene dayanmaksızın sürüncemede bırakılması söz konusuysa, işlemi yapan icra organının bağlı bulunduğu icra mahkemesinde şikâyet yoluna başvurulabilir. Bunların yanı sıra bir de içtihatlarla hukukumuzda girmiş olan, işlemin kamu düzenine aykırı olması nedeniyle de şikâyet yoluna başvurulabilir³⁸¹. Bu şikâyetlerin süresi ise kural olarak işlemin öğrenildiği tarihten itibaren hak düşürücü nitelikte olan yedi günlük süredir ancak hak yerine getirilmiyor veya sürüncemede bırakılıyor yahut kamu düzenine bir aykırılık teşkil ediyorsa istisna olan süresiz şikâyet yoluna da başvurulabilir³⁸². İşte şikâyetle ilgili bu genel düzenlemeler, ihtiyatî haczin icrası söz konusu olduğunda da aynı şekilde hüküm ifade edecektir³⁸³. Üçüncü kişilerin de hukukî yararları mevcutsa, takip hukukundan kaynaklı şikâyet hakları, ihtiyatî hacizde de mevcuttur³⁸⁴.

İcra memuru, kural olarak elindeki ihtiyatî haciz kararıyla bağlıdır. Ayrıca kararın haklılığını veya şartların yerine getirilip getirilmediğini araştıramaz. Zira ihtiyatî haciz zaten mahkemeden çıkmış bir karardır. Şikâyet, itirazın aksine mahkemenin kararıyla ilgili olmayıp icra işleminin değiştirilmesi veya iptaline yöneliktir. İcra memuru, mahkemenin verdiği ihtiyatî haciz kararının içeriği veya veriliş şekli yahut gerekçesi bakımından yeterli olmadığını ileri sürüp uygulamaktan kaçınmaz³⁸⁵. Buna mahkemenin yetkisiz olması veya kanunda belirtilmiş şartların oluşmadığı kanısında olması da dâhildir. Aksini kabul icra memuruna bir mahkeme kararını denetletirmek

³⁷⁹Pekcanıtez, H. ve Simil, C. (2017). *İcra-ıflâs hukukunda şikâyet*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, s. 64.

³⁸⁰Bkz. yukarı 1.3.5. no'lu başlık.

³⁸¹Görgün, Börü ve Kodakoğlu, 2023, **a.g.k.**, 28 vd.; Kuru ve Aydın, 2023, **a.g.k.**, 54 vd.

³⁸²Pekcanıtez vd., 2023, **a.g.k.**, 69 vd.; Atalı ve Ermenek, 2023b, **a.g.k.**, 47.

³⁸³Akkaya, 2024, **a.g.k.**, 273.

³⁸⁴Özekes, 1999, **a.g.k.**, 24.

³⁸⁵Berkin, 1962, **a.g.k.**, 57.; Akkaya, 2024, **a.g.k.**, 274.

anlamına gelecektir. İcra memurunun kendisi bu anlamda kanun yolu benzeri bir denetleme mekanizması olarak kabul edilemez³⁸⁶.

Durum bu olmakla beraber, istisnâ de olsa icra memurunun kararı uygulamaktan kaçınılabileceği durumlar olabilir. Çünkü mahkemenin kararı içerik ve veriliş tarzı olarak uygulanmasında birtakım sorunlara yol açıyor veya icra memurunun uygulaması gereken kanuna açıkça aykırılık teşkil ediyor olabilir. Nihayetinde kararı uygulayacak olan icra memurudur ve karardaki eksiklik veya hata kararın icrasını aksatıyor, imkânsızlaştırıyor veya kanunun emredici hükümlerine aykırılık arz ediyorsa³⁸⁷ artık kararın uygulanılmasından kaçınılabilir³⁸⁸. Hatta kaçınılması gereklidir. İcra memuru kararı keyfî uygulamadığı durumlarda olduğu gibi, kararı uygulamaması gerekirken uyguladığı durumlarda da şikâyetle karşı karşıya kalabilir³⁸⁹.

Şikâyet, icra mahkemesi tarafından haklı görülürse kaldırılacak olan mallar üzerindeki ihtiyatî hacizdir. Yoksa icra mahkemesi, yine başka bir mahkemenin verdiği ihtiyatî haciz kararını tamamen ortadan kaldıramaz. Yargıtay'ın, icra memurunun ihtiyatî haczi uygulamama yetkisinin olmadığı, bu kararın ancak icra mahkemesince, şikâyet üzerine verilebileceği yönündeki kararına katılmıyoruz³⁹⁰. Çünkü icra memuru kanunun kendine yüklediği görevleri yine kanuna uygun şekilde yapmakla mesuldür³⁹¹. İhtiyatî haciz söz konusu olduğunda haczedilmezliğe yönelik değerlendirmeleri kanımızca icra dairesi de yapabilmeli hatta yapmalıdır³⁹². Alacaklı icra dairesinin bu tespitini yerinde bulmuyorsa, bu sefer onun şikâyet hakkı doğacağından ve sorun yine icra mahkemesinin önüne geleceğinden, ilk etapta hukuk düzeninin borçlunun yaşam ve mülkiyet hakkının korunmasına yönelik tavır sergilemesi kanımızca beklenendir.

³⁸⁶ Özekes, 1999, **a.g.k.**, 277.; Yıldırım ve Deren Yıldırım, 2021, **ag.k.**, 408.

³⁸⁷ Örneğin; haczi kabil olmayan bir mal kararda gösterilmişse icra memuru bu malı haczetmemelidir. (Özekes, 1999, **a.g.k.**, 277.)

³⁸⁸ Berkin, 1962, **a.g.k.**, 55.

³⁸⁹ Özekes, 1999, **a.g.k.**, 277.; Özbay, 2005, **a.g.k.**, 563.

³⁹⁰ "...İcra Müdürlüğünün konulmuş bir haczin kaldırılmasına karar verme yetkisi olmadığı, bu yetkinin haczi yapan icra müdürlüğünün bağlı olduğu icra mahkemesinde olduğu, somut olayda borçlu hakkında ihtiyati haciz kararına dayalı olarak takip başlatıldığı, borçlunun banka hesabına ihtiyati haciz şerhi konulduğu, ödeme emrinin 08.01.2021 tarihinde borçluya tebliğ edilip, ihtiyati haczin 14.01.2021 tarihinde kesin hacze dönüşüştüğü, borçlunun ise icra müdürlüğüne başvurarak haczedilmezlik şikâyetinde bulunduğu, borçlunun haczedilmezlik iddiasını inceleme yetkisi icra müdürlüğünde olmadığı..." **Yargıtay 12. HD., 23.03.2023, E.2022/8677, K.2023/1998. (Lexpera)**; Kararla aynı yönde: Yardım, 2023, **a.g.k.**, 135.

³⁹¹ Akkaya, 2024, **a.g.k.**, 277.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1048.; Muşul, 2013, **a.g.k.**, 1110.

³⁹² İcra memurunun kanuna aykırı talepleri re'sen reddedememesinin alacaklının keyfiyetine katlanmak zorunda bırakılmasına yol açacağı yönünde: Y. Balkan (2009). *Haczedilmezlik ve benzer müesseseler*. Ankara: Seçkin Yayınevi, s. 33.

İhtiyatî haciz sırasında haczedilemezlik dolayısıyla şikâyet yoluna başvurmamış olan borçlunun, artık kesinleşmiş takipte ve kesin haciz sırasında bu iddiasını şikâyet yoluyla ileri sürememesi gerektiği görüşü mevcuttur³⁹³. Ancak kanımızca ihtiyatî haczin tek başına satış tehdidi içermemesi, buna karşılık kesin haczin borçluyu satış tehdidiyle karşı karşıya bırakıyor oluşu düşünüldüğünde, ihtiyatî haczin kesin hacze dönüşmesinin öğrenilmesinden itibaren 7 gün içinde borçlunun ayrıca haczedilemezlik şikâyetine başvuru hakkı olmalıdır.

İcra memurunun kararda gösterilen maldan başka bir şeyi haczetme hakkı yoktur. Kararda haczedilmesi için bir mal gösterilmiş, ancak bu mal bulunamıyor veya haczi kabil değilse, bunun yerine başka bir malı haczedemez³⁹⁴. Aynı şekilde değer takdiri yaptığında, ihtiyatî haczi hükmedilmiş malın alacağı karşılamadığını anlarsa, kararda gösterileni aşan bir haciz yapma hakkı da yoktur. Fakat kararda belirtilen malların takdir ettiği değerine göre; alacak, masraf ve faizleri karşılayacak kadarını haczetmesi gerekir. İhtiyatî haciz kararında bir mal muayyen olarak belirlenmiş olmasa bile, borçlunun menkul mallarına haciz konulacaktır gibi genel ama kısıtlayıcı bir ifade yer alıyorsa, artık gayrimenkul, hak, alacak gibi kalemlerin haczine gidilemez³⁹⁵. İhtiyatî haciz kararında İİK m. 260 gereği alacağın miktarının kararda mutlaka yer alması gereken unsurlardan biri olduğunu belirtmiştik³⁹⁶. İcra memurunun bu miktarın üzerinde bir haciz gerçekleştirmeye kanunen yetkisi bulunmaz. Aksi hâlde borçlunun aşkın haciz şikâyetiyle karşılaşabilir³⁹⁷.

İcra dairesi, ortada geçerli bir ihtiyatî haciz kararı olmadığını veya karar olmakla beraber değiştirilmiş veya kendiliğinden ortadan kalkmış olduğunu tespit etmesi hâlinde artık alacaklının talebi üzerine bir icra işlemi gerçekleştirmemelidir. Aksi hâlde bu durum da süresiz şikâyete konu olabilir. Örneğin, alacaklının ihtiyatî haciz kararının icrasını süresinde istememesi hâlinde veya tamamlayıcı merasimi gerçekleştirmesi gereken zamanı aştığında ihtiyatî haciz kanunen kendiliğinden ortadan kalkacaktır. Böyle bir durumun varlığını tespit eden icra memurunun artık ihtiyatî haczi

³⁹³Özekes, 1999, **a.g.k.**, 286.; Berkin, 1962, **a.g.k.**, 279.

³⁹⁴Berkin, 1962, **a.g.k.**, 55.

³⁹⁵Özekes, 1999, **a.g.k.**, 278.

³⁹⁶Bkz. yuk. 1.3.1.1. no'lu başlık.

³⁹⁷Kesin hacizde olduğu gibi ihtiyatî hacizde de, aşkın haciz söz konusu olabilir. Mahkemenin belirttiği miktarı aşan hacizler burada da aşkın haciz sayılır. (N. Boran Güneysu (2016). İcra hukukunda aşkın haciz. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 20(4), 25-60, s. 29.); Akkaya, 2024, **a.g.k.**, 277.; Aşkın haczin İİK m. 261/3 hükmü gereğince icra mahkemesinde şikâyete konu olabileceği yönünde: **Yargıtay 12. HD., 31.03.2016, E.2015/31542, K.2016/9534. (Lexpera)**

uygulamaması gerekir. Ancak uygularsa da uygulayıcı icra dairesinin bağlı olduğu icra mahkemesinde şikâyet yolu açıktır³⁹⁸.

Borçlunun ihtiyaten haczedilmesi gereken malvarlığı değerleri kararı veren mahkeme ve uygulayan icra dairesinin yargı sınırları dışında ise alınacak muhafaza tedbirleri bakımından istinabe yoluna başvurulabileceğini belirtmiştik³⁹⁹. Bu durumda bakılacak olan, istinabe edilirken belirli bir mala işaret edilip edilmediğidir. Eğer belli bir mal değil de, genel olarak borçlunun o bölgedeki mallarının haczine dair bir istinabe yazısı yazılmış ise yapılacak şikâyetler istinabe olunan icra dairesinin bağlı olduğu icra mahkemesine olmalıdır. Tersine belirli bir mal istinabe yazısında belirtilmiş ise ki buna uygulamada nokta haczi denilmektedir, bu sefer istinabe eden icra mahkemesinin bağlı bulunduğu icra mahkemesi muhafaza tedbirlerine ilişkin şikâyetlere bakacaktır⁴⁰⁰.

Uygulamada sıklıkla genel ifadelerle ihtiyatî haciz kararı verilse de, asıl olan mahkemenin üzerinde ihtiyatî haciz uygulanacak malı kararında göstermesidir (İİK m. 260). Mahkemenin kararda belirlediği mal konusunda bir haczedilmezlik şikâyeti varsa bunun da itiraz yoluyla mahkemeye değil, şikâyet yoluyla icra mahkemesine yapılması daha yerinde olur⁴⁰¹.

İcra mahkemesi şikâyet üzerine, ihtiyatî haczi onararak düzeltme yoluna gidebilir. Bu durumda ihtiyatî haciz varlığını ve geçerliliğini koruyacaktır. Ancak şikâyet üzerine ihtiyatî haczin uygulanmasının kaldırılmasına da karar verilebilir. Bu durumda ise kalkacak olan fiili haciz durumudur⁴⁰². İcra mahkemesinin ihtiyatî hacze ilişkin şikâyetler bakımından verdiği karar istinaf ve temyiz kanun yoluna şartlarını sağladığı takdirde götürülebilir (İİK m. 363, İİK m. 364)⁴⁰³.

2.3. İhtiyatî Haczi Tamamlayıcı Merasim

İhtiyatî haciz, başlı başına alacaklı ve borçlu arasında çok hassas bir dengenin gözetilmesi gerekliliği olan bir kurumdur. Çünkü borçlunun alacaklının alacağını almasında hukuken istenmeyen davranışlar içine girebileceği ön zannından hareketle,

³⁹⁸Akkaya, 2024, **a.g.k.**, 275.

³⁹⁹Bkz. yuk. 2.1.3. no'lu başlık.

⁴⁰⁰Aşık vd., 2023, **a.g.k.**, 68.

⁴⁰¹Akkaya, 2024, **a.g.k.**, 277.

⁴⁰²Önen, 1980, **a.g.k.**, 255.

⁴⁰³Akkaya, 2024, **a.g.k.**, 280.

medeni usûl hukukunun genel bazı ilkelerinden belli oranda sapılmıştır⁴⁰⁴. Amaç, hukuk düzeninin desteklemeyeceği borçlu hareketlerini engellemekken, alacaklıya yargılama aşamasında kararı alma sürecinde hatırı sayılır oranda kolaylıklar sağlanmıştır. Örneğin, yaklaşık ispat ölçütünün yeterli olması, alacağın tam ispatının aranmaması veya borçlu dinlenilmeden de ihtiyatî haciz kararı verilebilmesi dengeyi alacaklı lehine sarsmaktadır. Buna karşılık borçlunun haksız bir taleple karşı karşıya olması ihtimaline karşılık da dengeyi sağlayıcı bazı önlemlerin öngörülmesi tarafların eşitliği ilkesinin doğal bir sonucudur. Örneğin, borçluya sonradan tanınan itiraz hakkı bu anlamda dengeyi koruyucu bir işlev görmektedir. Yine alacaklının alacak hakkı henüz kesin olmadan yaklaşık ispatla borçlunun malvarlığına el atılabilmesine karşılık, satış ancak ihtiyatî haczin kesinleşmesiyle mümkün hâle gelir⁴⁰⁵. Alacaklının tamamlayıcı merasimle yükümlü olması da bu menfaat dengesinin⁴⁰⁶ bir sonucudur.

İhtiyatî haciz kararı aldırان ve bu kararı icra ettiren alacaklının artık yapması gereken bazı hukukî işlemler bulunmaktadır ki, bunları süresi içerisinde yerine getiremediği takdirde ihtiyatî haciz kararının hükümsüz kalması sonucuyla karşı karşıya kalacaktır. İhtiyatî hacizle yaratılan geçici durumun bir an önce kesin bir netlik kazanması gerekmektedir. Dava veya takipten önce istenilmiş bir ihtiyatî haczin, asıl uyuşmazlığı kesin olarak çözümleyecek bir yolla tamamlanması istenilmiştir⁴⁰⁷.

İhtiyatî haciz bahsettiğimiz üzere bir geçici hukukî koruma tedbiridir. Dolayısıyla esas olan geçici bir haciz koymaktır. Durumu geçici kılacak olan ise alacaklının kısa sürelerde hareket yükümlülüğüdür. Aksi hâlde borçlunun uzun süre sonuçlanmayan geçici bir hacizle karşı karşıya bırakılması söz konusu olabilir ki bu keyfiyet alacaklıya verilirse menfaat dengesi bozulur⁴⁰⁸.

Alacaklının yükümlü olduğu tamamlayıcı merasimin farklı durumlarda farklı şekilde değerlendirilmesi gerekir. Bilindiği üzere ihtiyatî haciz, dava veya takipten önce veya bunlar sırasında da istenebilmektedir. O hâlde ilk ayırım kararın dava veya takipten önce alınıp alınmadığına göre olmalıdır. Bu başlıklar da kendi içinde dava veya takip

⁴⁰⁴ Ancak ihtiyatî haczin amacı gereği bu ilkelerden kısmen sapılmış olması, bu ilkelerden tamamen feragat edildiği anlamına da gelmemektedir. Yalnızca hukukî dinlenilme hakkı gibi geçici olarak göz ardı edilmiş ilkelerin zaman olarak sonradan gerçekleşmesi söz konusudur. (M. Özkes (2003). *Medeni usul hukukunda hukuki dinlenilme hakkı*. Ankara: Yetkin Yayınevi, s. 215.)

⁴⁰⁵ Özkes, 2009, **a.g.k.**, 185.

⁴⁰⁶ Deynekli ve Saldırım, 2011, **a.g.k.**, 158.; Özkes, 1999, **a.g.k.**, 361.

⁴⁰⁷ Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1065.; Yılmaz, 2001, **a.g.k.**, 1168.

⁴⁰⁸ Deynekli ve Saldırım, 2011, **a.g.k.**, 158.; Özkes, 1999, **a.g.k.**, 361.

yoluna başvurulması bakımından ayrıca değerlendirilmelidir. İcra ve iflâs hukukunda yer alan borçlu tarafından yapılabilecek bazı itiraz ve şikâyetler ile açılacak davalar bakımından durumun ayrıca tespitinin yapılması gereklidir. Bu bölümde bahsedilen ayrık durumlar belirli bir sistematik çerçevede ele alınacaktır.

2.3.1. Dava veya takipten önce ihtiyatî haciz konulması ve kesinleşmesi

İhtiyatî haciz kararı dava açılmadan veya takip başlatılmadan önce alınmış olabilir. Bu durumda alacaklı, ihtiyatî haczin icra edildiği sırada hazır bulunuyor ise icra tarihinden, hazır bulunmuyor ise kendisine ihtiyatî haczin tutanağı tebliğ edildiği tarihten itibaren yedi gün içerisinde borçluya karşı ya takip talebinde bulunmalı ya da dava açmalıdır (İİK m. 264/1).

Alacaklıya tanınmış bu yedi günlük dava açma veya takip yapma süresi aslen alacaklının hazır bulunması hâlinde haciz tarihine, hazır değilse haczin kendisine tebliğ tarihine bağlanmış olsa da alacaklının bu süreleri beklemesine gerek yoktur. Örneğin alacaklı hazır bulunmadığı hâlde ihtiyatî haczin icrasını başka bir yolla erken öğrenmişse takip veya dava yoluna başvurmak için kendisine tebliğ edilmesini beklemek zorunda değildir. Harekete geçmek bu anlamda alacaklının keyfiyetidir. Alacaklının öğrenmesi önce bile olsa bu durum yedi günlük süreyi başlatmaz⁴⁰⁹. Ancak haciz veya haczin tebliği tarihinden itibaren başlayan yedi günlük süreyi geçirirse, ihtiyatî haciz kendiliğinden kalkar⁴¹⁰. Buna rağmen ihtiyatî haciz kalktığı için alacaklının dava veya takip hakkı sınırlanamaz. Yalnızca, alacaklı artık ihtiyatî haczin getirdiği korumalardan yararlanamayacaktır. Dolayısıyla bu süre ihtiyatî haczin geçerliliği için öngörülmüş bir azami süredir. Bu süreden önce yapılmış başvurular tamamlayıcı merasim için kabul görecektir, ancak süre geçtikten sonra asıl alacak ve onu mahkeme veya icra dairelerinden talep hakkı baki kalmakla birlikte ihtiyatî haciz ortadan kalkar⁴¹¹. Benzer şekilde, ihtiyatî haczin tamamlanabilmesi için önce icra ettirilmiş olması gibi bir koşul da bulunmaz. Örneğin alacaklı, kararı aldığı gibi dava açıp, bir yandan da icra edilmesini talep edebilir⁴¹².

⁴⁰⁹Deynekli ve Saldırım, 2011, **a.g.k.**, 160.; Özkes, 1999, **a.g.k.**, 362.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1065.

⁴¹⁰Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1065.

⁴¹¹Deynekli ve Saldırım, 2011, **a.g.k.**, 160.; Özkes, 1999, **a.g.k.**, 362.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1068.

⁴¹²Yılmaz, 2001, **a.g.k.**, 1169.

Borçlunun ihtiyatî hacze itiraz etmiş olması alacaklının yedi gün içinde tamamlayıcı merasim yapması yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz⁴¹³. Önemli olan alacaklının borçluya karşı bir takip veya dava yoluyla harekete geçmiş olmasıdır. Bunun için itirazın sonuçlanması beklenmez⁴¹⁴. Ancak vadesi gelmemiş bir alacak bakımından itiraz kabul edilir ve ihtiyatî haciz ortadan kalkarsa alacaklının açtığı dava veya başlattığı takibin de borcun henüz muaccel olmamasından kaynaklı olarak boşa düşme riski bulunmaktadır⁴¹⁵. Bu nedenle böyle bir durumda sürelerin durması gerektiği kabul edilebilir⁴¹⁶.

Alacaklının tamamlayıcı merasimdeki sürelere uygun biçimde dava veya takip yoluna gitmemesi hâlinde ihtiyatî haciz kendiliğinden kalkar. Bu nedenle ihtiyatî haciz hukuken hiçbir işleme gerek kalmaksızın ortadan kalkmış olacaktır. Borçlu veya etkilenen üçüncü kişiler icra dairesinden haczin kaldırılmasını talep edebilirler. İcra dairesinin, ihtiyatî haciz kararı kendiliğinden hükümsüz hâle geldiği hâlde borçlu veya üçüncü kişilerin haczi kaldırma başvurusunu kabul etmemesi hâlinde şikâyet yoluna başvurulabilir⁴¹⁷. İhtiyatî haczin düşmesi asıl alacak bakımından da haksız çıkıldığı anlamına gelmez. Zira ihtiyatî haciz yargılaması asıl yargılamadan farklı bir yargılamadır. Dolayısıyla alacaklının alacağını dava ve takip yoluyla takip etme hakkı devam eder, yalnızca ihtiyatî haciz düşer⁴¹⁸.

Alacaklı borçluya karşı hangi alacak için ihtiyatî haciz talep ettiyse, tamamlayıcı merasimi de o alacak üzerinden gerçekleştirir⁴¹⁹. Alacaklı başka bir alacak için dava veya takip yoluna gidecek olursa tamamlayıcı merasimi yerine getirmemiş sayılacağından ihtiyatî haciz yine kalkar⁴²⁰. Alacaklı ihtiyatî hacze konu ettiği aynı alacağı yalnız bu sefer daha yüksek bir meblağ talep ederek açar ise ihtiyatî haciz

⁴¹³Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1073.

⁴¹⁴Özekes, 1999, **a.g.k.**, 363.

⁴¹⁵İhtiyatî haciz ortadan kalktığında borç da artık borçlu dâhil herkes için müaccel hâle dönecektir. Bu nedenle tamamlayıcı merasimde açılmış olan davanın başında hukukî yararın mevcut olması ve dava boyunca devam etmesi gereğine göre alacaklının hukukî yararı ortadan kaybolmuş olacaktır. Muaccel olmayan alacak bakımından açılan mevsimsiz dava, hukukî yarar yokluğu nedeniyle reddedilecek ancak bu ret usûlî ret sayılacak, alacak sonradan muaccel hâle döndüğünde dava açma hakkı baki kalacaktır. Mevsimsiz davalarla ilgili ayrıntılı bilgi ve eleştiriler için bkz: A.C. Budak ve M.O. Yağcı (2023). Mevsimsiz dava: davanın vaktinden önce açılması. *Adalet Dergisi*, 70, 17-46.; Özekes, M. ve Boran Güneysu, N. (2023). Mevsimsiz (zamansız/erken) davanın yargı kararları kapsamında değerlendirilmesi. *İstanbul Hukuk Mecmuası*, S81 (3), 861-909.; **Yargıtay İBK, 18.02.2022, E.2019/5, K.2022/1. (R.G. 04.11.2022 tarih ve 32003 sayı.)**

⁴¹⁶Berkin, 1962, **a.g.k.**, 69.

⁴¹⁷Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1066.

⁴¹⁸Özekes, 1999, **a.g.k.**, 364.

⁴¹⁹Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1073.; Özekes, 1999, **a.g.k.**, 373.

⁴²⁰Özekes, 1999, **a.g.k.**, 364.; Deynekli ve Saldırım, 2011, **a.g.k.**, 158.

kalkmamalıdır. Çünkü bu durumda alacağının niteliği ve sebep değişmemiş sadece miktarında bir artış gerçekleşmiş olur. Sadece ihtiyatî haciz sırasındaki alacağı aşan kısım için geçici hukukî korumanın yarattığı güvenceden yararlanılamaz. Bu durumda ihtiyatî hacizdeki miktarı geçen kısım için ayrıca kesin haciz istenmelidir. Alacaklı dava veya takipte ihtiyatî hacizde istediği miktardan düşük bir miktar talep ederse yine ihtiyatî haczin tamamı hükümden düşmez. Yalnızca istenmeyen kısım için ihtiyatî haciz kalkar⁴²¹. İstenen kısım için tamamlayıcı merasim gerçekleşmiş sayılmalıdır. Borçlu yine ihtiyatî haczin hükümsüz kalan kısmı kadar haczin malları üzerinden kalkması için başvurabilir⁴²².

İhtiyatî haciz yargılamasındaki alacaklı ve borçlu ile daha sonra tamamlayıcı merasim kapsamında açılacak dava veya başlatılacak takipteki alacaklı ve borçlunun ve her ikisinin de konularının aynı olması gerekir. Dolayısıyla ihtiyatî haciz koyduran kişinin alacaklı olarak aktif harekete geçmesi gerekir. Borçlunun açacağı örneğin menfi tespit gibi bir davanın varlığı tamamlayıcı merasimin yerine getirildiği anlamına gelmez⁴²³. Taraflar ve konunun aynı olması gerekliliğine karşılık deliller bakımından böyle bir durumdan söz edilemez. Zira ihtiyatî hacizde ispat şartları daha hafif ve farklı düzenlenmiştir. Asıl davada veya takipte ise bu delillerle bağlı kalınmayacaktır. Çünkü artık usûl hukukunun genel ispat ve delil koşulları geçerli olmaya başlayacaktır⁴²⁴.

Eğer aynı borçluya karşı aralarında dava veya takip arkadaşlığı⁴²⁵ olabilen birden fazla alacaklı ihtiyatî haciz icra etmiş ise tamamlayıcı merasim bunlar bakımından tek dava veya takip üzerinden yürüyebilir⁴²⁶.

İhtiyatî haczin tamamlayıcı merasim yerine getirilerek kesin hacze dönüşmesi üzerine artık ortada kesin bir haciz olduğundan alacaklıya da satış isteme yetkisi verilir. Bu yetki ihtiyatî haczin kesin hacze dönüşmesinden itibaren sonuç doğuracaktır⁴²⁷.

⁴²¹Özekes, 1999, **a.g.k.**, 367.

⁴²²Deynekli ve Saldırım, 2011, **a.g.k.**, 159.

⁴²³Özekes, 1999, **a.g.k.**, 365.; Aksi yönde: Yardım, 2023, **a.g.k.**, 269.; Menfi tespit davasını gören mahkemenin asıl alacağa ilişkin yargılama yapan mahkeme sayılamayacağı yönünde: **Yargıtay 11. HD., 02.11.2009, E.2009/12445, K.2009/11317. (Lexpera)**

⁴²⁴Özekes, 1999, **a.g.k.**, 365.; Deynekli ve Saldırım, 2011, **a.g.k.**, 159.

⁴²⁵Birden çok alacaklının icra takibini aynı tarafta yer alarak başlatmasının zorunlu olduğu durumlarda *mezburi takip arkadaşlığından* bahsedilebilir. (B. Dişel (2014). *İcra hukukunda takip arkadaşlığı*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, s. 83.); Birden çok kişinin dava açarken zorunlu olarak aynı tarafta yer almaları gereken durumda ise *mezburi dava arkadaşlığından* söz edilebilir. (Ö. Ulukapı (1991). *Medeni usul hukukunda dava arkadaşlığı*. Konya: Mimoza Yayınları, s. 43.; Y. Alangoya (1999). *Medeni usul hukukunda dâva ortaklığı (tarafların taaddüdü)*. İstanbul: Nemaş A.Ş., s. 92.)

⁴²⁶Özekes, 1999, **a.g.k.**, 365.

2.3.1.1. Dava açılarak ihtiyatî haczin kesin hacze dönüştürülmesi

2.3.1.1.1. Alacak davası açma yoluyla

Dava veya takipten önce ihtiyatî haciz kararı aldırılmış olan alacaklı, tamamlayıcı merasimi bir alacak davası açma yoluyla gerçekleştirebilir. Bu durumda alacaklının davayı açmak için ihtiyatî haczin icrasından veya haciz gıyabında yapılmışsa haciz tutanağının alacaklıya tebliğinden itibaren yedi gün müddeti vardır (İİK m. 264/1).

Tamamlayıcı merasim çerçevesinde dava açan alacaklı eğer davada mecburi dava arkadaşı konumundaysa, ihtiyatî haciz davayı açtığına da devam eder. Ancak bu alacaklının tek başına davayı yürütmesi mümkün olmadığından, diğer mecburi dava arkadaşları da davaya katılmalıdır. Mahkemenin vereceği süre içinde bu katılım sağlanıp dava ayakta tutulmazsa ihtiyatî haciz hükümsüz kalır⁴²⁸.

Alacaklı, tamamlayıcı merasim olarak dava açma yolunu tercih ediyorsa, bu davanın alacak davası olması gerekir⁴²⁹. Tespit davası gibi başka bir dava açılması durumunda tamamlayıcı merasim gerçekleşmiş sayılmaz⁴³⁰. Ancak davanın açılış biçiminin önemi yoktur. Örneğin davanın karşı dava olarak açılması tamamlayıcı merasime uygundur⁴³¹.

Dava sayılmayan, örneğin delil tespiti gibi taleplerle tamamlayıcı merasim yerine getirilmiş olmaz. Keza davaya fer'i müdahalede bulunmuş olmak da ihtiyatî haczi tamamlamış sayılmaya yetmez. Çünkü fer'i müdahale, müdahil olanın kendisi için hukukî koruma talep ettiği bir dava değildir⁴³². Ancak asli müdahale⁴³³ söz konusuysa alacak davası açıldığı anlamına geleceğinden tamamlayıcı merasim gerçekleşmiş

⁴²⁷Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1069.; İhtiyatî haczin kesinleşmediği sürece satış isteme yetkisi vermeyeceği yönünde: **Yargıtay 23. HD.**, 30.12.2011, E.2011/4425, K.2011/3016. (Lexpera)

⁴²⁸Özekes, 1999, **a.g.k.**, 366.

⁴²⁹Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1073.; Özekes, 1999, **a.g.k.**, 367.

⁴³⁰Aksi yönde: Yardım; 2023, **a.g.k.**, 269.

⁴³¹Özekes, 1999, **a.g.k.**, 367.

⁴³²H. Pekcanitez ve Meriç, N. (2020). *Medenî usûl hukukunda fer'i müdahale*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.s. 55.

⁴³³Davadan önce talep edilmiş ihtiyatî haciz yargılamasına ise asli müdahale ile dâhil olunamaz. (Kodakoğlu, M. (2018). *Medenî usul hukukunda aslî müdahale*. Ankara: Legem Yayıncılık, s. 101-102.)

sayılacaktır⁴³⁴. Çünkü asli müdahale söz konusu olduğunda, asli müdahil, ilk davanın taraflarına bağlı olmaksızın kendi talebini ayrı bir davayla ileri sürmüş olmaktadır⁴³⁵.

Kanunda belirtilen koşulların gerçekleşmesi hâlinde alacaklının doğrudan iflâsa başvurmak suretiyle de dava açması mümkündür⁴³⁶.

Alacaklının yedi gün içerisinde dava açmasıyla birlikte ihtiyatî haciz onu davanın sonuna kadar güvence altında tutmaya devam eder⁴³⁷. Dava sonunda alacaklının haksız olduğu anlaşılırsa ihtiyatî haciz davanın kesinleşmesine gerek kalmaksızın kendiliğinden kalkacaktır⁴³⁸. Bu hâlde HMK m. 350'nin atfıyla İİK m. 36'da düzenlenen kanun yoluna başvurulduğu için teminat karşılığı ihtiyatî haczin devam ettirilmesi sağlanamaz⁴³⁹.

Alacaklının tamamlayıcı merasim çerçevesinde açtığı alacak davasında haklı çıkması hâlinde ise ihtiyatî haciz sürer ve karar için kanun yoluna başvurulmuş olması ihtiyatî haczin sürmesine engel olmaz⁴⁴⁰. Ancak ihtiyatî haczi devam ettirmek isteyen alacaklının hükmün tebliği tarihinden itibaren bir ay içinde takip talebinde bulunması gerekir (İİK m. 264/3)⁴⁴¹. Deyim yerindeyse kanun bu bir aylık süreyi tayin etmekle tamamlayıcı merasimi tamamlayıcı bir merasim öngörmüştür.

Bir aylık sürenin sonunda açılacak takibin türü ilamlı takip olacak, bu bağlamda haciz veya iflâs yoluna gidilebilecektir⁴⁴². Bir aylık süre içinde hiçbir takip talebinde bulunulmaması hâlinde ise ihtiyatî haciz hükümsüz kalır⁴⁴³.

Alacak davasının kısmi kabul kısmı ret kararı ile sonuçlanması durumunda ihtiyatî haciz kabul edilen alacak miktarı bakımından devam eder, reddedilen kısım için kalkar⁴⁴⁴.

Alacaklının, tamamlayıcı merasim olarak açtığı alacak davasını görevsiz veya yetkisiz bir mahkemede açması durumunda ihtiyatî haciz devam eder⁴⁴⁵. Mahkeme

⁴³⁴Özekes, 1999, **a.g.k.**, 368.

⁴³⁵M. Özekes (1995). *Medeni usul hukukunda asli müdahale*. İstanbul: Alfa Basın Yayım Dağıtım, s. 45.

⁴³⁶Özekes, 1999, **a.g.k.**, 368.

⁴³⁷Atalı ve Ermenek, 2023b, **a.g.k.**, 276.

⁴³⁸Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1073.; Yılmaz, 2001, **a.g.k.**, 1168.

⁴³⁹Özekes, 1999, **a.g.k.**, 369.; Akkaya, 2024, **a.g.k.**, 233.

⁴⁴⁰Deynekli ve Saldırım, **a.g.k.**, 172.; Özekes, 1999, **a.g.k.**, 369.

⁴⁴¹Atalı ve Ermenek, 2023b, **a.g.k.**, 276.; Yıldırım ve Deren Yıldırım, 2021, **ag.k.**, 410.; Yılmaz, 2001, **a.g.k.**, 1185.

⁴⁴²Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1073.

⁴⁴³Özekes, 1999, **a.g.k.**, 370.

⁴⁴⁴Özekes, 1999, **a.g.k.**, 370.

⁴⁴⁵Deynekli ve Saldırım, **a.g.k.**, 172.; Kuru, **a.g.k.**, 1072.

görevsizlik veya yetkisizlik kararı verirse alacaklının yapması gereken, bu karar verildiği anda kesin ise tebliğ tarihinden, süresi içinde kanun yoluna başvurulmayarak kesinleşmiş ise kararın kesinleştiği tarihten; kanun yoluna başvurulmuşsa bu başvurunun reddi kararının tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde kararı veren mahkemeye başvurarak, dosyanın görevli ya da yetkili mahkemeye gönderilmesini talep etmesi gerekir (HMK m. 20). Aksi hâlde ihtiyatî haciz düşer. Alacaklı iki hafta içerisinde kararı veren mahkemeye başvurmak suretiyle, dosyanın görevli veya yetkili olan mahkemeye gönderilmesini talep ederse, yeni mahkemenin davayı sonuçlandırmasına kadar arada geçen sürede ihtiyatî haczin güvencesi devam eder⁴⁴⁶.

Alacak davası bakımından yetkili mahkeme, HMK'nun genel yetki kurallarına göre belirlenir. İİK m. 258'in atfıyla İİK'nun 50. maddesinde sözleşmenin yapıldığı yer mahkemesinde ihtiyatî haciz kararı alınabileceğini öngören hüküm, tamamlayıcı merasimde geçerli değildir⁴⁴⁷.

Alacaklı, tamamlayıcı merasim çerçevesinde açtığı alacak davasından feragat edebilir (HMK m. 307) veya karşı tarafın da onayını alarak davasını geri alabilir (HMK m. 123). Bu iki durumda da tamamlayıcı merasim ortadan kalkmış olur ki ihtiyatî haciz de bu nedenle sona erecektir⁴⁴⁸. Davayı karşı tarafın kabul etmesi hâlinde ise dava alacaklı lehine sonuçlanmış olacaktır ki bu durumda alacaklının yapması gereken davayı alacaklının kazandığında yapması gereken prosedürle aynıdır. Yani bir ay içerisinde ilamlı takip başlatması gerekir⁴⁴⁹.

Tarafların kendi aralarında sulh yapmalarının ihtiyatî hacze etkisi ise sulhun biçimine göre değişir. Taraflar sulh yaparken ihtiyatî haczin kalkıp kalkmayacağı konusunda da anlaşabilirler. Ancak böyle bir anlaşma yoksa ihtiyatî haczin akıbeti için sulhün yapılışına bakılır. Karşılıklı fedakârlıklar sayesinde bir anlaşmaya varılmış ise alacaklının fedakârlık ettiği kısım için ihtiyatî haciz kalkar, talep hakkı devam eden kısım için ise ihtiyatî haciz de devam eder. Bu durumda alacaklının bir ay içinde ilamlı

⁴⁴⁶Özekes, 1999, **a.g.k.**, 371.; Yılmaz, 2001, **a.g.k.**, 1185.

⁴⁴⁷D. Karademir Aydemir (2019). *Medeni usul hukukunda mahkemelerin yetkisi*. Ankara: Adalet Yayınevi, s. 488.

⁴⁴⁸Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1073.

⁴⁴⁹Özekes, 1999, **a.g.k.**, 371.

takip yapması beklenir ve bu süreçte ihtiyatî haciz ayakta kalmaya devam eder. Şayet takip yapılmazsa ihtiyatî haciz de ortadan kalkar⁴⁵⁰.

Belirtmek gerekir ki, alacaklının tamamlayıcı merasim kapsamında açtığı alacak davasında sulh söz konusu olduğunda sulhun yapılma şekli de önem arz eder. Örneğin tarafların sulhü şarta bağlı yapmaları mümkündür ancak mahkeme hükmünü şarta bağlayamaz. Bu nedenle davanın karar verilmesine yer olmadığı kararı ile sonuçlanması icap eder. Aynı şekilde tarafların sulhün sadece tutanağa geçirilmek suretiyle tespitini istemeleri hâlinde de karar verilmesine yer olmadığı kararı verilir. Bu durumların her ikisinde de dava lehe sonuçlanmış sayılamayacağından ihtiyatî haciz de hükümsüz kalır. Öte yandan, taraflar aralarında yaptıkları sulhe göre mahkemeden karar vermesini talep ederlerse, mahkeme kararında ihtiyatî haczin durumunu da tespit etmelidir⁴⁵¹.

Davanın takip edilmemesi nedeniyle dava dosyasının işlemde kılması durumunda ihtiyatî haczin düşmesini istemeyen alacaklının dosyayı bir ay içinde yenilemesi gerekir (İİK m. 264/4). Bir aylık süre tarafların duruşmaya gelmedikleri dolayısıyla da dosyanın işlemde kaldırıldığı tarihten itibaren başlar. Asıl dosyanın akıbetindeyse HMK m. 150 ve HMK m. 320/4'te öngörülen davanın açılmamış sayılmasına dair koşullar geçerli olmaya devam edecektir. Kendiliğinden hükümsüz hâle gelecek olan yalnızca ihtiyatî hacizdir⁴⁵².

Alacaklı tespit davası açıp ihtiyatî haciz istemişse peşinen eda davasının da açılmayacağından bahisle talebinin reddi yerinde olmaz. Çünkü alacaklı eda davası açamıyor ve tespit davası açabiliyor durumda olsa bile tamamlayıcı merasimi takip yolunu kullanarak da yerine getirebilir. Borçlu alacaklının takibine itiraz etmezse takip kesinleşir ve tamamlayıcı merasim gerçekleşmiş olur. Bunun yanı sıra tespit davası sırasında alacaklının eda davası açma imkânı da doğabileceği göz ardı edilmemelidir. Tabi belirtilmelidir ki tespit davasının kendisi tek başına tamamlayıcı merasimi

⁴⁵⁰ Özekes, 1999, **a.g.k.**, 371.

⁴⁵¹ Özekes, 1999, **a.g.k.**, 372.

⁴⁵² Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1073.; Özekes, 1999, **a.g.k.**, 370.; Yılmaz, 2001, **a.g.k.**, 1185.; Rüzgaresen'e göre davanın açılmamış sayılma sebebi ihtiyatî haczin akıbetinde belirleyici rol oynayacaktır. Yazara göre, eğer sebep dosyanın tekrar işleme konulmamasıysa bir ay geçtiğinde ihtiyatî haciz ortadan kalkmalıdır. Buna karşılık, sebep davanın takipsiz bırakılmasıysa, ihtiyatî haczin kalkması, davanın açılmamış sayılması kararının kesinleşmesiyle gerçekleşecektir. (C. Rüzgaresen (2021). *Medeni usul hukukunda dosyanın işlemde kaldırılması*. Ankara: Yetkin Yayıncılık, s. 442-443.)

gerçekleştirmiş olmaz. Mutlaka ihtiyatî haczi takiben bir eda davası açılması veya takip başlatılması gerekir⁴⁵³.

Burada açılacak davanın zorunlu arabuluculuk kapsamına girmesi durumunda tamamlayıcı merasimin nasıl yürütüleceği bakımından da bir açıklama yapma gereği duyuyoruz. Zorunlu arabuluculuk kapsamına giren davada talebin bir para alacağı olması hâlinde ihtiyatî haciz istenebilecektir⁴⁵⁴. Arabuluculuk sürecini zorunlu kılan bir uyuşmazlıkta, arabuluculuğa başvurduktan sonra ihtiyatî haciz talep edilebileceği gibi, başvurmadan önce de ihtiyatî haciz talep edilmesi mümkündür. Çünkü ihtiyatî haczin geçici koruma özelliğinden arabuluculuk süresince de yararlanabilmek gerekir⁴⁵⁵. Dolayısıyla ihtiyatî haciz kararının icrasını istemek bakımından da arabuluculuk bir etki yaratmaz. Ancak kararın uygulanmasının, arabuluculuk sürecinin sağlıklı yürütülmesine engel olması doğaldır⁴⁵⁶. Tamamlayıcı merasim bakımından ise süre arabuluculuk bürosuna başvurulmasından son tutanağın düzenlendiği tarihe kadar işlemez (HUAK⁴⁵⁷ m. 18/A-16).

2.3.1.1.2. Tahkim Yoluyla

Tarafların aralarında tahkim sözleşmesi bulunması durumunda tamamlayıcı merasimin nasıl gerçekleştirileceğini ayrıca incelemekte fayda vardır.

Aksi kararlaştırılmış değil ise HMK m. 414/1'e göre hakem veya hakem kurulu tahkim yargılamasında, talep üzerine ihtiyatî tedbir veya delil tespitine karar verebilmektedir. İhtiyatî haciz kararını veren merciler ise sadece mahkemeler olup hakemler veya hakem kurulunun bu kararı vermeye yetkisi yoktur⁴⁵⁸. Ancak daha önceden mahkemeden ihtiyatî haciz kararı almış alacaklının eğer borçluyla aralarında bir tahkim sözleşmesi bulunuyorsa tamamlayıcı merasim bakımından hakeme

⁴⁵³Özekes, 1999, **a.g.k.**, 374.

⁴⁵⁴Özekes, 2020, **a.g.k.**, 268.

⁴⁵⁵Özekes, 2020, **a.g.k.**, 270.

⁴⁵⁶Özekes, 2020, **a.g.k.**, 274.;Ö. Ekmekçi, M. Özekes, M. Atalı ve V. Seven (2019). *Hukuk uyuşmazlıklarında arabuluculuk*. (2. Baskı). İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, s. 194.

⁴⁵⁷6325 Sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu, R.G. 28331 Sayı ve 22.06.2012 Tarih.

⁴⁵⁸İ. Özbay ve Y. Korucu (2016). *Hukuk muhakemeleri kanunu çerçevesinde tahkim*. Ankara: Adalet Yayınevi, s. 116.; Pekcanitez ve Yeşilırmak (Pekcanitez Usul), 2017, **a.g.k.**, 2716.

başvurması gerekir⁴⁵⁹. Bu yükümlülüğün doğması için hakem yargılamasının başlamasına gerek yoktur⁴⁶⁰.

Tahkim sözleşmesine taraf olanlar, hakem seçerken veya hakemlerin seçim usûlünü belirlerken taraf serbestisi prensibine göre özgürdür⁴⁶¹. Taraflar, hakemleri önceden veya sonradan ismen belirleyebilecekleri gibi hakem seçimi konusunda mutabık kalamazlar ise içlerinden birinin talebi üzerine mahkeme tarafından seçilmeleri de mümkündür (HMK m. 416). Hakemleri mahkeme belirleyecekse alacaklının iki hafta içerisinde bu belirlemeyi yapması için mahkemeye başvurması gerekir. Aynı şekilde hakemlerin taraflarca belirlenmesi kararlaştırılmışsa, alacaklının iki hafta içerisinde kendi hakemini seçerek karşı tarafa yani borçluya bildirmesi gerekir. Hakemler taraflarca sözleşmede ismen belirlenmişse yine alacaklının iki hafta içerisinde bu belirlenmiş hakemlere başvurması gerekir⁴⁶². Aksi hâlde ihtiyatî haciz tamamlanmış sayılmayacak ve kendiliğinden ortadan kalkacaktır (HMK m. 426).

Hakemlerin kararı bakımından ihtiyatî haczin akıbeti mahkeme kararlarına uygulandığı şekline kıyasen belirlenecektir. Elbette bu kıyas yapılırken hakem kararlarının kendine has özellikleri de dikkate alınmalıdır⁴⁶³.

Tahkim süresinin belirlenmesi de taraflarca yapılabilir. Ancak taraflar bir süre öngörmedilerse, bir hakem görevlendirilmişse seçilmesinden, birden fazla hakem görevlendirilmişse ilk toplantı tutanağının düzenlenme tarihinden itibaren bir yıl içinde esas hakkında kararın verilmesi gerekir. Tarafların anlaşmaları veya mahkemeden bir tarafın talepte bulunması üzerine bu sürenin uzatılması mümkündür. Mahkemenin kararına karşı kanun yolu kapalıdır (HMK m. 427)⁴⁶⁴. Mahkemenin vereceği uzatma süresi bakımından bir sınır öngörülmemiştir⁴⁶⁵. Bu sürenin geçmesi ile tahkimin hükümsüz kalması durumunda, alacaklı yedi gün içinde görevli mahkemede dava açarsa, ihtiyatî haciz bu davanın sonuna kadar ayakta kalır⁴⁶⁶.

⁴⁵⁹Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1072.; Z. Akıncı (1997). Hakemlerin ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz kararı verme yetkisi. *Prof. Dr. Şükrü Postacıoğlu'na* Armağan içinde (s. 209-224). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi, s. 218.

⁴⁶⁰Özekes, 1999, **a.g.k.**, 372.

⁴⁶¹Özbay ve Korucu, 2016, **a.g.k.**, 58-59.

⁴⁶²Özbay ve Korucu, 2016, **a.g.k.**, 91.

⁴⁶³Özekes, 1999, **a.g.k.**, 373.

⁴⁶⁴Pekcanitez, Atalay ve Özekes, 2023, **a.g.k.**, 625.

⁴⁶⁵M. Atalı, İ. Ermenek ve E. Erdoğan (2023). *Medenî usûl hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınevi, s. 755.

⁴⁶⁶Deynekli ve Saldırım, 2011, **a.g.k.**, 174.

2.3.1.2. İcra veya iflâs takibi yapılarak ihtiyatî haczin kesin hacze dönüştürülmesi

Dava veya takipten önce ihtiyatî haciz kararı aldırılmış alacaklı tamamlayıcı merasim olarak dava açabileceği gibi daha hızlı bir yol olan takip yoluna da başvurabilir. Bu kısımda tamamlayıcı merasimin farklı haciz yollarında nasıl uygulanacağına değinilecektir.

2.3.1.2.1. Genel haciz yoluyla takip

Alacaklı tamamlayıcı merasim için icra dairelerinde genel haciz yoluyla takip yapmayı seçebilir. Bu hâlde alacaklının, ihtiyatî haczin hazır bulunmuşsa haciz tarihi veya bulunmamışsa tutanağın kendisine tebliğinden itibaren yedi gün içerisinde takip talebinde bulunması gerekir. Aksi hâlde ihtiyatî haciz kalkar (İİK m. 264/1). Burada borçlunun genel haciz yoluyla takibe verebileceği karşılıklar bakımından çeşitli olasılıklar üzerinde durulması gerekir.

Öncelikle alacaklı genel haciz yoluyla icra takibi başlatırsa borçluya yedi gün içerisinde ödeme yapmasını içeren bir ödeme emri gönderilir. Borçlu bu ödeme emrine itiraz etmez, borcunu da ödemezse takip kesinleşir. Bu durumda ihtiyatî haciz de geçici niteliğini kaybedip kesin hacze dönüşmüş olacaktır (İİK m. 264/4)⁴⁶⁷. Artık ihtiyatî haciz kesin haciz olarak sonuç doğuracağından ihtiyatî hacze itiraz etmenin veya kaldırılmasının istenmesinin pratik bir sonucu yoktur⁴⁶⁸. Mahkeme, bu şekilde kesin hacze dönen bir ihtiyatî haciz kararı bakımından kaldırılmasına hükmetse bile, bu durum ne kesinleşmiş icra takibi bakımından ne de kesin haciz bakımından ortadan kalkma şeklinde bir hüküm doğurur⁴⁶⁹.

İkinci bir olasılık, ödeme emrinden sonra borçlunun borcunu ödemeyip, ödeme emrine itiraz etmesidir. Bu itiraz genel haciz yolunda takibi durdurur (İİK m. 66). Ancak takibin durması ihtiyatî haczin de ortadan kalkacağı anlamına gelmez. Aynı şekilde henüz ihtiyatî haciz uygulanmamışsa da uygulanmasını engellemez⁴⁷⁰. Zaten ihtiyatî haczin bir amacı da borçlunun itirazlarıyla uzun sürecek yargılama dönemi boyunca alacaklıya güvence sağlamaktır. İhtiyatî haciz bu süreç boyunca geçici koruma

⁴⁶⁷Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1066.; Yılmaz, 2001, **a.g.k.**, 1189.

⁴⁶⁸Özekes, 1999, **a.g.k.**, 375.

⁴⁶⁹Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1066.

⁴⁷⁰Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1067.

etkisini sürdürecektir ancak itiraz sonuçlandırılana kadar kesinleşemeyecektir⁴⁷¹. Alacaklı, itiraz kendisine tebliğ edildiğinden itibaren yedi gün içinde itirazı bertaraf etmek için harekete geçmelidir. Aksi hâlde mevcut ihtiyatî haciz ortadan kalkar (İİK m. 264/2).

İtirazı bertaraf edip mevcut ihtiyatî haczi ayakta tutmak isteyen alacaklının önünde iki seçenek vardır. Alacaklı, icra mahkemesinde itirazın kaldırılması yoluna (İİK m. 68-70) gidebileceği gibi, genel mahkemelerde itirazın iptali davası (İİK m. 67) da açabilir⁴⁷². Alacaklı ihtiyatî haczin düşmesini istemiyorsa bu yollara yedi gün içinde başvurmalıdır⁴⁷³. Ancak yedi gün geçtikten sonra ihtiyatî haciz düşse bile alacaklının bu yollara başvurması için normal süresi⁴⁷⁴ baki kalmaya devam eder. Sonradan da başvurusunda engel yoktur⁴⁷⁵. Yalnızca ihtiyatî haczin yarattığı korumadan vazgeçmiş olur⁴⁷⁶.

Öncelikle borçlunun ödeme emrine itiraz ettiğini, alacaklının da genel mahkemelerde itirazın iptali davası açmayı tercih ettiğini varsayalım. İhtiyatî haciz dava boyunca alacaklıyı güvence altına almaya devam eder. Çünkü davanın amacı ihtiyatî haczin meşruiyeti değil asıl alacağın incelenmesidir. Dolayısıyla davayı alacaklı kazanır ve alacağında da haklılığı ortaya çıkarsa ihtiyatî haciz kesin hacze dönüşecektir. Ancak tersi olur da borçlu haklı çıkar ve alacaklının haksızlığı ortaya konursa ihtiyatî haciz de beraberinde hükümsüz kalacaktır⁴⁷⁷.

Borçlunun ödeme emrine itirazı sonrası alacaklı, icra mahkemesinde itirazın kesin kaldırılması yoluna gitmiş olabilir. Bu ihtimalde ihtiyatî haczin koruyucu etkisi dava sonlanana kadar devam eder. Şayet alacaklı haklı çıkarsa yine ihtiyatî haciz kesin hacze dönüşür, alacaklı haksız çıkarsa ihtiyatî haciz ortadan kalkar⁴⁷⁸. Ancak icra

⁴⁷¹Özekes, 1999, **a.g.k.**, 375.

⁴⁷²Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1067.; Atalı ve Ermenek, 2023b, **a.g.k.**, 276.

⁴⁷³İtirazın iptali davasındaki 1 yıllık hak düşürücü sürenin davanın açılmasıyla ilişkili olup, ihtiyatî haczi tamamlayan merasime ilişkin süre olmadığı yönünde: **İstanbul BAM 13. HD., 08.11.2023, E.2023/1947, K.2023/1756. (Lexpera)**

⁴⁷⁴İtirazın kaldırılması yolu için bu süre itirazın alacaklıya tebliğ edilmesinden itibaren 6 ay (İİK m. 68), itirazın iptali davası için ise bu süre itirazın alacaklıya tebliğ edilmesinden itibaren 1 yıldır (İİK m. 67).

⁴⁷⁵Alacaklının süresinde itirazın kaldırılması yoluna veya itirazın iptali davasına başvurmaması hâlinde hükümsüz kalacak olanın yalnızca ihtiyatî haciz olduğu, icra takibininse derdestliğinin buna rağmen devam edeceği, 6 ay ve 1 yıllık süreler içerisinde iki yola da başvurulabileceği yönünde: **Yargıtay 12. HD., 14.01.2014, E.2013/34143, K.2014/359. (Lexpera)**

⁴⁷⁶Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1067.; Özekes, 1999, **a.g.k.**, 376.; Yılmaz, 2001, **a.g.k.**, 1190.

⁴⁷⁷Özekes, 1999, **a.g.k.**, 376.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1067-1068.

⁴⁷⁸Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1068.

mahkemesinin kararları kural olarak kesinlik içermez⁴⁷⁹. Alacaklı genel mahkemelerde alacak davası açabilir. Eğer kesin kaldırma talebi reddedilen alacaklı, tefhim veya tebliğden itibaren yedi gün içinde genel mahkemelerde alacak davası açarsa ihtiyatî haciz o davada da koruma etkisini sürdürür (İİK m. 264/2). Sürenin başlaması için kararın kesinleşmesi gerekmez⁴⁸⁰. Alacaklı yedi gün içinde böyle bir dava açmazsa ihtiyatî haczin koruyucu özelliğini kaybeder⁴⁸¹. Ancak ihtiyatî haczin hükümsüz kalması alacaklının yine de yedi günden sonra da bu davayı açabilmesine elbette engel değildir⁴⁸².

Borçlunun ödeme emrine itirazını kaldırmak için icra mahkemelerinde alacaklının geçici kaldırma yoluna gitmesi ihtimali üzerinde duralım. Alacaklı davayı kazanırsa yani itirazın geçici kaldırılmasına karar verilirse borçlunun yedi gün içinde borçtan kurtulma davası açması gerekir. Borçlu bu süre içinde dava açmazsa ihtiyatî haciz kesin hacze dönüşür. Yine borçlu yedi gün içinde borçtan kurtulma davasını açar, bu arada alacaklı ihtiyatî hacizden yararlanmaya devam eder, ancak dava borçlu aleyhine sonuçlanırsa ihtiyatî haciz kesin hacze dönüşür. Borçlu yedi gün içinde borçtan kurtulma davası açar ve dava borçlu lehine sonuçlanırsa bu sefer ihtiyatî haciz hükümsüz kalır⁴⁸³. Yine geçici kaldırma da kesin kaldırma gibi bir icra mahkemesi kararı olduğundan ve kesinlik içermediğinden, alacaklının ret kararına karşı yedi gün içinde genel mahkemelerde alacak davası açması hâlinde ihtiyatî haciz devam eder. Alacaklı yedi gün içinde dava açmaz veya sürenin bitiminden sonra dava açarsa ihtiyatî haciz hükümsüz kalmış olur⁴⁸⁴.

İhtiyatî haczin kesin hacze dönüşmesi sırasında borçlunun icra mahkemesine yapacağı şikâyetler kural olarak ihtiyatî haczi durdurmaz (İİK m. 22)⁴⁸⁵.

2.3.1.2.2. Kambyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip

İhtiyatî haciz kararı alan alacaklı tamamlayıcı merasim olarak kambyo senetlerine mahsus haciz yolunu da tercih edebilir. Elinde kambyo senedi olması bu

⁴⁷⁹Pekcanıtez, 2022, **a.g.k.**, 54.

⁴⁸⁰Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1068.

⁴⁸¹Yılmaz, 2001, **a.g.k.**, 1200.

⁴⁸²Özekes, 1999, **a.g.k.**, 377.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1068.

⁴⁸³Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1068.; Yılmaz, 2001, **a.g.k.**, 1203.

⁴⁸⁴Özekes, 1999, **a.g.k.**, 377.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1068.; Yılmaz, 2001, **a.g.k.**, 1203.

⁴⁸⁵Özekes, 1999, **a.g.k.**, 378.; Pekcanıtez ve Simil, 2017, **a.g.k.**, 41.

yolu kullanmak zorunda olduğu anlamına gelmez⁴⁸⁶. Alacaklı dilerse genel haciz yolunu dilerse de bu yolu tercih edebilir. Ancak kambiyo senetlerine özgü haciz yolunu seçmesi hâlinde takip daha çabuk ve kolay sonuçlanacaktır⁴⁸⁷. Eğer kambiyo senetlerine özgü haciz yolu kullanılacaksa ihtiyatî haczin uygulanmasından veya alacaklı haciz sırasında hazır bulunmuyorsa haczin kendisine tebliğinden itibaren yine yedi gün içinde bu yola başvurulmalıdır (İİK m. 264/1)⁴⁸⁸.

İcra dairesi alacaklının kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip talebine binaen borçluya bu yola özgü bir ödeme emri gönderir. Bu ödeme emrini alan borçlunun itiraz süresi beş gündür. Ödeme emrine beş gün içinde itiraz etmeyen borçlu bakımından takibin kesinleşmesi hemen olmaz. Çünkü ödeme emrine itiraz için beş günlük süre öngörölmüş olsa da borcun ödenmesi için on günlük bir ödeme süresi de tanımlanmaktadır. Borçluya borcunu ödemesi için verilen on günlük sürenin geçmesi beklendikten sonra borçlunun itiraz etmediğı, ödeme de yapmadığı anlaşılmış olacağından kesin hacze dönüşme de on günlük sürenin dolmasıyla gerçekleşir⁴⁸⁹.

Borçlunun kendisine gönderilen kambiyo senetlerine mahsus ödeme emrine beş gün içinde itiraz etmesi hâlinde ise genel haciz yolunun aksine itirazın kaldırılması veya iptali gibi bir prosedür işlemez. Çünkü kambiyo senetlerine mahsus haciz yolunda itiraz satış haricinde takibi durdurmaz (İİK m. 169-170)⁴⁹⁰. Ayrıca yine genel haciz yolunun aksine borçlu itirazını icra dairesine değil icra mahkemesine yapar. Dolayısıyla itirazın alacaklıya tebliğ edilmesi ve alacaklının yedi gün içinde harekete geçme zorunluluğı gibi bir durum burada mevcut değildir⁴⁹¹.

Borçlunun talebi üzerine icra mahkemesi takibin durmasını da gerekli görebilir. Bu durumda ihtiyatî haciz koruyucu özelliğini devam ettirmekle beraber kesin hacze dönüşemez. Alacaklının ayrıca itirazın kaldırılması veya iptali için harekete geçmesine dair bir prosedür yoktur. İcra mahkemesinin itiraz üzerine takiple ilgili kararına göre, itirazı haksız bulursa ihtiyatî haciz kesin hacze dönüşecek, itirazı haklı bulursa takip kararın kesinleşmesiyle beraber iptal olacak, haciz de beraberinde kalkacaktır⁴⁹². İcra mahkemesi takibin durmasına yönelik böyle bir karar vermezse veya borçlunun takibi

⁴⁸⁶Pekcanıtez, 2022, **a.g.k.**, 276.

⁴⁸⁷Kayış, 2020, **a.g.k.**, 257.

⁴⁸⁸Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1070.

⁴⁸⁹Özekes, 1999, **a.g.k.**, 380.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1070.

⁴⁹⁰Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1070.

⁴⁹¹Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1070.; Özekes, 1999, **a.g.k.**, 379-380.

⁴⁹²Yılmaz, 2001, **a.g.k.**, 1204.

durdurma talebi olmamış borca da itiraz etmemişse, on günlük ödeme süresinin bitiminden sonra ihtiyatî haciz kesin hacze dönüşür⁴⁹³.

İcra mahkemesi, borçlunun itirazını inceleyip kabul veya ret kararı verir. Şayet icra mahkemesi takibin durdurulmasına yönelik bir karar vermemiş ise ihtiyatî haciz kesin hacze dönüşmüş ancak satış yetkisi elde edilememiş olur. İtiraz reddedilirse alacaklı satış talep edebilir. İtiraz kabul edilirse önce takip durur, kararın kesinleşmesiyle ise takip iptal edilir (İİK m. 169/a-5). Dolayısıyla hacizler kalkar. Eğer ki icra mahkemesi takibin durdurulmasına yönelik bir karar vermiş ancak sonradan itirazı reddetmişse yine ihtiyatî haciz kesin hacze dönüşür ve alacaklı satış talep edebilir. İtiraz kabul edilirse yine kesinleşmeyle beraber haciz ortadan kalkar. İtirazın kabulü bakımından görüldüğü üzere mahkemenin önceden verdiği takibin durması kararının bir etkisi bulunmaz⁴⁹⁴.

İcra mahkemesinin borçlunun itirazına dair verdiği kararlar maddî anlamda kesinlik teşkil etmez. Alacaklının itirazın kabulü kararına karşı genel mahkemelere gitme ve orada alacağını savunma hakkı saklı kalır. Alacaklının karardan itibaren yedi gün içinde harekete geçip genel mahkemelerde dava açması durumunda ihtiyatî haczin varlığı ve güvence fonksiyonu o davada da devam eder (İİK m. 264/2). Yedi günlük sürenin başlangıcı için kararın kesinleşmesi beklenmez, önemli olan alacaklıya kararın tebliğ veya tefhimidir⁴⁹⁵.

Borçlunun icra mahkemesinde kambyo senetlerine özgü nedenlerle beş gün veya genel şikâyet sebepleriyle yedi gün içerisinde şikâyet yoluna başvurmamasının ihtiyatî hacze doğrudan etkisi yoktur. Şikâyet İİK m. 22 gereği takibi durdurmaz, mahkeme durması yönünde karar verse bile ihtiyatî haciz kesin hacze dönüşmeksizin varlığını korur. İcra mahkemesi İİK m. 170/a'da sayılan, senedin kambyo senedi olmadığı veya alacaklının kambyo hukukuna göre alacaklı niteliğinde olmadığı nedenlerine bağlı olarak takibin iptaline karar vermesi hâlinde, doktrinde İİK m. 264/2'nin kıyasen uygulanması gerektiği görüşü mevcuttur⁴⁹⁶. Başka bir deyişle, alacaklının yedi gün içerisinde genel haciz yoluyla takip veya genel mahkemelerde alacak davası açması durumunda ihtiyatî haciz ayakta kalır, alacaklı hareketsiz kalırsa ihtiyatî haciz ortadan kalkar.

⁴⁹³Özekes, 1999, **a.g.k.**, 380.

⁴⁹⁴Özekes, 1999, **a.g.k.**, 380.

⁴⁹⁵Özekes, 1999, **a.g.k.**, 381.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1070.

⁴⁹⁶Özekes, 1999, **a.g.k.**, 382.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1070.

Eğer şikâyet icra mahkemesince kabul edilir ve sonucunda icra müdürünün yenilemesi veya tamamlaması gereken bir işlem mevcut olursa, ihtiyatî hacze hâlel gelmez, ancak alacaklının aktif hareket etmesi gereken bir durum doğarsa, ihtiyatî haczi ayakta tutmak için bunu yine yedi gün içinde yapması gerekir⁴⁹⁷.

2.3.1.2.3. İlamlı icra yoluyla takip

Konusu para olan alacağı, ilam veya ilam niteliğindeki belgeye dayanan alacaklı, ilamlı takibe girişmeden önce veya sonra ihtiyatî haciz talep edebilir (İİK m. 259/2, İİK m. 259/3)⁴⁹⁸. Alacaklı alacağına ulaşana kadar takip sürecini güvence altına almak isterse ihtiyatî haciz istemesinde hukukî yarar mevcut olabilir⁴⁹⁹. Bu durumda ihtiyatî haciz kararı aldırarak alacaklının yine yedi gün içerisinde ilamlı icra yoluna başvurarak ihtiyatî haczi tamamlaması gerekir (İİK m. 264/1 kıyasen)⁵⁰⁰. Alacaklı elinde ilam olması durumunda artık genel haciz yoluyla takibe başvuramaz. Bu alacaklı bakımından iflâs yolu seçilmeyecekse, haciz yolunda yapılabilecek takip ilamlı takipten ibarettir⁵⁰¹.

Borçlunun iflâsı istenebilecek kişilerden biri olması hâlinde İİK m. 32'den kaynaklanan yedi günlük sürenin dolmasıyla beraber alacaklı ticaret mahkemesinden borçlunun iflâsını da talep edebilir (İİK m. 37, İİK m. 177). Bu hâlde ihtiyatî hacze konu mallar iflâs masasına girer (İİK m. 186/1)⁵⁰².

Kendisine ilamlı icra emri gönderilen borçlu bu karara klasik anlamda itiraz edemese de; borcun itfası, kendisine mehil verilmesi, borcun veya ilamın zamanaşımına uğradığı gibi iddiaları mevcutsa icra mahkemesinden icranın geri bırakılmasını isteyebilir (İİK m. 33). Bu talep kendiliğinden takibin işleyişini durdurmaz⁵⁰³. İcra emrinin borçluya tebliğinden itibaren yedi günlük ödeme süresinin geçmesiyle birlikte alacaklının haciz isteme hakkı doğar ve dolayısıyla da ihtiyatî haciz kesin hacze dönüşmüş olur⁵⁰⁴.

⁴⁹⁷ Özekes, 1999, **a.g.k.**, 382.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1071.

⁴⁹⁸ Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1075.

⁴⁹⁹ Muşul, 2013, **a.g.k.**, 1080.

⁵⁰⁰ Özekes, 1999, **a.g.k.**, 383.; Muşul, 2013, **a.g.k.**, 1080.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1075.

⁵⁰¹ **YİBHKG Kararı, 26.05.2017, E.2017/2, K.2017/3. (Lexpera)**

⁵⁰² Muşul, 2013, **a.g.k.**, 1080.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1075.; Atalı ve Ermenek, 2023b, **a.g.k.**, 276.

⁵⁰³ Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1075.; M. Köle (2020). *İlamlı icra takibinde icra mahkemesi tarafından icranın geri bırakılması*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, s. 65.

⁵⁰⁴ Özekes, 1999, **a.g.k.**, 383.; Muşul, 2013, **a.g.k.**, 1080.

Borçlunun itirazı icra mahkemesince kabul edilir de icranın geri bırakılmasına kararı verilirse, ihtiyatî haczin ortadan kalkması hemen olmaz. Alacaklı kararın kendine tefhim veya tebliğinden itibaren yedi gün içerisinde genel mahkemelere başvurmalı ve takibin dolayısıyla da alacağının haklılığını savunmalıdır. Bu dava sürdüğü sürece ihtiyatî haczin güvencesi devam eder (İİK m. 264/2 kıyasen). Ancak dava alacaklı aleyhine sonuçlanır veya yedi günlük süre içinde açılmamış olursa bu sefer ihtiyatî haciz ortadan kalkar (İİK m. 264/4 kıyasen)⁵⁰⁵.

Kanun yolu incelemesi sırasında, icra mahkemesinden⁵⁰⁶ icranın geri bırakılması kararı alınması durumunda da ilamın icrası durdurulacaktır (İİK m. 36). Bu durumda da kanun yolu incelemesinin sonuna kadar ihtiyatî haczin hüküm ifade etmesi gerekir⁵⁰⁷. Nafaka ödenmesine ilişkin ilamlar, İİK m. 36 kapsamında icranın geri bırakılması hükümlerine istisna olarak kabul edildiğinden bu hükmün icrası teminatla dahi durdurulamayacaktır (İİK m. 36/4, HMK m. 350/1, HMK m. 367)⁵⁰⁸.

2.3.1.2.4. Rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip

Rehin, hâlihazırda alacaklının alacağını alması için bir güvencedir. Dolayısıyla zaten güvence altına alınmış bir alacağın bir defa daha ihtiyatî hacizle güvence altına alınmasına gerek yoktur⁵⁰⁹. Ancak rehnin alacağın tamamını karşılamayacağı anlaşılmışsa, rehin kapsamı haricinde kalan kısım için ihtiyatî haciz istenebilir⁵¹⁰.

Alacaklının rehnin paraya çevrilmesi yoluna başvurmadan önce mahkemeden ihtiyatî haciz talep ettiğini varsayalım. Bu durumda mahkeme rehinli malın ederi konusunda bir kıymet takdiri yapar. Mahkemenin takdirine göre alacaklı haklı ve rehin, alacağın tamamını karşılamıyor ise mahkeme ihtiyatî haciz kararı verir⁵¹¹. Böyle bir

⁵⁰⁵Özkes, 1999, **a.g.k.**, 383.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1075.

⁵⁰⁶7343 Sayılı Kanun'la değiştirilmeden önce icranın durdurulması kararı duruma göre bölge adliye mahkemeleri veya Yargıtay'dan istenebilirken, değişiklik sonrasında bu karar icra mahkemelerinden alınabilir hâle gelmiştir.

⁵⁰⁷Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1075.

⁵⁰⁸S. Tanrıver (1996). *İlâmlı icra takibinin dayanakları ve icranın iadesi*. Ankara: Yetkin Yayınevi, s.164.

⁵⁰⁹İİK m. 257/1'de ihtiyatî haczin "rehinle temin edilmemiş borç" lar için istenebileceği de aslında yanıltıcı bir ifadedir. İfadenin doğrusu "rehinle karşılanmamış borç" olmalıdır. Çünkü bir borç için rehin kurulmuş olabilir ancak bu rehin borcun tamamını karşılamıyor olabilir. O hâlde bu karşılamayan kısım için ortada rehinli bir kısmın da varlığına rağmen ihtiyatî haciz istenebilecektir. Dolayısıyla borcun rehinle karşılanmış kısmı için ihtiyatî haciz istenemez ancak karşılanmamış kısmı için istenmesinin ise önüne geçilemez. (Özkes, 2005, **a.g.k.**, 447.)

⁵¹⁰Özkes, 1999, **a.g.k.**, 384.; Deynekli ve Saldırım, 2011, **a.g.k.**, 169.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1071.; Yılmaz, 2001, **a.g.k.**, 1206.

⁵¹¹Özkes, 1999, **a.g.k.**, 385.

durum söz konusu olduğunda ortada bir rehinli mal olmasından kaynaklı olarak tamamlayıcı merasimin dava değil de takip yolu olarak seçildiğinde kural olarak takip yolunun rehnin paraya çevrilmesi yolu olması gerekir⁵¹². Zira rehnin alacağı karşılamayan kısmı bakımından asıl alacaktan ayrı bir takibin yürütülmesi, kanunun önce rehne başvuru zorunluluğuna istisna olarak kabul ettiği durumlar dışında uygun değildir⁵¹³. Tamamlayıcı merasim çerçevesinde yapılacak olan takip eldeki belgelere göre rehnin paraya çevrilmesi yoluyla ilamsız takip (genel haciz yoluna ilişkin açıklamalar geçerli olacak) veya rehnin paraya çevrilmesi yoluyla ilamlı takip (ilamlı takibe ilişkin açıklamalar geçerli olacak) olabilir⁵¹⁴.

Alacaklının satış talebinden sonra ancak satış tamamlanmadan kesin bir kıymet takdiri yapılır. Bu kıymet takdirine göre rehinli mal, alacağı tam olarak karşılamıyorsa alacaklıya talebi üzerine geçici rehin açığı belgesi verilir (İİK m. 150/f). Bu belge alacaklıya haciz talep etme yetkisi ve İİK m. 100'e göre başka alacaklıların haczine iştirak hakkı verir (İİK m. 150/f-2). Bu anlamıyla ihtiyatî hacizden daha az bir hukukî koruma sağladığı düşünülemeyeceğinden elinde geçici rehin açığı belgesi olan biri ihtiyatî haciz isteyemez⁵¹⁵. Dolayısıyla alacaklı, takipten önce ihtiyatî haciz kararı aldırması ve bu kararı rehnin paraya çevrilmesi yolu ile tamamlamayı seçmişse bile, geçici rehin açığı belgesi almasıyla beraber ihtiyatî haciz, açık oranında kesin hacze dönüşmüş olur⁵¹⁶. Yine de geçici rehin açığı belgesine dayanarak satış istenemez.

İcra takibi başlatılmadan önce ihtiyatî haciz talep edilmesi durumunda, tamamlayıcı merasim eldeki belgeye göre ya rehnin paraya çevrilmesi yoluyla ilamlı takip ya da rehnin paraya çevrilmesi yoluyla ilamsız takip olur. Bunlar haricinde yapılan genel haciz yoluyla takipler önce rehnin paraya çevrilmesi kuralıyla çakışacağından tamamlayıcı merasim yerine getirilmiş sayılmaz, ihtiyatî haciz hükümsüz kalır. Buna karşılık, takip başlatılmış ve geçici rehin açığı belgesi alınmışsa ihtiyatî haciz zaten açık miktarında kesin haciz hâline döner. Ancak başlatılan takip sonucu kesin rehin açığı belgesi alınması durumunda, kalan kısım için ilamlı veya ilamsız takip başlatılabilecektir⁵¹⁷.

⁵¹²Deynekli ve Saldırım, 2011, **a.g.k.**, 169.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1071.

⁵¹³Özekes, 1999, **a.g.k.**, 169.

⁵¹⁴Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1071.; Yılmaz, 2001, **a.g.k.**, 1206.

⁵¹⁵Özekes, 1999, **a.g.k.**, 385.

⁵¹⁶Özekes, 1999, **a.g.k.**, 385.

⁵¹⁷Özekes, 1999, **a.g.k.**, 386-387.

Burada belirtmek gerekir ki, ortada rehinli mal olmasına rağmen rehlin paraya çevrilmesi yoluna başvurunun zorunlu olmadığı istisnalar da mevcuttur. Örneğin, kambiyo senedine dayanan alacaklarda tamamlayıcı merasim kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla; ipotekle temin edilmiş faiz ve senelik taksit alacaklarıyla ilgili bir takip varsa da tamamlayıcı merasim genel haciz yoluyla gerçekleşir⁵¹⁸.

2.3.1.2.5. İflâs yoluyla takip

Alacaklı ihtiyatî haciz kararını aldırdıktan sonra tamamlayıcı merasim olarak iflâsı istenebilecek borçlunun iflâsını talep etmeyi de seçebilir. Bu durumda alacaklı kararın icrasından veya icrasının kendisine tebliğinden itibaren yedi gün içerisinde iflâs takibi yapmalı veya şartları oluşuyorsa doğrudan iflâs davası açmalıdır⁵¹⁹.

İhtiyatî haczi icra ettirdikten sonra süresinde iflâs takibinde bulunan alacaklının, borçlunun iflâs ödeme emrine itirazı olmaması durumunda yedi gün içerisinde ticaret mahkemelerinde iflâs davası açması gerekir (İİK m. 267/3). Borçlunun iflâs ödeme emrine itirazı var ise de yedi gün içerisinde bu itirazın kaldırılması ve borçlunun iflâsına karar verilmesi için ticaret mahkemelerinde itirazın kaldırılması davası açması gerekir (İİK m. 267/2). Bu yedi günlük süreler alacaklıya yapılan tebliğ ile başlar. Alacaklının süresinde talepte bulunmaması, dava açmaması, davasından vazgeçmesi, dosyanın işleminden kaldırılması ve süresinde yenilenmemesi veya açtığı davaları kaybetmesi durumunda ihtiyatî haciz hükümden düşer (İİK m. 267/son, İİK m. 264/4)⁵²⁰. Ancak yedi gün içinde dava açılmaması hâlinde düşen yalnızca ihtiyatî haciz olur, iflâs davası açma hakkı İİK m. 156/4 uyarınca ödeme emrinin tebliği tarihinden itibaren bir yıl devam eder⁵²¹.

2.3.2. Dava açıldıktan sonra icra edilen ihtiyatî haczin kesin hacze dönüşmesi

Alacaklının, alacak davası açarken veya alacak davasının görülmesi sırasında ihtiyatî haciz talep etmesi ve icra ettirmesi mümkündür. Bu durumda ihtiyatî haczin

⁵¹⁸Özekes, 1999, **a.g.k.**, 387.; Deynekli ve Saldırım, 2011, **a.g.k.**, 169.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1071.

⁵¹⁹Özekes, 1999, **a.g.k.**, 388.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1072.; Atalı ve Ermenek, 2023b, **a.g.k.**, 276.

⁵²⁰Özekes, 1999, **a.g.k.**, 389.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1072.; Atalı ve Ermenek, 2023b, **a.g.k.**, 276.; Özkan, 2014, **a.g.k.**, 144.

⁵²¹Yılmaz, 2001, **a.g.k.**, 1207.

tamamlanması için ayrıca bir dava veya takibe gerek yoktur. Hâlihazırda görülen dava zaten tamamlayıcı merasimin götüğü amacı karşılamaktadır⁵²².

Alacak davasına bakan mahkemeden ihtiyatî haciz kararı talep edildiğinde, bu talep haklı görülürse konulacak ihtiyatî haciz davanın sonuna kadar devam eder⁵²³. Davanın sonunda alacaklının haklı çıkması hâlinde yine bir ay içerisinde ilamlı takibe girişilmesi gerekir. Aksi hâlde ihtiyatî haciz ortadan kalkar (İİK m. 264/3).

2.3.3. Takibe başlandıktan sonra alınan ihtiyatî haciz kararının kesin hacze dönüşmesi

Alacaklı önce genel haciz yoluyla takip başlatmış sonra ihtiyatî haciz talep etme yolunu seçmiş olabilir. Bu durumda ihtiyatî haczi sonradan başlatmaktan esaslı bir farklılık doğmaz. Yalnızca tamamlayıcı merasim olarak yeniden takip talebinde bulunulmasına gerek olmayacaktır⁵²⁴. Ancak takibin ayakta durması için alacaklının yapması gerekenler burada da aynı şekilde uygulama alanı bulacaktır. Örneğin, borçlunun takibe itiraz etmesi durumunda, alacaklının yedi gün içinde bu itirazın kaldırılması için harekete geçmesi gerekecektir (İİK m. 264/2). Aksi hâlde ihtiyatî haciz hükümsüz kalır (İİK m. 264/4).

Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluna başvurulduktan sonra ihtiyatî haciz kararı alınmışsa, karardan sonra ayrıca tamamlayıcı merasim yürütülmesine gerek kalmaz. Bunun dışında takipten önce ihtiyatî haciz kararının alınmış olmasından bir farkı yoktur⁵²⁵. Kambiyo senetlerine mahsus haciz yolunda itiraz icrayı durdurmayacağından on günlük ödeme süresinden sonra kesin hacze dönüşecek takip için ayrıca ihtiyatî haciz talep etmenin gerekli olup olmadığı düşünülebilirse de, itirazın yapıldığı merciinin tedbir olarak icrayı durdurma ihtimaline karşı ihtiyatî haczin güvence sağlaması bakımından hukukî yararın mevcut olduğu söylenebilir⁵²⁶.

İlamlı icra yolunda, ilamı alabilmek için önceden bir dava açılmış ve kural olarak kesinleşmese de sonuçlanmış olması gerekir. Bu nedenle dava öncesi istenmiş bir ihtiyatî haciz talebi zaten ilamlı icra yoluyla tamamlanamaz veya ilam alındıktan sonra yeniden dava açılması gibi bir durum da söz konusu olmaz. Ancak ilam alındıktan sonra

⁵²²Özkes, 1999, **a.g.k.**, 373.; Yılmaz, 2001, **a.g.k.**, 1209.

⁵²³Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1075.; Yılmaz, 2001, **a.g.k.**, 1208.

⁵²⁴Özkes, 1999, **a.g.k.**, 379.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1074.

⁵²⁵Özkes, 1999, **a.g.k.**, 382.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1074.

⁵²⁶Yılmaz, 2001, **a.g.k.**, 1209.

bunu icraya geçirmek isteyen alacaklı, takip başlamadan önce veya sonra alacağına kavuşana kadar güvence sağlaması açısından ihtiyatî haciz isteyebilecektir⁵²⁷. İhtiyatî haciz ilamlı icra takibinden sonra istenmişse artık alacaklının ayrıca yedi gün içinde takip yapması gibi bir durum söz konusu olmayacaktır⁵²⁸.

Eğer alacaklının başlattığı ilamlı icra yolunda icra emri kesinleşmişse⁵²⁹ artık alacaklı ihtiyatî haciz talep edemez. Çünkü zaten kesin haciz isteme yetkisi gelmiş olan bir durumda ayrıca ihtiyatî haciz istenmesinde bir hukukî yarar görülemez. Borçlunun icranın geri bırakılması için talepte bulunması ve takibin uzaması söz konusuysa ihtiyatî haciz talep etmekte hukukî yarar vardır⁵³⁰.

Kanun yoluna başvurulmuş olması da kural olarak icra takibinin ilerlemesini durdurmayacaktır. Ancak icra mahkemesinden İİK m. 36 uyarınca icranın geri bırakılması talep edilir ve icra mahkemesi bunu uygun görürse icranın durdurulmasına karar verir. Bu hâlde yargılama sonuçlanana kadar ihtiyatî haciz ortadan kalkmaz aksine güvence işlevi görmeye devam eder⁵³¹.

Borçlunun iflâsı için iflâs takibine başlamış olan alacaklının, iflâs davası açmadan önce ihtiyatî haciz talep etmesinde beis yoktur. Bu hâlde ayrıca tamamlayıcı merasim için iflâs takibi başlatılmasına gerek bulunmaz⁵³². İflâs davası sırasında veya ona müteakiben ihtiyatî haciz talep edilmesi de mümkündür. Elbette iflâs davası açıldığında mahkemenin talep üzerine veya kendiliğinden kanuni başka muhafaza tedbirleri alması da olasılık dâhilindedir. Bu tedbirlerden biri olarak ihtiyatî haciz kararı da iflâs davasına bakan mahkeme tarafından kural olarak bir teminat karşılığı verilebilir. Ancak davada iflâs kararı çıkmasıyla beraber tüm takipler düşeceğinden ve borçlunun tüm malvarlığı masanın olacağından artık ihtiyatî hacze karar verilemez, verilmişse de hükümden düşer (İİK m. 184/1, İİK m. 193/2)⁵³³.

⁵²⁷Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1076.

⁵²⁸Özekes, 1999, **a.g.k.**, 384.

⁵²⁹İlamlı icrada ilamsız icraya benzer bir itiraz yoluyla takibin durdurulması süreci öngörülmemiştir. İcra emrinin borçluya tebliğ edilmesinden itibaren yedi gün sonra, borçlunun icranın geri bırakılmasına dair takibin sonuçlanmasına engel olacak bir hareketi yoksa, alacaklıya kesin haciz isteme yetkisi gelir ve bu durumda geçici haciz, kendiliğinden kesin hacze dönüşmüş olur. (Pekcanitez vd., 2023, **a.g.k.**, 314 vd.; Muşul, 2013, **a.g.k.**, 1080.)

⁵³⁰Muşul, 2013, **a.g.k.**, 1080.

⁵³¹Özekes, 1999, **a.g.k.**, 383.

⁵³²Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1074.

⁵³³Özekes, 1999, **a.g.k.**, 388.

2.4. İhtiyatî Haczin İcrasına Bağlanan Sonuçlar

Bu başlık altında ihtiyatî haczin icra dairesince uygulanmasının yarattığı hukukî sonuçlara değinilecektir.

2.4.1. Alacağın ihtiyatî haczin icrasıyla muaccel hâle gelmesi

İhtiyatî haciz İİK m. 257 gereğince muaccel olmayan yani vadesi henüz gelmemiş alacaklar bakımından da şartları varsa uygulama alanı bulabilmektedir. Eğer böyle bir alacak için ihtiyatî haciz kararı alınmış ve karar icra ettirilmişse, vadesi gelmeyen alacak artık vadesi gelmiş olarak kabul edilir (İİK m. 257/3). Burada dikkat edilmesi gereken nokta kanunun “ihtiyatî haciz konulursa” lafzından kastının, ihtiyatî haczin yalnızca kararının verilmesi değil aynı zamanda uygulanmasının gerekliliği olduğudur⁵³⁴.

Borcun muaccel olarak kabul edilmesi sınırlı bir etki alanında sonuç doğurur. Borçla ilgili kefil veya müşterek borçlu gibi kişiler için hüküm ifade etmez, yalnızca borçlu için borç muaccel hâle gelmiş olur⁵³⁵.

Burada akla gelebilecek bir mesele, müeccel bir borç için ihtiyatî haciz kararı konulup uygulandıktan sonra borcun muaccel hâle gelmesi ancak borçlunun ihtiyatî haciz kararına itirazı sonucu veya alacaklının süreye bağlı bir yükümlülüğünü yerine getirmemesi gibi bir sebeple kararın hükümsüz kaldığı takdirde borcun muacceliyetinin ne olacağıdır. Borçlunun karara itirazı ihtiyatî haczin uygulanmasını kural olarak durdurmaz. O nedenle borçlu dinlenilmeden verilen kararın sonradan haksızlığının anlaşılması bir olasılık dâhilindedir. Alacaklı da tamamlayıcı merasimin gerektirdiği icra takibi başlatma veya dava açma yükümlülüğünü süre içinde yerine getirememiş olabilir. Bu da ihtiyatî haczin kalkmasına sebep olmuş olabilir. Bu durumda kararın yarattığı tüm etkilerle ortadan kalkması ancak borcun yeniden borçlu için müeccel hâle dönüşmesinin söz konusu olmayacağı savunulmuştur⁵³⁶. Yargıtay da aynı görüştedir⁵³⁷.

⁵³⁴Özkes, 1999, **a.g.k.**, 290.; Müeccel bir alacak bakımından alacaklı, ihtiyatî haciz kararı aldırıp ve bu kararı uygulatırsa, evvelden müeccel olan borcun, yalnızca borçlu için muaccel hâle döneceği, artık borçlunun vadesinin gelmediğine dair bir itirazda bulunamayacağı yönünde: **Yargıtay 12. HD., 15.02.2011, E.2010/20163, K.2011/694. (Lexpera)**

⁵³⁵Özkes, 1999, **a.g.k.**, 290.

⁵³⁶Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1057.

⁵³⁷“Açıklanan ilkeler ve İİK.nun 257/2-3. ve 261.maddeleri uyarınca takip geçerli bir ihtiyati haciz kararına dayalı olarak başlatılıp, ihtiyati haciz kararı icra edildiği için, takip tarihinde vadesi gelmemiş borç, borçlu bakımından muaccel hale gelmiştir. İhtiyati haciz kararına itiraz üzerine kararı veren Zile

Ancak bizim de katıldığımız başka bir görüşe göre, böyle bir sebeple ihtiyatî haczin kalkması hâlinde, muaccel kabul edilmiş borç, borçlu bakımından da yeniden müeccel hâle dönecektir⁵³⁸. Özellikle borçlunun itirazı sonucu kararın kalkması hâlinde ihtiyatî haciz kararının uygulanmasının da hatalı olduğu ortaya çıkmış olur ki, hatalı uygulanmış bir kararın müeccel borcu muaccel hâle getirip borçluyu zora sokmasına izin verilmesinde adilane bir yan yoktur. Alacaklı ise süreleri kaçırmanın karşılığında borcun yeniden müeccel hâle dönüşmesinin külfetine katlanmalıdır.

2.4.2. İhtiyatî hacizden doğan rüçhan hakkı

İhtiyatî haczin kural olarak alacaklısına tanıdığı bir rüçhan, yani öncelik hakkı bulunmaz (İİK m. 268/3)⁵³⁹. Kural her ne kadar bu olsa da, diğer alacaklılardan fazla bir çabaya girmiş ve masraf yapmış olan ihtiyatî haciz koyduran alacaklıyı tamamen eli boş bırakmak hakkaniyete uymaz. Bu nedenle alacaklıya ihtiyatî haciz için yaptığı masraf ve giderleri, sonraki hacze iştirak edememiş dahi olsa satış tutarından öncelikli olarak tahsil etme hakkı tanınmıştır (İİK m. 268/2)⁵⁴⁰.

Borçlunun ihtiyatî hacze itirazından kaynaklı olarak alacaklının yaptığı ek masraflar, itiraz alacaklı lehine sonuçlanmış ise yine istisna kapsamında öncelikli olarak malın değerinden tahsil edilir. Buna rağmen tamamlayıcı merasim kapsamında yapılmış olan giderler için böyle bir öncelik söz konusu değildir. Çünkü alacaklı, ihtiyatî haciz yoluna başvurmasa bile o giderleri normal olarak yapacaktır. Burada korunacak menfaat borçlunun mallarını malvarlığında tutmayı sağlamaya yönelik yapılmış, ihtiyatî hacze has olan giderlerdir⁵⁴¹.

İhtiyatî haczin alacaklısının masraf ve giderleri bakımından bahsettiğimiz bu öncelik hakkı hacizde olduğu gibi iflâsta da geçerlidir⁵⁴².

Asliye Hukuk Mahkemesinin 10.3.2009 tarihli kararı ile ihtiyatî haczin kaldırılması sonuca etkili değildir.” Yargıtay 12. HD., 15.02.2011, E.2010/20163, K.2011/694. (Lexpera)

⁵³⁸ Deynekli ve Saldırım, 2011, **a.g.k.**, 44.; Berkin, 1962, **a.g.k.**, 28.; Akkaya, 2024, **a.g.k.**, 38.; Yardım, 2023, **a.g.k.**, 151.

⁵³⁹ Muşul, 2013, **a.g.k.**, 1081.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1060.; Yıldırım ve Deren Yıldırım, 2021, **a.g.k.**, 408.; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, 2023, **a.g.k.**, 453.; Alacaklının ihtiyatî haciz koydurmuş olmasının ona bir rüçhan hakkı tanımadığı, ihtiyaten haczolunan malların ihtiyatî haciz koyduran alacaklıdan sonra başkaları tarafından da haczedilebilir olduğu ve iflâs hâlinde malların iflâs masasına girmesine engel olmayacağı yönünde: **Yargıtay 21. HD., 27.10.2014, E.2014/21038, K.2014/21387. (Lexpera)**

⁵⁴⁰ Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1061.; Özekes, 1999, **a.g.k.**, 297.; Muşul, 2013, **a.g.k.**, 1082.

⁵⁴¹ Özekes, 1999, **a.g.k.**, 297-298.; Muşul, 2013, **a.g.k.**, 1082.

⁵⁴² Özekes, 1999, **a.g.k.**, 298.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1061.

2.4.3. İhtiyatî hacizde hacze iştirak

Borçlunun diğer alacaklıları, üzerinde ihtiyatî haciz bulunan mala kesin veya ihtiyatî haciz koydurabilirler. Aynı şekilde alacaklının da belirli şartlar altında, üzerinde hâlihazırda kesin veya ihtiyatî haciz bulunan bir mala ihtiyatî haciz koydurması söz konusu olabilir⁵⁴³. Haczin türü ve önce ya da sonra konulmuş olmasından kaynaklı oluşabilecek farklı olasılıklar bakımından hacze iştirak müessesesinin ihtiyatî haciz söz konusu olduğunda nasıl işleyeceğinin aydınlatılmasında fayda görüyoruz.

2.4.3.1. İhtiyatî hacizden sonra kesin haciz konulması

İlk olarak alacaklının, borçluya ait bir mala ihtiyatî haciz koydurduğunu, ancak aynı mal üzerine başka bir alacaklının sonradan kesin haciz koydurduğu ihtimalini varsayalım. Bu ihtimalde ilk olarak ihtiyatî haciz koyduran alacaklının korunmaya değer ek bir menfaati olduğunda şüphe yoktur⁵⁴⁴. Çünkü belki de ilk alacaklının koydurduğu bu ihtiyatî haciz, malı borçlunun malvarlığında tutmuş ve bu şekilde ikinci alacaklı kesin haciz koydurabilmiş olabilir. İhtiyatî haciz koyulmamış olsa, belki de kesin haczi koyduran alacaklının borçlunun malvarlığında bu malı bulamaması gibi bir sonuçla karşılaşılabilir. Bu da ihtiyatî haczi koydurmuş olan alacaklıya da kesin hacze iştirak için imkân tanımak gerekliliğini ortaya çıkarmıştır.

İhtiyatî haciz konulan mala sonradan kesin haciz konulduğu takdirde, ihtiyatî haczi koydurmuş olan alacaklıya sonradan konan bu kesin hacze kendiliğinden ve geçici olarak iştirak etme hakkı tanınmıştır (İİK m. 268/1)⁵⁴⁵. Bu durumda ikinci alacaklının kesin haczi konulurken haciz tutanağında talebe gerek kalmaksızın, ihtiyatî haciz koyduran ilk alacaklının, kesin haciz koyduran ikinci alacaklının haczine kendiliğinden ve geçici olarak iştirak hakkının olduğu belirtilir (İİK m. 102/3)⁵⁴⁶.

Maddedeki iştirakin geçici olmasından kasıt, ihtiyatî haczin bir şekilde kaldırılması ya da hükümden düşmesi durumunda geçici iştirak hâlinin de ortadan kalkacağı anlamındadır⁵⁴⁷. Kendiliğinden iştirak etmesi ise alacaklının ayrıca bir iştirak talebine gerek olmaması anlamındadır⁵⁴⁸.

⁵⁴³Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1060.

⁵⁴⁴Özekes, 1999, **a.g.k.**, 299.; Yıldırım ve Deren Yıldırım, 2021, **a.g.k.**, 412.

⁵⁴⁵Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1061.; Yıldırım ve Deren Yıldırım, 2021, **a.g.k.**, 411.

⁵⁴⁶Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1061.

⁵⁴⁷Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1061.; Özekes, 1999, **a.g.k.**, 300.

⁵⁴⁸Deynekli ve Saldırım, 2011, **a.g.k.**, 138.

İştirakin 268. maddeye göre gerçekleşmesi için ihtiyatî haczin kesin hacze henüz dönüşmemişken diğer bir alacaklının kesin haciz koydurması aranır⁵⁴⁹. Ancak ihtiyatî haciz kararının alınmış olması iştirak için yeterli değildir. İhtiyatî haciz kararının ayrıca icra ettirilmiş olması gerekir⁵⁵⁰.

4949 Sayılı Kanun ile İİK'nun 268. maddesi değişmeden önceki hüküm⁵⁵¹, İİK 100. maddedeki genel iştirak koşullarının da ihtiyatî haczi koyduran kişide aranıp aranmayacağı konusunda duraksamalara yol açacak nitelikteydi. Maddedeki "kendiliğinden iştirak etme", ihtiyatî haczin kesin hacze dönüşmesi hâlinde geçici iştirakin de kendiliğinden başka bir koşul aranmadan kesin iştirake dönüşeceği şeklinde anlaşılıp anlaşılamayacağı konusunda net değildi. Ancak değişiklik sonrası kanun koyucu bizim de isabetli bulduğumuz şekilde ihtiyatî haczi koyduran alacaklının kesin hacze iştirak edebilmesi için İİK'nun 100. maddesinde aranan koşullara da sahip olması gerekeceğini tartışmaya yer bırakmayacak şekilde netleştirmiştir⁵⁵². Aksi bir kabul ise kötüniyetli davranışların önünü açabileceğinden sakıncalıdır. Aslında genel iştirak koşullarını 100. madde bakımından sağlamadığı hâlde alacaklı, ihtiyatî haciz kararı aldırıp ve bunu kesin hacze dönüştürüp, normalde elde edemeyeceği kesin hacze iştirak hakkını elde edebilir. Bu da 100. madde bakımından şartları elinde bulunduran ancak normal takip yolunu işletmeyi seçmiş alacaklılara haksızlık teşkil eder. Keza kanunun tanıdığı bir imkânın başka bir gerekliliği bertaraf edecek şekilde yorumlanması da doğru olmazdı⁵⁵³.

İhtiyatî haciz kesin hacze henüz dönüşmemiş, ancak geçici iştirak hakkı devam ederken, kesin haciz hakkı sahibi alacaklının malları sattırmasında bir engel yoktur. Ancak malların değeri alacaklıya ödenirken, ihtiyatî haciz alacaklısının payı kadar kısmın depo edilmesi gerekir. Geçici hacizden doğan paylar, durum netlik kazanana kadar güvenilir bir bankaya, banka bulunmayan yerlerde ise mahkeme veya icra

⁵⁴⁹Yılmaz, 2001, **a.g.k.**, 1244.

⁵⁵⁰Özekes, 1999, **a.g.k.**, 300.; Akyazan, 1958, **a.g.k.**, 61.

⁵⁵¹4949 Sayılı Kanun ile 17.07.2003 tarihinde değiştirilmeden önce İİK m. 268/1 metni şu şekildeydi: *"İhtiyaten haczedilen mallar haciz yolu ile takip hükümlerine göre icrai hacze dönüşmeden önce bir diğer alacaklı tarafından haczedilirse, ihtiyati haciz sahibi bu hacze kendiliğinden ve muvakkaten iştirak eder."* Görüldüğü üzere maddenin şimdiki hâlinde bulunan *"100 üncü maddedeki şartlar dairesinde"* ifadesi o zaman bulunmamaktaydı ve bu da duraksamalara yol açmaktaydı. Yeni kanun metni ise bu açıdan netlik içermektedir.

⁵⁵²Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1061.; Deynekli ve Saldırım, 2011, **a.g.k.**, 138.; Yıldırım ve Deren Yıldırım, 2021, **ag.k.**, 408.; Kesin haciz konulmadan önce bir ihtiyatî haciz konulmuş ise ihtiyatî haciz sahibinin kesin haciz sahibinin haczine iştirak etmesi için İİK'nun 100. maddesindeki şartları taşıması gerektiği yönünde: **Yargıtay 23. HD., 07.05.2015, E.2014/4833, K.2015/3431. (Lexpera)**

⁵⁵³Özekes, 1999, **a.g.k.**, 302.

sandıklarına yatırılır. (İİK m. 138/4)⁵⁵⁴. Bu depo edilen miktar henüz ihtiyatî haciz alacaklısına ödenmez⁵⁵⁵.

İhtiyatî haczin sağladığı kendiliğinden ve geçici iştirak hakkının kullanımı bakımından bu noktadan sonra iki ihtimal söz konusudur. Bunlardan ilki malların kesin haciz koyduran alacaklı tarafından sattırılmasına kadar ihtiyatî haczin kesin hacze dönüşmüş olması ihtimalidir. Bu durumda bakılacak olan İİK m. 100'e göre adi iştirak bakımından alacaklının şartları sağlayıp sağlamadığıdır. Şayet alacaklı hacze iştirak şartlarını sağlıyorsa geçici iştirak hakkı kesin iştirak hakkına dönüşebilir demektir. İhtiyatî haciz alacaklısına kendisine depo edilen pay kadarı ödenebilir. Ancak alacaklı İİK m. 100 bakımından şartları sağlamıyor ise para öncelikle kesin haciz koydurmuş alacaklıların alacaklarının ödenmesi için paylaştırılır. Önceki derecede alacaklıların alacakları tamamen karşılandığı hâlde para artmışsa bu sefer ihtiyatî haciz alacaklısı adına depo edilir. İhtiyatî haciz kesin hacze dönüşürse payı ihtiyatî haciz koydurana ödenir⁵⁵⁶.

İkinci ihtimal ise paraların icra veznesine girdiğinde dahi ihtiyatî haczin kesin hacze dönüşmeden kaldırılmış veya kendiliğinden kalkmış olmasıdır. Bu hâlde ihtiyatî haciz İİK m. 138/4 uyarınca ayrılan ve depo edilen pay başkaca alacaklı yoksa borçluya verilir⁵⁵⁷. Ancak borçluya paranın ödenebilmesi için pay üzerine başkaca tedbir veya haciz konulmamış olması aranır⁵⁵⁸.

Son olarak, rehinden önce bir ihtiyatî veya kesin haciz mevcut ise kural olarak amme alacakları da dâhil olmak üzere⁵⁵⁹ hiçbir haciz, rehinden önceki ihtiyatî veya kesin hacze iştirak sağlayamaz (İİK m. 268/1)⁵⁶⁰. Bu düzenlemenin amacı rehinden sonra bir haciz konulmak suretiyle rehinden önceki hacizlere iştirak edilmesi ve dolayısıyla rehnin aşılmasına olanak tanımamaktır⁵⁶¹.

⁵⁵⁴ Deynekli ve Saldırım, 2011, **a.g.k.**, 138.

⁵⁵⁵ Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1062.; Özekes, 1999, **a.g.k.**, 303.

⁵⁵⁶ Özekes, 1999, **a.g.k.**, 303.

⁵⁵⁷ Özekes, 1999, **a.g.k.**, 303.

⁵⁵⁸ Deynekli ve Saldırım, 2011, **a.g.k.**, 138.

⁵⁵⁹ Kamu alacakları bakımından ihtiyatî hacizle ilgili bkz. Y. Karakoç (2016). *Kamu icra hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınları, s. 118 vd.; H. Arslaner (2010). *6183 sayılı kanun kapsamında kamu alacaklarının haciz yolu ile tahsili*. Ankara: Yetkin Yayınevi, s. 155 vd.

⁵⁶⁰ 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un 21. Maddesinde hükme istisna getirilmiştir: "... Genel bütçeye gelir kaydedilen vergi, resim, harç ile vergi cezaları ve bunlara bağlı zam ve faizler için tatbik edilen hacizlerde 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 268 inci maddesinin birinci fıkrasının son cümlesi hükmü uygulanmaz."

⁵⁶¹ Özekes, 2005, **a.g.k.**, 453.

2.4.3.2. Kesin hacizden sonra ihtiyatî haciz konulması

Borçlunun üzerinde kesin haciz olan bir malına, daha sonradan ihtiyatî haciz konulmuş olabilir. Bu durumda İİK m. 268'in sağladığı kendiliğinden ve geçici iştirak hakkı burada uygulanamaz⁵⁶². Çünkü madde kesin hacizden önce konulmuş bir ihtiyatî haczi aramaktadır⁵⁶³.

O hâlde kesin haczin üzerine ihtiyatî haciz konulduğunda ne olacağına dair yorumlarımızı, durum kanunun istisna hükmü kapsamına girmediğinden genel hükümler çerçevesinde yapmamız gerekir⁵⁶⁴. Kesin haciz koyduran alacaklı malı satın değerinden alacağını aldığı anda geriye bir para kalıyorsa, ihtiyatî haciz bu kısım üzerinde uygulanabilir⁵⁶⁵. Artık mal üzerindeki ihtiyatî haciz, satıştan artan paranın üzerindeki ihtiyatî hacze dönüşmüş olur. Bu para borçluya hemen ödenmez. İhtiyatî haciz kesinleşirse ihtiyatî haciz koydurana, ortadan kalkarsa ve başkaca da hak iddia eden yoksa borçluya ödenir⁵⁶⁶.

Bir başka ihtimal de kesin haciz koyduran alacaklının malı sattırıp değeri icra veznesine yatana kadar ihtiyatî haczin kesin hacze dönüşme durumudur. Ancak görüleceği üzere burada artık kesin haciz üzerine ihtiyatî haciz değil, iki adet kesin haciz konuşuyor hâle gelmekteyiz. Eğer böyle bir durumda ihtiyatî haciz sahibi alacaklı İİK m. 100'deki şartları da sağlıyorsa, talebi üzerine kesin hacze iştirak edebilir⁵⁶⁷.

Alacaklının kesin hacizle mallar sattırılıp bedeli icra veznesine girene kadar, ihtiyatî haczi kesin hacze dönüştürememiş olması durumunda, öncelikle kesin haciz sahibi alacaklıya alacağı ödenir. Bundan bir para artması durumunda bu miktar üzerinde ihtiyatî haciz devam eder ve kesin hacze dönüşebilirse artan kısım ihtiyatî haciz alacaklısına ödenir. Ancak ihtiyatî haciz kesin hacze dönüşmez veya bir nedenden hükümsüz kalırsa artan kısım borçluya verilir⁵⁶⁸.

⁵⁶² Deynekli ve Saldırım, 2011, **a.g.k.**, 140.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1062.

⁵⁶³ Özkes, 1999, **a.g.k.**, 303.; Yılmaz, 2001, **a.g.k.**, 1269.

⁵⁶⁴ Özkes, 1999, **a.g.k.**, 304.

⁵⁶⁵ Deynekli ve Saldırım, 2011, **a.g.k.**, 140.

⁵⁶⁶ Akcan, 2005, **a.g.k.**, 103.

⁵⁶⁷ Özkes, 1999, **a.g.k.**, 304.; Deynekli ve Saldırım, 2011, **a.g.k.**, 140.; Yılmaz, 2001, **a.g.k.**, 1269.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1062.

⁵⁶⁸ Özkes, 1999, **a.g.k.**, 304.; Deynekli ve Saldırım, 2011, **a.g.k.**, 140.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1062.

İİK m. 268 hükmü ihtiyatî haczin, kesin hacizden daha önce konulmuş olmasını özellikle aramaktadır. Dolayısıyla ihtiyatî haczin mi kesin haczin mi daha önce konulduğuna emin olunamayan durumlarda yine hüküm uygulanamaz⁵⁶⁹.

İhtiyatî haciz koyduran alacaklı geçici haczi kesin hacze dönüştürdükten sonra başka bir alacaklı kesin haciz koyarsa, bu durumda yine genel kurallara göre iştirak usûlü belirlenir. Eğer kesinleşmiş ihtiyatî haczin üzerine konan ikinci haciz, ihtiyatî haciz niteliğinde ise yine genel kural olan İİK m. 100'e göre iştirak usulü uygulanır⁵⁷⁰.

2.4.3.3. İhtiyatî hacizden sonra ihtiyatî haciz konulması

Üzerinde ihtiyatî haciz bulunan bir mala başka bir alacaklı tarafından yeniden ihtiyatî haciz konulması da mümkündür. Ancak bilindiği üzere, ihtiyatî haciz geçici bir haciz türüdür ve alacaklısına kesinleşmeden önce malları sattırıp para alma yetkisi vermez. Dolayısıyla alacaklılardan birinin diğerine iştiraki söz konusu olmaz⁵⁷¹. Zira geçici iştiraki tartışabilmek için bile en az bir kesin haczin bulunması gerekmektedir⁵⁷².

Burada asıl üzerinde durulması gereken bu ihtiyatî hacizlerden birinin diğerinden önce kesinleşmesi veya ikisinin de aynı anda kesinleşmeleri durumunda ne olacağıdır⁵⁷³.

Öncelikle ilk konulan ihtiyatî haczin, ikinci konulan ihtiyatî hacizden önce kesinleştiği ihtimalini varsayalım. Bu durumda kesin haczin üstüne ihtiyatî haciz konulmasında yaptığımız açıklamalar geçerli olur. Yani İİK m. 268'deki istisnaya uymadığından durumu genel hükümlere göre değerlendirmek gerekir⁵⁷⁴.

Diğer bir ihtimal ise ikinci haczin birinci hacizden önce kesin hacze dönüşmesidir. İşte burada ihtiyatî hacizden sonra kesin haciz konulmuş sayılacağından yukarıda İİK

⁵⁶⁹Özekes, 1999, **a.g.k.**, 304.; Deynekli ve Saldırım, 2011, **a.g.k.**, 141.

⁵⁷⁰Özekes, 1999, **a.g.k.**, 306.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1064.

⁵⁷¹Yılmaz, 2001, **a.g.k.**, 1257.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1063.

⁵⁷²Özekes, 1999, **a.g.k.**, 304.

⁵⁷³Hacze konu mal üzerinde birden çok ihtiyatî haciz uygulanmış olması durumunda, ilk olarak kesin hacze dönüşenin diğerine göre ilk haciz olarak kabul edileceği, bu hacze iştirakin İİK'nun 100,101 ve 268. maddelerindeki hükümlere göre belirlenmesi gerektiği, diğer ihtiyatî hacizlerin, kesin hacze dönüşmüş olan ihtiyatî hacze iştirak edebilmeleri için ondan önce uygulanmış olmaları gerektiği, 100. madde şartlarına da ayrıca bakılması gerektiği yönünde: **Yargıtay 23. HD., 25.01.2016, E.2015/6774, K.2016/361. (Lexpera)**

⁵⁷⁴Özekes, 1999, **a.g.k.**, 305.; Yılmaz, 2001, **a.g.k.**, 1257.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1063.

m. 268 için yaptığımız açıklamalar burada da uygulama alanı bulur⁵⁷⁵. Yani ihtiyatî haciz alacaklısı ikinci kesin hacze kendiliğinden ve geçici olarak iştirak eder⁵⁷⁶.

Son ihtimalde ise her iki haczin de aynı anda kesin hacze dönüştüklerini varsayalım. Bu durumda ise satış bedeli her iki ihtiyatî haciz alacaklısı arasında garameten paylaşılır⁵⁷⁷. Bu açıdan ihtiyatî hacizlerin farklı tarihlerde icra edilmiş olmasının pratik bir önemi olmaz. İhtiyatî hacizlerin kesinleşmeleri aynı anda gerçekleştiyse, örneğin, aynı günün mesai sonunda, birbirlerine iştirak edebilirler⁵⁷⁸.



⁵⁷⁵Yılmaz, 2001, **a.g.k.**, 1258.

⁵⁷⁶Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1063.; Özekes, 1999, **a.g.k.**, 305.

⁵⁷⁷Özekes, 1999, **a.g.k.**, 306.; Deynekli ve Saldırım, 2011, **a.g.k.**, 142.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1064.

⁵⁷⁸A.C. İyilikli ve C.F. Karakaş (2023). İhtiyatî haczin kesin hacze dönüşmesi ve hacze iştirak. *İbn Haldun Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1(2), 7-43, s.33.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. İHTİYATÎ HACZİN İCRASINA ETKİ EDEN BAZI ÖZEL DURUMLAR

İhtiyatî haczin genel icra ve tamamlayıcı merasim kuralları bakımından özellik gösteren birkaç durumuna bu başlık altında değinilecektir. Öncelikle borçlu tarafından açılan bir menfi tespit davası olması durumunda ihtiyatî haczin uygulanabilirliği ve tamamlayıcı merasim bakımından davanın asıl dava olarak kabul görüp göremeyeceği üzerinde durulacaktır. Daha sonra konkordato mühleti içinde ihtiyatî haczin uygulanmasına ilişkin değerlendirmeler yapılacaktır. Bir başka üzerinde durulacak özellikli konu ise tasarrufun iptali davalarında ihtiyatî haciz müessesesidir. Bu dava bakımından özellik arz eden noktalar ortaya konduktan sonra kollektif şirketler bakımından öngörölmüş özel ihtiyatî haciz hükümlerine de yer verilecektir. Nihayetinde belirsiz alacak davalarına ilişkin özellik arz eden noktalar üzerinde durulacaktır. Özel durumlar ortaya konurken tekrara düşmemek adına yukarıda açıklanan kurumlar ve kurallar yeniden açıklanmayacak yalnızca özellik arz eden konulara ihtiyatî haczin icrasını ilgilendirdiği ölçüde değinilmeye çalışılacaktır.

3.1. Menfi Tespit Davasının İhtiyatî Hacze Etkisi

Borçlu, maddî hukuk bakımından borcunun olmadığı kesin tespiti için genel mahkemelerde menfi tespit davası açabilir⁵⁷⁹. Bu dava kanunun tabiriyle “*icra takibinden önce veya takip sırasında*” açılacak bir davadır (İİK m. 72/1). Ancak davanın icra takibinden önce açılmasıyla sonra açılması arasında sonuçları itibarıyla bazı önemli farklar vardır.

Öncelikle menfi tespit davasının icra takibine etkisi kendiliğinden değil, davacının talebi üzerine ihtiyatî tedbir kararı verilmesiyle gerçekleşir⁵⁸⁰. İcra takibinden önce borçlu tarafından açılan menfi tespit davasında, henüz ortada bir cebri icra tehdidi yoktur. Borçlu hukukî yararı varsa, borçlu olmadığı tespitini isteyebilir⁵⁸¹. Borçlunun bu yönde talebi varsa mahkeme, alacağın yüzde on beşinden daha az olmamak şartı ile

⁵⁷⁹F. Büyükkay (2024). *Menfi tespit davası (İİK m.72)*. Ankara: Adalet Yayınevi, s. 138.

⁵⁸⁰T. Muşul (2020). İcra ve iflas hukukunda menfi tespit ve istirdat davaları. Ankara: Adalet Yayınevi, s. 313.

⁵⁸¹Pekcanitez, 2022, **a.g.k.**, 139.; G. Taneri (2023). *Uygulama örnekleriyle menfi tespit davası*. (2. Bası). Ankara: Seçkin Yayınevi, s. 28.

bir teminat belirleyerek sonradan açılacak olan takibin tedbiren durdurulmasına karar verebilir (İİK m. 72/2)⁵⁸².

İcra takibinden sonra borçlunun açtığı menfi tespit davasında ise durum bundan farklıdır. Borçlu tedbir talep etse dahi mahkeme takibin durmasına karar veremez. Burada mahkemenin verebileceği tek tedbir kararı, yüzde on beşten az olmayan bir teminat karşılığı veznedeki paranın alacaklıya dava sonuçlanana kadar ödenmemesi üzerinedir(İİK m. 72/3)⁵⁸³. Ancak uygulamada, borçlunun borcun tamamını önce vezneye yatırmış olması, buna ek olarak da borcun en az yüzde on beşi kadar bir teminat göstermesi hâlinde malların haczinin ve satışının da engellenebileceği görülmektedir⁵⁸⁴.

Kanunun icra takibinin başlayıp başlamamasına bağladığı takibin durmasıyla ilgili farkın esas nedeni borçlunun kötünietini önlemektir⁵⁸⁵. Zira kendisine icra takibi başlatılmış olan bir borçlunun menfi tespit davası açarken asıl niyetinin takibi uzun süreler sürüncemede bırakmak olduğuna ilişkin güçlü bir karine bulunur⁵⁸⁶.

Alacaklı önce alacak davası açıp, bu davada talep olarak ihtiyatî haczi ileri sürmüşse, zaten genel mahkemelerde görülen bir esas davanın varlığı nedeniyle derdestlikten dolayı artık borçlunun menfi tespit davası açamaması gerekir⁵⁸⁷. Açarsa, davası hukukî yarar yokluğu nedeniyle usulden ret kararı ile sonuçlanır⁵⁸⁸.

Alacaklının önce icra takibi başlatması, sonra ihtiyatî haciz talep etmesi durumunda ise icra takibinden sonra açılan menfi tespit davasının koşullarına göre değerlendirilme yapılması gerekir. Burada davanın türünü belirleyen ihtiyatî haciz değil önceden açılan icra takibidir. Bir icra takibinin varlığı hâlindeyse ne yapılması gerektiği kanunda açıktır. Menfi tespit davası kendiliğinden veya borçlunun talebi üzerine takibi durdurmayacak, ancak koşulları sağlanırsa paranın ödenmesi aşaması engellenebilecektir (İİK m. 72/3). Aynı şekilde önce ihtiyatî haciz kararı alınmış ancak tamamlayıcı merasim kapsamında icra takibi yapıp, borçlu bu haczin

⁵⁸²Büyükcay, 2024, **a.g.k.**, 332.; Muşul, 2020, **a.g.k.**, 317.

⁵⁸³Taneri, 2023, **a.g.k.**, 29.

⁵⁸⁴Muşul, 2020, **a.g.k.**, 328.; Büyükcay, 2024, **a.g.k.**, 379.

⁵⁸⁵Özkes, 1999, **a.g.k.**, 261.

⁵⁸⁶Kuru, 2013, **a.g.k.**, 361.; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, 2023, **a.g.k.**, 132.

⁵⁸⁷Yardım, 2023, **a.g.k.**, 267.

⁵⁸⁸Kuru, 2013, **a.g.k.**, 353.

uygulanmasından sonra menfî tespit davası açıtıysa, yine icra takibinden sonra açılmış bir menfî tespit davasından bahsedilebilir⁵⁸⁹.

Açık olmayan husus, alacaklının doğrudan dava veya icra takip talebiyle değil de önce ihtiyatî haciz talebiyle süreci başlatması hâlinde menfî tespit davasının takibe etkisinin ne olacağıdır. Borçlu hakkında ihtiyatî haciz talep edilmesi hâlinde, icra takibinden önce açılmış menfî tespit davasının mı yoksa icra takibinden sonra açılmış menfî tespit davasının takibi durdurmaya yönelik hükümlerinin mi uygulanacağını yorumlanması gerekir.

Yukarıda ihtiyatî haczin hukukî niteliğini tartışmıştık⁵⁹⁰. Özetlemek gerekirse, ihtiyatî haczin bir bütün olarak değil de yargılama ve icra aşaması olarak ayrı değerlendirilmesi gerektiğini, ihtiyatî haciz kararınınsa, bizim de katıldığımız görüşe göre, icra takip işlemi sayılabileceğini belirtmiştik. Bununla birlikte, ihtiyatî haciz talebinin kendisi alacaklı tarafından yapılan bir talep olduğundan icra takip işlemi olarak kabul edilemez⁵⁹¹. Karar alındıktan sonra icra edilebilir ve alacaklı için tamamlayıcı merasimi gerçekleştireceği süreler işlemeye başlar, bu kapsamda da alacaklı ya icra takibi başlatır ya da dava açabilir (İİK m. 264).

Kanunun lafzına dikkat edilirse İİK m. 72’de icra takip işleminden değil, icra takibi başlatmaktan bahsedildiği görülecektir. Burada hatırlatmak gerekir ki icra takip işlemiyle, icra takibi farklı kavramlardır⁵⁹². Alacaklının ihtiyatî haciz talebinde bulunmakla bir icra takibi başlatmadığı ortadadır. Keza ihtiyatî haciz talebi mahkemeden istenirken, icra takibi icra dairesinde başlatılır. İhtiyatî haczin bütün olarak icra hukuku müessesesi olduğunu belirtmiş olsak da bu da icra takibiyle aynı şeyi ifade etmez. Zira ihtiyatî haczin kendisi bir kesin haciz içeren genel veya özel bir takip yolu değildir. Dolayısıyla ne mahkemeden alınan ihtiyatî haciz kararı ne de alacaklının ihtiyatî haciz talebi icra takibi sayılabilir⁵⁹³. Oysa kanunda İİK m. 72’nin bahsettiği icra takibinin, ihtiyatî haciz hükümleri içerisinde tamamlayıcı merasim kısmında İİK m. 264’te zikredilmesi bilinçli bir kullanımın sonucudur ve ihtiyatî haczin icra takibi olmama niteliğinin bir diğer göstergesidir⁵⁹⁴.

⁵⁸⁹Muşul, 2020, **a.g.k.**, 333.

⁵⁹⁰Bkz. yuk. 1.1. no’lu başlık.

⁵⁹¹Özekes, 1999, **a.g.k.**, 260.; Muşul, 2013, **a.g.k.**, 1104.

⁵⁹²Özekes, 1999, **a.g.k.**, 260.

⁵⁹³Özekes, 1999, **a.g.k.**, 260.

⁵⁹⁴Özekes, 1999, **a.g.k.**, 260.

Alacaklı ihtiyatî haciz talep etmiş hatta uygulatmış ancak henüz icra takibi talebinde bulunmamış ise kanunun aradığı icra takibinden burada bahsedilemez. Kanunda icra takibiyle kastedilen takip yollarından birine başvurmak yani icra takip talebini icra dairesine vermek olmalıdır⁵⁹⁵. İhtiyatî haczin aşamalarında ancak tamamlayıcı merasim olarak takip yolu seçilirse ortaya çıkan bir durumdur. O hâlde ihtiyatî haciz kararı veya icrasından sonra ancak tamamlayıcı merasim olarak yapılan icra takibinden önce açılan menfi tespit davası tür olarak, icra takibinden önce açılmış menfi tespit davası olarak değerlendirilmelidir⁵⁹⁶.

Lafzi yorumda durum bu olmakla beraber çözüm bu kadar basit değildir. Çünkü kanunun amacının da göz ardı edilmemesinde fayda vardır. İhtiyatî haciz, her ne kadar kendisi bir takip yolu olmasa da, borçluya alacaklının bir icra takibine gireceği mesajını vermektedir. Kendisine karşı ihtiyatî haciz ve sonrasında tamamlayıcı merasim yürütüleceğini anlayan borçlunun, menfi tespit davası açma hakkını kötüye kullanması mümkündür. Eğer henüz ihtiyatî haciz yargılaması sonuçlanmadan veya sonuçlansa ve icra edilse bile alacaklı tarafından tamamlayıcı merasim gerçekleştirilemeden, borçlu menfi tespit davası açarak yüzde on beşten az olmamak üzere bir teminat yatırıp takibin durdurulmasını sağlayarak, tamamlayıcı merasimin uygulanmasının önüne geçebilir. Kanunun takipten önce ve sonra açılan menfi tespit davasını ayırma amacındaki kötünîyet burada da mevcuttur⁵⁹⁷.

Özekes'e göre, çözüm teminatın belirlenmesinde borçlunun kötünîyetinin oluşup oluşmama koşullarının dikkate alınmasıdır. Eğer borçlu dinlenilmeden bir ihtiyatî haciz yargılaması sürüyor ve henüz icra aşamasına gelmemişse ve borçlu menfi tespit davası açıyorsa, aslında takipten önce açıyor gibi değerlendirilmelidir ve teminat sınırı ona göre alt sınıra yakın olmalıdır. Çünkü zaten borçlunun, alacaklının kendisine yönelik bir icra faaliyetine gireceğinden henüz haberi yoktur. Ancak yargılamaya borçlu dâhil edilmiş veya dâhil edilmemiş ancak haczin icrası sırasında borçlu durumdan haberdar olmuş, fakat henüz tamamlayıcı merasim çerçevesinde icra takibi başlatılmadan kendisi menfi tespit davası açmış ise buradaki amacının takibi kötünîyetle sürüncemede bırakmak olduğu varsayılmalı ve teminat üst sınırlardan belirlenmelidir. Üstelik ihtiyatî

⁵⁹⁵Kuru (2003). *İcra ve iflâs hukukunda menfi tespit davası ve istirdat davası*. Ankara: Yetkin Basımevi, s. 34.

⁵⁹⁶Kuru, 2003, **a.g.k.**, 35.; Yardım, 2023, **a.g.k.**, 267.; Özekes, 1999, **a.g.k.**, 261.; Muşul, 2020, **a.g.k.**, 333.; A. Türk (2006). *Maddi hukuk ve icra-iflâs hukuku yönleriyle menfi tespit davası*. Ankara: Yetkin Yayınları, s. 243.; Büyükay, 2024, **a.g.k.**, 319.

⁵⁹⁷Özekes, 1999, **a.g.k.**, 260.

haciz henüz muaccel olmayan alacaklar bakımından da şartları mevcutsa verilebilecek bir karardır (İİK m. 257/2). Böyle bir borçlu zaten mal kaçırmaya yönelik şüpheli hareketler içerisindeyken, menfi tespit davası açmasında kötünîyetinin bulunması olasılığı da yüksektir. Teminatın değerlendirilmesi de dolayısıyla bu kötünîyet şüphesi üzerinden yapılmalıdır. Çünkü takipten sonra açılmış bir menfi tespit davası olsaydı, uygulamada kabul edildiği üzere satışın durdurulabilmesi için neredeyse borcun yüzde yüz on beşi kadar bir kısmın borçludan para ve teminat olarak çıkması gerekecekti. Yazar burada ihtiyatî haczin icra takibi sayılması gerektiğini söylememekte, aksine kavramların yerinde kullanılması ve davanın kanunun açık lafzı nedeniyle icra takibinden önceki menfi tespit davası olarak nitelendirilmesi gerektiğini, ancak kanunun amacını bertaraf edip kötünîyete yol açmamak bakımından teminatın duruma uygun belirlenmesinin hakkaniyete uygun düşeceği kanaatindedir⁵⁹⁸. Kanımızca, yazarın duruma getirdiği çözüm gerçekten de hakkaniyete uygun ve kavramlar bakımından doğru olup, kanunun içinde, ona aykırılık oluşturmayan bir çözümdür.

Eğer alacaklı ihtiyatî haciz talep etmiş ancak kararı henüz icra ettirmemişken, borçlu menfi tespit davası açar ve takibin durdurulmasını talep ederek mahkemenin öngöreceği yüzde on beşten az olmayan teminatı yatırır ise ihtiyatî haczin icrası da durmuş olur⁵⁹⁹. Artık ihtiyatî haczin icrası istenip borçlunun malvarlığı üzerinde geçici haciz konulamaz⁶⁰⁰. Zira icranın durdurulması kesin haczi kapsayan nitelikteyse, ihtiyatî haczi de kapsıyor olması gerekir⁶⁰¹. Buna karşılık mahkeme, kararında ihtiyatî hacizlerin de duracağını açıkça belirtmemişse, takiplerin duracağına yönelik genel bir ihtiyatî tedbir kararının, kendiliğinden ihtiyatî haczin uygulamasını engellemeyeceğini savunan görüş de mevcuttur⁶⁰². Kanımızca, henüz ihtiyatî haciz icra edilmemişken alınan icranın durdurulmasına dair ihtiyatî tedbir kararı, ihtiyatî haczin uygulanmasına, mahkeme bunu kararında özellikle belirtmiş ise engel olmalıdır. Çünkü menfi tespit davasına bakan mahkeme, ihtiyatî haciz kararını veren mahkemenin kararının uygulanmamasına da karar vermektedir. Böyle bir kararın açık ve net şekilde hüküm kısmında yazılması gerekir. Karar gerekçesinde ise neden ihtiyatî haciz kararını veren

⁵⁹⁸Özekes, 1999, **a.g.k.**, 261.

⁵⁹⁹Yardım, 2023, **a.g.k.**, 267.

⁶⁰⁰Kuru, 2003, **a.g.k.**, 35.; Türk, 2006, **a.g.k.**, 253.

⁶⁰¹Özekes, 1999, **a.g.k.**, 310.; Yardım, 2023, **a.g.k.**, 267.; Kuru, 2003, **a.g.k.**, 35.

⁶⁰²Muşul, 2020, **a.g.k.**, s. 315.

mahkeme hilafına böyle bir hüküm kurulduğunun açıklanması yerinde olur görüşündeyiz.

İcranın durdurulması kararının ihtiyatî haczin icra edilmesine engel teşkil ettiği durumlarda alacaklının, yine de süresinde icra dairesinden ihtiyatî haczin icrasını talep etmesi gerekir⁶⁰³. İlk etapta alacaklının zaten icra edilemeyecek bir ihtiyatî haczi ayakta tutmasının da anlamı olmayacağı düşünülebilirse de, kararı aldırırken alacaklı tarafından yatırılmış teminatın geri alınabilmesi bakımından ihtiyatî haczin ayakta kalması faydalı olacaktır. Buna ek olarak, borçlunun menfî tespit davasında haksız, alacaklının haklı bulunduğu bir ihtimalde icranın durdurulması kararı da kalkar, ihtiyatî hacze kalındığı yerden devam edilebilir⁶⁰⁴.

İcra dairesi, icranın durdurulması kararından haberdar olmayabilir. Bu da alacaklının icra talebiyle beraber işlemlere başlanabileceği anlamına gelir. Borçlunun ihtiyatî hacizden haberdar olduğu anda gecikmeden menfî tespit davasında alınan icranın durdurulması kararını icra dairesine ibrazı yerinde olur. Eğer icranın durdurulması kararından sonra yapılmış bir işlem varsa bu işlemin geri alınması gerekir⁶⁰⁵.

Aynı mantıkla düşünüldüğünde, eğer icranın durdurulması kararından önce yapılmış bir işlem varsa, onun da ayakta kalması gerektiği akla gelebilir. İhtiyatî haciz icra edilmiş ancak henüz kesin hacze dönüşmeden bu arada icranın durdurulması kararı verilirse, bu düşünceye göre ihtiyatî haczin baki kalması icap eder⁶⁰⁶. Ancak zaten menfî tespit davalarındaki icranın durdurulması tedbirinin amacı kesin haczin uygulanamaması üzerinedir. Kesin haczi uygulatmayan bir tedbir, ihtiyatî haczin de uygulamasının ortadan kalkmasına neden olmalıdır. Bunun yanı sıra mahkeme, ihtiyatî tedbire hükmederek borçlunun haklı olma ihtimalini kabul etmiş olduğundan artık ihtiyatî haczin icrasının geri alınmasına karar verebilmelidir. Dolayısıyla mahkeme, kararında ihtiyatî tedbir ile ihtiyatî haczin uygulamasını kaldırabilir⁶⁰⁷.

⁶⁰³Yardım, 2023, **a.g.k.**, 310.; Aslında icranın durdurulmasına dair tedbir kararı işlediği sürece bu sürelerin de durması gerekir. Ancak kanun süresinde ihtiyatî haczin icra edilmesini değil de ihtiyatî haciz talep edilmesini aradığı için sonradan hak kaybı yaşamamak bakımından alacaklının tedbir kararına rağmen ihtiyatî haczi talep etmesi onun yararına olur. (Özekes, 1999, **a.g.k.**, 310.)

⁶⁰⁴Özekes, 1999, **a.g.k.**, 310.

⁶⁰⁵Yardım, 2023, **a.g.k.**, 268.

⁶⁰⁶Yardım, 2023, **a.g.k.**, 268.

⁶⁰⁷Özekes, 1999, **a.g.k.**, 311.

Yargıtay kararlarında, ihtiyatî haciz icra ettirilmiş olsun veya olmasın, menfi tespit davalarında alınan icranın durdurulması kararının ihtiyatî haciz kararına etkisinin olmayacağı görüşü hâkimdir. Bu görüşün temel nedeni, ihtiyatî haczin bir icra takip işlemi olmadığı kanaatine dayandırılmaktadır⁶⁰⁸. İçtihatlarda, ihtiyatî haciz, asıl takibe yardımcı görev gören, güvence sağlayan bir tedbir olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla da icranın durdurulması kararının tek başına ihtiyatî haczi durdurmayacağı ancak mahkeme kararında özellikle ihtiyatî haczin de durması yer alıyorsa ancak o durumda ihtiyatî haczin durdurulmasına karar verilebilmelidir⁶⁰⁹.

Burada akla gelebilecek bir mesele, eşit birer kurum olan ihtiyatî tedbirle ihtiyatî haczin birbirlerine olan etkileridir. Yukarıda bahsettiğimiz üzere⁶¹⁰, iki kurum da birer geçici hukukî koruma tedbiridir ve birinin diğerine üstünlüğü bulunmaz. Menfi tespit davalarında verilen icranın durdurulmasına yönelik karar bir ihtiyatî tedbir niteliğindedir. Esasen bu durum mantık açısından da çelişki doğurmaktadır. Çünkü ihtiyatî haciz kararında bir mahkeme, alacağın varlığına yaklaşık olarak kanaat getirdiği için ihtiyatî haciz kararı vermektedirken, menfi tespit davasında diğer bir mahkeme aynı alacağın var olmadığına yaklaşık kanaati sonucu ihtiyatî tedbir kararı vermektedir⁶¹¹. Bu çelişki hukuka güveni zedeleyici bir sonuç doğurur. Bunun da ötesinde menfi tespit kararını veren mahkemenin, ihtiyatî haciz kararını veren mahkemeyi bir kanun yolu gibi denetlemesi de hukuka uygun bir durum değildir⁶¹².

Bir görüşe göre, kanunda menfi tespit davasında verilebilecek ihtiyatî tedbirler takibin durması ile paranın ödenmemesinden ibaret olup bunun dışında ihtiyatî hacizlere yönelik bir istisna tanınmamıştır. Mahkemelerin eşitliği ilkesi bakımından da kanunda öngörülmemiş bir şekilde bir mahkemenin verdiği kararın çelişkili bir gerekçeyle başka bir mahkeme tarafından uygulamasının kaldırılması hukukî değildir⁶¹³.

Bir başka görüşe göre ise teknik anlamda, bir ihtiyatî tedbir kararının, bir ihtiyatî haciz kararının uygulamasının kalkmasına etkisi olduğu kabul edilebilir ancak bu durum ihtiyatî tedbirlerin ihtiyatî hacizlere karşı genel bir üstünlük sağlamasından

⁶⁰⁸Uyar, 2023, **a.g.k.**, 8.

⁶⁰⁹Yargıtay 12. HD, 30.09.2014, E.2014/13810, K.2014/23034. (Lexpera); Yargıtay 12. HD., 01.10.2013, E.2013/22325, K.2013/31011. (Lexpera); Yargıtay 12. HD, 22.06.2016, E.2016/3491, K.2016/17460. (Lexpera)

⁶¹⁰Bkz. yuk. 1.2.1.1.3. no'lu başlık.

⁶¹¹Büyükkay, 2024, **a.g.k.**, 325.

⁶¹²Erişir, 2013, **a.g.k.**, 309-310.

⁶¹³Büyükkay, 2024, **a.g.k.**, 325.

kaynaklanmaz. Menfî tespit davalarında verilen ihtiyatî tedbirin ihtiyatî haczin icrasını etkilemesinin, esasında kanunun kabul ettiği bir istisna olduğu sonucuna varılabilir. İİK m. 72, ihtiyatî tedbir yoluyla takibin durdurulabileceğini öngördüğu için bu durum ortaya çıkar. Yoksa ihtiyatî tedbir kararlarının, ihtiyatî haciz kararlarına üstünlüğu gibi genel bir sonuç buradan çıkarılamamalıdır⁶¹⁴.

Kanımızca, menfî tespit davasına bakan mahkeme kararında ihtiyatî haczin uygulanmamasına veya uygulanmış ihtiyatî haczin uygulamasının kaldırılmasına ayrıca ve açıkça İİK m. 72'nin kapsamında hükmedebilir. Ancak kararda takibin durdurulmasına yönelik genel bir ihtiyatî tedbir öngörölmüşse ihtiyatî haczin uygulamasının bundan etkilenmemesi gerekir. İhtiyati haciz, her ne kadar icra takip işlemlerini içinde barındırsa da kendisi bir icra takibi deđildir⁶¹⁵. Dolayısıyla kararda uygulanmasına devam edilip edilmeyeceği ayrıca değerlendirilmelidir.

Başka bir mesele ise menfî tespit davasına bakan mahkemenin ihtiyatî haczin sadece uygulamasını değil ihtiyatî haciz kararını kaldırma yetkisini haiz olup olmadığıdır. İhtiyatî haciz icra edilmiş, ihtiyatî tedbir kararı ise ihtiyatî haczin icrasından sonra fakat tamamlayıcı merasimden önce verilmiş ise Kuru, icranın durdurulması kararının icra edilmiş olan ihtiyatî hacze etkisinin olmayacağı görüşündedir. Ancak yazar, menfî tespit davasına bakan mahkemenin ihtiyatî haciz kararını da kaldırabileceğini savunmaktadır⁶¹⁶. Özekes ise yazarın bu görüşüne katılmayarak, menfî tespit davasına bakan mahkemenin ihtiyatî haczi kaldırma yetkisini haiz olmadığı kanaatinde. Burada dikkat edilirse, ihtiyatî haczin uygulamasının yani icrasının kaldırılması değil kararın tümünden kaldırılması söz konusudur. Yazara göre, ihtiyatî haciz bakımından menfî tespit davasına bakan mahkeme, asıl yargılamanın göröldüğu mahkeme özelliğini taşımamaktadır. Bu nedenle de, ihtiyatî haczin kaldırılması kararını verebilecek mahkemeler ihtiyatî hacze en başta karar veren mahkeme ile alacaklının genel mahkemelerde açtığı asıl uyuşmazlığın göröldüğu mahkemedir. Menfî tespit davası bu anlamıyla uyuşmazlığı asıl gören mahkeme statüsünde değildir. Çünkü her şeyden önce davanın davacısı konumunda borçlu, davalısı konumunda ise alacaklı yer almaktadır. Kanunda aranan alacaklı tarafından açılmış alacak davasının ancak tamamlayıcı merasimi yerine getirmek için açılabilir

⁶¹⁴Özekes, 1999, a.g.k., 73.

⁶¹⁵Özekes, 1999, a.g.k., 255.

⁶¹⁶Kuru, 2003, a.g.k., 35.

dava türü olarak kabul edilmiş olması menfi tespit davasını asıl dava olarak kabul etmeyi zorlaştırmaktadır. Keza, yalnızca alacaklıya karşı açılmış bir menfi tespit davasının var olması, alacaklının ayrıca tamamlayıcı merasim kapsamında dava açma yükümlülüğünü de bertaraf etmemektedir. Dolayısıyla menfi tespit davasına bakan mahkeme ihtiyatî haczin uygulamasını durdurabilirse de, kendisini kaldıramamalıdır⁶¹⁷. Büyükay'a göre, ihtiyatî haczin sınırlı kesin hüküm etkisi gereği, kanunda öngörülen değiştirme ve kaldırma sebepleri mevcut değilse, ihtiyatî haczin hatalı olup olmadığının tekrardan mahkeme önüne getirilmesinde hukukî yarar yoktur⁶¹⁸. Kanaatimizce, hem menfi tespit davalarının uyuşmazlığı gören asıl mahkeme statüsünde olmaması hem de kesin hüküm etkisi bakımından bir mahkemenin verdiği kararın kanunun öngörmediği şekilde diğer bir mahkemede denetlenmesindeki hukukî yarar yokluğu nedeniyle bir kez ihtiyatî haciz kararı alındıktan sonra borçlu tarafından açılan menfi tespit davasında ihtiyatî haczin tümünden kaldırılması talep edilemez. Ancak mahkeme, ihtiyatî haczin uygulamasının durmasına veya uygulanmış ihtiyatî haczin uygulamasının kalkmasına karar verebilmelidir.

⁶¹⁷Özekes, 1999, **a.g.k.**, 312.; Yardım'a göre, menfi tespit davalarının da uyuşmazlığın aslını gören mahkeme statüsünde olduğu kabul edilmelidir. Hatta ortada borçlu tarafından usulüne uygun açılmış bir menfi tespit davası varsa, artık alacaklının ayrıca bir alacak davası açması yazara göre mümkün değildir. Bu da menfi tespit davasını uyuşmazlığın asıl görüldüğü mahkeme statüsünü kabul etmeyi zorunlu kılar. Hatta menfi tespit davaları sırasında alacaklı ihtiyatî haciz talep edebilmelidir. Tamamlayıcı merasim bakımından yazarın düşüncesi ise uygulanmayan ihtiyatî haciz bakımından sürelerin başlamayacağı, ancak ihtiyatî haciz uygulanmış ise alacaklının menfi tespit davası sürerken süresinde dava veya takip yoluyla tamamlayıcı merasimi gerçekleştirmesi gerekeceği yönündedir. Buna rağmen yazara göre, alacaklının tamamlayıcı merasim kapsamında açacağı alacak davası menfi tespit davasıyla derdestlik yaratacak niteliktedir. Bu nedenle de alacaklının menfi tespit davasının varlığı hâlinde ayrıca bir alacak davası açması gerekmeyeceği ve hatta açamayacağı kanaatindedir. (Yardım, 2023, **a.g.k.**, 269-270). Yazarın bu görüşlerine iştirak edemiyoruz. Öncelikle menfi tespit davasının niteliği, bir tespit davası olup, söz konusu davada, dava sonucunda borcun varlığı veya yokluğu konusunda bir tespit hükmü elde edilecektir. Oysa, alacaklının açacağı alacak davasının niteliği bir eda davası olacaktır. Talep sonucu ise alacağın hem tespitini hem de kendisine ödenmesini kapsayacağından dolayı menfi tespit davasından daha geniş bir sonuca ulaşacaktır. Bu durumda, alacak davası görülürken menfi tespit davası açılmayacağını söylemekte bir beis yoktur. Çünkü eda davası tespit hükmünü de kapsayacak ve menfi tespit davasındaki hukukî yarar yok olacaktır. Ancak tersine bir menfi tespit davası mevcutken, bir alacak davası açılmasında dava türleri ve talep sonucu bakımından olan farklılık nedeniyle derdestlik bulunmaz. (Tarafları ve sebebi aynı olsa da müddeabihlerinin farklı olması nedeniyle menfi tespit davasının eda davasında derdestliğe konu yapılamayacağı yönünde bkz. S. Tanrıver (1998). *Medeni usul hukukunda derdestlik itirazı*. Ankara: AÜHF Yayınları, s. 82.) Kanunda tamamlayıcı merasimin, alacaklının açacağı bir dava ile olacağı da açıkça belirtilmişken borçlunun açtığı menfi tespit davasının tamamlayıcı merasim bakımından yeterli olduğunu düşünmüyor, Özekes'in bu konudaki yukarıda açıkladığımız görüşlerine iştirak ediyoruz. Bununla beraber, iki farklı mahkemenin aynı hukukî uyuşmazlık konusunda inceleme yapıyor olmaları ve çelişik hükümlerin doğmasının engellenmesi bakımından, alacak davasının menfi tespit davası içerisinde karşı dava olarak açılması (Bir tespit davasına karşı dava olarak müddeabihleri farklı olduğundan dolayı derdestliğe takılmaksızın karşı dava açılabileceği yönünde bkz. B. Kuru ve A.C. Budak. (2010). *Tespit davaları*. İstanbul: Oniki Levha Yayıncılık, s. 329.) , davaların birleştirilmesi veya bunlar mümkün değilse menfi tespit davasının sonradan açılan alacak davasında bekletici mesele yapılması kanaatimizce yerinde olacaktır.

⁶¹⁸Büyükay, 2024, **a.g.k.**, 321.

Yargıtay, ayrıca ihtiyaten haczedilmiş malların, borçlunun ödemesi gereken teminata sayılması yönünde de karar vermiştir⁶¹⁹. Mahkemenin ihtiyatî haczin uygulamasını kaldırmadığı takdirde en azından teminata mahsup etmesi kanımızca yerindedir.

3.2. Konkordatoda İhtiyatî Haciz

Borçlu, ekonominin bozulmuş olması, hesaplarında yanılmış olması, piyasa şartları gibi nedenlerle mali zorluğa düşmüş olabilir. Bu durum borçluyu tüm malvarlığını kaybetme riskiyle karşı karşıya bırakabilir. Alacaklılar bakımından da borçlunun borçlarını ödeyemeyecek hâle gelmesi istenen bir durum değildir. Kısaca borçlunun alacaklılarının çoğunluğuyla, kanunun öngördüğü şekilde, borçlarını ödeyebilmesi üzerine yaptığı anlaşmaya konkordato denir⁶²⁰.

Konkordatonun asıl amacı, dürüst borçluya bozulan işlerini düzeltebilmesi için şans tanımaktır. Bu amacın gerçekleşebilmesi için ise borçlunun malvarlığı üzerinde özellikle muhafaza tedbirleri bakımından çok fazla kısıtlamaya gidilmemesi gerekir ki çoğu sefer borçlu anlaşmada kendine düşen kısmı bu malvarlığını işleterek kazanacaktır⁶²¹. Borçlunun hem cebri icra yoluyla kısıtlanması hem de malvarlığında olumlu bir büyüme gerçekleştirmesini beklemek çelişkili olur. Bu süreçte borçlunun kötüniyetle malvarlığını kaçırabileceğine dair endişeler olabilir ancak kanunun konkordatonun denetimiyle ilgili sıkı hükümleri çoğu durumda yeterli korumayı sağlayacaktır⁶²².

7101 sayılı İcra ve İflâs Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun⁶²³ ile İcra ve İflâs Kanunu'nun konkordato hükümlerinde köklü değişikliklere gidilmiştir. 7101 Sayılı Kanun'un 22. maddesiyle İİK m. 294 hükmü değiştirilmiş ve konkordato mühleti verilmiş bir borçlu hakkında ihtiyatî haciz uygulamasının nasıl olacağına netlik kazandırılmıştır.

⁶¹⁹Yargıtay 11.HD., 01.04.1986, E.1986/997, K.1986/1849. (Muşul, 2020, **a.g.k.**, 325.)

⁶²⁰Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1443.; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, 2023, **a.g.k.**, 607. Pekcanitez, H. ve Erdönmez G. (2018). *7101 sayılı kanun çerçevesinde konkordato*. İstanbul: Vedat kitapçılık, s. 4.; T. Muşul (2019). *7101 ve 7155 sayılı kanunlarla icra ve iflas kanunu'nda yapılan yeni düzenlemeye göre; iflas ve konkordato hukuku uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırma*. (2. Baskı).Ankara: Adalet Yayınevi, s. 375.; S. Tanrıver ve A. Deynekli (1996). *Konkordatonun tasdiki*. Ankara: Yetkin Yayınları, s. 29.

⁶²¹S. Öztekin, A.C. Budak, M. Tunç Yücel, S. Kale ve B. Yeşilova (2018). *Yeni konkordato hukuku*. Ankara: Adalet Yayınevi, s. 216.

⁶²²Özekes, 1999, **a.g.k.**, 258.

⁶²³RG. 30361 Sayı ve 15.03.2018 Tarih.

Borçlu konkordato mühleti içerisindeyse artık onun aleyhine hiçbir takip başlatılamaz ve önceden başlatılmış bir takip mevcutsa da durur. Bu düzenlemeye paralel olarak ihtiyatî tedbir ve ihtiyatî haciz kararları da konkordato mühleti içinde olan borçluya uygulanamaz (İİK m. 294/1)⁶²⁴. Zaten kendisine normal yolla icra takibi başlatılamayan borçlu hakkında ihtiyatî haciz yoluyla malvarlığı üzerinde kısıtlamaya gitmek çelişkili ve amaca aykırı olurdu⁶²⁵. Kanundaki açık hükme rağmen uygulanmış bir ihtiyatî haciz varsa da yok hükmünde sayılacaktır⁶²⁶.

Kanunun lafzına bakıldığında ihtiyatî hacze karar verilemeyeceğinden değil, uygulanamayacağından bahsedildiği görülecektir⁶²⁷. Bu da alacaklı tarafından yapılacak taraf takip işlemlerinin hâlâ yapılabilmesi, ancak icra müesseseleri tarafından artık herhangi bir icra takip işlemi yapılmayacağı anlamına gelir⁶²⁸. Buna aykırı bir işlem yapılırsa borçlunun, şikâyet yoluna başvurma hakkı bulunur⁶²⁹.

İhtiyatî haczin uygulanamayacak olmasını, uygulanmış ihtiyatî haczin de kalkacağı şeklinde geniş yorumlamak da amaca uygun bir yorum olmaz. Keza yalnızca ihtiyatî haciz değil, kesin haciz bakımından da konkordato müddetinden önce icra edilmiş hacizlerin uygulamasının kaldırılması söz konusu olmamaktadır. Konkordato mühleti devam ettiği sürece önceden mallar üzerine konmuş olan haciz varlığını devam ettirecektir⁶³⁰. Bununla birlikte, konkordato mühleti öncesinde haczedilmiş malların muhafaza altına alınmış olması durumunda malların üzerinde haczin devam etmesi koşuluyla malların üzerinden muhafaza tedbirlerinin kaldırabilmesi söz konusu olmalıdır. Bu şekilde, hem alacaklıların hakları, hem de borçlunun mallarını kullanarak ekonomik durumunu düzeltme imkânı ayakta tutulmuş olur⁶³¹.

Malların borçluya bırakılması bakımından bir görüşe göre, bu kararı mahkemenin vermesi aranmalıyken⁶³², bir başka görüşe göre böyle bir mahkeme kararına gerek

⁶²⁴Muşul, 2019, **a.g.k.**, 496.; İ. Kaplan (2019). *Yeni türk konkordato hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınevi, s. 77.; S. Altay ve A. Eskiocak (2019). *Konkordato ve yeniden yapılanma hukuku*. (5. Bası). İstanbul: Vedat Kitapçılık, s. 157.

⁶²⁵Özkes, 1999, **a.g.k.**, 259.

⁶²⁶Pekcanitez ve Erdönmez, 2018, **a.g.k.**, 94.; Sarisözen, 2024, **a.g.k.**, 406.

⁶²⁷E. Aydemir (2015). *Konkordato sermaye şirketleri ve kooperatiflerin uzlaşma suretiyle yapılandırılması*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, s. 42.; M. Tunç Yücel (2020). *Konkordato mühletinin alacaklılar bakımından sonuçları*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, s. 155.

⁶²⁸Sarıözen, 2019, **a.g.k.**, 169.; Muşul, 2019, **a.g.k.**, 496.; Pekcanitez ve Erdönmez, 2018, **a.g.k.**, 94.

⁶²⁹Öztek vd., 2018, **a.g.k.**, 216.

⁶³⁰Sarisözen, 2024, **a.g.k.**, 427.

⁶³¹Sarisözen, 2024, **a.g.k.**, 428.

⁶³²Sarisözen, 2024, **a.g.k.**, 428.

yoktur⁶³³. Bunun yanı sıra malların yediemin olarak konkordato komiserine bırakılmasının daha güvenli olacağına dair bir görüş de mevcuttur⁶³⁴. Kanımızca malların muhafaza tedbirlerinin kaldırılıp, haczi ayakta tutmak şartıyla malların borçluya tesliminde bir sakınca yoktur. Bu sayede borçlu, konkordatonun amacına ulaşmasına çalışabilir. Bu açıdan, malların bu amaçla kullanılmasını temin amacıyla kararın mahkeme tarafından verilmesi düşünülebilir. Mahkeme, malların borçluya teslimini sakıncalı bulduğu veya gerek duymadığı durumlarda ise konkordato komiserine yediemin sıfatıyla malların bırakılabilmesi konusunda tercih yapabilir. Bu yolla aslında alacaklılar ve borçlu arasındaki menfaat dengesini hâkim kurmuş olacaktır.

Alacaklı bakımından yapılan takip işlemleri kısıtlamaya tabi olmamakla beraber, alacaklı bu işlemleri yapmasa da ihtiyatî hacizde öngörülen süreler bakımından bir kayba uğramaz. Çünkü kanun açıkça takip işlemleriyle kesilebilen zamanaşımı ve hak düşürücü sürelerin işlemeyeceğini belirtmiştir (İİK m. 294/1). Ancak sürelerin yeniden işlemeye başlayacağı an bakımından doğabilecek karışıklık nedeniyle alacaklının ihtiyatî haczin icrasını yine de süresinde talep etmesi tavsiye olunabilir. Çünkü zaten bir taraf takip işlemi olduğu için, alacaklının icra takip işlemi olmayan icra talebinde bulunmasında bir engel bulunmaz. Ancak alacaklının ihtiyatî haczin icrası talebini icra dairesi mühlet devam ederken yerine getiremez. Tamamlayıcı merasim bakımından ise talep edilen ihtiyatî haczin uygulanamayacak olmasından, mühletten önce uygulanmış ihtiyatî hacizler bakımından ise sürelerin yine işlememesinden dolayı alacaklının yapması gereken bir işlem bulunmaz. Ancak mühletin sona ermesiyle beraber alacaklının ihtiyatî haciz kararını on gün içerisinde uygulatması, uygulandıktan itibaren ise yedi gün içerisinde dava veya takip yoluyla tamamlayıcı merasimi yürütmesi gerekecektir⁶³⁵.

Konkordato mühletinde ihtiyatî haczin uygulanmayacağına ilişkin yasak konkordato mühletinden etkilenen alacaklar için sonuç doğurur. İhtiyatî hacze ilişkin uygulama yasağının istisnası, konkordato komiserinin izniyle akdedilmiş alacaklar ve İİK m. 294/2'nin yollamasıyla İİK m. 206'nın birinci sırada sayılan imtiyazlı işçi ve aile hukukundan doğan nafaka alacakları istisna olarak belirtilen alacaklardır⁶³⁶. Bunlar bakımından ihtiyatî haciz uygulanabilir. Çünkü bu alacaklar için takip yasağı

⁶³³Tunç Yücel, 2020, **a.g.k.**, 197.

⁶³⁴Öztek vd., 2018, **a.g.k.**, 217.

⁶³⁵Öztek vd., 2018, **a.g.k.**, 2017.

⁶³⁶Sarisözen, 2024, **a.g.k.**, 407.

konmamıştır ve mühlet kararına rağmen bunlar için takip başlatma yetkisi devam eder⁶³⁷.

Kesin mühletin kalkmasıyla birlikte ihtiyatî haciz kararlarıyla ilgili işlemler, kaldıkları yerden devam eder⁶³⁸. İhtiyatî haciz kararı olası bir mühletin kaldırılması veya konkordatonun tasdik edilmemesine dair karardan sonra uygulanabilecektir⁶³⁹. Konkordatonun tasdikine dair kararın kesinleşmesi üzerine ise konkordato talebinden önce verilmiş ihtiyatî hacizler düşer⁶⁴⁰.

3.3. Tasarrufun İptali Davalarında İhtiyatî Haciz

Tasarrufun iptali davası, borçlunun mal kaçırma gibi alacaklıya zarar verme maksadıyla üçüncü kişilerle işbirliği içinde yaptığı zararlı işlemlere karşı, alacaklı tarafından bu işlemlerin iptali için açılan özel bir dava çeşididir⁶⁴¹. Tasarrufun iptali davalarında yargılama usûlünü düzenleyen İİK m. 281'e göre, bu davaların konusu olan mallar bakımından alacaklının talep etmesi hâlinde ihtiyatî haciz kararı verilebilir.

İhtiyatî haciz esasen para alacakları içindir ve muayyen bir mal üzerinde geçici hukukî koruma sağlanmak isteniyorsa bunun türü genelde ihtiyatî tedbirdir. İhtiyatî haczin genel kurallarından farklı olarak, tasarrufun iptali davalarında ihtiyatî haciz, iptale konu tasarrufun yapıldığı mallar üzerinde cereyan etmektedir⁶⁴². Bu durumun sebebi, malın üçüncü kişinin elinde bulunduğu durumlarda, üçüncü kişiyi tüm malvarlığıyla değil de, davaya konu tasarrufla sınırlı bir değer üzerinden hacze tabii bırakmaktır. Bu bakımdan kanunda açık hüküm olmasına rağmen, ihtiyatî haciz

⁶³⁷Öztek vd., 2018, **a.g.k.**, 217.

⁶³⁸Pekcanitez ve Erdönmez, 2018, **a.g.k.**, 69.

⁶³⁹O. Eroğlu (2023). Uygulamada konkordato. Ankara: Seçkin Yayınevi, s. 123.

⁶⁴⁰M. Coşkun (2024). Konkordato ve iflâs. Ankara: Seçkin Yayınevi, s. 338.

⁶⁴¹A.C. Ruhi ve C. Ruhi (2022). *İcra ve iflas hukukunda tasarrufun iptali davaları*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, s. 17.; Benzer tanımlar için bkz. Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1396.; Pekcanitez vd., 2023, **a.g.k.**, 595.; Muşul, 2013, **a.g.k.**, 1485.; Atalı ve Ermenek, 2023b, **a.g.k.**, 277.; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, 2023, **a.g.k.**, 667.; İ. Karataş ve E. Ertekin (1998). *Tasarrufun iptali davaları*. Ankara: Yetkin Yayınları, s. 15.; M.K. Yıldırım (1995). *İcra ve iflas hukukunda iptal davaları*. İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım, s. 1.

⁶⁴²Özekes, 1999, **a.g.k.**, 167.; Pekcanitez vd., 2023, **a.g.k.**, 603.; G. Erdönmez (2019). *Alacaklılara zarar verme kastıyla yapılan tasarrufların iptali*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, s. 1.; Tasarrufun iptali davasında alacaklının haklı bulunması hâlinde, verilen ihtiyatî haciz kararının kesin hacze dönüşeceği ve alacaklı icra dosyasına ilamı eklediğinde devam niteliğindeki icra işlemlerini yapabileceği, mahkeme tarafından ihtiyatî tedbir mahiyetinde ihtiyatî haciz veya ihtiyatî tedbir gibi bir karar verilmesi hâlinde bile bunun ihtiyatî haciz kararı olarak nitelendirilmesi gerekeceği yönünde: **Yargıtay 20. HD., 18.12.2019, E.2019/5737 K.2019/7603. (Lexpera)**

zımında ihtiyatî tedbir, ihtiyatî tedbir zımında ihtiyatî haciz veya sadece ihtiyatî tedbir olarak yapılan talepler kanunen yanlıştır⁶⁴³.

Üçüncü kişi de alacaklının aleyhine borçluyula hukukun tasvip etmediği bir ilişkiye girmiş olduğundan ihtiyatî hacze maruz kalır. Mal artık onda değilse de değeri üzerinden yine üçüncü kişilerin malvarlığına ihtiyatî haciz konulabilir⁶⁴⁴.

İhtiyatî haciz, iptal davası açılmadan önce veya açıldıktan sonra istenebilir ancak hâkimin talebi kabul etme gibi bir mecburiyeti yoktur⁶⁴⁵. Eğer iptal davasından önce bu maddeye dayanarak bir ihtiyatî haciz kararı alınırsa artık tamamlayıcı merasimin şeklinin iptal davası olması gerekir⁶⁴⁶. Alacaklı hazır bulunuyorsa haciz tarihinden, hazır bulunmuyorsa haczin kendisine tebliğ edildiği tarihten itibaren yedi gün içerisinde bu davayı açmazsa, dava açma hakkı saklı kalmakla beraber ihtiyatî haciz hükümsüz kalır⁶⁴⁷. Ancak doktrinde iptal davası açılmadan önce ihtiyatî haciz talep edilemeyeceğini savunan görüşler de mevcuttur. Bir görüşe göre, henüz iptal davası açılmamışsa üçüncü kişinin mecburi dava arkadaşlığı sıfatı da ortaya çıkmaz. Dolayısıyla üçüncü kişi iptal davası olmadan, alacak borç ilişkisinden tamamen bağımsız biridir ve bu kişi aleyhine ihtiyatî haczin istenmesi bu nedenle mümkün değildir⁶⁴⁸.

Başka bir görüşe göre ise kanunun tasarrufun iptali davalarında ihtiyatî haciz kararı alınabilmesine imkân tanımasının nedeni bu davayı açmaya yetecek şartların varlığının ihtiyatî haciz almaya da yetecek olduğu ön kabulünden ileri gelir. İptal davasının özel dava şartlarından biri ise dava öncesi kesinleşmiş bir icra takibi olmasıdır. Buna karşılık Yargıtay muvazaa davalarında İİK m. 283/1'i kıyasen uygulamakta olduğundan ve muvazaa davalarında tasarrufun iptali davalarında aranan şartlar aranmadığından muvazaa davası açılmadan önce ihtiyatî haciz kararı alınabilecektir⁶⁴⁹.

Kanaatimizce üçüncü kişinin alacak ilişkisine taraf olmaması ve henüz uyuşmazlığın tarafı da olmaması, dava öncesinde ihtiyatî haciz talep edilememesi için yeterli neden değildir. Zira açılması muhtemel olan bir tasarrufun iptali davasında,

⁶⁴³Özekes, 2020, **a.g.k.**, 464-465.

⁶⁴⁴Özekes, 1999, **a.g.k.**, 167.

⁶⁴⁵Deynekli ve Saldırım, 2011, **a.g.k.**, 181.; Özekes, 1999, **a.g.k.**, 166.; Avci, 2024, **a.g.k.**, 115.

⁶⁴⁶Özekes, 1999, **a.g.k.**, 392.

⁶⁴⁷Deynekli ve Saldırım, 2011, **a.g.k.**, 181.

⁶⁴⁸H.S. Akşener (2013). Tasarrufun iptali davalarında ihtiyati haciz. *Legal Hukuk Dergisi*, 11(128), s. 117.

⁶⁴⁹A.C. İyilikli (2024). *Tasarrufun iptali davasında ihtiyatî haciz*. Ankara: Yetkin Yayınevi, s. 106-107.

sonucun güvence altına alınabilmesi için ihtiyatî haciz kararı verilmesi geçici hukukî korumaların doğasında vardır. İİK m. 281/2’de tasarrufun iptali davasına konu mallar bakımından ihtiyatî haciz istenebileceği zikredilmiş, tasarrufun iptali davalarında isteneceğinden bahsedilmemiştir. O hâlde ihtiyatî hacizle koruma altına alınan mal veya elden çıkarılmış ise değeri daha sonra tasarrufun iptali davasına konu edilirse kanunun aradığı şart gerçekleşmiş olacaktır. Tasarrufun iptali davası açılmazsa, tamamlayıcı merasim gerçekleşmeyeceğinden ihtiyatî haciz zaten ortadan kalkacaktır. Kanaatimizce, borçlunun alacaklı aleyhine üçüncü kişilerle yapabileceği kötüniyetli tasarrufların bu şekilde önüne geçilmesi olanağı kapatılmamalıdır. En geç ihtiyatî haczin uygulandıktan sonra tamamlayıcı merasime başlanması gereken sürenin sonuna kadar, alacaklının tasarrufun iptali davası açma koşullarını haiz olması gerektiği kanaatindeyiz. Çünkü ihtiyatî haczin icra edilmesinden çok kısa süre sonra tamamlayıcı merasime girilecek ve tasarrufun iptali davasında dava şartları incelenecektir.

İhtiyatî haciz, iptal davası açıldıktan sonra veya açılması sırasında verilmişse dava sonuna kadar güvence işlevini yerine getirir. Alacaklının ayrıca bir işlem yapmasına gerek olmaz. İhtiyatî haczin genel kuralları buraya kıyasen uygulanabilir⁶⁵⁰. Kararın on gün içinde uygulanması için mükerrer bir icra takibi yapılmaz, var olan icra dosyasında ihtiyatî haczin infazı talep edilir⁶⁵¹. Davanın lehe sonuçlanması hâlinde karardan itibaren bir ay içerisinde tamamlayıcı merasim olarak takip başlatılması gerekliliği iptal davalarında bulunmaz⁶⁵². Çünkü mahkemenin tasarrufun iptaline karar vermesiyle beraber ihtiyatî haciz kesin hacze dönüşecektir. Alacaklının bu ilamı mevcut takibin olduğu dosyaya eklemesi yeterli olacaktır⁶⁵³.

Bazı mahkemeler tasarrufun iptali davaları kapsamında hükmettikleri ihtiyatî haciz kararını doğrudan icra yoluna gitmektedir. Bu kapsamda icra dairelerine başvurulmadan ilgili sicillere müzekkere yazılmak suretiyle bir ihtiyatî haciz gerçekleştirilmektedir. Ancak bu durum, ihtiyatî haciz, davanın kabulüyle kesin hacze dönüştüğünde uygulama bakımından sorun yaratmaktadır. Çünkü ihtiyatî haczi kendi uygulamamış olan icra dairesinden, ihtiyatî haczin kesin hacze dönüştüğü gerekçesiyle

⁶⁵⁰ Özekes, 1999, **a.g.k.**, 392.

⁶⁵¹ İyilikli, 2024, **a.g.k.**, 41.

⁶⁵² İyilikli, 2024, **a.g.k.**, 43.; “İİK’nın 264/3. maddesi hükmü burada uygulanmayacağından, tasarrufun iptali davası sırasında verilen ihtiyatî haciz, tasarrufun iptali kararı ile kesin hacze dönüşür. Bu nedenle İİK’nın 281/2. maddesi uyarınca verilen ihtiyatî haciz kararının, asıl icra dosyasından infazı gerekir.”

Yargıtay 12. HD., 11.01.2024, E.2023/1345, K.2024/274. (Corpus)

⁶⁵³ Deynekli ve Saldırım, 2011, **a.g.k.**, 182.; İyilikli, 2024, **a.g.k.**, 43.

kesin haczin icra edilmesini talep etmek duraksamalara yol açabilecek niteliktedir⁶⁵⁴. Hâlbuki kanunda ihtiyatî haczin icrasının icra dairelerinden isteneceği açıktır (İİK m. 261).

Tasarrufun iptali davalarında ihtiyatî haciz kararı verirken hâkim alacaklının teminat ödemesine karar verip vermeme konusunda serbest olsa da, dava elden çıkan malların kıymeti üzerinden devam ediyorsa, artık teminata hükmetmesi gerekir⁶⁵⁵. Genel ihtiyatî haciz kurallarında daha sıkı teminat koşulları öngörülürken tasarrufun iptali davasında hâkime serbesti tanınmasının asıl nedeni, ihtiyatî haczin haksız olma olasılığının, temelinde kesinleşmiş bir icra takibine dayanan iptal davasına oranla daha fazla olmasıdır. Buna karşılık üçüncü kişinin tüm malvarlığı değerleri üzerinde iptale konu malvarlığı değerinde bir haciz gerçekleştirilirken zarar doğma ihtimaline binaen, üçüncü kişi teminatla güvence altına alınmak istenmiştir⁶⁵⁶. Teminatın iadesi bakımından, haksız ihtiyatî hacizden kaynaklanan tazminat davasının beklenmesinin gerekip gerekmeyeceği konusunda yukarıda yaptığımız açıklamalar burada da geçerlidir⁶⁵⁷.

3.4. Kollektif Şirketler Bakımından İhtiyatî Haciz

İhtiyatî hacze ilişkin hükümler genel olarak İcra ve İflâs Kanunu'nda düzenlenmiş olsa da, başka kanunlarda da özel hükümlere yer verilebileceğini belirtmiştik. 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 237. maddesi işte bu duruma bir örnek teşkil etmektedir. Madde kollektif şirketlerde ihtiyatî haczin uygulanmasına yönelik olup, İcra ve İflâs Kanunu hükümlerine atıf yapmaktadır.

Kollektif şirketlerin tüzel kişiliği bulunur. Bunun bir tezahürü olarak da kollektif şirket tüzel kişiliği şirketin borçlarından alacaklılara karşı birinci derecede sorumludur. Ortakların borçlardan dolayı kollektif şirketin alacaklılarına karşı olan sorumluluğu ise ikinci dereceden bir sorumluluktur. Yani kollektif şirketten alacağını talep edecek alacaklının öncelikle şirket tüzel kişiliğine, buradan sonuç alamadığı takdirde şirket

⁶⁵⁴Y.N. Avcı (2024). *Tasarrufun iptali davalarında ihtiyatî haciz*. Ankara: Yetkin Yayınevi, s. 101-102.

⁶⁵⁵Özekes, 1999, **a.g.k.**, 243.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1430.; Görgün, Börü ve Kodakoğlu, 2023, **a.g.k.**, 683.; Pekcanitez vd., 2023, **a.g.k.**, 603.; Genel hükümlerden farklı olarak tasarrufun iptali davalarında ihtiyatî haczin güvencesiz verilebileceği ancak davanın konusu üçüncü kişilerin elden çıkardıkları malların kıymetine ilişkinse güvence gösterilmesinin mecburi olduğu yönünde: **Yargıtay 12. HD., 03.03.2016, E.2015/28372 K.2016/6132. (Lexpera)**

⁶⁵⁶Özekes, 2020, **a.g.k.**, 465.; İyilikli, 2024, **a.g.k.**, 77.

⁶⁵⁷Bkz. yuk. 1.3.1.2. no'lu başlık.

ortaklarına yönelmesi gerekir. Şirket tüzel kişiliğine veya ortaklara başvurmak konusunda alacaklı serbest değildir. Öncelikle tüzel kişilik sonra ortakların sorumluluğu söz konusudur. Eğer alacaklı doğrudan ortaklara yönelirse, şirketin birinci dereceden sorumluluğu ortak def'i olarak ileri sürebilecektir⁶⁵⁸.

Kural, şirket tüzel kişiliğinin birinci derece sorumluluğu olduğu hâlde, kanunda istisnaen doğrudan ortaklara başvurulabilecek iki durum kabul edilmiştir. Bunlar, şirkete yapılmış takibin semeresiz kalması ile şirketin sona ermesi hâlidir⁶⁵⁹. Bu durumlardan biri gerçekleştiği takdirde alacaklı artık yalnızca ortağa veya ortakla beraber şirkete karşı başvurma konusunda tercih hakkına sahiptir (TTK m. 237/1)⁶⁶⁰.

Ortakların birinci derece sorumluluğuna gidebilmek için yukarıda bahsettiğimiz iki şarttan birinin varlığı gerekirken, şirketin mallarının yanı sıra ortakların malvarlıklarının ihtiyatî haczine karar verilebilmesi için bu şartlar aranmaz⁶⁶¹. Kanunun özel düzenlemesi nedeniyle, ortakların kişisel mallarına ihtiyatî haciz konulabilir (TTK m. 237/2).

İhtiyatî haczin genel kuraldan ayrı tutulmuş olmasının sebebi, alacaklının önce şirkete başvurması sırasında, sıranın kendisine gelecek olduğunu anlayan borçlunun mallarını kötüniyetle kaçırma ihtimalini bertaraf etmektir. İhtiyatî haczin sağladığı güvence, önce şirkete başvuran ancak alacağını alamayan alacaklının, sıra borçluya geldiğinde bir malvarlığı bulabilmesini teminat altına almaktadır⁶⁶².

Görüldüğü üzere alacaklı henüz ortaklara karşı dava veya takibe girişme yetkisi yokken ihtiyatî haciz isteyebilmektedir. İhtiyatî haciz kararını alan veya uygulatan alacaklının tamamlayıcı merasim bakımından süresinin ne zaman başlayacağını yine kanun özel olarak düzenlemiştir. Çünkü alacaklı asıl kurala uysa, ihtiyatî haczin icra edilmesinden veya icra edildiği sırada hazır bulunmuyorsa kendisine tebliğinden itibaren yedi gün içinde ya dava ya takip başlatmak zorunda olacaktı. Ancak ortağa karşı ne dava ne takip başlatabilen alacaklı bakımından tamamlayıcı merasimde bu sürelerle uyulması düşünülemeyecektir. Kanun o nedenle, tamamlayıcı merasimin

⁶⁵⁸N. Orbay Ortaç (2023). Şirketin ve ortakların üçüncü kişilerle ilişkileri. K. Şenocak, K. (Ed.), *Şirketler hukuku şerhi* içinde (s. 945-994), s. 974.

⁶⁵⁹Ş. Kayıhan (2023). *Şirketler Hukuku*. (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık, s. 141.

⁶⁶⁰Orbay Ortaç (Şenocak Şerhi), 2023, **a.g.k.**, 974.

⁶⁶¹Kayıhan, 2023, **a.g.k.**, 141.

⁶⁶²Orbay Ortaç (Şenocak Şerhi), 2023, **a.g.k.**, 978.

başlayacağı süreyi ortağa karşı dava veya takibe başlama yetkisinin doğduğu tarihten itibaren olarak belirlemiştir (TTK m. 237/2).

Bununla birlikte alacaklının şirkete karşı dava veya takip başlatmasında bir sakınca yoktur. Aksine ortakların malına ihtiyatî haciz koydurmuş alacaklının şirkete karşı bir takibe başlaması gerekir ki, aksi hâlde ihtiyatî haczi hiç kaldırmadan ortakların üzerinde bekletebilmesi gibi bir sonuç çıkar. Oysa ihtiyatî haczin amacı zaten alacaklı birinci dereceden sorumlu tüzel kişiden alacağını alana kadar onu korumak, alamazsa borçluya yönelmesini sağlayabilmektir. Bu nedenle alacaklının ihtiyatî haczin tutanağının tebliğinden itibaren yedi gün içinde şirkete dava veya takibe girişmediği takdirde uygulattığı ihtiyatî haciz hükümsüz kalır (TTK m. 237/2).

3.5. Belirsiz Alacak Davalarında İhtiyatî Haciz

Belirsiz alacak davaları söz konusu olduğunda, para alacaklarına ilişkin verilmesi gereken geçici hukukî koruma tedbirinin ihtiyatî haciz mi yoksa ihtiyatî tedbir mi olduğuna değinmekte de fayda görüyoruz. Özellikle haksız fiilden kaynaklanan borçlarda belirsiz alacak davalarına sıkça rastlanmaktadır. Bu dava çeşidinde henüz alacak tam ve kesin olarak belirli değildir ve belirlenmesi tahkikat sürecini gerektirmektedir. Oysa ihtiyatî haciz kararının verilebilmesi için alacak miktarının açık ve net olarak belirli olması gerekir. Buna karşılık, geçici hukukî koruma talebinin dayanağını bir para borcunun oluşturduğu durumlar bakımından kanun, aksini kabule el vermeyecek kesinlikte ihtiyatî haciz istenebileceğini öngörmüştür (İİK m. 257).

Öncelikle konusunu para alacağının oluşturduğu ve teminat amacı güden belirsiz alacak davalarında verilebilecek geçici hukukî korumanın türü kanunen ihtiyatî hacizdir⁶⁶³. Alacağın miktar olarak tam ve kesin şekilde belirli olmaması, ihtiyatî haciz kararı verilmesi gerekirken ihtiyatî tedbir kararı verilebileceği anlamını taşımaz⁶⁶⁴. Ancak Yargıtay, alacağın henüz belirsiz olması nedeniyle bu alacaklar bakımından ihtiyatî tedbir alma, ya da iki geçici hukukî koruma tedbirini kavramsal olarak

⁶⁶³M. Ercan Özler (2019). *Medenî usûl hukukunda dava konusu*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, s. 472.

⁶⁶⁴C. Simil (2013). Belirsiz alacak davası. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, s. 323.; Özekes (Pekcanitez usûl), 2017, **a.g.k.**, 2554.

karıştırarak kullanma veya zımnında/mahiyetinde gibi terimlere başvurma yoluna hukuka aykırı olarak gitmektedir⁶⁶⁵.

Kar'a göre, belirsiz alacak davasında, alacaklıyı geçici hukukî korumalardan mahrum bırakmama saikiyle ihtiyatî tedbir kararı verilebilmelidir⁶⁶⁶. Arslan'a göre, belirsiz alacak davalarında dava miktarı baştan belirli olamayacağı için, yargılama sonunda kararda elde edilmesi beklenen alacağa göre ihtiyatî tedbir istenebilir⁶⁶⁷. Simil'e göre ise belirsiz alacak davalarında ihtiyatî haciz istenmesinin önünde belirsizlik engeli yoktur. Çünkü ihtiyatî haciz, o ana kadar belirlenebilen miktar üzerinden talep edilecektir. Henüz ihtiyatî haciz yargılaması devam ederken miktar kesinleşirse, talebi değiştirme ve genişletme yasağına takılmaksızın artırım yapılabilecektir. Eğer ihtiyatî haciz yargılaması sona ermiş ise ek bir ihtiyatî haciz kararı istenerek yine geçici hukukî koruma sağlanmış olacaktır⁶⁶⁸. Özekes de Simil'e benzer şekilde, belirsiz alacak davalarında istenebilecek geçici hukukî koruma türünün ihtiyatî haciz olduğu, aksi uygulamanın kanuna açıkça aykırılık teşkil ettiği, geçici talep sonucunda belirlenen meblağ üzerinden ihtiyatî haciz kararı verilip, artırım yapıldığında şartları mevcutsa ilave ihtiyatî haciz kararı verilebileceğini savunmaktadır⁶⁶⁹.

Kanımızca, belirsiz alacak davalarında ihtiyatî haciz talep edilmesi gereken durumlarda başka saiklerle ihtiyatî tedbir kararı verilemez. Meselenin ihtiyatî haciz hükümleri çerçevesinde çözülmesi gerekmektedir. Buna karşılık mevcut hükümler yalnızca belirli alacaklar bakımından ihtiyatî haciz kararı alınabilmesini gerekli kılmaktadır. Dolayısıyla mevzuatımız gereği o ana kadar belirlenmiş miktar üzerinden ihtiyatî haciz kararı verilebilir. Belirlenemeyen kısım için ise ihtiyatî haciz kararı almak ve uygulamak mümkün değildir. Keza alacaklının ödemesi gereken teminatın

⁶⁶⁵“Belirsiz alacak veya kısmi davada alacak belirlenene kadar ki yargılama sürecinde veya başında ihtiyatî haciz yolu ile alacağın teminat altına alınması olanağı bulunmamaktadır. Maddenin lafzi yorumunda para alacağının teminat altına alınması için uyumsuzluk konusu olmadığı için borçlunun taşınır veya taşınmaz mallarına ihtiyatî tedbir konulamayacağı belirtilebilir. Ancak asıl olan bir hakkın bulunması ve ihtiyatî tedbir sebebinin ortaya çıkmasıdır. Gerekçe bu iki hususu yeterli kabul etmektedir. Kaldı ki ihtiyatî tedbir, ihtiyatî hacze göre daha hafif sonuçları olan bir koruma tedbidir. İhtiyatî tedbirde borçlu yönünden sadece kayden tedbir konulmakta ve borçlu tedbire konu mal üzerinde sınırlı da olsa tasarrufuna devam edebilmektedir. O halde kısmi dava veya belirsiz alacak davasında, hakkın bulunması ve sebebin ortaya çıkması halinde borçlunun taşınır veya taşınmaz malları üzerine ihtiyatî tedbir konulmasında ve karar verilmesinde yasal bir engel bulunmamaktadır.” **Yargıtay 9. HD., 02.07.2012, E.2012/24239, K.2012/25011. (Kazancı)**

⁶⁶⁶B. Kar (2021). *İş yargılaması usulü*. (3. Bası). Ankara: Yetkin Yayınevi, s. 1147.

⁶⁶⁷Arslan, R. (2013). Hukuk muhakemeleri kanunu'nun geçici hukuki korumalar konusunda getirdiği yenilikler. *Bankacılar Dergisi*, Özel Sayı, 7-27, s. 14.

⁶⁶⁸Simil, 2013, **a.g.k.**, s. 326.; Aynı yönde: Özekes (Pekcanıtez usûl), 2017, **a.g.k.**, 2554.; Akkaya, 2024, **a.g.k.**, 16.

⁶⁶⁹Özekes (Pekcanıtez usûl), 2017, **a.g.k.**, 2556.

belirlenmesinde de alacak miktarı önem arz edecektir. Ancak bu durum alacaklıya davasının asıl değerinin çok altında bir koruma bahşedebilir. Buna rağmen Simil'in önce belirli miktar üzerinden, daha sonra ise ek bir ihtiyatî haciz talebiyle kesin miktar üzerinden ihtiyatî haciz talep edebileceği görüşüne iştirak ediyoruz.

Ortada iki farklı ihtiyatî haciz talebinin olmasından kaynaklı olarak, bu taleplerin nasıl uygulanacağını da aydınlatılması gerektiği kanaatindeyiz. Alacaklının o ana kadar belirleyebildiği miktar üzerinden ihtiyatî haciz talep ettiği fakat henüz ihtiyatî haciz yargılaması sonlanmadan önce miktarın kesinleştiği durum bakımından sorun yoktur. Hâkim iddianın genişletilmesi ve değiştirilmesi yasağına takılmaksızın kararını yeni belirlenen miktar üzerinden verecek ve ortada tek bir ihtiyatî haciz kararı olacaktır. Ancak daha sık rastlanacak şekilde, o ana kadar belirlenebilen miktar üzerinden bir ihtiyatî haciz kararı verilmiş, ihtiyatî haciz yargılaması sona erdikten sonra miktar kesinleşmiş olabilir. Bu durumda, artık hâkimin kararını değiştiremeyeceğinden bahisle ilave bir ihtiyatî haciz kararı verilmesi gerektiğini belirtmiştik. Henüz belirlenebilen değer üzerinden alınan ilk ihtiyatî haciz kararı alacaklı tarafından karardan itibaren on gün içerisinde icra dairesi vasıtasıyla uygulanmalıdır (İİK m. 261/1). Miktar belirlenebildiğinde alınan ikinci ihtiyatî haciz kararı da on gün içerisinde ayrıca uygulanmalıdır. Eğer on gün içinde ikinci karar uygulanmazsa birinci ihtiyatî haciz ayakta kalır ancak ikinci ihtiyatî haciz hükümden düşer. Kanımızca burada usûl ekonomisine uygun olan ikinci ihtiyatî haciz kararının da ilk ihtiyatî haczi uygulayan dosyaya eklenmesidir.

Tamamlayıcı merasim bakımından ise alacağın belirli hâle gelmesi belirsiz alacak davası sırasında olacağından hem birinci hem ikinci ihtiyatî haciz için ayrıca bir tamamlayıcı merasim yürütülmesine gerek yoktur. Ancak birinci ihtiyatî haciz belirsiz alacak davası açılmadan önce istenmişse, ihtiyatî haciz kararının verilmesinden itibaren on gün içinde uygulanması talep edilmelidir (İİK m. 261/1). Haczin uygulanmasından veya alacaklı o sırada hazır bulunmuyorsa haczin uygulandığının kendisine tebliğ edilmesinden itibaren bir hafta içinde alacaklı tarafından belirsiz alacak davası açılmalıdır (İİK m. 264/1). Bu davanın açılmasına esas tutulan miktarın ihtiyatî hacizde konu edilen miktardan düşük olması hâlinde, dava edilmeyen miktar kadar ihtiyatî haciz kalkar. Dava sırasında miktarın kesinleşmesiyle istenecek ikinci ihtiyatî haciz bakımından ise tamamlayıcı merasime gerek yoktur.

Kanımızca, ihtiyatî haciz kararı verildikten sonra miktarın öğrenilebilmesi durum ve koşullarda karardan sonra bir değişiklik olduğu anlamını da taşıyacaktır. Dolayısıyla HMK m. 396’da öngörülmüş olan durum ve koşulların değişmesiyle nedeniyle ihtiyatî haczin değiştirilmesi veya kaldırılması yoluna⁶⁷⁰ başvurulması da bu açıdan mümkün olmalıdır. Ancak unutulmamalıdır ki bu yol İİK’nda öngörülmüş olmayıp, doktrinde kıyas yoluyla HMK hükümlerinin ihtiyatî hacze uygulanabileceğinden hareketle kabul edilmektedir⁶⁷¹. HMK’nun ilgili hükmünün belirsiz alacak davasında ihtiyatî hacizler bakımından uygulanabileceği kanısındayız. O nedenle bu davalarda miktarın sonradan belirli olması hâlinde alacaklının bu yola başvurarak ihtiyatî haciz miktarının değiştirilmesi ve haczin kapsamının genişletilmesine hükmedilebileceği görüşündeyiz.

⁶⁷⁰Bkz. yuk. 2.2.5.1. no’lu başlık.

⁶⁷¹Özekes, 1999, **a.g.k.**, 329.; Yardım, 2023, **a.g.k.**, 242.; Kuru, 2013, **a.g.k.**, 1056.; Erişir, 2013, **a.g.k.**, 236.; Akkaya, 2024, **a.g.k.**, 251.

SONUÇ

Hukuk devletinin bir gereği olarak devlet, borç ilişkilerinde uyuşmazlığa düşen taraflar için kesin bir hukukî koruma getirme yükümlülüğü altındadır. Dava veya icra yoluyla sağlanabilecek bu hukukî korumalara ulaşmak her zaman istenildiği kadar kolay ve çabuk olmayabilir. Dava konusunu ve sonucunu uzun yargılama ve icra süreçlerinde güvence altına almak, tarafların zararlı olabilecek davranışlarına mani olabilmek adına geçici hukukî koruma tedbirleri ortaya çıkmıştır. İhtiyatî haciz de geçici hukukî korumanın bir türü olarak münhasıran para alacakları için öngörölmüş bir müessesedir. Alacaklı, yargı mercileri önünde haklılığını ispat ettiğinde ortada borçlunun alacaklıya hakkını teslim edebileceği bir malvarlığının kalması gerekir. Aksi hâlde, alacaklının haklı olduğunu ispat etmesinin pratikte hiçbir yararı olmayacaktır. İşte ihtiyatî haczin amacı, alacaklının alacağını elde edilebilir tutmaktır. Dava açıldıktan veya takip başlatıldıktan sonra ya da bunlardan önce ihtiyatî haczin istenmesi mümkündür. Kararı verecek olan mahkemeler, uygulayacak olan ise icra dairesidir.

İhtiyatî haciz, mahkemelerden istenir ve hâkimin karar vermesine kadar olan aşamaya, yargılama aşaması denilmektedir. Karardan sonra ise bu kararın uygulanmasını ve tamamlanmasını içeren icra aşaması başlayacaktır. Göröldüğü üzere kurum iki aşamalı olarak incelenmekte ve bu tezin konusunu da aslen icra aşaması oluşturmaktadır.

Bir geçici hukukî koruma tedbiri olmasıyla ihtiyatî tedbire de oldukça benzeyen ihtiyatî haczin en önemli özelliği, yalnızca para alacakları için istenebilmesidir. Teminat alacakları için ihtiyatî haciz istenemez. Uygulamada ihtiyatî haciz ve ihtiyatî tedbir sıklıkla karıştırılmakta, birbirlerinin yerine kullanılmakta veya melez terimler üretilmektedir. Ancak hukuken doğru olan, uygulamacılar tarafından doğru terimin kanunun öngördüğü şekilde doğru yerde kullanılmasıdır. Tarafın talebinin hangi geçici hukukî koruma tedbiri için olduğu konusunda bir tereddüt bulunuyorsa, hâkimin tarafın hukukî nitelendirmesiyle bağlı olmadığı, buna karşılık davayı aydınlatma ödevi kapsamında tarafa talebini açıklattırma yoluna gitmesi gerektiği, talebin ne olduğu konusunda tereddüttün giderilemediği ve hukuken imkânsızlık bulunan durumlarda ise talebin reddedilmesi gerektiği görüşündeyiz.

Doktrinde geçmişte, ihtiyatî haczin ihtiyatî tedbirin bir türü olduğu görüşü ortaya atılmışsa da bugün yazarlar her iki geçici koruma tedbirinin birbirinden ayrı kurumlar

olduğunu kabul etmektedir. İhtiyatî haciz ve ihtiyatî tedbirin birbirlerine karşı astlık üstlük ilişkisi bulunmaz. Bu nedenle de her iki kurumun da niteliklerine uygun düştüğü ölçüde kıyas yoluyla birbirlerinden yararlanabilmesi gerekir.

İhtiyatî haciz kararını veren mahkemenin kararında alacağın miktarını göstermemiş olması, kararın icrası bakımından çeşitli sorunlar yaratır. Bu hâlde kararı düzeltebilmek adına başvurulabilecek yollar tartışmalı olup tam olarak çözüme hizmet etmemektedir. Aynı şekilde mahkemenin kararında ihtiyaten haczedilecek malı göstermesi gerekirken, uygulamada sıkça rastlandığı üzere borçlunun mallarının borca yetecek kadarının haczine genel bir şekilde karar vermesi ihtiyatî haczin icrasında sorun yaratmaktadır. Kanımızca kanunda, ihtiyatî haciz kararları bakımından mahkemenin, tarafların ve etkilenen üçüncü kişilerin başvurusu üzerine karardaki hataları düzeltebilmesini öngören bir hüküm getirilmesi yerinde olur.

Borçlu veya üçüncü kişilerin haksız ihtiyatî hacizden doğan zararlarını güvence altına alabilmek için, kanun alacaklıya teminat şartı getirmiştir. Bu teminat şartı aynı zamanda ihtiyatî haczin uygulanmasının koşuludur. Teminatın alacaklıya iade edilmesi bakımından ise kanımızca tazminat davası açılması için öngörülen zamanaşımı süresince beklenilmesi yerinde değildir. Karşı tarafa teminatın iadesine itirazı olup olmadığı sorularak hareket edilmesi ve buna göre bir değerlendirme yapılması daha pratik olacaktır.

İhtiyatî haciz kararının hukukî niteliği tartışmalıdır. Bizim de katıldığımız görüşe göre, ihtiyatî haczin kabulü kararı geçici koruyucu nihaî karar, ihtiyatî haczin reddi kararı ise tespit hükmü benzeri geçici nihaî karar niteliğindedir. İhtiyatî haciz nihaî karar olmakla beraber, kesin hüküm niteliği taşımaz. Buna karşılık sınırlı bir kesin hüküm etkisi olduğundan bahsedilebilir.

İhtiyatî haczin icra takip işlemi olup olmadığı, kurumun içinde yer alan işlemler bakımından ayrı ayrı değerlendirilmelidir. İhtiyatî haciz kararı, kanımızca icra takip işlemi niteliğinde kabul edilebilir. İhtiyatî haczin icrası sırasında icra dairesince yapılıp, borçlunun aleyhine takibi ilerleten işlemler de icra takip işlemidir. Ancak ihtiyatî haciz yargılaması ve uygulaması sırasında alacaklı tarafından yapılan işlemler taraf takip işlemi niteliğindedir. İhtiyatî haciz, icra takip işlemlerini içerisinde barındırsa da bir icra takibi değildir.

Her ne kadar ihtiyatî haciz içinde icra takip işlemlerini barındırsa da tatil ve talik hâllerinde borçlunun mal kaçırma ihtimaline karşı uygulanabilir olduğu savunulabilir. Zamanaşımını kesmesi bakımından ise kanuna ihtiyatî haczin talep edilmesinin borç için öngörülen zamanaşımını keseceğine dair bir madde eklenmesinin yerinde olacağı görüşündeyiz.

İhtiyatî haciz kararını alan alacaklının karardan itibaren on gün içerisinde icra dairesine uygulanması için başvurması gerekir. İcra dairesi, ihtiyatî haczi genel haciz hükümlerini kıyasen uygulayarak yapar. İhtiyatî haciz alacaklısına herhangi bir rüçhan hakkı tanımaz. Ancak alacaklının yaptığı masrafları öncelikle talep etme hakkı ve iştirak söz konusu olduğunda kendiliğinden ve geçici olarak iştirak edebilme imkânı söz konusudur.

İhtiyatî haciz kararını alan alacaklının bu kararı icra ettirebilmesi için karardan itibaren on günlük süresi bulunur. Ancak kanımızca ihtiyatî haczin icrasını öngören hükümde sürenin, ihtiyatî tedbirdekine benzer şekilde kararın tefhim veya tebliğinden başlaması daha hakkaniyetli olurdu.

Yargıtay'ın, ihtiyatî haczin icra dairesi tarafından icrası sırasında, borçlunun verdiği muvafakatlerin her hâlükârda manevi cebir altında yapıldığı görüşüne iştirak edemiyoruz. İradenin sakatlanmasına dair bir durum söz konusuysa bunun genel mahkemelerde ileri sürülmesi gerektiği, somut olayın özelliklerine göre değerlendirme yapılmasının daha yerinde olacağı görüşündeyiz.

İhtiyatî haciz bir konutta infaz edilecekse, kararı bir mahkemenin vermiş olması tek başına konutta haciz için yeterli olmamalıdır. Zira mahkemenin kararının, her hâlükârda konutta haczin uygunluğunu değerlendirdiği savunulamayacaktır.

İcra ve İflâs Kanunu'nun 263. maddesi uyarınca teminat karşılığı malların borçluda bırakılması imkânı ve İcra ve İflâs Kanunu'nun 266. maddesi uyarınca teminat karşılığı ihtiyatî haczin kaldırılması birbirinden ayrı düzenlemelerdir. Bu iki düzenlemenin tek bir hükümde birleştirilmesinin yararlı olacağı savunulabilir. Kanımızca bankalar da İİK m. 263 uyarınca malı elinde bulunduran üçüncü kişi sayılmalıdır. İİK m. 266 kapsamında teminatla ihtiyatî haczin kaldırılabilmesi için verilecek teminatın miktarı kanaatimizce alacak fer'ileri ve masraflar kadar olmalıdır. Teminat karşılığı kaldırma talep etme yetkisi yalnızca borçluya verilmiştir. Oysa malların teminat karşılığı kendine bırakılmasını üçüncü kişiler de talep edebilir.

Kanaatimizce yorum yoluyla teminat karşılığı kaldırma talep etme yetkisinin üçüncü kişilere de tanındığı söylenemeyecektir. İİK m. 263 için kanun yolu kapalı, İİK m. 266 için ise açık olması gerekir.

İhtiyatî haczin icrasına etki edebilecek başvuru yollarından biri de Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 396. maddesinin kıyas yoluyla ihtiyatî hacze uygulanabileceği kabulüdür. Buna göre, durum ve koşulların değişmesi sebebiyle ihtiyatî haciz kararının kaldırılması veya değiştirilmesi istenebilir. Bu yola başvurabilmek için değişikliğin kararın nihaî hâle geldikten sonra ortaya çıkmış olması aranmalıdır. Kanımızca, borç ihtiyatî haciz kararıyla yalnızca borçlu bakımından muaccel hâle gelmişse, ihtiyatî haciz sonradan kaldırıldığı takdirde borç da borçlu dâhil herkes için muaccel olma özelliğini kaybedecektir.

İcra memurunun mahkemenin verdiği ihtiyatî haciz kararını denetleme yetkisi yoktur. Ancak sınırlı da olsa bazı durumlarda kararı uygulamayı reddedebilir. Kararda eksiklik veya hata bulunuyor ve bu durum kararın icrasını aksatıyor, imkânsızlaştırıyor ya da kanunun emredici hükümlerine aykırılık arz ediyorsa artık kararı uygulamaktan kaçınılmelidir.

Hacedilmezlik nedeniyle ihtiyatî haciz sırasında şikâyet yoluna başvurmamış borçlunun, ihtiyatî haciz kesin hacze dönüştüğünde yeniden şikâyet hakkının olacağı kanısındayız. Çünkü malların satışı tehlikesi gerçek anlamda ilk defa kesin hacizde borçlunun karşısına çıkmaktadır.

İhtiyatî haciz kararına karşı itiraz yolu ve istinaf kanun yoluna başvurulabilir. Borçlunun istinafa başvurması ihtiyatî haczin icrasını kendiliğinden durdurmayacaktır. Buna göre, borçlunun veya üçüncü kişinin itirazının kabul edilmesi hâlinde de kararın kesinleşmesi beklenmeden ihtiyatî haczin uygulaması kalkmamalıdır.

Alacaklı hâlihazırda esas yargılamaya yönelik bir dava veya takip bulunmuyorsa, ihtiyatî haciz kararının uygulanmasından veya haciz sırasında hazır bulunmuyorsa kendisine tebliğinden itibaren yedi gün içerisinde borçluya karşı dava açmak, icra veya iflâs takibi başlatmakla yükümlüdür. Kanun koyucu geçici haciz hâlinin bir an önce kesin bir kararla sonuçlandırılmasını istemektedir. Tamamlayıcı merasim olarak dava yolu seçildiyse, davanın sonuçlanmasından itibaren bir ay içerisinde kararın icra edilmesi gerekmektedir.

Menfi tespit davaları bakımından bir değerlendirme yapıldığında, dava veya takipten önce ihtiyatî haciz kararı alınmış, borçlu da henüz takip başlamadan menfi tespit davası açmış ise bu dava, icra takibinden önce açılmış menfi tespit davasının şartlarına tabi olmalıdır. Ancak kötünîyetin engellenmesi bakımından, hâkimin borçludan alınacak teminata karar verirken, borçlunun ihtiyatî haczi tamamlayıcı merasimin önüne geçmeye çalışıp çalışmadığını ayrıca değerlendirmesi yerinde olacaktır. Menfi tespit davasına bakan mahkeme, ihtiyatî tedbir kararıyla ihtiyatî haczin de icrasının durması veya icra edilmişse icrasının kaldırılması gerektiği kanaatindeyse, bunun gerekçesini göstererek karar kısmında ihtiyatî hacizlerin de duracağını ayrıca belirtmesi gerekeceği düşüncesindeyiz. Kanımızca, ihtiyatî haciz bakımından, menfi tespit davası uyuşmazlığın çözümü için yetkili asıl mahkeme statüsünde değildir. Dolayısıyla ihtiyatî haciz kararının kaldırılmasına karar veremez.

Konkordato mûhleti içerisinde ihtiyatî haciz kararları uygulanmaz. Ancak bu uygulanmış ihtiyatî haciz kararlarının da kalkacağı anlamına gelmez. Buna karşılık malların muhafaza tedbirlerinin kaldırılması mümkündür. Kanımızca muhafaza tedbirlerinin kaldırılmasına ilişkin kararı mahkemenin vermesi daha yerinde olur.

Tasarrufun iptali davalarında, davadan önce veya dava sırasında ihtiyatî haciz istenebileceği kanaatindeyiz. Tasarrufun iptali davalarına bakan mahkemelerin ihtiyatî haczi icra etme yetkisi olmadığı, bu yetkinin münhasıran icra dairesinde olduğu düşüncesindeyiz.

Belirsiz alacak davalarında, borç miktarının belirsiz olması ihtiyatî haciz talep etmeye engel olmamalıdır. Zira dava başında belirli bir miktar söz konusudur. Dolayısıyla bu davalar para borcunu içermesine rağmen, ihtiyatî haciz yerine ihtiyatî tedbir talep edilebileceğini kabul etmek yanlış bir uygulamadır. Eğer ihtiyatî haciz yargılaması sonlanmadan evvel miktar belirli hâle gelirse iddianın değiştirilmesi ve genişletilmesi yasağına takılmaksızın miktar artırımında bulunulabilir. Ancak ihtiyatî haciz yargılaması sonlandıysa yapılması gereken öncelikle belirli olan miktar üzerinden ihtiyatî haciz talep etmek, daha sonra yeni belirlenen miktara göre tekrar bir ihtiyatî haciz talebi yapmaktır. Bu durumda kanımızca HMK'nun 396. maddesine kıyas yoluyla başvurmak da mümkün olmalıdır.

KAYNAKÇA

- Acar, A.E. (2022). *İcra mahkemesi kararlarına karşı istinaf kanun yolu*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Akcan, R. (2005). *Hacze iştirak*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Akdeniz, U. (2006). İhtiyati haciz müessesesi. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, X(1,2), 197-226.
- Akın, G. ve Akın, M. (2016). İhtiyati haciz nedeni ile alınan teminatın iadesi. *İstanbul Barosu Dergisi*, 90(5), 45-60.
- Akıncı, Z. (1997). Hakemlerin ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz kararı verme yetkisi. *Prof. Dr. Şükrü Postacıoğlu'na Armağan* içinde (s. 209-224). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi.
- Akkaya, T. (2009). *Medenî usûl hukukunda istinaf*. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Akkaya, T. (2021). Medeni usûl hukukunda hükmün (nihai kararların) tamamlanması. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 25(1), 19-60.
- Akkaya, T. (2023). Cumhuriyetin yüzyılında geçici hukuki koruma olarak ihtiyati haciz. Pekcanıtez, H. ve Özekes, M. (Ed.), *Cumhuriyetin 100. yılında medenî usûl ve icra iflâs hukukumuzun gelişim ve değişim süreci* içinde (s. 1195 vd.). İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Akkaya, T. (2024). *İcra ve iflâs kanununda ihtiyati haciz hakkındaki mahkeme kararlarına ve ihtiyati haczin infazına karşı koyulması*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Aksoy, M. A. (2016). Gemilerin ihtiyati haczi. *TBB Dergisi* 2016 (123), 259-302.
- Akşener, H. S. (2013). Tasarrufun iptali davalarında ihtiyati haciz. *Legal Hukuk Dergisi*, 11(128).
- Akyazan, S. (1958). *İhtiyati hacizler ve hacze iştirak dereceleri*. İstanbul: Kurtulmuş Matbaası.
- Akyol Aslan, L. (2011). *Medeni usul hukukunda delil tespiti*. Ankara: Yetkin Basımevi.
- Alangoya, Y. (1999). *Medeni usul hukukunda dâva ortaklığı (tarafkların taaddüdü)*. İstanbul: Nemaş A.Ş.
- Albayrak H. (2013). *Medeni usul ve icra iflas hukukunda yaklaşık ispat*. Ankara: Yetkin Basımevi.

- Altay, S. ve Eskiocak A. (2019). *Konkordato ve yeniden yapılanma hukuku*. (5. Bası). İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Ansay, S.Ş. (1960). *Hukuk icra ve iflas usulleri*. (5. Bası). Ankara: İstiklal Matbaası.
- Aras Yeşilova, E. (2023). *Geminin ihtiyati haczi kararının infazı "arrest"*. Ankara: Yetkin Basımevi.
- Arslan, A.S. (2018). *İcra takip işlemleri (etkileri ve hukuka aykırılığın sonuçları)*. Ankara: Yetkin Yayınevi.
- Arslan, R. (2013). Hukuk muhakemeleri kanunu'nun geçici hukuki korumalar konusunda getirdiği yenilikler. *Bankacılar Dergisi*, Özel Sayı, 7-27.
- Arslan, R., Yılmaz, E., Taşpınar Ayvaz, S. ve Hanağası, E. (2022). *İcra ve iflas hukuku*. (8. Baskı). Ankara: Yetkin Yayınevi.
- Arslandoğan, B. (2020). *Medenî yargılama hukukunda delil tespiti*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Arslaner, H. (2010). *6183 sayılı kanun kapsamında kamu alacaklarının haciz yolu ile tahsili*. Ankara: Yetkin Yayınevi.
- Arslanpınar Tat, T. (2020). İcra dairesi tarafından vaktinden evvel satış. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, (151).
- Aslan, A. Ç. (2022). *Medeni usul hukukunda görev*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Aslan, K. (2005). *Hacizde istihkak davası*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Aşık, İ., Saçar, Ö.F., Tok, O., Oruç, Y. (2023). *İcra ve iflas hukuku*. (2. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Atalı, M. ve Ermenek, İ. (2023a). *Medeni usul hukuku*. (5. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Atalı, M. ve Ermenek, İ. (2023b). *İcra ve İflas Hukuku*. (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Atalı, M., Ermenek İ. ve Erdoğan E. (2023). *Medenî usûl hukuku*. (6. Baskı) Ankara: Yetkin Yayınevi.
- Atamer, K. (2019). *Deniz ticareti hukuku C.IV, deniz icra hukuku*. (2. Baskı). İstanbul: Oniki Levha Yayıncılık.
- Avcı, Y.N. (2024). *Tasarrufun iptali davalarında ihtiyati haciz*. Ankara: Yetkin Yayınevi.
- Aydemir, E. (2015). *Konkordato sermaye şirketleri ve kooperatiflerin uzlaşma suretiyle yapılandırılması*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

- Bacanak, K. (1971). İhtiyatî haciz ve hacze iştirak derecesi. *Ankara Barosu Dergisi*, 4(28), 521-525.
- Bahadır, Z. (2018). *Medeni usul hukukunda kısmi karar*. Ankara: Yetkin Yayıncılık.
- Balkan, Y. (2009). *Haczedilmezlik ve benzer müesseseler*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Belgin Güneş, D. (2021). Medenî usûl hukukunda hükmün tamamlanması (hmk m. 305/a). *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 12(1), 313-328.
- Berberoğlu Yenipınar, F. (2021). *İhtiyati haciz usul-uygulama*. (2. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Berkin, N. M. (1962). *İhtiyati haciz*. İstanbul: Hamle Matbaası.
- Bolayır, N. (2019). *Medeni usûl hukukunda hâkimin hukuku re'sen uygulaması ilkesi*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Boran Güneysu, N. (2012). İcra takip işlemleri, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 101, s.31-60.
- Boran Güneysu, N. (2014). *Medeni usul hukukunda karar*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Boran Güneysu, N. (2016). İcra hukukunda aşkın haciz. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 20(4), 25-60.
- Boran Güneysu, N. (2024). İcra ve iflâs kanunu'nun konutta hacze ilişkin 79/a maddesinin değerlendirilmesi, *Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 6(1), 172-223.
- Budak, A. C. ve Karaaslan V. (2023). *Medeni usul hukuku*. (7.Bası). İstanbul: Filiz Yayınevi.
- Budak, A.C. ve Yağcı, M.O. (2023). Mevsimsiz dava: davanın vaktinden önce açılması. *Adalet Dergisi*, 70, s. 17-46.
- Büyükay, F. (2024). *Menfi tespit davası (İİK m.72)*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Coşkun, M. (2024). *Konkordato ve iflâs*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Çavuş, B. (2022). *Medeni usul hukukunda hükmün tamamlanması*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Çiftçi, P. (2010). *İcra hukukunda menfaat dengesi*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Deren Yıldırım, N. (2005). 4949 sayılı ve 17.7.2003 tarihli kanun ile yapılan değişiklik çerçevesinde ihtiyati haciz kararlarının hukuki niteliği ve kontrolü. *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1(2), 431-443.
- Deveci, Z.S. (2020). *İcra kefaletnameleri*. Ankara: Adalet Yayınevi.

- Deynekli, A. ve Saldırım, M. (2011). *Öğretide ve uygulamada ihtiyati haciz*. (3. Bası). Ankara: Turhan Kitabevi.
- Dişel, B. (2014). *İcra hukukunda takip arkadaşlığı*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Duran, O. (2020) *Medeni usul hukukunda taleple bağlılık ilkesi*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Ekmekçi, Ö., Özekes, M., Atalı, M. ve Seven, V. (2019). *Hukuk uyumsuzluklarında arabuluculuk*. (2. Baskı). İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Ercan Özler, M. (2019). *Medenî usûl hukukunda dava konusu*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Erdönmez, G. (2019). *Alacaklılara zarar verme kastıyla yapılan tasarrufların iptali*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Erişir, E. (2013). *Geçici hukuki korumanın temelleri ve ihtiyati tedbir türleri*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Eroğlu, O. (2023). *Uygulamada konkordato*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Erturgut, M. (2000). *İcra ve iflas hukukunda menkullerin paraya çevrilmesi*. Ankara: Yetkin Yayınevi.
- Görgün, L.Ş., Börü L. Ve Kodakoğlu M. (2023). *İcra ve iflâs hukuku*. (4. Baskı). Ankara: Yetkin Yayınları.
- Günay, E. (2024). *Usul hukukunda ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz*. (3. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Halman Çetin, E. (2012). *İcra iflas suçları ve yargılama usulü*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Hanağası, E. (2016). *Medenî yargılama hukukunda silahların eşitliği*. Ankara: Yetkin Yayınevi.
- İyilikli, A.C. (2024). *Tasarrufun iptali davasında ihtiyatî haciz*. Ankara: Yetkin Yayınevi.
- İyilikli, A.C. ve Karakaş, C.F. (2023). İhtiyati haczin kesin hacze dönüşmesi ve hacze iştirak. *İbn Haldun Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1(2), 7-43.
- Kaplan, İ. (2019). *Yeni türk konkordato hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınevi.
- Kar, B. (2021). *İş yargılaması usulü*. (3. Bası). Ankara: Yetkin Yayınevi.
- Kara, H. (2020). *Deniz ticareti hukuku*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Karaaslan E. Ve Karaaslan V. (2021). Hükmün tamamlanması. *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 8(2), 557-78.

- Karaaslan V. (2013). *Medenî usûl hukukunda hâkimin davayı aydınlatma ödevi*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Karademir Aydemir, D. (2019). *Medeni usul hukukunda mahkemelerin yetkisi*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Karafakih, İ.H. (1952). *Hukuk muhakemeleri usulü esasları*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Yayınlarından.
- Karakoç, Y. (2016). *Kamu icra hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Karataş, İ. ve Ertekin, E. (1998). *Tasarrufun iptali davaları*. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Karşlı, A. (2022). *İcra ve iflas hukuku esasları*. (4. Baskı). İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Kayışhan, Ş. (2023). *Şirketler Hukuku*. (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Kayış, F. (2020). *Kambiyo senetlerinde ihtiyati haciz*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Kiraz, T.Ö. (2002). Hükümlerin tavgizihine ilişkin bazı tespitler. *Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1(2), 127-154.
- Kodakoğlu, M. (2018). *Medenî usul hukukunda aslî müdahale*. Ankara: Legem Yayıncılık.
- Köksoy, M. (2024). Borçlunun konutunda haciz yapılması (iik m. 79/a). *Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi*, 2024/1, 327-367.
- Köle, M. (2020). *İlâmlı icra takibinde icra mahkemesi tarafından icranın geri bırakılması*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Kuru B. ve Budak A.C. (2010). *Tespit davaları*. İstanbul: Oniki Levha Yayıncılık.
- Kuru, B. (2003). *İcra ve iflâs hukukunda menfî tespit davası ve istirdat davası*. Ankara: Yetkin Basımevi.
- Kuru, B. (2013). *İcra ve iflas hukuku el kitabı*. (2. Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi.
- Kuru, B. ve Aydın, B. (2021). *Medeni usul hukuku el kitabı, Cilt I-II*. Ankara: Yetkin Basımevi.
- Kuru, B. ve Aydın, B. (2023). *İcra ve iflâs hukuku ders kitabı*. (8. Baskı). Ankara: Yetkin Basımevi.
- Meriç, N. (2010). Hâkimin davayı aydınlatma yükümlülüğü. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 11(2009), 377-424.
- Mıstaçoğlu, Y. (2020). *Medeni usul hukukunda ihtiyati tedbir yargılaması*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Muşul, T. (2013). *İcra ve iflas hukuku, Cilt I-II*. (5. Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi.
- Muşul, T. (2015). *İcra ve iflas hukukunda; istihkak davaları*. Ankara: Adalet Yayınevi.

- Muşul, T. (2019). *7101 ve 7155 sayılı kanunlarla icra ve iflas kanunu'nda yapılan yeni düzenlemeye göre; iflas ve konkordato hukuku uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırma*. (2. Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi.
- Muşul, T. (2020). *İcra ve iflas hukukunda menfi tespit ve istirdat davaları*. (3. Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi.
- Okur, M. (2011). *Adli teminat*. Ankara: Yetkin Yayınevi.
- Orbay Ortaç, N. (2023). Şirketin ve ortakların üçüncü kişilerle ilişkileri. Şenocak, K. (Ed.), *Şirketler hukuku şerhi içinde* (s. 945-994). Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Önen, E. (1980). İhtiyatî haczin kaldırılması dâvası. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 37(1), 251-279.
- Önen, E. (1981). *İnşai dava*. Ankara: Olgaç Matbaası.
- Özbay, İ. (2005). İcra ve iflâs hukukumuzda haczedilmezlikten feragat (iik. m. 83/a). *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 9(1-2), 543-567.
- Özbay, İ. ve Korucu, Y. (2016). *Hukuk muhakemeleri kanunu çerçevesinde tahkim*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Özçelik, V. (2014). *İcra müdürünün takdir yetkisi*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Özçelik, V. (2018). İhtiyatî haciz talebinde bulunan alacaklının teminat gösterme zorunluluğu. *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, 6 (12), 563-584.
- Özdemir, M. (2021). *Geçici hukuki korumalar (ihtiyati tedbir, ihtiyati haciz, delil tespiti)*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Özekes, M. (1995). *Medeni usul hukukunda asli müdahale*. İstanbul: Alfa Basın Yayım Dağıtım.
- Özekes, M. (1999). *İcra ve iflas hukukunda ihtiyati haciz*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Özekes, M. (2000). Medeni usul hukukunda yok hüküm ve etkisiz hüküm, *Yargıtay Dergisi*, 26(4), 661-699.
- Özekes, M. (2003). *Medeni usul hukukunda hukuki dinlenilme hakkı*. Ankara: Yetkin Yayınevi.
- Özekes, M. (2005). İcra ve iflas kanunu'nda ihtiyati hacze ilişkin değişikliklerin değerlendirilmesi. *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1 (2), 445-457.
- Özekes, M. (2007). İhtiyati haciz kararlarının gerekçeli olması ve kanun yoluna başvuru –bir karar üzerine değerlendirme-, *Yavuz Alangoya İçin Armağan içinde* (s.469-484). İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Özekes, M. (2009). *İcra hukukunda temel haklar ve ilkeler*. Ankara: Adalet Yayınevi.

- Özekes, M. (2020). Hayalî bir kurum: ihtiyatî tedbir mahiyetinde ihtiyatî haciz. Memiş, T., Şimşek, B ve Şener, Ö.S. (Ed.), *Yargıtay 11. Hukuk Dairesi Başkanı Merhum Mehmet Kılıç'a Armağan* içinde (s. 449-480). İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Özekes, M. ve Boran Güneysu, N. (2023). Mevsimsiz (zamansız/erken) davanın yargı kararları kapsamında değerlendirilmesi. *İstanbul Hukuk Mecmuası*, S81 (3), 861-909.
- Özekes, M. ve Erişir, E. (2006). Konusu para alacağı olan geçici hukuki korumaların karşılaştırılması ve değerlendirilmesi. *Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi*, 2016/3 (5), 1235-1274.
- Özgül, T. (2020). T. Özgül (2020). Yabancılik unsuru içeren uyuşmazlıklarda ihtiyati haciz. Budak, A.C. ve Karaaslan V. (Ed.), *İlamat torbası* içinde (s. 169-1869). İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Özkan, H. (2014). *İhtiyati haciz-tahliye*. İstanbul: Legal Yayınevi.
- Özkan, Y. (2021). *1879 tarihli usûl-i muhakeme-i hukukukiyye kanun-u muvakkati'nin modern usul hukukuna etkileri*. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Öztek, S. (1994). *Borç ödemededen aciz vesikası (iik m.143; m.251)*. İstanbul: Alfa Yayınevi.
- Öztek, S., Budak, A.C., Tunç Yücel M., Kale S. ve Yeşilova B. (2018). *Yeni konkordato hukuku*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Pekcanıtez, H. (1994). *Medenî usûl ve icra-ıflâs hukukunda yabancı para alacaklarının tahsili*. Ankara: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi Yayınları No:47.
- Pekcanıtez, H. (2023). Cumhuriyetin yüzyılında yapılan son değişikliklerden birisi olarak konutta haciz (iik m. 79/a). Pekcanıtez, H. ve Özekes, M. (Ed.), *Cumhuriyetin 100. yılında medenî usûl ve icra iflâs hukukumuzun gelişim ve değişim süreci* içinde (s. 997-1027). İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Pekcanıtez, H. ve Erdönmez G. (2018). *7101 sayılı kanun çerçevesinde konkordato*. İstanbul: Vedat kitapçılık.
- Pekcanıtez, H. ve Meriç, N. (2020). *Medenî usûl hukukunda fer'i müdahale*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Pekcanıtez, H. ve Simil, C. (2017). *İcra-iflâs hukukunda şikâyet*. İstanbul: Vedat Kitapçılık.

- Pekcanıtez, H., Atalay, O. ve Özekes, M. (2023). *Medeni usul hukuku ders kitabı*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Pekcanıtez, H., Atalay, O., Sungurtekin Özkan, M. ve Özekes, M. (2023). *İcra ve iflas hukuku ders kitabı*. (10. Bası). İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Pekcanıtez, H., Taş Korkmaz, H., Özekes, M. ve Akkan, M. (2017). *Pekcanıtez usûl - medenî usûl hukuku*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Peksöz, V. (2016). İcra tutanaklarının iik m. 8 çerçevesinde aleniyeti ve ispat kuvveti. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 22(3), 2377-2406.
- Postacıoğlu, İ. E. (1982). *İcra hukuku esasları*. İstanbul: Fakülteler Matbaası.
- Postacıoğlu, İ. E. ve Altay S. (2015). *Medeni usul hukuku dersleri*. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Ruhi, A.C. ve Ruhi C. (2018). *Uygulamada ihtiyati haciz*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Ruhi, A.C. ve Ruhi C. (2022). *İcra ve iflas hukukunda tasarrufun iptali davaları*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Rüzgaresen, C. (2021). *Medeni usul hukukunda dosyanın işlemde kaldırılması*. Ankara: Yetkin Yayıncılık.
- Saldırım, M. (1999). İhtiyati tedbir ve ihtiyati haciz üzerine karşılaştırmalı bir inceleme. *Ankara Barosu Dergisi*, 2-3(56), 205-224.
- Sarıözen, M.S. (2019). *İcra-iflas ve konkordato hukukundaki yenilikler*. (3. Baskı). Ankara: Yetkin Basımevi.
- Selçuk, S. (2023). İcra ve iflâs kanunu'nun 79/a maddesi uyarınca konutta haciz. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 14(2), 412-424.
- Simil, C. (2013). *Belirsiz alacak davası*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Taneri, G. (2023). *Uygulama örnekleriyle menfi tespit davası*. (2. Bası). Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Tanrıver, S. (1996). *İlâmlı icra takibinin dayanakları ve icranın iadesi*. Ankara: Yetkin Yayınevi.
- Tanrıver, S. (1998). *Medeni usul hukukunda derdestlik itirazı*. Ankara: AÜHF Yayınları.
- Tanrıver, S. (2021). *Medenî usûl hukuku*. (Cilt I-II). Ankara: Yetkin Yayınevi.
- Tanrıver, S. ve Deynekli, A. (1996). *Konkordatonun tasdiki*. Ankara: Yetkin Yayınevi.

- Tunç Yücel, M. (2020). *Konkordato mühletinin alacaklılar bakımından sonuçları*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Tutumlu, M. A. (2013). *Hükmün açıklanması ve düzeltilmesi (tavzih ve tashih)*. (2. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Türk, A. (2006). *Maddi hukuk ve icra-iflas hukuku yönleriyle menfi tespit davası*. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Türkel, D.T. (2008). *Gemi alacaklısı hakkının paraya çevrilmesi*. İzmir: Güncel Yayınevi.
- Türkel, D.T. (2017). *Gemilerin ihtiyati haczinde borçlunun korunması*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tütüncübaşı, U. (2010). Milletlerarası usûl hukukunda teminat gösterme yükümlülüğü. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 12(2), s. 183-223.
- Ulukapı, Ö. (1991). *Medeni usul hukukunda dava arkadaşlığı*. Konya: Mimoza Yayınları.
- Ulukapı, Ö. (2015). *İcra ve iflâs hukuku*. Konya: Mimoza Yayınları.
- Uyar, T. (2014). *İcra ve iflas kanunu şerhi*. (Cilt III). Ankara: Bilge Yayınevi.
- Uyar, T. (2023). *İcra ve iflas hukukunda tasarrufun iptali davaları*. (8. Baskı). Ankara: Bilge Yayınevi.
- Uyar, T., Uyar, A. ve Uyar, C. (2023). *İcra hukukunda ihtiyati haciz*. (5. Baskı). Ankara: Bilge Yayınevi.
- Ürün, A.K. (2022). *İcra ve iflas hukukunda ihtiyati haciz*. İstanbul: Platon Plus Yayıncılık.
- Üstündağ, S. (1981). *İhtiyati tedbirler*. İstanbul: Fakülteler Matbaası.
- Üstündağ, S. (2000). *Medeni yargılama hukuku*. (7. Baskı). İstanbul: Yazarın Kendi Yayını.
- Üstündağ, S. (2004). *İcra hukukunun esasları*. (8. Baskı). İstanbul: Yazarın Kendi Yayını.
- Yardımcı, M. E. (2023). *İcra ve iflas kanunu çerçevesinde ihtiyati haciz kararına karşı başvuru yolları*. Ankara: Yetkin Basımevi.
- Yazar, Ö. (2011). *İcra ve iflâs hukukunda imzaya itiraz ve imzaya itirazın sonuçları*. Ankara: Yetkin Yayınevi.
- Yazıcı, Ç. (2021). Hacizden sonra borcun taksitle ödenmesi taahhüdü (icra ve iflâs kanunu m. 111). *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 152, s. 109-144.

- Yıldırım, M.K. (1995). *İcra ve iflas hukukunda iptal davaları*. İstanbul: Alfa Basım Yayın Dağıtım.
- Yıldırım, M.K. ve Deren Yıldırım N. (2021). *İcra ve iflas hukuku*. (8. Baskı). İstanbul: Beta Yayınları.
- Yılmaz, E. (2001). *Geçici hukuki himaye tedbirleri*, Cilt I-II. Ankara: Yetkin Basımevi.
- Yılmaz, E. (2014). İhtiyati haciz ve uygulamada ortaya çıkan sorunlar, *Makaleler (1973-2013)* içinde (s. 1011-1026). Ankara: Yetkin Yayınevi.
- Yılmaz, O. (2023). *Gemilerin ihtiyati haczi*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.

Elektronik Kaynaklar:

- <https://kazanci.com.tr/>
- <https://www.lexpera.com.tr/>
- <https://www.corpus.com.tr>

ETİK BİLDİRİM

10/10/2024

“İhtiyatî Haczin İcrası” adlı yüksek lisans tezimin etik kurul izni gerektirmediğini beyan ederim.

Öykü ÇALIŞKAN ERDEMİR



ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Öykü ÇALIŞKAN ERDEMİR
Yabancı Dil : İngilizce
Doğum Yeri ve Yılı : ***
E-Posta : ***

Eğitim ve Mesleki Geçmişi:

- 2016-2020 Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Hukuk, Lisans.
- 2021-2024 Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yüksek Lisans.
- 2022- Halen Balıkesir Üniversitesi, Özel Hukuk Bölümü, Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Anabilim Dalı, Araştırma Görevlisi.